

KRISZTUS URUNK NYOMDOKAIN...

IRTA
MARCZELL MIHÁLY dr.

BUDAPEST

KIADJA A SZENT ISTVÁN TÁRSULAT

1923.

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK	2
ELŐSZÓ	5
I. VÁNDORUTON – ISTENI VEZÉRREL	6
1. A mi Urunk Jézus Krisztus.	6
2. Láthatatlan Vezér – látható Anyaszentegyház.	8
3. Krisztus földi helytartója a római pápa.	9
4. Az apostolok utódai a püspökök.	10
5. Lelkipásztorunk – közvetlen vezérünk.	12
II. A CSALÁDI SZENTÉLY	15
1. A család.	15
2. Az édesapa.	16
3. Az édesanya.	19
4. A család öregjei.	21
5. A cselédek.	23
III. A MI LEGDRÁGÁBB KINCSÜNK	24
1. A gyermek – az Isten adománya.	24
2. A gyermek fejlődése.	26
3. A gyermek lelki élete.	28
Több örömet!	31
4. Gyermekünk – örömünk.	34
5. Gyermekünk – támaszunk.	35
IV. A CSALÁDI TŰZHELYNÉL	36
1. A pátriárkák.	36
2. A keresztség szentsége.	37
3. A bérálás szentsége.	38
4. A bűnbánat szentsége.	40
Hányszor követtük el bűneinket?	41
5. Az Oltáriszentség.	46
Hogyan adunk hálát?	46
6. Az utolsó kenet szentsége.	47
7. Az egyházi rend szentsége.	49
8. A házasság szentsége.	51
V. AZ ÚR NAPJA	54
1. A munka és a munkaszünet.	54
2. A szentmise-hallgatás.	56
3. A vasárnap délutánok.	58
VI. «ÉS BESZÉL AZ ÚR...»	60
Advent I. vasárnapja.	60
Advent II. vasárnapja.	61
Advent III. vasárnapja.	62
Advent IV. vasárnapja.	63
Karácsony ünnepe.	64
Karácsony másodünnepe.	65
Karácsony utáni vasárnap.	66
Szilveszter este.	67
Újév napja.	67
Jézus neve napja. (Jan. 2.)	68
Újév és Vízkereszt közötti vasárnap.	69
Vízkereszt ünnepe.	70
Vízkereszt után I. vasárnap.	71
Vízkereszt után II. vasárnap.	72
Vízkereszt után III. vasárnap.	73

Vízkereszt után IV. vasárnap.....	74
Vízkereszt utáni ötödik vasárnap.....	75
Vízkereszt utáni hatodik vasárnap.....	76
Hetvenedvasárnap.....	77
Hatvanad vasárnap.....	78
Ötvened vasárnap.....	79
Böjt első vasárnapja.....	80
Böjt második vasárnapja.....	81
Böjt harmadik vasárnapja.....	82
Böjt negyedik vasárnapja.....	83
Böjt ötödik (fekete) vasárnapja.....	85
Virágvasárnap.....	85
Nagypéntek.....	86
Húsvétvasárnap.....	89
Húsvéthétfő.....	90
Húsvét után első vasárnap.....	91
Húsvét után második vasárnap.....	92
Húsvét után harmadik vasárnap.....	93
Húsvét után negyedik vasárnap.....	94
Húsvét után ötödik vasárnap.....	95
Áldozócsütörtök.....	96
Húsvét után hatodik vasárnap.....	97
Pünkösd vasárnap.....	98
Pünkösdhétfő.....	99
Szentháromság vasárnap.....	100
Pünkösd után első vasárnap.....	100
Úrnapja.....	101
Pünkösd után második vasárnap.....	102
Pünkösd után harmadik vasárnap.....	103
Pünkösd után negyedik vasárnap.....	104
Pünkösd után ötödik vasárnap.....	105
Pünkösd után hatodik vasárnap.....	106
Pünkösd után hetedik vasárnap.....	107
Pünkösd után nyolcadik vasárnap.....	108
Pünkösd után kilencedik vasárnap.....	109
Pünkösd után tizedik vasárnap.....	110
Pünkösd után tizenegyedik vasárnap.....	111
Pünkösd után tizenkettedik vasárnap.....	111
Pünkösd után tizenharmadik vasárnap.....	112
Pünkösd után tizennegyedik vasárnap.....	113
Pünkösd után tizenötödik vasárnap.....	114
Pünkösd után tizenhatodik vasárnap.....	115
Pünkösd után tizenhetedik vasárnap.....	116
Pünkösd után tizennyolcadik vasárnap.....	117
Pünkösd után tizenkilencedik vasárnap.....	118
Pünkösd után huszadik vasárnap.....	119
Pünkösd után huszonegyedik vasárnap.....	120
Pünkösd után huszonkettedik vasárnap.....	121
Pünkösd után huszonharmadik vasárnap.....	122
Pünkösd után XXIV. vasárnap.....	123
Szűz Mária szeplőtelen fogantatása. (Dec. 8.).....	124
Gyertyaszentelő Boldogasszony napja. (Febr. 2.).....	125
Gyümölcsajtó Boldogasszony. (Márc. 25.).....	126
Gyümölcsajtó Boldogasszony. (Márc. 25.).....	127
Nagyboldogasszony ünnepe. (Aug. 15.).....	128

Kisasszony napja. (Szept. 8.).....	129
Szent olvasó királynéja ünnepe. (Okt. 7.).....	130
Magyarok Nagyasszonya ünnepe. (Okt. 8.).....	131
Szent Margit napja. (Jan. 19.).....	131
Szent László király napja. (Jún. 27.).....	132
Szent Péter és Pál napja. (Jún. 29.).....	133
Szent István király ünnepe. (Aug. 20.).....	134
Szent Imre herceg ünnepe. (Nov. 5.).....	135
Árpádházi szent Erzsébet napja. (Nov. 19.).....	136
Szent Kinga (Kunigunda) ünnepe. (Júl. 24.).....	137
Mindenszentek ünnepe. (Nov. 1.).....	138
VII. IMA SZÁRNYAIN – ISTEN FELÉ.....	139
1. Szent órák.	139
2. Néhány alkalmi ima.	140
VIII. ÉLETCELNÁL – ISTENI VEZÉRNÉL, KRISZTUSNÁL.....	145
1. A földi boldogság.	145
2. A mennyei boldogság.	147

ELŐSZÓ.

Kicsi könyvvvel kopogtatunk házatok ajtaján. Azért jövünk, hogy segítségetekre legyünk az élet nehéz útjain.

Időről-időre feltámad bennünk a kétség, merre menjünk? hogyan éljünk?... Lelketek ezen nagy, ősi megnyilvánulására akar feleletet adni e könyv. Csak ennyit mond: *Krisztus Urunk nyomdokain* – De ezzel mindent megmondott. Rámutat az isteni Vezérre, ki előttünk jár, rávezet az útra, melyet ő taposott s ezzel biztos irányt jelöl mindnyájunk számára. Szerény kis mécses, bágyadtan világító gyertyaszál akar lenni e mű. Vegyétek kezetekbe s világítsa be nehéz utjaitokat. Lelkemet égeti a tűz, hogy valami csekélyke szolgálatot tegyek lelketeknek, lelkemet hevíti avagy, hogy életeteket a magasságban levők, az isteni dolgok felé fordítsam. «Föl a szívekkel!» Ha csak néhány lelket sikerül a földi dolgoktól eltérítve, az Úr Jézus felé irányítani, akkor e könyv elérte célját.

Isten szent kegyelmét kérem arra, hogy minél több léleknek világítson e gyengefényű gyertyaszál...

Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepén, 1922. febr. 2.

A szerző.

I. VÁNDORUTON – ISTENI VEZÉRREL.

*Értelmet adok neked és megtanítlak
téged az útra, melyen járj;
és rajtad lesznek szemeim.
(31. Zsoltár 8.)*

1. A mi Urunk Jézus Krisztus.

Alfrika belsejében hatalmas homoksivatagok terülnek el. Karavánok, vándorló kereskedők járók ezt a nehéz országot, hogy áruikat egyik vidékről a másikra vigyék. Ezen a jeltelen nagy homoktengeren keresztül elhullott állatok és elhunyt emberek fehér csontváza jelzi azt az utat, mely a legközelebbi üdítő forráshoz vezet. Rettenetes útjelzés! Sok-sok ember életébe került, míg végre láthatóvá lett a jó irányt mutató országút.

Az erdők rengetegjében is útjelzők vannak. Vadak csapásai forráshoz vezetnek, emberi nyomok vadászlakhoz, erdészházhoz visznek, a keréknyomok pedig járt országút felé futnak. Nem lehet járni anélkül, hogy irányító kezek ki ne jelölnék, melyik a helyes út. Még az útkeresztvezéseknél is cölöpök, vagy hatalmas kövek állnak, ezekre írják vagy vésik fel azt az irányt, amerre az ismeretlen vándornak mennie kell. Pedig ezek az utak napokig, legfeljebb hetekig tartó vándorutak!... *És ha ebben is vezető kell, mennyivel inkább az életnek nagy vándorúján?*

Jeltelen utakon...

Sok ezer és millió ember járja az élet útjait. A régiek jeltelen utakon jártak, vezető nélkül tévelygtek. A pogány nép történetében szomorúan látjuk, hová jut az ember, ha az Isten nem vezérli. Gyermekeket áldozott fából faragott bálványoknak; istenként tisztelte a tehenet, elefántot, csillagokat és réműletes alakú fabábokat. Kereste az Istent, de nem találta. Lelke azt súgta neki, hogy a végtelen Isten felé törekednie, de hiányzott az útjelzés, mely a helyes utat mutatva volna. Az egy igaz Istentől rég elszakadtak, lelkük pedig csak *homályos* sejtésekkel irányította őket. Jeltelen utakon jártak, sötét, borzasztó szakadékok mélységébe zuhantak. Nem hiába int Jeremiás próféta: «A pogányok útjait el ne tanuljátok, és az ég jeleitől ne féljete, melyektől a pogányok félnek». (Jer. 10,2.)

Az élet útjain – fényes felhővel.

A pusztában barangoló zsidó nép előtt titkos felhő jelenik meg és ez mutatja nekik a helyes utat. «Az Úr pedig előttük mégyen vala útmutatóul, nappal felhőben, éjjel tűzoszlopban, hogy vezére legyen útjának mind a két időben.» (2Móz 13,21.) A választott nép Kánaán földjére törekedett, melyet őseinek ígért az Úr. És ha az Úr Isten ily gondos szeretettel vezette választott népét a földi Kánaán felé, mennyivel inkább a mennyi Kánaán felé. *Prófétákat támaszt* a nép között, akik állandóan hirdetik, melyik az élet útja... A Sínai-hegy lábánál rettegve néz a zsidó nép a magasba, hol Isten kőtáblára vésve adja az élet útjait jelző parancsok tábláját. A próféták mindig a tízparancsolatra hivatkoznak s ennek útmutatásai szerint tanítják a tévelygő népet, hogy merre kell mennie és hogyan kell élnie, hogy az Isten útjait járhasa.

Az Ó-szövetségben csak isteni sugallat nyomán írtak és vezettek az Úr választottjai. Jövendölésekben azonban már előre jelzik, hogy Üdvözítő fog megjelenni, aki az élet útjain vezér leszen. «El nem vétetik a fejedelmi pálca Júdatól és a vezér az ő ágyékából, mígnem eljő, aki elküldetik s ő lesz az, kire a nemzetek várakoznak.» (1Móz 49,10.) A zsidó nép évezredek óta várta a Messiást, míg végre 2000 évvel ezelőtt Augustus római császár idejében megszületett a betlehemi Kisded. És monda nekik az angyal: «Ne féljete, mert íme nagy örömet hirdetek nektek, mely leszen minden népnek; mert ma született nektek az Üdvözítő, ki az Úr Jézus Krisztus, Dávid városában». (Lk. 2,10-11.) És ha a pogány világban sötétben járt az emberiség, ha a kinyilatkoztatás idején tapogatódzva halad a zsidó nép, ettől kezdve világító oszlopként jár előttünk az isteni Mester.

«*Én vagyok az út, az igazság és az élet.*»

Az Úr Krisztus ezen tanítással áll elénk: «Aki engem követ, nem jár sötétségben». (Jn. 8,12.) Milyen vigasztaló gondolat járja át lelkünket, midőn ezen bátorító szavakat halljuk. Most már nem köré vésett betűvel mutatja az Isten a helyes utat, hanem egyszülött Fiát küldi hozzánk, hogy Istenhez jussunk. Élő vezér áll előttünk, aki tanításával és *életével* irányít, isteni kegyelmével erősít, így aztán boldogan indulunk útnak – isteni vezérrel.

Aki nagy útra indul, az felszereli magát. Ruhát készít, élelmet csomagol, hogy meg ne fogyatkozzék a hosszú úton. Aki az isteni Mester nyomán útra kel, annak első megmozdulása: a lélek újjászületése.

Miben áll ez? Csodálatos, titkos átváltozásban. Igazán elmondhatnók: csoda történik az emberrel. Másképp lát mindent, miket régen látott. Amit a régi életben jónak és élvezetesnek találtunk, azt az új meglátással károsnak és értéktelennak látjuk. Az arany csillogása csábítóan hatott reánk, amíg emberi szemmel néztünk reá, élvezetes csengése megragadott minket, míg emberi füllel hallgattunk rá; azután elvesztette csillogó fényét, elvesztette varázslatos hangját. A föld nagyon nagynak tűnt fel előttünk s most úgy látszik, hogy mindez csak eszköz lelkiéletünk gazdagítására. Csak *egy* lett nagy: lelkünk értéke! Megtaláltuk az elrejtett kincset, amiről oly szépen beszél az Úr: «Hasonló mennyeknek országa a szántóföldön elrejtett kincshez; melyet ha megtalál az ember, elrejtí s azon való örömeiben elmegyén és eladja minden vagyonát és megveszi a szántóföldet». (Mt 13,44.) Választottuk azt a szűk-séges dolgot, amiről az Úr Jézus azt mondta Mártának: «Egy a szükséges, Mária a legjobb részt választotta, mely el nem vétetik tőle». (Lk. 10,42.) Ez a csodálatos átváltozás, ez a csodálatos újjászületés! A régi ember, az élvezeteket, a földi értékeket, az anyagi előnyöket kereső ember meghal s helyette *a földön járó, de az égre néző s minden örömet a lélekben kereső ember született*. Ez az újjászületés valójában egy felkerekedés, mellyel az isteni Mester nyomán útra indul az Isten kegyelmében újjászületett ember.

«*Az én igám könnyű.*»

Az evangéliumi Mester beszédet intéz övéihez. Elképzelem, amint a Boldogság-hegyén maga köré telepíti övéit és szép beszédben magyarázza a természetfölötti életnek gyönyörűségeit. Beszél a nyolc boldogságról; beszél az embereknek egymáshoz való szeretetéről; beszél a földi vagyonról és annak értéktelenségéről; beszél az Istenhez cselekedeteivel kapcsolódó emberről. Szép az út, biztos a cél, aki a Vezérre tekint, az könnyű léptekkel jár az ő nyomdokaiban. «Vegyétek rátok az én igámat és tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű; és nyugalomtal találtok lelkeiteknek: mert az én igám gyönyörűséges és az én terhem könnyű.» (Mt 11,29-30.)

«*Aki utánam akar jönni, vegye föl keresztjét.*»

Az élet útjain azonban nehézségekkel is találkozunk. Az élet fájdalomokkal és szenvedésekkel telített. Nincsen rózsza tövis nélkül. Nincsen öröm ürmök nélkül. A vándor nem mindig talál üdítő forrást s ilyenkor tikkadt ajakkal gondol a csobogó patak vizére. Sokszor kőbe üti lábát, vér serken a seb nyomán. Az élet útjain is így járunk. Néha olyan száraznak látszik a mi lelkünk; ilyenkor elhomályosul előttünk Krisztusunk, vezérünk képe. Tövises és köves az út; sebes a lábunk. Mi ez? A szenvedély belső tüze tikkasztja életünket. A bűnre vezető alkalmak megingatnak bennünket. Hibák és bűnök súlya alatt roskadozunk. Szenvetések és csapások nehezdednek ránk. Ilyenkor oly nehéz az evangélium útja! De mit látunk? Ekkor is az evangéliumi Mester jár előttünk. A Golgota útját látom, ahol keresztet visz az isteni Mester. Durva kezek korbácsot fonnak, szent testét verdesik s kényszerítik, hogy fáradt, sebzett vállaira vegye a nehéz keresztet. Háromszor esik el, amíg a Kálváriára érkezik, hol életét áldozza fel miértünk. Krisztus útja: *a szenvedések, a lemondások, a küzdelmek útja*. A mi utunk is ez lesz. Ha tehát azt látjuk, hogy a mi életünk útja is erre vezet, nem borzadunk meg tőle, mert Krisztus Urunk mondta: «Ha ki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát és vegye föl keresztjét és kövessen engem». (Mt 16,24.) Rágondolunk arra, hogy a Kálvária Nagypénteke után föltámadás következett. Szenvetésekkel telített életünk után ránk is dicső föltámadás várakozik.

Krisztusunk – Vezérünk.

Amikor Isten angyalt küldött a földre, akkor örömmel követte útmutatását a kiválasztott ember. Tóbiást angyal vezeti Gabelushoz Rágesbe. A boldogságos Szűznek angyal mutatja meg az Isten útját. Szent József angyali látomást kap, merre kell menekülnie az isteni Kisdeddal. Nekünk nem angyali jelenésünk, de *isteni* jelenésünk vagyunk. *Közöttünk Krisztus, az élő, Isten Fia.* Ha kétségek közt ingadozunk és nem tudjuk, merre menjünk, akkor csak egy tekintet az evangéliumi Mesterre; előttünk a Vezér, biztos az út, mindig és mindenben Krisztus után!...

2. Láthatatlan Vezér – látható Anyaszentegyház.

Az utolsó vacsorán a tanítványaitól búcsúzó Krisztus így imádkozik: «Atyám, eljött az óra, dicsőítsd meg Fiadat, hogy Fiad megdicsőítsen téged; amint hatalmat adtál neki minden ember fölött, hogy mindazoknak, kiket neki adtál, örök életet adjon! Ez pedig az örök élet, hogy megismerjenek téged, az egyedüli igaz Istent, és akit küldtél, Jézus Krisztust. Én megdicsőítettelek téged a földön; befejeztem a munkát, melyet elvégzés végett reám bízta. És most dicsőíts meg engemet magadnál azzal a dicsőséggel, amellyel bírtam nálad, mielőtt a világ lett. Kijelentettem nevedet az emberek előtt, akiket a világból nekem adtál. Tied voltak és nekem adtad őket, és megtartották a te beszédedet. Most megismerték, hogy minden, amit nekem adtál, tetőled van. Mert az ígéket, melyeket nekem adtál, közöltem velük és ők elfogadták és igazán megismerték, hogy tetőled indultam ki, és elhitték, hogy te küldöttéi engemet. Én óértük könyörgök; nem könyörgök a világért, hanem azokért, akiket nekem adtál, mivel ők a tied». (Jn. 17,1-9.)

Jézus egyházat alapít.

A jóságos Mester a jövőbe lát. Jól tudta, hogy az élet sötét útjait évezredek át fogja járni az emberiség. Jól tudta, hogy az ő tanítása fénysugár, mely bevilágítja az emberek útját. *De hogy ki ne aludjék a világlító mécs, élő szervezetre bízta tanítását.*

Maga köré gyűjti tanítványait, tanítványai révén a benne hívőket s ezeknek összességét szerves egységgé kapcsolva, megalapítja anyaszentegyházát. Az Úr Jézus gondolata szerint papok és hívek alkotják az anyaszentegyházat. «E kősziklára építem anyaszentegyházamat s a pokol kapui sem vesznek erőt rajta» (Mt 16,18.) mondja szent Péter apostolnak. A szikla mindig erőt fejez ki. A hatalmas várak is sziklára építetnek, hogy az égbe nyúló tornyoknak erős, alapot biztosítsanak. A szikla magasba tör s a ráépített fellegrvár messziről látható s uralja az egész határ. Az anyaszentegyház is ilyen erős, hatalmas sziklafellegrvár, melyet meg nem vívhatnak a pokol kapui. De az egyháznak erői nem külső védelemre támaszkodnak, az ő ereje az, hogy vele van a láthatatlan Vezér, maga Krisztus, s ezért védi, őrzi sértetlenül Krisztus tanítását. «Íme én veletek vagyok mindennap világ végezetéig.» (Mt 28,20.) Áldozócsüörtökön a mennyországba tért az isteni Vezér, de itt maradt helyette s tovább vezet az egyház...

Látható Vezérünk.

Krisztus Urunkra örömet hallgatunk. Sokszor mondjuk, mily jó dolguk volt azoknak, kik együtt éltek az isteni Mesterrel! A jó lelkek akkor is vágyva-vágyódtak beszéde után, szeretettel követték irányítását. Most is ez történik. A jó lelkek most is könnyedén és örömmel állnának melléje. De kár ez a fájdalmas sópánkodás. *Az evangéliumi Mester láthatatlanul közöttünk él, egyháza révén vezet bennünket.* Éppúgy bízhatunk, az egyház vezetésében, mintha maga Krisztus szólna hozzánk, mert hiszen maga az Úr mondta: «Aki titeket hallgat, engem hallgat, és aki titeket megvet, engem vet meg. Aki pedig engem vet meg, azt veti meg, aki engem küldött». (Lk. 10,16.) Beszél tehát most is az Úr s ha nem is saját maga szól, de az egyház beszédjében ráismerünk Krisztus szavára. Boldogan és biztosan haladhatunk az egyház nyomán Krisztus felé...

Úttalan utakon...

Mily boldogtalan most is a világnak azon része, melynek nincsen biztos vezére. Az emberek nagy

része még most is távol áll Krisztustól. Vagy ha keresi is, messze idegen tájakon keresi és nem veszi észre, hogy Krisztus *egyháza révén* szól az emberekhez. A pogányok milliói még nem ismerték fel, nagy tömegeik sötétben tévelyegnek. De tudós, okos emberek közül sem találják meg sokan a helyes utat. Úttalan utakon járnak, tévelyegnek, bolyongnak s fáradtan, törődötten, sokszor kétségbeesve látják, hogy céltalanul járják az élet útját... Egy alkalommal nagynevű tudósok és írók gyülekezete megvitatta, hogy miért vagyunk a földön, merre járunk? És a biztos vezér nélküli gyűlés véghatározata ez volt: nem tudjuk!...

Aki Krisztus szellemét az egyházban fölismeri, annak megvan a biztos iránya. Krisztus mutatta, egyháza tanítja. Kis gyermekek és felnőttek egyaránt ismerik s ezerszer ismétlik: «Avégre vagyunk a világon, hogy az Istent megismerjük, őt szeressük, neki szolgáljunk és ezáltal üdvözlünk».

3. Krisztus földi helytartója a római pápa.

Messze, Olaszország fővárosában, Rómában székel Krisztus földi helytartója, az anyaszentegyház látható feje, a római pápa. A katolikus hívek oly sokszor és oly szépen éneklük: «Hol szent Péter sírba téve, – És Rómának dobog szíve. – Ezrek ajkán, ezer nyelven – Hő ima zeng édesdeden: – Tartsd meg Isten szent Atyánkat, – Krisztusnak helytartóját.» A világ minden tájékán, ahol az isteni Mesternek hű követői élnek, minden szem örömmel tekint Róma felé s Krisztus földi helytartójában látja életének vezérét és irányítóját. *Krisztus helyett az egyház a látható vezér, de a római pápa az élő, tanító, földi helytartó.*

A nyáj pásztora.

Az isteni Mester szent Péter apostolhoz fordul s őrá hizza nyájának legeltetését. «Simon, János fia, jobban szeretsz-e engem ezeknél? Monda neki: Igen Uram, te tudod, hogy szeretlek. Legeltesd, úgymond, az én bárányaimat. Ismét mondja neki: Simon, János fia, szeretsz-e engem? Igen, Uram, te tudod, hogy szeretlek. Legeltesd, úgymond, az én bárányaimat! Mondja neki harmadszor: Simon, János fia, szeretsz-e engem? Péter erre elszomorodott, mivel harmadszor mondta neki: szeretsz-e engem és felelt neki: Uram, te mindent tudsz, te tudod, hogy szeretlek téged. Monda neki: legeltesd juhaimat.» (Jn. 21,15-17.) A nyáját a pásztor tereli s a nyáj számára a pásztor keresi ki az üde zöld legelőt, a tiszta forrást, hogy egészséges ételt és italt találjon az egész nyáj. *Szent Péter utóda, a római pápa a pásztorok legfőbb pásztora, mindnyájunk legfőbb vezére.*

Útmutatónk hitünkben.

A hit mindig fényforrás, azon igazságoknak fénye, amely mellett az élet útjait járjuk. A napot sokszor felhők borítják el. Ilyenkor homály borul a földre, sőt mikor a nap a föld pereméről lebukkant, akkor az éjszaka sötétje vesz körül bennünket. Az élet világossága, a hit fénye mindig világít. Ezt a fényt nem szabad elhomályosítani a kétségeknek.

A jóságos Mester gondoskodott arról, hogy az egyháznak látható feje hitében meg ne fogyatkozzék s a hit világossága biztosan fényeskedjék. «Simon, Simon, íme a sátán kikért benneteket, hogy megrostáljon, mint a búzát. Én azonban imádkoztam érted, hogy a te hited meg ne fogyatkozzék és ha majd egykoron megtértél, erősítsd meg testvéreidet.» (Lk. 22,31-32.) Bízvást nézhetünk kétségeink idején Róma felé. Krisztus szava szerint Péter utóda nem csalatkozhat. – Tévtanok és eretnekségek, kétségek és ingadozások jellemzik az emberek gondolatait; de aki bízik Krisztusban, az igazi Vezérben, aki hisz Krisztusnak földi helytartójához intézett szavaiban, az kétségek és ezer meg ezer eltérő vélemény között biztosan hallgat Róma szavaira, mert nem emberi okosság, de isteni sugallat alapján kap biztos irányítást.

Útmutatónk erkölcsi életünkben.

Erkölcsi életünkben is Róma irányít minket. A tízparancsolatnak és Krisztus parancsolatainak legfőbb őre a római pápa. Romboló, erkölcsöt pusztító korszellem föllépése idején mindig Róma emeli fel tiltakozó szavát. A római Szentszék figyelmeztet azon veszélyekre, melyek erkölcsi életünket fenyegetik, az ő óvó és intő szava von vissza sikamlós utaktól. A római pápának a világ népeihez inté-

zett körlevelei tényleg megvalósítják Krisztus ezen parancsát: «Tanítván őket, megtartani mind, amiket parancsoltam nektek.» (Mt 28,20.)

Már a legrégebbi időben is a római pápa küldötte ki a világ minden tája felé a hithirdető apostoloikat, ő küldötte szét a világba a lánglelkű szerzeteseket, hogy Krisztushoz vezessék és erkölcsében *megjavítsák* a tévelygő emberiséget. És itt nemcsak a pogányokról volt szó; Krisztushoz, az élet irányítójához kellett vezetni az erkölcsében lesüllyedt emberiséget is.

Róma felé.

A katolikus hívek tekintete Róma felé néz. Lélekben sokszor odaszállnak, kétségeikben, nehézségeikben az ő irányítását várják. Ezren és ezren zárandokolnak el a Szentatya lábaihoz. A katolikus hívők szíve vágya teljesül, ha szemtől-szembe látja Krisztus földi helytartóját s közvetlenül fogadják a pápa áldását. A pápai fogadásokon meglep a fény és pompa, kápráztat a csillogó arany, a sima márvány, elragad a fényes öltözet; de a szívet valami titkos, valami meleg és szent érzés ragadja meg, midőn törékeny aggastyán képében megjelenik a római pápa. Aki megfordult Rómában, aki letérdelhetett a szentséges Atya lábai elé, az érzi igazán, mit jelent az: szemtől-szembe látni Krisztus földi helytartóját...

Zárandokok mennek, nagy karavánok haladnak gyakran az olasz mezőkön. A Rómába zárandokok seregei ezek. És ha nem is állhatunk be a szent menetbe, lélekben mi is ott vagyunk és *elszáll* a hívő lelkünk, *fényt és erőt kereső lelkünk Krisztus helytartójához, Róma felé!*...

4. Az apostolok utódai a püspökök.

A régi római birodalomnak egyik nevezetes városában, Milanóban, egy alkalommal püspököt választottak. A papság és a nép a templomban gyűlt össze, hogy Isten szent kegyelmének kikérésével megválassza főpásztorát. Egyszerre csak csodás esemény történik. Egy anyja karján ülő, még beszélni is alig tudó kicsike elkiáltja magát: Ambrus, Milánó püspöke! A gyermeket csitítgatni kezdték, de a gyermek másodszor is, harmadszor is kiáltja: Ambrus, Milánó püspöke! A nép Isten titkos intésének vette e csodás jelenséget és a jelenlévő Ambrusra esett választása. Bár Ambrus, ez a kiváló katona, még csak a keresztségre készülő (katechumen) volt, mégis Isten különös hívására vállalkozott a nagy teher viselésére; megkeresztelkedett, pappá, majd püspökké szenteltetett s későbbi élete révén az egyház legnagyobb szentjei sorába lépett.

Apostolok választása és küldetése.

Milánó püspökének esetében szembevetendő az Isten, titkos hívása, *az apostolok kiválasztásában és küldetésében pedig világosan látható Krisztus intézkedése.* A püspöki hivatás valóságos isteni küldetés: «Menjete el az egész világra, hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek.» (Mk 16,15.) De a Szentírás arról is beszél, hogy az apostolok utódokat küldjenek maguk helyett s az elaggott püspökök ismét másokat szenteljenek és küldjenek. Midőn Júdás apostol helyét kellett betölteni, akkor egybegyűltek az apostolok és így imádkoztak: «Te Uram, ki mindenek szívét ismered, mutasd meg, melyiket választod e kettő közül, hogy elfoglalja e szolgálat és apostoli hivatás helyét.» (ApCsel. 1,24-25.) A választás Mátyásra esett, ki a «tizenkettő közé számláltaték». A választást és a küldetést állandóan gyakorolták az apostolok és püspökök és így a nép közvetlenül Krisztustól leszármazott küldetéssel nyerte és nyeri főpásztorait.

A küldöttek hivatása.

Hívásukat gyönyörű szavakkal ecseteli szent Pál, midőn Titusnak ezeket írja: «Ez okért hagylak téged Krétában, hogy amik hátra vannak, eligazítsad és rendelj városonként egyházi szolgákat, amint én is meghagytam neked... Mert a püspöknek vétek nélkül kell lennie... a tanítás szerint való hiteles beszéd szorgalmas megtartójának, hogy inthessen az üdvös tudomány által és az ellenmondókat megcáfolhassa.» (Tit. 1,5,9.) A Jelenések könyve angyalokhoz hasonlítja a püspököt. Isten követői ők, akik Krisztus nevében oktatnak, tanítanak, kegyelmet közölnek és erősítenek. A szent tanítás mellett ugyan is a szentségeket is kiszolgáltadják. A bérmlás szentségét, az egyházi rend szentségét pedig csupán ők

szolgáltatathatják ki.

A mi püspökünk.

Krisztus küldése révén mindnyájunknak van egy-egy püspöke. Csonka-Magyarország katolikus hívei Esztergom, Győr, Veszprém, Szombathely, Pécs, Vác, Székesfehérvár, Kalocsa, Eger, Csanád, Szatmár és Nagyvárad felé tekintenek. Ezek azok a székhelyek, ahol Krisztus küldöttjei, az apostolok utódai egyházmegyéik élén a kath. hívek lelkének gondját viselik.

Aki megfordult valaha püspöki székhelyen és résztvett a püspöki székesegyház ünnepi szentmiséjén, az megláthatta főpásztorát papjaitól körülvéve az oltár közelében. A fején püspöki süveg van, annak jeléül, hogy kimagaslik az összes papok közül, az ujján gyűrű, mely az egyházmegyéjével való eljegyzését jelképezi, a kezében pásztorbot, hogy benne a hívek pásztorát lássuk. Az ő beszédje nemcsak a székesegyháznak szól, hanem az egész megyének. Az ő tanítása elhat az utolsó faluig is. Mindenhova ugyan nem mehet, hogy szóval hirdesse Krisztust, de *pásztorleveleivel tanítja* papjait és papjai révén minden hívét.

Személyesen csak egyházmegyéjének felülvizsgálásakor és a bérnálásakor jelenik meg s ilyenkor a hívek nagy ünnepélyességgel veszik körül és lélekből ünneplik főpásztorukat. Méltán teszik ezt, mert hiszen benne Krisztus küldöttjét ünneplik. A követet mindig a tisztelet különös módjával tüntetik ki. Mikor a király, vagy a pápa követe valahol megjelenik, akkor királyt, vagy pápát megillető tiszteességgel köszöntik. Mikor Krisztus követe, az apostolok utóda jön a községbe, akkor a legmélyebb hódolat illeti meg őt. Ezért öltözik díszbe a falu, ezért öltenek fehér ruhát a kislányok, ezért megy ünnepi kíséret a püspök elé. Lelkük szeretetét és hódolatát akarják kifejezni a jámbor hívők. Majd kézcsókra járulnak hozzá és térden állva veszik hármassáldását.

Papokat nevel, papokat leüld.

És ha valójában ritkán látjuk is a püspököt, lelkileg ott jár közöttünk minden intézkedésében. Ő az, aki az apostolok tanítását közvetítve, gondoskodik arról, hogy papok neveltesse és küldessenek a hívek lelki gondozására. Minden püspöki székhelyen papnevelő intézet van. Odagyűjti az egyházmegye Istentől hivatott ifjait és hosszú éveken át nevelteti és taníttatja őket, hogy mentői buzgóbb követői legyenek Krisztusnak, méltó hirdetői Isten ígéjének és ihletett közlői Krisztus kegyelmének. A legfőbb pásztor pásztorokat küld, hogy segítségére legyenek abban a munkában, melyet Krisztus az ő vállaira helyezett. És ha nem is látjuk, mily fáradság és mily teher annyi ezer hívő lelki üdvösségéről gondoskodni, azt mégis megérthetjük, hogy súlyos felelősség ennyi hívő lelkeről Isten előtt elszámolni.

Egyházkormányzat.

A tanításon és pásztorküldésen kívül az ő kezében futnak össze az egyházmegye kormányzásának összes szálai, ő az egyházi ügyek legfőbb intézője. A katolikus iskolák ügyei is az ő kezében összpontosulnak. Peres egyházi ügyek legfőbb bírója. Házassági fölmentéseknek engedélyezője; egyszóval egyházi ügyekben a legfőbb bíránk és vezetőnk. A püspöki székhelyen, mint egy gócpontban fut össze minden szál s minden egyes plébánia ily finom kapcsolatban áll a püspöki székhellyel.

Távolban lakó atyáink.

A falvaktól messze, nagy városban lakik minden egyes hívőnek püspöke. Talán akad olyan, aki hosszú éveken át nem is látta őt. Olyan ez, mint akinek atyja idegenbe költözött s a nagy távolság miatt nem láthatja atyjának kedves arcát. De atyjának szeretetét és meleg lelkét nem változtatja meg a távolság; lelkében mindig ott él a kérdés: hogy vannak gyermekei? A távoleső gyermek is állandó szeretettel gondol jó atyjára és lélekben elszáll abba a városba, ahol atyja tartózkodik és lélekben látja, mint fárad és dolgozik érte. A püspök és a hívek közt ugyanez a viszony áll fenn. Távol lakik, még sincs messze tőlünk. Messze, nagy városban lakik, de lélekben közel van hozzánk. Gondjainak legnagyobbika a mi lelki üdvösségünk kérdése. Gondolatai ott járnak miközöttünk, nekünk is hozzá kell szállnunk szeretetben és bizalomban. Mikor pedig a szószéken az ő szerető beszédjét halljuk, vagy papjaink ajkáról püspökünk körlevelét halljuk, akkor készséges, meleg lélekkel kell fogadnunk: «Szólj

Uram, mert hallja a te szolgád.» (1Sám 3,10.) Kitárt fülekkel és nyílt lélekkel hallgatjuk beszédét, mert hisszük és tudjuk, hogy *Krisztus küldetése révén az apostol-utódoktól, püspöküinktől Krisztus beszédét halljuk...*

5. Lelkipásztorunk – közvetlen vezérünk.

Mikor a püspök káplánt küld a híveknek, akkor a következő üdvös és komoly intő szavakkal bocsátja útnak: «Amidőn kijelölöm első állomáshelyedet az Úr szőlőjének munkásai között, bizalommal küldelek Téged a lelkipásztori tevékenység szépséges, de felelősséggel teljes terére. Az Isten kegyelméből *presbyter* (áldozópap) lettél és ez juttassa állandóan eszedbe, hogy a lelki teljes-korúság erényével kell példát mutatnod a gondjaidra bízott híveknek; de másrészt sohase feledd, hogy években fiatal vagy s állandó tanulásra, tapasztalatok gyűjtésére van még szükséged. Azért folytonosan ismételd a szemináriumban tanultakat s fogadd mindig szívesen idősebb lelkipásztoroknak, elsősorban plébánosoknak tanácsát, akiben mindig atyai jó barátodat tekintsed. És különösen arra legyen gondod, hogy amíg mások lelki üdvén fáradozol, a magad lelki életének ápolásáról meg ne feledkezzél, mert ennek ápolása nélkül csak pengő érc volnál, melynek zaját nem kísérné az Isten kegyelme. Minden ügyedben légy bizalommal hozzám, főpásztorodhoz, ki szerető szemmel ügyeli működésedet s abban, a hitben küld Téged az apostolok útjára, hogy nem fog benned csalatkozni.

Ebben a reményben adom rád atyai áldásomat.»

Mintha az evangéliumi Mester küldő szavait hallanám, épp oly melegség, épp oly szeretet árad ki a püspöknek szavaiból. Nem csupán embert küld megüresedett állásba, hanem a Szentlélek erejével megáldott és felruházott pásztort nyájának legeltetésére.

A küldetés.

Hosszas és megfontolt gondolkodás előzi meg a küldetést. A jó püspök mérlegeli azokat az ígényeket, melyeket ki kell elégítenie. A lehetőség szerint oly lelkipásztort küld, akinek lelki képességei leginkább megfelelnek leendő népe várakozásának. *Itt-ott meghallgatja a nép véleményét is.* Az ünneplésen és tiszteletteljes alakban előterjesztett kérést a lehetőséghez képest teljesíti is. De a legfőbb döntés, a küldetés joga mégis csak az övé. Az apostolok is maguk küldték tanítványaikat. «Rendelj városonként egyházi szolgákat, amint én meg is hagytam neked.» (Tit. 1,5.) Teljesen felfordulna a rend, ha a nép maga próbálná kierőszakolni azt, hogy kit küldjön papjául a püspök. Szükséges, hogy a nép lelkében az a szent meggyőződés éljen, hogy az apostol-utód, a püspök, a legnemesebb szándéktól vezéreltetve küldi papjait.

Milyen lélekkel jön az új pásztor?

Mikor a jó pap küldetési levelét kezéhez veszi, a felelősség szent érzése tölti el lelkét. Ezer és ezer lélek üdvé nehezedik vállaira. S a jó plébános érzi, hogy mindezeknek lelki üdvéért Isten előtt felelősséggel tartozik. Eltöltheti-e lelkét más gondolat, mint szent Pál gondolata: «Maga pedig az Isten és a mi Atyánk és a mi Urunk Jézus Krisztus igazgassa utunkat tihozzátok; titeket pedig gyarapítson az úr és gazdagítson szeretettel egymáshoz és mindenekhez, aminő a mienk is tihozzátok, hogy szívetek erősödjék, feddhetetlen és szent legyen az Isten a mi Atyánk előtt, a mi Urunk Jézus Krisztus eljöveteleire minden szénijeivel. Amen.» (1Tess. 3,13.) Istenhez fordul, tőle kér segítséget, hogy a vállalt nagy feladatot hűen teljesítse. Lelkének minden erejét, szívének javát, az Isten kegyelmének bőségét viszi magával s ezzel a lelküllettel jelenik meg a falu határánál. Mikor az első hívőt, az első embereket meglátja, akkor repeső lélekkel mondja: «Ez az én népem, ezeknek üdvözítése életem legfőbb kötelességem. Első beszédjét is ez a gondolat hatja át, mert hiszen a szív bőségéből beszél a száj...

Milyen lélekkel fogadják?

A pásztor nélkül maradt nyáj örömmel sereglik a templomba, amikor új lelkipásztora állását elfoglalja. Az igazan hívő ember azért imádkozik, hogy az Isten kegyelme vezesse és erősítse a pásztort, hogy jó és üdvös legelőre vezesse a nyáját. Szent hittől vezéreltetve az «*Úr küldöttjét*» Isten követéhez illő tisztelettel és szeretettel fogadja. *Bizalmat előlegez neki* és szeretetével, tiszteletével halmozza el.

& gyanúnak, a kétségeknek mérgét távol tartja lelkétől és a pásztorban Krisztus követőjét keresi és nézi. Imájában is azt kéri, hogy az Isten állandó segítsége legyen az új lelkipásztornak, óvja, védje őt az élet minden nehézségeiben és kísértéseiben. Gyámolító kegyelme tegye lehetővé, hogy mindenben, életben, tudásban első embere legyen a falunak. Az igazi hívő érzi, hogy vezérének megtiszteltetése és megbecsülése az ő megbecsülése és dicsősége is.

Lelkipásztoruk – a mi tanítónk.

«Elmenvén tehát, tanítsatok minden nemzeteket.» (Mt 28,19.) Ezzel a szent küldetéssel bocsátja útnak Krisztus apostolait és ezzel a szent tanítással bocsátja útnak az apostol-utód papjait. De mit tanít?

Az evangélium s a megfeszített Krisztus tanítása mindnyájunknak lelki eledele; ezt adja tehát híveink. «Nemcsak kenyérrel él az ember, hanem minden igével, mely az Istentől származik.» (Mt 4,4.) Amint szükséges a testi táplálék, épp úgy szükséges a lélek táplálása is. Ezért követeli az egyház mindnyájunktól, hogy részt vegyünk a szentbeszédeken és délutáni oktatásokon. Hogyan fejlődhetnék annak lelke, aki a lélekfejlesztő igéket sohase hallja? Az igazán csak kenyéren él, a kenyér pedig csupán a test tápláléka.

De hol hangzik az Isten igéje? A templom, az iskola, az egyesületek azok a helyek, ahol lelkipásztorunk, mint tanítónk szerepel.

Templomunk.

a) A templom az Isten háza. Az a hely, ahol az Oltáriszentségben az Úr Jézus lakik, ahol a Szentlélek kegyelme a mi lelkünkbe árad. Olyan ez, mint a pusztában vándorló zsidó népnek szent sátra. A szentek szentje az oltár, de szent hely a többi is, ahová a hívek összegyűlnek Isten imáadására. «A munka pedig nagy, mert nem embernek, hanem Istennek készítették lakóhely. Én pedig teljes erőmmel elkészítettem az én Istenem házára a költséget; aranyat az arany-, ezüstöt az ezüst-, rezet a réz-, vasat a vas-, fákat a faedényekre; és onixköveket és mintegy festetteket és különféle színűeket és mindenféle drágakövet és pároszi márványt bőségesen és ezek fölött, amiket az én Istenem házába bemutatam, sajátomból adok aranyat és ezüstöt, adok az én Istenem templomához, azokat kivéve, miket a szent házhoz készítettem.» (1Krón. 29,1-3.) Ezt a nagylelkűséget kellene belenevelni magunkba és nekünk is úgy kellene gondolkoznunk az Isten házáról, hogy a templom érdekében hozott áldozat sohasem lehet túlságosan nagy. *A falusi templomok rendben tartása, jórészt a mi kötelességünk.* Furcsa fényt vetne ránk, ha saját házunk díszes, az Isten háza pedig közönséges, elhanyagolt volna! «Íme én cédrusfaházban lakom; az Úr szövetségszékénye pedig bőrök alatt vagyon.» (1Krón. 17,1.)

A templom tisztántartása, az oltárok feldíszítése, a templomi ruhák karbantartása a falu tisztalelkű fiatalságának szent kötelessége. Tartsa megtiszteltetésnek, hogy az Úr hajlékát keze munkájával díszítheti, karbantarthatja. *Ez nem fizetett munkások kötelessége, hanem a falu első lányainak szent hivatása.* Jól vezetett faluban versenyre kelnek a lányok abban, hogy milyen rendben és milyen sorban vehessék gondozás alá a templomot. *A templom tisztasága és fénye a falu legelső lányainak dicsősége!*

Iskolánk:

b) A templomon kívül az iskola az a szent hely, ahol az Isten igéjének hirdetése történik. Az iskola a tanításnak és tudásszerzésnek helye. Onnan árad szét az ismeret, ott tanulgatja a fiatal gyermek a szépet, a jót, a nemest. Ott tanulja meg az írást, olvasást, számvetést. Ott ismeri meg népének történetét. Ott tanulja meg szent hitének alapelveit; ott tanulja meg, hogy és mint kell élnie, hogy Isten és emberek előtt kedvesek legyünk. Minden fajtájú iskolában megfordul a pap; az elemi iskolától kezdve egészen az egyetemig, mindenütt hirdeti a megfeszített Krisztust. S figyeljük csak meg, mily meleg szeretettel veszik körül papjukat a gyermekek. Nem hiába mondta az Úr: «Hagyjátok a kisdedeket hozzám jönni és ne tiltsátok őket; mert ilyeneké a mennyek országa». (Mt 19,14.) A kisdedek ártatlan lelke tényleg megérzi, hogy a papja ajkáról elhangzó ige tényleg életet adó ige.

A hittantanítás oly nélkülözhetetlen az iskolában, hogy nélküle száraz tudássá, hideg tudássá silányul minden ismeret. Épp azért *nagyot hibáznak azok, akik ki akarnak ölni és ki akarnak irtani a valáserkölcsi oktatást az iskolából.* A lélek legszebb virágait ölnék meg ezek és útját vágnák annak, hogy

csendes, szent magvetés történjék. Ezek nem csupán konkolyt hintenek a búzaföldbe, hanem erőszakkal gátolják meg a magvetőt abban, hogy jó magot; vethessen. Mit várhatunk ettől a termőföldtől? Hozhat-e búzát az a föld, melybe csak konkolyt hintett az ellenséges ember?...

A vallásoktatásnak védelme mellett arra is nagy súlyt kell helyeznünk, hogy áldozatos lélekkel védjük a katolikus iskolát. Igaz, hogy nagy terhet rak ránk a katolikus iskolák fenntartása, de gyermekeink lelkének érdeke egyenesen megköveteli, hogy a kicsikék neveltetése katolikus szellemben történjék. A mindenkori államhatalom könnyen változik. Nagyon könnyen előfordulhat, hogy a katolikus gondolkozása tanítók helyét vallásellenes vezetőség foglalja el. Küldhet-e katolikus gondolkozása tanítót az a hatalom, mely távol jár a katolikus életfelfogástól? Várható-e azután ilyen szellemű tanítótól, hogy a katolikus nevelésre gondja legyen? Így az iskola nemcsak nem lesz nevelője és istápolója a katolikus szellemnek, hanem egyenesen megrontója és a lélek megölője. Elég visszagondolni a gyászos emlékü kommunizmusra, mely kidobatta az iskolából a fészületet, eltörölte a vallásoktatást és a világosság és szabadság szent jelszavaival visszaélve, megmérgezte a gyermek lelkét!...

Egyesületeink.

c) A lelkipásztor működése és tanítása a katolikus *egyesületekben* is érvényesül. Alig van falu, ahol több vallás¹ erkölcsös egyesület ne működne. (Oltáregyesület, Jézus Szíve Társulat, Rózsafüzér Társulat, Népszövetség, Kat. Legényegylet stb.) Mind olyan hely, ahol Krisztus gondolatait terjesztik a lelkipásztorok. Ezen intézményeket úgy kell néznünk, mint szellemi életünket fejlesztő szervezeteket. Nem szabad sajnálnunk azt a kis áldozatot, amelyet támogatásuk és fenntartásuk követel, hanem figyelembe kell vennünk azt a nagy lelki hasznót, amely ebből mireánk származik.

A falu plébánosa és káplánja ezen a hivatásos tanításon kívül *a magánéletben, is tanítója és vezetője a népnek*. A plébániának olyan helynek kell lennie, ahol sokszor megfordulnak a hívek, ahová tanácsért mennek a kételkedők, ahonnan a nép érdekeit szem előtt tartó tanítás, tanács és buzdítás árad. Nagyon járt útnak kell lenni annak, amely a plébánia felé vezet. Szomorú volna, ha gaz verné föl ezt az utat! Ez a körülmény azt mutatná, hogy az Isten küldötte vezér teljesen külön él népétől, a pásztor távol a nyájától... Keresnünk kell az alkalmat, hogy lelkipásztorunkkal többször érintkezzünk, hogy többször halljuk tanítását, beszédjét s eszerint éljünk és cselekedjünk.

Lelkipásztorunk – a mi papunk.

Az Ó-Szövetségben Isten választott ki vezetőt, hogy neki áldozatot mutasson be. Áron és az ő törzse volt kijelölve arra, hogy vezető legyen Isten és a nép között. Áron törzséből származó papok mutatták be az áldozatokat, ők mondták el nyilvánosan a nép nevében az imádságokat

a) *Áldozatbemutató.*

A mi papunknak is ez a küldetése. A fölszentelés kegyelmével nyeri el azt a hatalmat, hogy a szentmise-áldozatot bemutassa. «És vevén a kenyeret, hálát ada, és megszegé, és nekik adá, mondván: Ez az én testem, mely érettetek adatik. Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.» (Lk. 22,19.) Ugyancsak ott nyer hatalmat arra, hogy a szentségek révén Isten kegyelmét velünk közölhesse.

Még a pogány népeknél is az volt a szokás, hogy az Istennek bemutatandó áldozatot pap áldozta fel. A mi szent vallásunkban pedig Krisztus Urunk rendelkezése szerint csupán felszentelt pap mutathatja be a legszentebb áldozatot. Az utolsó vacsorán hangzik el Krisztus parancsa: «Ezt *cselekedjétek* az én emlékezetemre». (Lk. 22,19.) Azoknak szól ez a parancs, kiket *különös isteni* küldetéssel ruházott fel a Mester...

b) *Szentségek kiszolgáltatója.*

A kegyelem szerzésének eszközei a szentségek. Ezen szentségek kiszolgáltatója szintén a mi papunk. A kis gyermek megkeresztelésétől egészen az utolsó kenet föladásáig életünk műiden nehéz percében mellettünk áll és imádkozik érettünk lelkipásztorunk. A bűnbánat szentségében, mikor Isten helyett megbocsátja bűneinket, a jövő életre szóló tanácsokkal támogat; az Oltáriszentségben, a szent áldozásnál az Úr testét nyújtja nekünk. Papunk ő, a szó legszentebb értelmében, *közvetítő Isten és em-*

ber között. Isten szent kegyelmével az erkölcsi élet utjain vezet. Az Úr Jézus szent tanításával fényt gyújt, életutakat jelöl ki s ezen úton haladókat Isten szent kegyelmével erősíti. Ennek az útnak végpontján az örök élet reménye csillog; örök fény ez, mely bátorítólag int és hívogat minket. Krisztus szent tanítása fényt vet az életre, szent kegyelme pedig erőt ad az élet utjain való járásra. Így nyílt és világos lesz az út, melyet az isteni Vezérrel bátran és biztosan megtehet a földön zarándokoló ember.

Lelkipásztorunk – lelki-atyánk.

Az életnek legfőbb ura az Isten. A földi életnek legfölségesebb teremtménye az ember. Ez a parányi, de amellet királyi lelkületű ember a legfőbb Úrban, az Istenben «Atyját» látja. «Amint kívánczik a szarvas a vízforrásokhoz, úgy kívánczik a lelkem tehozzád, Isten!» (41. Zsolt. 2.) Ezzel a lelkülettel keresi mennyei Atyját a föld zarándoka. Epedő lélekkel néz a magasba. Szerető, mennyei Atyjának hívó szavát akarja hallani, vezető, útmutató kezét akarja látni, hogy helyes irányt követhessen. De ez a végtelen hatalmú, láthatatlan Isten Krisztus révén beszél. Az Úr Jézus pedig csak apostolai és ezek utódai által szól hozzánk. És az isteni küldetés szent erejével kapcsolódik össze az apostolokba a most élő püspökök sora s e szoros láncban az utolsó láncszem a falu plébánosa. E hosszú láncsorozatban ő is Krisztustól nyeri küldetését.

Az élet nagy vándorútján, Krisztus küldetése alapján, *látható vezérünk a lelkipásztorunk*, akiről méltán mondhatjuk: *mennyei Atyánk földi követe, valóságos – lelki-atyánk...*

II. A CSALÁDI SZENTÉLY.

*«Beszéljek bár emberek vagy
angyalok nyelvén, ha szeretetem
nincs, olyanná lettem, mint
zengő érc vagy pengő
cimbalom.» (1Kor. 13,1.)*

1. A család.

Nyári reggelenként megélénkül az erdő és a mező. Füttyent a rigó, csattog a fülemüle, dalba kezd az erdők csacsogó népe. Elnézegetem a kedves fülemülét, a magasba szálló pacsirtát s önkénytelenül is az jut eszembe: Istenhez imádkozik az erdők szárnyas serege. Föltekintek a fák lombjai közé... Kis fészkek peremén kedves madárcák ülnék. Gallyak, levelek, meleg pelyhek, bóbíták alkotják a parányi fészket. Az öreg madarak rakják, hogy a fák lombjai védelmet, esőtől, vihartól menedéket nyújtsanak nekik és kicsikéiknek... A szép égbolt nagy sátrat borít az egész természetre, melyet gondos szemekkel óv az égi Teremtő.

De a fészkeknek igazi melegét, otthonos kedvességét az anyamadár bájos szeretete adja. Ott röpköd a fészkek körül, ételt hoz a gyámoltalanoknak s minden erővel védi, óvja kicsikéit...

Meleg fészkek – paradicsomi élet.

A Szentírás szerint Ádámhoz így beszél a jóságos Teremtő: «És monda Isten: íme nektek adtam minden maghozó fűvét a földön és minden fákát, amelyeknek nemük szerint magvuk vagy onmagukban, hogy eledelül legyenek nektek. És a föld minden állatainak, és az ég minden madarainak, és mindennek, ami mozog a földön, és amiben élő lélek vagyon, hogy legyen eledelökre. És úgy lőn. És láta Isten mindent, amit alkotott vala és igen jók valának. És lőn este és reggel, hatodik nap.» (1Móz 1,29-31.) Paradicsomkertbe helyezi, hol minden öröme megvan az első embernek. Előtte virul a szépséges mező, neki illatozik a gyönyörűsége virág, előtte pompázik az érett gyümölcs, ott csobog a beszédes patak, pihenőt kínál a hűvös árnyék, mellette szaladgál a kedves tekintetű állatsereg; minden, minden, ami kedvessé és kellemessé teszi az életet. De ezt a kedves, meleg világot hiányossá teszi még az, hogy hiányzik az embernek derűt nyújtó élettársa. «Monda még az Úr Isten: nem jó az embernek egyedül lennie, teremtsünk neki hozzá hasonló segítőt». (1Mózes 2,18.) Most már Ádámé és Éváé a paradicsom. Az emberiség alkotója megteremtette az első kedves otthont...

Ha eddig is örömet nyújtó volt a paradicsom, vidámságot nyújtó a csacska madárcák éneke, derűt

hozó a csobogó patak suttogása, életet varázsoló a csillogó és meleg napsugár, lelket melegítő a jó Isten közvetlen közelsége, akkor most százszorosán kedvesebb és édesebb, mert hiszen most már két szempárban csillogott föl az örömmel érzete... «És megáldá őket Isten és monda: Növekedjete és sokasodjatok, és töltsétek be a földet, és hajtsátok azt birodalmatok alá, és uralkodjatok a tenger halain és égi madarakon és minden állatokon, melyek mozognak a földön.» (1Móz 1,28.) Sajnos, nem sokáig tart a földön a teljes boldogság. Az első emberpár bűne folytán megnehezült az élet. «Orcád verítékével eszed a kenyeret, míglen visszatérsz a földbe, melyből vétettél.» (1Móz 3,19.) mondja az Úr. A paradicsomi boldogság elveszett, csak a megváltás vigasza fakasztott reményt. – De a nagy veszteség mellett egyet meghagyott az Úr: A családi élet szent és boldog melegségét. Vigaszul hagyta a meleg és puha hitvesi kezét, mely verejtéket törölhet le, barázdákat simíthat el a férfi gondterhes homlokáról. Meleget varázsol a kicsi barlangba, vagy parányi házikóba az atyának és anyának szeretete és különösen kedvessé és meleggé teszi a kis otthont a gyermeknek csacsogó beszéde. Mert ha fárasztó is a munka, ha nehéz is az élet gondja, mindent megkönnyebbit az a gondolat, hogy a kedves gyermek érdekében történik mindez.

A szent család példája.

Az emberiség történetében van egy család, mely gyönyörű példával mutatta meg a családi élet mintaképét. Feltűnik előttem a názareti kis ház. Egyszerű, szegényes ácsmester házikója. Ott dolgozik napestig a család feje, szent József, mellette szorgoskodik szűztiszta jegyese, a boldogságos Szűz, ott játszadozik közelében az isteni Gyermeke, a kis Jézus.

A jószágos családfő arcán derűs még a gond is. Látszik róla, hogy könnyű neki a munka, ízletes az egyszerű ebéd, díszes a durván varrott köntös, mert hiszen szerető jegyese keze munkája mindez. A jószágos anyának arcát derűs és kedves mosoly borítja. Durva szenvedély nem zilálja össze vonásait. Könnyűvé teszi munkáját Fia iránt érzett szeretete. Igazán elmondhatjuk róluk: A földön élnek, de lelkük az egekben jár. Szemük gyakran keresi az eget, az ajkuk sokszor mond szent imádságot, vagy énekel szent zsoltárt, mert a földi élet csak akkor lesz kedves és boldog, ha az ember gyakran keresi és megtalálja az Istent. De mily melegek azok a tekintetek, melyeket ez emberek e kised gyermekre vetnek! Az anyának gyengéd ölelése, meleg csókja vonja magához a kis gyermeket, kinek minden mozgulata öröm, vigasz a szerető családban.

Ezt a képet látva, a katolikus családok életére gondolok. Mily meleg és kedves lenne az az otthon, mely példaképpül választaná a szent Családot! A falusi házak egyszerű falait igen gyakran díszíti a szent Család képe. Biztosan azt akarják kifejezni, hogy ebben a házban a szent Család példáját kell követni mindenkinek. Ha ránézünk erre a képre, szent Józsefet munkás férfi alakjában látjuk, a boldogságos szent Szűzet gondos családanya képében, a kis Jézust játszi kedélyű kis gyermek formájában. Megnyerő, lelket melengető ez az egyszerű képcske, mert kiverődik rajta a családi otthon derűje és melegsége. De persze ezt a kedves, meleg, szerető, napsugaras lelkületet nem mindenki veszi észre. Sokan csak a szentek alakját látják, vagy nem érzik a családi élet melegét.

A kép igen sok házban ott függ a falon, de csak azoknál lesz igazi, családi életet fejlesztő jelkép, akik úgy tudnak ránézni, hogy meglátják rajta a családi életnek melegét... Ezért a jó katolikus családok gyakran ránéznek s állandóan másolgatják saját életükben...

2. Az édesapa.

A falusi kis szobák asztalánál az asztalfőn az édesapa foglal helyet. Nehéz munka után törődötten, csapzott hajjal tér haza a családi otthonba; tisztelettel üdvözlők hitves, gyermekek egyaránt, első helyre ültetik, hogy ezzel is kifejezzék, hogy ő az első ember a háznál.

A mindennapi kenyér.

A reggeli harangszó ébredésre és munkára szólítja a gondos családapát. A földművest a föld hívogatja. A mezők és erdők ébredése már az eke szarva mellett találja a szorgalmas munkást. Töri a földet, az eke barázdákat tús elötte s ez a nap-nap mellett megismétlődő nehéz munka barázdákat szánt homlokára. A városi munkást a gyár sípja hívja munkába. Egyik hatalmas kohók mellé áll, a másik malomba siet, a harmadik vaspörölyök mellett dolgozik és keze alól gépek, őrölt liszt, szerszámok, fi-

nom kocsik kerülnek elő. De az mind töri, zúzza az emberi erőket is, mert hiszen fáradtan hanyatlik le a kar, mikor napeste pihenőre, nyugovóra tér a fáradt munkás.

«Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma», imádkozzuk naponként. A család imája mellett az édesapa *munkája* járul hozzá legjobban, hogy a család asztalára puha kenyér kerüljön... A jó Isten áldása bőségesen hullik mindnyájunkra, a föld bőségesen terem, a gyárak, a műhelyek ontják a kész árukat, de az ember veritéke tapad mindenikhez. «Orcád veritékével eszed a kenyeredet.» (1Móz 3,19.) És ha fájdalmas is ez a munka, mégis nemes kötelesség, mert hiszen a jó Isten parancsa szabja ránk. «Aki nem akar dolgozni, ne is egyék.» (2Tessz. 3,10.)

Kerülhet-e kenyér a terített asztalra, ha nem dolgoznék erőmegfeszítéssel a család feje? Ezért illeti meg tehát az első hely az édesapát, mert hiszen ő az, aki a kenyeret az asztalra helyezi. Az első falatnál hálás szemmel tekintenek rá a családtagok. Az asztali ima a jó Istennek szól ugyan, de bekapcsolódik a hálás és szerető érzület a jó atya iránt, mert mindnyájan érezzük, hogy közvetlenül tőle származik a mindennapi kenyér. Mily boldogító érzés támad az édesapa lelkében, mikor munkájának gyümölcsét látja, mikor megelégedett hitves és gyermekek arcáról a szeretetnek megnyilvánulását olvassa le. Nem ritka esetben hullik könny arra a kéréses kézre, melyet hálattelt lélekkel csókol meg hitves és gyermek

A meleg otthon...

A mindennapi kenyéren kívül bútort, ruhát, minden egyéb szükséges eszközt is a jó édesapa szerezi meg. Az ő keze-munkájának eredménye a kedvesebb és melegebb családi otthon. Boldogan tekint kis gyermekeire, mikor ünnepi köntöst öltenek. Örömmel nézi ünnepi ruhájában templomba siető feleségét, mert hiszen mindenben saját munkájának eredményét látja.

Földi vagyon...

Vagy ha földesekéjére tekint, vagy kis házikóját nézi s ezeknek gyarapodását, növekedését látja, mindannyiszor könnyek szöknek szemébe, mert hiszen itt is munkájának látható eredménye mutatkozik. Mert a jó édesapa nemcsak megőrzi az őseiről rámaradt vagyont, hanem két keze megfeszített munkájával megsokszorozza, gyarapítja azt. «Egy messze útra menendő ember előhívá szolgálait és átadá nekik javait. És egynek öt talentumot ada, másnak pedig kettőt, ismét másnak egyet, kinek-kinek tulajdon tehetsége szerint, és azonnal elindula. Elméne pedig, aki öt talentumot vett vala, és kereskedők azokkal, és más ötöt nyere. Hasonlóképpen az is, ki kettőt vett vala, más kettőt nyere. Aki pedig egyet vett vala, elmenvén, a földbe ásá, és elrejté ura pénzét.» (Mt 25,14-18.) A Szentírás szerint csak az kapott jutalmat, aki munkája révén megkétszerezte a talentumokat, így a jó édesapa is kamatoztatja a nyert és örökölt vagyont, hogy szeretett gyermekéinek minél többet hagyhasson. Így lesz az édesapának első és legfontosabb kötelesség az erős munka; így emeli a férfias munka első emberré, megtisztelt személlyé a családapát.

«Nemcsak kenyérrel él az ember.»

De a munkán kívül második nagy és szent kötelessége a család *lelki gondozása*. «Nemcsak kenyérrel él az ember, hanem minden igével, mely az Isten szájából származik.» (Mt 4,4.) Mit ér a kenyér, ha csak a testet táplálja? «Mert mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkének pedig kárát vallja? Vagy mi váltságot ad az ember lelkéért?» (Mt 16,26.) Mit ér az élet, ha csak evésre, ivásra használja az ember? Az Úr Jézus gondolata szerint csak egy a szükséges: «Márta, Márta, szorgalmas vagy és sokban törődöl. Pedig egy a szükséges. Mária a legjobb részt választotta, mely el nem vétetik tőle.» (Lk. 10,41-42.) Ebből önkénytelenül következik, hogy az édesapa fontos kötelessége, hogy a család lelki gondozását is magára vállalja. A nevelés gondja ugyan a jó édesanyára marad, de az édesapa is hozzájárulhat, sőt kell is, hogy hozzájáruljon a nevelés nagy munkájához.

Példája vonz.

Élete példás legyen. A családfőre úgy néz a gyermek, hogy róla másolja le életét. «Ti atyák, ne ingereljétek haragra fiaitokat, hanem neveljétek őket az Úr tanításában és fenyítékében.» (Eff. 6,4.) A

kis gyermek előtt első ember az édesapa. Reá a legbüszkébb a gyermek. S ez jól van így. De az apának olyannak kell lennie, hogy méltán tekintsen reá büszkén a gyermek. Legyen élete Isten és ember előtt kedves. Viselkedése erényes, beszéde becsületes, tiszta és tisztességes. *Káromló beszéd sose hagyja el száját!* Vegye útját többször a templom felé, legritkábban a kocsmá felé. Keresse fel örömmel az Isten házáat, ne látogassa az ördög tanyáját. Többször forogjon kezében a Szentírás és egyéb jámbor olvasmány, mint az ördög bibliája. Legyen kedves helye a családi szentély és ne rossz emberek durva társasága. Ilyen apára méltán büszke a gyermek, Ilyen apa példakép, melyet méltán lemásolhat a gyermek.

Nyugalmas óráit.

De a példán kívül ténylegesen is járuljon hozzá családjának erkölcsi életének vezetéséhez. Az esti órák, vagy a vasárnap délutánok nagyon alkalmasak erre. A jó édesapa gyermekeivel megy szentmisére. Együtt hallgatja végig az Úr igéjét, együtt vesz részt buzgón a szent áldozaton. S ha ráborul a házra az est homálya és maga köré gyűjti háza-népét, vegyen kezébe lelket nemesítő jó könyvet s olvasson fel egy-két fejezetet; az ő szájából vett igéket nagyobb odaadással és szeretettel fogadják a gyermekek, mintha a tanító bácsi mondaná ezeket. Elemedett korú embernek tapasztalatokon nyugvó beszéde maga is tiszteletreméltó. Hát még ha a tapasztalt ember maga az édesapa, akit anélkül is jobban tisztel és szeret a gyermek! Örömmel hallgatja beszédét és hűen követi azt. Így lesz az édesapa nemcsak példájával, hanem életével is nevelője, felügyelője a családnak. És ha hiba fordul elő a családban, ha a gyermekek életében felburjánzik az undok bűn, *álékor az édesapa legyen az, aki szigorral büntet.* Ne kövesse Héli főpap rossz példáját, aki mindent elnézett fiainak. A legnagyobb gonoszságba sülyedtek, az oltár áldozati húsát is ellopkodták s így méltán érte az atyát az Úr szigorú büntetése.

De fordul a kép! Amily gyönyörűséges a gondozott kert, oly szomorú a letaposott virágágy. Amily kedves a jólétben, boldogságban élő család, oly borzasztó a nyomorgó, erkölcsileg is lesüllyedt családi kör.

A rendetlen otthon, a fájdalmas arcú, éhségtől sápadt, rongyos gyereksereg mind kiáltó vádló.

A dologtalan apa.

És a vádlott a dologtalan édesapa, vagy a jelen társadalom borzasztó katasztrófája: a munkanélküliség.

Ahol az édesapát vádolja a lerongyolódott család, ott nehéz átokként fekszik lelkére az a sötét kép, melyet hitvány élete okozott. Tunyaság, korcsma, kártya, éjjeli dorbézolás, részegeskedés, szitkozódás az ördög mulatsága. Az leszen családjának gyilkosa, akit megfogott ez a sötét hatalom. Az ilyen apa kezéből kihullnak a munka szerszámai, kicsúszik lába alól a föld, elúszik a birtok, a ház, megfogyatkozik a vagyon, eltűnik az asztalról a hús és a tej s végül még a korpás kenyérből sem jut elegendő... A háború folyamán sok falut összerombolt az, átvonuló hadsereg. De ott egyszerre pusztított a háború vad hatalma. Az ilyen családban ugyanaz a pusztító hatalom vonul végig, csak hogy nem egyszerre, hanem lassan, de mégis biztosan. És ez a pusztulás nagyobb a házak és fálvak pusztulásánál. Itt nemcsak a falak vakolatai, vagy házak oldalai dőlnek össze, hanem a család *lelkiélete* is összeomlik. Az édesapa lelkében pusztító mérge a családra is átárad s az anyagi pusztulás mellett lelkük pusztulását is okozza! Édesapák! Nézzetek erre a szomorú képre! Rettegve gondolatok arra, hogy ily rombolásnak ti vagytok okozói...

A munkanélküli apa.

De vádlott lehet a munkanélküliség, vagy testi nyomorúság is. Érző szívünk sajog, ha azokra a szerencsétlenekre gondolunk, kik nem önhibájukból tették le a kalapácsot, vagy vésőt. A keresve-keresett munkaalkalom megfogyatkozott, vagy a sorvasztó betegség törte le a munkáskezet... *Itt nem érheti vád az édesapát.* Itt azt vádolhatnánk, ki nem siet segítségére – tehetségéhez mérten – a szerencsétleneknek. «Adj átok, adjatok, amit Isten adott!» Nem kell és nem szabad megvárni, míg koldus-énekké lesz az a szép kérés. Magunknak kell felkeresni szegény embertestvérünket s módot kell találnunk, hogy segítsünk rajta. Amennyire tehetjük, munkaalkalmat biztosítunk neki, ha pedig ez nem áll módunkban, akkor vagyoni erőnkkel kell segítségére sietnünk. Minden asztalról hullnak le morzsák... A szegény és nyomorgó családok asztalán ebéd és vacsora lesz ebből... A jó módon lévő családok gyakran gondol-

janak a szűkölködőkre s ne tudjanak nyugton élni, ha nem segítettek nyomorgó testvéreiken. A szegényekben Krisztust kell néznünk s amint Krisztuson segítenénk, így kell ezeken is segítenünk.

A dologtalan és munkanélküli apa két különböző ember. Az első maga oka nyomorúságának, a második azonban hibáján kívül kerül szörnyű helyzetbe. Az elsőnek *erkölcsi* megjavításán, a másodiknak *anyagi* segítségén kell fáradoznunk. Édesapák! Saját boldog családok képe ragadja meg lelkeket s az indíttson arra, hogy a széteső, lezuillott vagy züllésnek induló családokon segítsetek!... Csak így lesz a *ti* családokkal Krisztus!...

3. Az édesanya.

Édesanya!... Mily szent, milyen szép, mily megtisztelő cím! Milyen öröm tölti el a lelkünket, ha kimondjuk e szót; különösen akkor, ha arra gondolunk, hogy ez az édesanya *a mi kedves drága anyánk!*...

Kicsoda a családban az édesanya?

Mégis milyen különös, hogy Afrika népei mily hidegen és mily ridegen gondolkodtak az édesanyáról. A barbár népeknél az anya teljesen alsórendű szerepet töltött be. Nem mondunk erős szót, ha azt mondjuk: egyszerű rabszolga volt, kinek hivatása csak annyi, hogy végezze a férfiak munkáját s mint a családi szentély utolsó szolgája élje végig életét. A római és görög népek előtt – bár ezek is pogányok voltak – már tiszteletreméltó, sőt első helyet foglal el az édesanya. Nagyasszonynak, matrónának tisztelik a szerető hitvest; még a magyar nép is innen kölcsönözte a matróna elnevezést, amellyel a család érdemes asszonyát megtisztelte.

Úgy látszik a műveltség terjedésével, az emberi lélek finomodásával együtt jár az édesanya megtisztelése és megbecsülése... – A zsidó nép életében még ennél is előkelőbb hely jut a családayának. Ennek a népnek kialakulására nem csupán a történelmi fejlődés, hanem a jó Isten felső beavatkozása, *a kinyilatkoztatás* is befolyást gyakorolt. Az emberi elme fénye mellett ott világosodott a prófétáknak Isten sugallta beszéde; a királyoknak vezetése mellett leereszkedett oda az Isten vezető keze. Az egekből sugárzó megvilágításban ünnepies, szép alakban tündökölt az édesanya. Igaz, hogy a zsidó nép nem mindig és nem mindenben követte az isteni megvilágítást; de ha itt-ott lecsuszamlott is a megítélés magaslatáról, az igazi eszmény mégis megmaradt, mert a Szentírás állandóan és erőteljesen hangsúlyozta, hogyan kell gondolkozni az anyáról. Minden anyában a jövő Messziás ösét látták, mert csak annyit tudták a Messziáról, hogy Júda törzséből fog származni...

Az «erős asszony».

Salamon a példabeszédek könyvében így beszél az erős asszonyról: «Becses, mint a messziről és a végső határokról való. Bíz benne férjének szíve és szerzeményekben nem szűkölködik. Jót tesz vele és nem rosszat életének teljes napjaiban. Gyapjat és lent keres, és munkálkodik önkeze ügyességével. Olyan, mint a kereskedő hajója, messziről hozván kenyeret. És éjjel fölkel és élelmet ad háza népének, és eledelt szolgálóinak. Megszemléli a mezőt és megveszi azt, és keze munkájából szőlőt ültet. Erősséggel övezi fel ágyékát, és megerősíti karját. Érti és látja, hogy jó az ő foglalkozása; világa nem alszik el éjjel. Kezét erős dolgokra teszi, és ujjai az orsót fonják. Kezét kinyújtja a szűkölködőknek, és tenyerét megnyitja a szegényeknek. Nem félti házat a hó hidegétől, mert háza népe mind kétszeresen Tan ruházva. Drága szövetet készít magának; bíbor és bársony az ő öltözete. Férje tekintélyes a kapukban, midőn a föld tanácsosaival összeül. Gyolcsot készít és eladja, és övet ad el a kananeusnak. Erősség és ékesség az ő öltözete, és nevetni fog az utolsó napon. Száját megnyitja a bölcsességnek, és a kegyesség törvénye van az ő nyelvén. Szemmel-tartja háznépe ösvényeit, és kenyerét hivalkodva nem eszi. Felnőnek fiai, és igen boldognak hirdetik s férje is dicséri őt. Sok nő gyűjt gazdagságot, de te felülhaladtad mindnyájukat. Csalárd a kedvesség és hiú a szépség; az Urat félő asszony a dicséretes. Adjatok neki kezei gyümölcseiből; a kapukban dicsérik őt cselekedetei». (Péld. 31,10-31.)

Igazi kincs, melyet drága gyöngyként őriz a család. Ezt a gondolatot veszi át és fejleszti tovább az Újszövetség. «Férfiak, szeressétek feleségeiteket, mint Krisztus is szerette az anyaszentegyházat és önmagát adta érte.» (Eff. 5,25.) Ezt a szép gondolatot valósítja meg a keresztény középkor, mikor az édesanyát a legmagasabb polcra emeli. A nemes udvaroknál a legelőkelőbb hely az édesanyát illeti

meg. Kis nemes apródok Teszik őt körül, a környékbeli nemes asszonyok kísérik; a családfő kengyelét tartja, mikor lovára ül, a vendégek kézcsókra járulnak elé, a férfi, még az idegen is, életével megvédi a testileg gyöngé, de ép lelki nemessége által tiszteletet parancsoló női nemet.

A családjánya – édesanyánk

a) De akit ily magas polcra emelt a keresztény gondolkozás, annak nagy és erényes vonásokkal kell kiérdemelnie ezt a magas méltóságot. Csak a kincset becsülik az emberek. Aranyat és drágakövet becsben tartanak, mert nemes és értékes kincsnek tekintik. Az édesanyában valami értéket, különleges nagy becset kell találnunk. De lehet-e nagyobb értéke, mint az, hogy ő a családnak anyja? Ez a szó: anyám, minden kincsnél nagyobb értéket jelent. Jelenti azt a meleg szeretet, mely hitvesre és gyermekre egyaránt Marad, jelenti azt az odaadó, önfeláldozó hűséget, mely az édesanya szívének minden dobbanásában megnyilvánul. Nem lehet leírni és nem lehet részletezni ennek a nagy értékét, csak az tudja megérteni, kinek érző szíve van s kibén megdobban a szív, ha ezt a szót hallja: anyám! A költemények zengzetessége, a szobroknak és képeknek szépsége művészi élvezetet nyújt az embernek, de ezt csak az tudja megérteni, akinek művészi érzéke van. Közönséges eldurvult lelkű ember lelkében semmi örömet nem válthatnak ki ezek s nem is tudja felbecsülni értékét. A szobrot csak annyira becsülné, hogy hatalmas ködarab; a művészi festményről csak azt mondaná, hogy nagy vászondarab; a szépséges költeményről csak azt tudná, hogy papírlap, de semmiképp sem értené s nem találná meg benne azt, ami szép, ami lelket emelő művészet. Aki azonban finom érzéssel rendelkezik, annak elég egy tekintet és a műregek megragadja, tiszta örömmel, nemes élvezettel tölti be lelkét. Érzék, megértés kell ahhoz, hogy az édesanyában meglássuk a legnagyobb értéket; érző szív, meleg lelkület kell ahhoz, hogy ez az egy szó «anyám», kiváltsa lelkünkől a leggyengédebb és legszentebb érzéseket.

A családnak szorgos keze.

b) A jó édesanyát elsősorban az odaadó és fáradhatatlan munka jellemzi. «Gyapját és lent keres és munkálkodik önkeze ügyességével.» (Péld. 31,13.) Az «erős asszony» dísz a családi otthonnak. Ha belépsz a kis családi szobáskába, a bútornak elhelyezése, a képeknek fölraggatása, a kis szekrényben elhelyezett ruháknak rendes tisztasága, a konyha ügyes és tiszta berendezése, mind-mind a családjánya dicséretét zengi. Minden tárgy megszólal és beszélni kezd. Beszél pediglen arról a gondos kézről, mely nap-nap után tisztogatja őket, beszél arról a meleg, szerető kézről, mely a legkisebb dolgot is ügyesen rendezgeti; beszél arról a fáradhatatlan lélekről, aki éjjelt is nappala tesz... «És éjjel fölkel és élelmet ad háza népének és eledelt szolgálóinak.» (Péld. 31,15.) Megszólal az ablak mélyébe rejtett mécses ... «Világa nem alszik el éjjel.» (Péld. 31,18.) Beszél hosszú órákról, melyeken át éjjeleken keresztül világított, mikor a gondos édesanya aggódó kézzel takargatta a kicsikéket és szorgos kézzel varrogatta a gyermek ruháit, hogy másnap ünnepi köntösbe öltöztethesse lelkéből lelkedzett gyermekeit.

Beszél a mécses azokról az órákról is, melyeket a gyermek vagy férj betegágya mellett töltött az édesanya... A félig megvilágított szobáskában csak a beteg sápadt arca látható; de a fáradtságtól roskadozó anya előtt ott lebeg a szomorú jövőnek, a félelmetes gondnak sötét árnyéka. Annak a gondnak az árnyéka, mely ilyenkor ránehezedik a szerető anyának lelkére. Ott settenkedik a szobában a fájdalomnak, sőt a halálnak sötét réme is. Csak a szerető anya látja ez ijesztő rémeket, csak őt remegteti meg a legkisebb zaj, a többiek pihennek, nyugodtan alusznak... Rettegve gondol arra, hogy mi lesz a holnapi napon, nem fenyeget-e nagyobb csapás, nem következik-e be az apának, vagy kis gyermeknek gyászos elhunytja? A gondos kéz sokszor végigsimogatja a forró beteg homlokot, aggódó szeme állandóan rátapad a beteg sápadt arcára s saját fáradtságánál, saját szenvedésénél jobban érzi a beteg szenvedését, fáradtságát... Nem legnagyobb kincs-e az édesanya?...

A család vagyonának őre.

c) Az édesanya kezén megy át a család minden vagyona. Ő kezeli a pénzt, ő osztja ki a ruhát, kenyeret a családtagok között. Az édesapa szerzi, de az édesanya vágja meg a keserves munka által megszerzett kenyeret. Ő osztja szét a falatot, mintha ezáltal is jelezni akarná, hogy az apa által szerzett kenyér az anya által jut mindenki tányérjára.

Övéin kívül a lehetőség szerint másokról is gondoskodik. Az édesanya a szegényeknek is anyja. «Kezét kinyújtja a szűkölködőknek és tenyerét megnyitja az éhezőknek. » (Péld. 31,20.) Az igazán jó katolikus családoknál nagyon gyakran látható, hogy a hét egyik napján a falunak szegényei is odaülnek a gazdagabbak asztalaihoz. Nem hiába mondja az evangélium: «Bizony, mondom nektek, amit egynek ezen legkisebb atyámfiai közül cselekedtetek, nekem cselekedtetek.» (Mt 25,40.) Lám a jó katolikus édesanya méltán számíthat arra, hogy az Örök ítéletnél neki is fog szólni az Úr beszédje: «Jöjjetek, Atyámnak áldottai és bérjátok a világ kezdetétől nektek készített országot. Mert éheztem és ennem adtatok; szomjúhoztam és innom adtatok; jövevény voltam és befogadtatok engem; mezítelen voltam és befödöztetek engem; beteg voltam és meglátogattatok engem; tömlőcében voltam és hozzám jöttetek. Akkor felelnek majd neki az igazak, mondván: Uram! mikor láttunk téged éhezni és tápláltunk téged? Szomjúhozni és italt adtunk neked? Mikor láttunk jövevényül és befogadtunk téged? Vagy mezítelenül és befödöztünk téged? Vagy mikor láttunk téged betegen, vagy tömlőcében és hozzád mennünk? És felelvén a király mondja majd nekik: Bizony mondom nektek, amit egynek ezen legkisebb atyámfiai közül cselekedtetek, nekem cselekedtetek». (Mt 25,34-40.) Nem egy vidéken látható az is, hogy szent Karácsony estéjén eggyel többen terítenek a vacsoránál. A «láthatatlan vendéget» várják. És ha nem is ül az asztalhoz a «láthatatlan vendég», a kis Jézuska, nagyon gyakran akad szegény vándor, akit maga helyett küld az isteni Mester. Nem hiába tette az Úr Jézus, hogy szenvedése előestéjén megmosta tanítványai lábát. Nem hiába mondta az Úr: «Nem nagyobb a tanítvány a mesternél, sem a szolga Uránál». (Mt 10,24.) Ha az Úr így szerette és ennyire megbecsülte a szegényeket, akkor a jó édesanya is méltán tünteti ki az elhagyottakat. A katolikus édesanya tanul az Úr példájából és telt kezekkel, de még inkább telített, szerető lélekkel osztja ki azt a felesleget, mellyel megáldotta a jóságos ég. Ilyen munka láttára ismét kérdezhetjük: van-e drágább kincs az édesanyánál?...

A gyermek lelkének hivatott gondozója.

d) A sok házi gond mellett különös mértékben nehezedik az édesanyára a gyermekek neveltetése. Nemcsak a testet táplálja kenyérrel, hanem a lelket is táplálja lelki eledellel. Az ő szeretete révén tanulja meg a gyermek az első imákat, ő vezeti kézen, mikor az iskolába kerül, ő kérdegeti, mit tanult a mai napon, ő oktatgatja lefekvés előtt, ő inti a jóra, ő óvja rossz pajtásoktól. Lelke ott lebeg a kis gyermek fölött, nincs nyugalma sem nappal, sem éjjel, hiszen a jó Isten előtt ő számol majd a kicsikének lelki kifejlődéséért.

Aki ily nehéz kötelességeket ily gyönyörűen teljesít s aki mindezt meleg szeretettel végzi, az tényleg dísz, büszkesége a családnak. Nem mondhatnánk róla szebb dicséretét, mint ezt: *igazi anya!* Ez a legszebb és legnagyobb dicséret; aki pedig megérti és megérzi, mily nagy értéket jelent az *édesanya neve*, az meleg lélekkel fogja meg az édesanya kezét és forró, hálátelt csókot lehel rá...

És vajon minden anya ilyen-e? Ne kérdezzessük!... Annyit mondunk, minden anyának ilyennek kell lennie. Ahol derű és fény övezi az anyai méltóságot, ott ne vonjunk sötét felhőket a napsugár elé, ott ne borítsunk árnyat a szépséges eszményre. Nem rajzoljuk meg a rossz anyának képét; nem írjuk le a durva, kegyetlen, állatias ösztönökben tobzódó munkátlan anya életét, mert csak sértenők vele azt a szent eszményt, melyet a katolikus anyáról elgondolunk. Minden anya kérdezze önmagától: megközelítette-e ezt az eszményt? *A legtöbb anya igenlő feleletet fog kapni.* Aki azonban hibát talál magában, az javítgassa, szepítgesse lelkét, hogy minden katolikus anya belső értéke által vívhassa ki azt a nagy tiszteletet, melyet oly szépen fejez ki a hódolatteljes kézcsók...

4. A család öregjei.

A Szentírás megkülönböztetett tisztelettel beszél mindenütt az élemedett öregekről. Aki elfáradt a hosszú élet munkájában, akinek elernyedtek izmai, akinek hajlott lett a háta az élet súlya alatt, az csendes pihenés után vágyakozik. Az őszbezsavarodott fej és a ráncos homlok a második gyermekkor. Csak az a különbség, hogy a jó öreg mögött hosszú múlt, nagy tapasztalat áll s a nagy tapasztalatok alapján ítéleteik, beszédeik mély bölcsességről tanúskodnak, őseinknél különös nagy megtiszteltetésben részesült a mérsékletet hirdető öregek tanácsa. A madarak vándorlásánál a tapasztalt öreg halad az élen. A darvakról szóló mese szerint kifáradtan kellett félreállni a hevesebb vérű fiatal darának, mert eleinte bírta a gyors iramot, de később szomorúan kellett belátnia, mégis csak jobb lett volna az öregek egyenletes, de biztos haladása.

Az «öregék» ajándéka...

Alig van család, mely meleg otthonában nem tisztelhetné a jó öreg szülőket, vagy az elaggott rokonok valamelyikét. Az apa és anya meleg szeretettel köszöntik őt reggel, a kisgyermek kezcsókkal üdvözlők az öregeket, ráülnek a nagyapó, nagymama térdére és kis madarakként tátogató szájjal lesik az öregek dédelgető, becézgető beszédjét. Mert az Öregek már csak egyet hoznak a családnak: *ez a meleg, megértő szeretet.*

Az ő munkájuk már vajmi kevés; karjuk már nehezen forgatja a villát, csak a könnyebb munka illik ősz fejükhöz, de lelküknek derűje, szívüknek meleg szeretete pótolja a munka hiányosságát. Nekik kell bevinni a családba azt a melegebb hangulatot, mely az öregkor jellemző vonása. Bennük lehiggadt már az életnek sokféle ösztönös megnyilvánulása, saját és mások tapasztalataiból látták és látják, mivé fejleszt a fegyelmezett, vallásos, tiszta élet és hova juttat a bűnös szenvedély. Ők lesznek tehát a tiszta, az Istennek tetsző életnek hirdetői; az ő ajkukról hangzik el legtöbbször Istenhez emelkedő ima; ők tanítgatják a kicsinyeket a jó Isten szeretetére; ők vezetik el a gyermekeket az Isten házába; rózsafüzért vagy kis imakönyvet adnak a kicsinyek kezébe, s amíg ők a nagy, használt sárgalapú imakönyvet forgatják, addig a gyermekek a szent olvasót imádkozzák. Ők ügyelnek a tipegő kicsikékre. Valamiképpen az öreganya és öregapa meleg szeretete árad rájuk. Veszélytől óv, jó irányokat jelez s meleg, simogató szeretete környékezi bennünket. De különben is a legtöbb öreg bizvást elmondhatja magáról, hogy az ifjú család boldogságát az ő fáradhatatlan munkája alapozta meg. Elbizakodott, büszke virág volna, mely pompájában elítélné vagy megvetné azt a gyökérzetet, mely életét adta, vagy kevésre becsülné azért, mert látszólag szebb és életerősebb...

Az «öregeket» tisztelet illeti.

Amint a régiek szeretettel és tisztelettel övezték az öregeket, épp oly szeretettel és tisztelettel kell körülvenni a családapának, családmamának és gyermekeknek a család öregjeit.

Férfikori munkájukért teljes nyugalmat biztosító élet, étel és ruházat illeti meg őket. Betegség idején – hisz az öregség félbetegség – gondos és szerető elbánásban részesüljenek. Gondoljon minden szülő arra, hány éjszakát tett nappallá a gondos öreg, akit akkor még édesapának vagy édesanyjának szólított lázban égő ajkuk. A hangos, kemény beszéd sértené finom lelküket. Amilyen törekeny a testük, olyan érzékeny a lelkük. Vigyázzon tehát minden családtag, hogy erős szava ne sértse a gyengéd lelkületű öreget. De az öregséggel bizonyos fokú gyöngeség is együtt jár. Nehézkes a lépés, nehezebb a hallás, nehezkesebb a gondolkodás; legyünk tehát türelemmel mindezekkel szemben s gondoljunk arra, hogy eljön majd az idő, mikor mi, az erősek, a fürgék, a munkára készek, ugyanilyen törődötté leszünk. A hosszú élet nagy kincs s ha ki akarjuk érdemelni, akkor nekünk is meg kell tartani a Szentírás beszédjét: «Atyádat és anyádat tiszteljed, hogy hosszú életű légy a földön, melyet a te Urad Istened ad tenéked». Az élet ősze az öregkor, de ez az ősz csak akkor szép, ha derűs, napsugaras. Az ősz a gyümölcsöt hozó időszak. A fáradt ágakról leszedik az érett gyümölcsöt, de gondos kézzel óvják, tisztítják az élemedett fát. Az élet ősze is megtermett gyümölcsöket: a jövő életre szükséges becses, értékes *tapasztalatokat*. Ezeket vesszük át a mi kedves öregeinktől s viszonzásul derűssé, meleggé tesszük életüket. Ha valakivel szemben különösebben kötelez a felebaráti szeretet parancsa, akkor leginkább a mi drága öregeink azok, mert hiszen mindenünket, amink van – életünket is ideszámítva – a jó Isten után nekik köszönhetjük.

Az ő életük erős haladás az örökkévalóság felé. Valójában mindnyájan ezen az úton járunk, de a természet örök törvénye szerint ők közelebb jutottak a célhoz. Isten felé mennék s valószínűleg nálunk hamarabb jutnak Istenhez. Áldásos munkájukat ott sem fejezik be, mert hiszen imáik, buzgó közbenjárásuk kísérik minket a későbbi életben is.

Aki az Istenhez jut, az Isten ítélőszéke elé kerül. Az Isten ítéletet mond felette, de Ítéletet mond azokról is, akik kedvessé, meleggé, vagy szomorúvá, fájdalmassá tették az Isten előtt álló lélek földi életét. Az ilyen ítéletben ítélet mondatik ki a hátramaradottakra nézve is és jaj volna annak a családnak, amely fölött a végtelen Isten messzeségbe hangzó szava elítélő volna. Jaj volna annak az embernek, kiről így hangzanék az ítélet: «Távozzatok tőlem átkozottak, az örök tűzre, mely készítettett az ördögnek és az ő angyalainak». Mert *öreg szüléitek képében «éheztem és nem adtatok ennem, szomjúhoztam és nem adtatok italt; jövevény voltam és be nem fogadtatok engem; mezítelen és be nem*

födöztetek engem; beteg és tömlőcben voltam, és meg nem látogattatok engem». (Mt 25,41-43.) Ez az ítélet még földi életükben készül. Aki megveti jó öreg szüleit, az paraszt gyűjtött fejére, a pokol tüzet szítja a maga számára, azt az örök tüzet, mely méltó «jutalma» lenne hitvány életének. «Tiszteld atyádat és anyádat...» becsüld, szeresd, gyámoltsd öreg szüléidet és rokonaidat s akkor így fog szólni hozzánk az ítéletkor: «Jöjjetek, Atyámnak áldottai, bírátok a világ kezdetétől nektek készített országot». (Mt 25,34.) Ez lesz jutalmad az «öreg» megbecsüléséért...

5. A cselédek.

Ha kicsi is a föld, ha alacsony is a ház, mégis sok kéz munkája kell ahhoz, hogy teremjen a szántó és takaros külsőt mutasson az otthon. A gondos édesapának és szorgos édesanyjának keze kevés ahhoz, hogy az egész házban rendet teremtsen. A pajta és szérű körül akkor is kell ember, mikor a gazda a mezőn jár s a konyhában akkor sem nélkülözhetjük a gondos kezet, mikor a takaros háziasszony másutt serénykedik. *Cselédek és cselédlányok* látják el ilyenkor a munkát. Róluk ír az apostol, mikor így szól: «Szolgák, engedelmeskedjete testi uraitoknak, félelemmel és rettegéssel, szívetek egyenességében, mint Krisztusnak». (Eff. 6,5.)

Mit ad a cseléd?

Mit ad a cseléd a család boldogságához? Röviden azt mondhatjuk: Életének javát, legértékesebb munkáját. A konyhában kicsi lányok, 14-18 éves lányok látják el a munkát. A legszebb fiatalkorukat áldozzák fel, hogy mások boldogságát, jólétét előmozdítsák. Abban a korban állnak munkába, mikor kezük fürgé és serény. Nagy értékeket bíznak rájuk. Kezükön megy át a család élelmiszere és ruhája; ők készítik, vagy legalább is ők segédkeznek az étel elkészítésénél, ők viszik ki az ételt a fáradt aratóknak, ők tisztogatják az elhasznált edényeket, ők mossák az elhasznált ruhadarabokat.

Segédkeznek a ház tisztántartásánál, ők gondozzák az aprójószágot; kezük munkája alig nélkülözhető. A férfim cseléd, a béres vagy kisbéres a szérű és istálló körül segédkezik. A lovak, ökrök, tehenek és borjak körül a szolgaleányok szorgoskodnak, ők ébrednek legkorábban, ők a ház első munkásai. A jó szolgaleány kora reggel átveszi a gazda parancsait, egész napon át keveset beszél, de annál többet dolgozik. Életének javát az emberektől távol tölti, minden idejét, *minden gondját a gazdaság teszi*; olyan ő, mint a jó pásztor, aki minden erejével szolgálja, s ha kell, saját testével is megvédi a rábízott jószágot. Az állatok egészségét nagy figyelemmel kíséri, a megerőltetéstől védi őket. Etetésükre, itatásukra nagy gondot fordít; ha erőteljes fejlődésüket látja, magának tulajdonítja az érdemet, mert hiszen érzi, hogy az ő munkája, gondoskodása tette lehetővé, hogy ilyen szépen fejlődjenek. És mindez kié? Azé a gazdáé, akit hűen és becsülettel szolgál a derék cseléd...

«Méltó a munkás az ő bérére.»

De mit kap mindezért? «Méltó a munkás az ő bérére» mondja a Szentírás. (Lk. 10,7.) Bért és fizetést mindenesetre kap. De a bér és fizetés nem elégséges. Amelyik gazda *csak annyit ad*, az csak külsőleg róttá le kötelességét hű cselédjével szemben. Aki munkálkodik és dolgozik, az annak ellenértékét méltán elvárhatja. Az egyház *égbekiáltó bűnnek* mondja a munkások és béresek bérének lefogását. Olyan bűnnek, mely bosszúért kiált a magas égbe. De nem csoda. Hiszen ha a munkásnak munkáját elfogadjuk, akkor munkájának jutalmában is részesítsük. Jaj annak az embernek, aki szolgálja bérének levonásából gazdagítja magát! Még a természetes és *véletlen* kártokozás sem elég ok arra, hogy a gazda a munkás bérét levonja; csak ott volna méltányos ez az eljárás, ahol egyenes rosszakaratot, nemtörődömséget tapasztalnánk.

De ha csak a munkabért kapná a béres, akkor nehéz szívvel nyúlna a fizetése után. A szolgaleány és szolgálóleány is érzi azt, hogy ő is ember, ő is az Úr Jézus drága vérében megváltott lélek. Jól tudja, hogy mennyi jót és mennyi hasznot hajt a családnak. Érzi, hogy valamiképpen hozzátartozik a családi szentélyhez, méltán elvárhatja tehát, hogy *a család részéről szeretetben; megbecsültetésben részesüljön*. Gyönyörűen megvalósítják ezt a meleg szeretet a szerzetesrendek, hol a legkiválóbb egyháztudós és a legkimagaslóbb rendfőnök épp oly testvér, mint a tudatlan kapus... A pogány megvetette a cselédet, rabszolgává tette, gonosz üzleti szellem alkutárgyává aljasította. Szolgát és szolgálóleányt venni lehetett és a pénzért vett munkaerőt ép úgy kezelték, mint a pénzen vett barmot. Szomorú kép ez, méltó

tán kel ki ellene az apostol.

A katolikus családokban Krisztus gondolata szerint élő emberek társaságában nem ennek a gondolatnak kell megvalósulnia. «Minden ember a mi felebarátunk, akár jóakarónk, akár ellenségünk.» A «minden ember» közé pedig elsősorban beletartozik az az ember, aki miérettünk dolgozik és fárad.

A cseléd is családtag

A jó katolikus családokban nem is kell nagyon beszélni arról, hogy a szolga és a szolgálóleány is a családhoz tartozik, mert hiszen a magyar családoknál az édesapa a kis gyermeket is «kis cselédem»-nek mondja, a nagy cselédek pedig «gyermekeim»-nek hívja. Ezért van az, hogy az igazi katolikus családoknál *ugyanaz az ellátás* illeti meg a cselédet, mint a család legkedvesebb tagját. Durva, káromló, kemény beszéddel sohasem parancsolnak neki, mert hiszen a szépen adott parancs mindig nagyobb eredményt ér el mint a kamasz, keményhangú, sértő parancsolgatás vagy nyelveskedés.

Nem ritka helyen a családi asztalnál foglalnak helyet, de nagy ünnepen mindenütt az asztalhoz kerül a gazda és a szolga egyaránt. Még a római nép is, mely a szolgában rabszolgát látott, megtette azt, hogy Luperkália ünnepén a ház gazdája és úrnője szolgálta ki a szolgát. Hogyne tennék meg mi legalább ennyit az Úr születésnapján és más nagy ünnepéken? Milyen szép az, mikor Karácsony estéjén az ajándékok kiosztásánál a kis Jézus a cselédekről sem feledkezik meg... Nem is volna teljes az ünnep, hiányos volna a családi kör, ha hiányoznának belőle azok, kik munkájukkal szolgálják a család boldogságát.

A jó édesapa és édesanya vigyáz arra, hogy a gyermekek részéről is megbecsülésben részesüljön a cseléd. A gondos édesanya nem is hatalmazza fel a gyermeket arra, hogy parancsolgasson a szolgának és inti és feddi, ha velük szemben durva és követelődző, vagy egyenesen kegyetlen lenne. A jó édesanya nagy gondot fordít arra, hogy a gyermek a szolgában «János bácsi»-t, a nőcselédekben pedig «kedves Juli néni»-t lásson...

Ha megértés és szeretet tölti el a jó család lelkét, *akkor sohasem kívánunk több és erősebb munkát, mint amennyit a cseléd testi ereje megbír.* Szent Chantal asszonyról azt írják életírói, hogy reggel maga fűtötte be szobáit azért, hogy cselédeit megkímélhesse. Ha az egyik nap munkája későn engedte pihenőre, akkor másnap reggel engedjük kipihenni fáradalmait. A szervezet megkívánja a magáét, a testnek szüksége van nyugalomra s csak pihenés után tud ismét erős munkát végezni. *A cseléd betegsége esetén orvostól, orvosságról gondoskodjék a gazda.* És itt nem azért kell valamit tenni, mert a törvény előírja, hanem azért, mert maga az Úr Jézus mindnyájunkat testvéri szeretetre és egymás gyámolítására kötelez. «Amit akartok, hogy nektek cselekedjenek az emberek, ti is cselekedjétek nekik.» (Mt 7,12.)

Itt-ott kedves és érthető oktatásban is részesüljön a cseléd. Módját kell ejteni annak, hogy templomba, szentmisére, litániára is elmehessen. Ezek a szegény lelkek különösen szomjúhozzák az igazságot! Szomorú volna, ha épp ezektől vonnók meg a jó Isten ígését. Erkölcsi életük is a családapa vagy családaya gondját képezi. Édesanya, édesapa helyett őrájuk nehezedik a feladat, hogy gondozzák a tapasztalatlan fiataloknak veszélyeztetett erkölcsi életét. Óvják őket a rossz társaságtól, nézzenek rajok úgy, mint gyermekeikre néznek, kiket távol tartanak korcsmától, rossz társaságtól, csatangolástól. A jó családoknál becsületesek a szolgák és a szolgálóleányok. Ahol megértéssel, szeretettel kezelik a cselédek, ott gyakran előfordul, hogy a szolgaszemélyzet évtizedeken át szolgálja a családot. Sőt az is előfordul, hogy nemzedéket nemzedékek szolgálnak, de persze csak ott, ahol egymás megbecsülésében nőnek fel kicsinyek és nagyok egyaránt...

III. A MI LEGDRÁGÁBB KINCSEINK.

«Feleséged, mint a termékeny szőlőtő házaid falai között; fiaid, mint az olajfa sarjadékai asztalod körül, íme így áldatik meg az ember, ki az Urat féli.» (127. Zsoltár 3-4.)

1. A gyermek – az Isten adománya.

Hogyan gondolkodtak a gyermekekről a pogányok, a választott zsidó nép és hogyan kell gondolkodni, érezni a hithű kereszténynek?

A pogány népek...

A rómaiak történetében olvassuk, hogy egy igen gazdag és előkelő római anyára, Cornéliára ráparancsoltak, hogy adja elő legdrágább kincseit. A derék anya kézen fogva elővezette kis gyermekeit s azt mondta: «Ezek az én legdrágább kincseim!» A jó római anya gyermekeit mondta legdrágább kincsének, egyrészt azért, mert vér az ő véreből, mert élet az ő életéből, másrészt zsenge hajtása, reményteljes ága, jövő büszkesége volt a római népnek. Akinek érző szíve van, igazat fog adni ennek a derék anyának, akinek keblében pedig anyai szív dobog, az megismételné a római asszony feleletét.

Messze keleten, a nagy japán nemzetnek falucskáiban, nagy városaiban egyaránt két nagy ünnepet szoktak különös fénnel megünnepelni. Az egyik a *fiúk ünnepe*, a másik a *leányok ünnepe*. Ezekben a napokon minden kereskedő puskát, dobót, trombitát vagy babát, babaruhát, cukrot és édességet, apró-cseprő játékokat árul. Fölcicomázott, zászlókkal díszített házak mutatják, hogy ünnepel az ország. És a családok boldogsága annál nagyobb, minél *több* fiacskának vagy leánykának vihet ajándékot a szerető édesapa vagy édesanya.

A választott nép...

Az ószövetségi zsidó nép is meleg szeretettel vette körül a gyermeket. Az ősevangélium megígéri, hogy az Úr Messiást küld és minden zsidó család vágyakozó lélekkel gondolt arra, vajha az ő családjából származnék a Megváltó. Ha férfigyermeke született, akkor feltűnt a remény csillaga; ez a csillag annál erőteljesebben ragyogott, minél több gyermek népesítette be a családot. Mily ösömmel hallgatta Ábrahám az Isten áldó beszédét: «És kivivé őt és monda neki: Tekints föl az égre és ha lehet, számláld meg a csillagokat. És monda neki: így leszen a te ivadékod». (1Móz. 5,5.) Mily kérően imádkozik Anna Sámuel születése előtt! Mily boldogság tölti el Zakariás pap szívét, mikor tömjénáldozata alatt angyali jelenést lát s az angyal így szól hozzá: «Ne félj Zakariás! Mert meghallgattatott a te könyörgésed; és Erzsébet, a te feleséged, fiat szül neked és az ő nevét Jánosnak fogod híni. És örömed és vigaságod leszen és sokan örülnek majd az ő születésénél». (Lk. 1,13-14.) Milyen fájdalmasan sír a naimi özvegy, mikor halott fiát utolsó útjára kíséri; mily szomorú Márta és Mária, mikor hatalmas kölappal zárják el Lázár sírját. Az Úr Jézus segítségül jön. Atyjához intézett szent fohász után életrekelti a család reményét és visszaadja őket a szenvedő, de most már boldog családnak. Fenségesen kifejezi a gyermekáldás nagyságát a királyi zsoltáros, mikor így imádkozik: «Feleséged, mint a termékeny szőlőtő házad falai között; fiaid, mint az olajfa sarjadékai asztalod körül.» (127. Zsolt. 3.)

Zajos falu – csendes falu.

Szent egyházunk a királyi zsoltárossal imádkozik, mikor a házasság szentségénél ezen zsoltáros szavaival áldja meg az oltár előtt térdeplő fiatal feleséget. A pap áldóan terjeszti ki kezét s a próféta imáját mondja s buzgó lélekkel imádkozik az Istenhez. A pap imájával egyesül a nép imája is.

Ahol a népnek lelkülete a teremő Isten gondolatával egyezik, ott az utcák és házak hangosak a gyermekkacajtól s a gyermeksereg lármája tesz tanúságot arról, hogy itt Isten törvénye szerint él a család.

Nagyon könnyen megfigyelhető, hogy a falunak kétféle fajtája van. Az egyik víg, derűs, gyermekkacajtól zajos, a másik néma, csendes... Ha beszélni tudnának a falvak, akkor az egyik falu ezt mondaná: Itt élet pezseg; Isten törvénye szerint folyik az élet; a másik így szólna: itt tompa, néma szomorúság borul a falura, itt állandó temetés van... De a temetés is néma, csendes, nincsen koporsó, nincsen kereszt, nincs gyászoló menet... Az öregek arca is komoly, mosoly alig világlik az arcon; a ráncos barázdákat csak egy vagy két kis gyermekhez simogatja; az ártatlan gyermek nem is sejti, mi húzza és mi vájja az arcra ezeket a mély, puha kézzel el nem simítható barázdákat.

A zajos faluban fiúk és leányok játszanak az udvaron; a gondos anya maga a legkisebbet dajkálja. A legnagyobbak abc-könyv és számolótáblák mellett tanulatnak, a nagyobbak a ház körül segédkeznek. Bármily nehéz is kenyeret szegni ennyi apró-cseprő népnek, mégis boldog az édesapa, mert lelkiismeretében érzi, hogy Isten törvénye szerint élve, Isten segítségével gondoskodhat a rábízott kicsi-

nyekről. *A családnak legnagyobb ünnepe a keresztlő, de igaz fájdalom napja a kis koporsó elhantolása.*

Az Úr népszámlálása.

A faluban tízévenként nagy vonatozott papirosokat osztanak ki. Ezeken írják össze az öregeket, a fiatalokat és a gyermekeket. A földi király megolvastatja népét. A mennyei király állandóan számon tartja nagyjait, kicsinyeit egyaránt. A földi király számadása csak az élőkről beszél, de a szívek és vesék vizsgálója még a *halottakat is* számon tartja... *Azokat is, kiket rettenetes bűn gátol abban, hogy az élők közé sorakozhassanak.* Az égi Teremtő bőségesen árasztja áldását a családra s minden családtól számon kéri sáfarkodását. «Mit hallok felőled? Adj számot sáfarkodásodról!» (Lk. 16,2.)

Viruló természet – viruló életfakadás.

Mert lehet-e az az Isten gondolata, hogy *fogyjon és pusztuljon* az élet? Még a természet vadonja is azt mutatja, hogy fejlődni kell a sötét erdőnek. A hatalmas tölgyek új magvakat termelnek; a szél szétveri az érett magvakat s a faóriások mellett kis csemeték nőnek, hogy majdan pótolják azokat, melyeket kidöntött az emberi kéz, vagy porba sújtott a kornak vénsége. A virágos kert csak akkor mutat gyönyörűséget, ha virágot és termést hoz. Sok díszes virág magva szétszóródik, új virágot terem és a másik év gyönyörűsegebb lesz, mint volt az előző. De ahol dér vagy fagy csípi meg a fejlődő magvakat, ahol lehull a virág, mielőtt termés fakadt volna, ott szomorú képet nyújt az egész természet. Ott elpusztul a virág és kopár, sivár lesz a táj, melyet élettel hintett, áldott meg az Úr. Aki csak egyszer járt Horvátországban a Karszthegységen, az szomorúan gondol az erdeitől megfosztott kopár és sivár sziklafalakra. De ki ne látott volna ily szomorú virágoskertet? Kérdezd csak meg a kertészt... «Miért hervad a virág?» Azt fogja mondani: a rág gyökerét féreg rágja... Sőt ha érdekel, oda fog vezetni s kikeresi a pondrót, a csúnya férget, mely a gyökeret őrli s a jövőendő életet sorvasztja...

«Növekedjete és sokasodjatok és töltsétek be a földet» (1Móz 1,28) mondja az Úr Ádámon keresztül a többi embernek is. *Méltán sújtja tehát az Isten büntetése azokat, akik ott is temetnek, ahol az élet újjászületését kellene ünnepelniük.* A mi legjobb anyánk, az anyaszentegyház is szomorúan tekint azokra a falvakra, melyeket némaságra kényszerít a kis gyermekek hiányzó hada; szomorúsága annál nagyobb, mert jól tudja, hogy az ilyen falvakon az Isten átka lebeg. A titkos néma csend, tompa élettelenység csak ott van, ahol elnyomta a beszédes ajkak a titkos néma bűn... A csöndes falu az ördög tanúja. A derűs, a beszédes, az életet lehelő, a gyermekkacajtól, a kedves gyermekmosolytól vidám falu az Istennek földi országa.

Midőn a pogány római matrónát kincsei után kérdezgették, azt mondta: Gyermekeim a legnagyobb kincseim. *Tőlünk a jó Isten kérdi, mik a te legdrágább kincseid?* A kufár lelkű, a vagyont imádó, a földre, kazlaira, díszesen emelkedő pajtáira mutat! Az Úr így szólna a büszkélkedőhöz: «Esztelen! Ez éjjel számon kéri tőled lelkedet». (Lk. 12,20.) De a jó kat. édesapa és édesanya «kis nép»-ének seregét kézen vezetve, odatérdel az Úr szent lábaihoz és azt mondaná: Aranyom és ezüstöm nincs, de amim van, elhoztam – és mosolygó kicsikéire mutat... *Kincseiket hozott, az Isten teremtette lelkeket kísért az Úr szent lábaihoz.* Ezen jelenet láttára áldóan emelkedik föl az Úr keze a drága gyermekek fölé, kikről ő maga mondta: «Ilyeneké az Isten országa». (Lk. 18,16.)

Akkor teljesítjük Isten törvényét, akkor szolgáljuk nemzetünk jövőjét, ha *így gondolkodunk és így élünk*, hogy gyermekeink *a mi legdrágább kincseink*,.

2. A gyermek fejlődése.

A rácsos kapun a kertbe lépve, meglegedetten nézzük a fejlődő virágokat. Kicsi kis magvakból keltek ki, csak nemrég dugták ki kis fejceskéiket a fekete földből s napok, hetek múlva zöld leveleket hajtanak, bimbók tűnnek elő a levélké mögött s később virágokat fakasztanak. A virágos kertben hamar megy a fejlődés. A kertész csak arra szorítkozik, hogy kigyomlálja a kicsi ágyakat, megöntözze a zsenge virágokat s azután a jó Isten napsugara, éltető harmatja, erőt adó esője fejleszti a liliumot, rózsát, kankalint. Mikor a virágok kinyílnak, rájuk áll az Úr beszédje: «Nézzétek a mezei liliumokat, mint növekednek, nem munkálkodnak és nem fonnak; mondom pedig nektek, hogy Salamon minden dicsőségében sem volt úgy fölöltözve, mint egy ezek közül». (Mt 6,28-29.)

A családban a gyermekek a zsenge virágszálak, a fejlődő, később színpompában tündöklő lilomok, tulipánok. A szerető édesanya úgy is nézi őket s minden eszközt megragad, hogy a zsenge csemeték, gyönyörűséges virágokká vagy életerős fákká fejlődjenek.

De hogyan megy végbe a gyermek fejlődése? A kis katekizmus az emberről ezt tanítja: az *ember testből és lélekből áll*. Ebből az következik, hogy a jó szülőknek a gyermek a testnek és léleknek helyes kifejlődését kell szolgálniuk.

a) *A gyermek testi fejlődése.*

Mi fejleszti a testet? Étel és ital. Mi védi a testet? Ruházat. Mi óvja betegségtől? Tisztaság és tiszta levegő.

A mindennapi kenyér.

A mindennapi kenyér sokféle alakban kerül az asztalra. Mint a kis fecskefiókák, úgy ülnek a gyermekek az asztalhoz és csipogó szájjal várják az édesanya kezéből az eledelt. De itt a jó anya nagy gondosságot tanúsít. Nem rendszertelenül és nem a gyermek kívánsága szerint osztja szét a táplálékot; iparkodik betartani a rendszeres és lehetőleg órákhoz kötött étkezést és nagy súlyt helyez arra, hogy az étkezés ne alakuljon durva falánksággá, hanem valóban az élet fejlesztését szolgálja. Okos beosztással cukrot, nyalánkságot is juttat nekik, de sohasem engedi meg, hogy a rendes étkezés előtt édességekkel, cukrokkal vagy különösen éretlen gyümölccsel, vagy sátrakban vett mézeskaláccsal elrontsák étvágyukat.

Friss víz.

A jó Isten az ember italául *a vízei* teremtette. S ha a felnőttek itt-ott bort is élvezhetnek, a kis gyermek soha. Jaj annak a szülőnek, aki a kis gyermeket azzal rontja, hogy szeszes italt, sőt nem ritkán pálinkát önt a kis gyermek szájába! Igaz, hogy elalszik ettől a gyermek, de mentsen meg a jó Isten minden anyját attól, hogy az ördög itala legyen gyermeke altatója. Az okos orvosok azt tanítják, hogy tönkre megy a fiatal szervezet, ha szeszes italokkal mételyezi meg a meggondolatlan anya. A pálinkának és részegeskedésnek kedvelése rendszerint a rossz nevelésnek az eredményé. A kis gyermek itala a tej és a víz; egyetlen csepp pálinka vagy kis adagban beadott bor méreg.

A ruházat.

A *ruha* a gyermek testét a hideg ellen védi. A tiszta ruhák váltására nagy súlyt kell helyezni, a túlmeleg öltöztetést pedig el kell kerülni. A testfejlődés törvénye megköveteli, hogy a bőrön keresztül is ki-bejárjon a levegő. Azért a túlmeleg becsavargatás visszafejleszti a kisgyermek fejlődését. Nem szabad attól félni, hogy mindjárt meghűl a kisgyermek. A természetben oly nagy ellenálló erő lakik, hogy kis időváltozásokkal szemben megvédi a testet. Amilyen káros a gyermek testi elhanyagolása, épp oly káros, sőt talán még károsabb a túlzott kényeztetés. A ruha egyrészt a testet, de másrészt az erkölcsöt is védi. Az anyák *erkölcsi kötelessége*, hogy gond fordítottassék a szemérmes, tisztességes öltözködésre. Súlyosan vét Isten parancsa ellen az az anya, aki ezt a szempontot hóbortos divat miatt figyelmen kívül hagyja s meggondolatlanságból gyermekének *lelki* romlását okozza.

A tisztaság és a jó levegő.

A test egészségét szolgálja továbbá a *tisztaság* és a *jó levegő*. Sok anya nem gondol arra, hogy a betegséget a piszokban és szemétben tenyésző kis élőlények (bacilusok) okozzák. Pedig nagytudományú orvosok finom nagyítóüvegekkel állapították ezt meg. Aki gyermekének egészségét nagyra becsüli, az szorgosan ügyeljen a tisztálkodásra és mosakodásra. Evés előtt a szappannal való kézmosás igen sok betegségnak elejét veszi.

A tüdő révén az egész vérkeringést a tiszta levegő fejleszti, azért a lakások szellőztetése *télen is* szigorú parancs. Nincs egészségtelenebb, mint az elhasznált, rossz levegő; azért a gyakori szellőztetés az édesanyának elsődrendű gondja és kötelessége. Akkor lesz pirospozsgás, acélos izmú a gyermek, ha

jó levegőt kap a tüdő, ha Sokat tartózkodik a szabadban, a kertben, erdőn, mezőn s minél kevesebbet szívja magába az utcának, vagy országútnak piszkos porát. Azért azt a játékot, mely csak porverősdiben áll, mindenkor tiltsa és gátolja meg az édesanya.

b) *A gyermek lelki fejlődése.*

De mit érne a gyermek testéről való gondoskodás, ha lelkének fejlesztését figyelmen kívül hagyók? «Mert mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri és lelkének kárát vallja?» (Mk 8,36.) Ez nemcsak a felnőtteknek szól, hanem a kicsinyekre is áll. Aki pedig ilyen formában: *Mit használ neked, ha erős izmúakká fejlődnek gyermekeid, lelki szemponttól pedig durva, közönséges emberré fajulnak?*

A kis gyermek *lelki fejlődése* teljesen szervesen összefüggő egész. Erősen téved az a szülő, aki azt hiszi, hogy az 5-6 éves kisgyermek nem igen tudja mit csinál s ezen alapon teljesen szabadján engedi! *A gyermek életében nincsen olyan halár, mely a lelki nevelés kezdetét jelentené!* A legkisebb kortól kiindulva állandóan nevelés alatt kell tartani a gyermeket, ha azt akarjuk, hogy kicsinyeinkből tisztalelkű, Isten és emberek törvényeit hűen betartó ember fejlődjék. Még a legzsengőbb kor is *megszokásokat* fejleszt ki a gyermekben. Az a megszokást illetőleg lényegtelen, hogy a gyermek tudja-e, hogy jót, vagy rosszat cselekszik-e. Amit gyakran tesz, azt megszokja. De ha az édesanya intő, tiltó, sőt ha kell, büntető szavát hallja, akkor elhagyja azt a játékot, beszédet, mely később erkölcsi életének veszét okozná.

Minden édesanya azt akarja, hogy gyermekéből értékes ember legyen. A hiba inkább az, hogy nem tudja a módját. A legnagyobb áldozatot is meghozza a jó édesanya gyermeke érdekében. Nem ritkán olvassuk, hogy életét áldozza fel gyermekeiért Ezeket a nagy áldozatokat nem mindig követeli a jó Isten. De azt minden szülőtől követeli, hogy a gyermek testi és lelki nevelésére gondot fordítson. Azért okos és előrelátó lélekkel figyelje meg, hogy mit és hogyan kell tennie, hogy gyermekének élete helyes irányt nyerjen. S ha a kenyérszerzés munkája a testi élet fejlesztése érdekében történik, akkor a jóságos és gondos szülő önmagát szorítja arra, hogy *lelkének* legjavát a gyermek lelki fejlesztésére fordítsa.

3. A gyermek lelki élete.

«Egy a szükséges» (Lk. 10,42.) mondja az Úr Jézus S ez az egy: *az ember lelkének kifejlesztése és tökéletesítése.* Az a szülő, aki gyermekével sokat törődik, az a legfőbb súlyt arra fogja helyezni, hogy szeretett magzatának lelki élete ifi tökéletes és szépséges legyen. Nemcsak külső csínt, nemcsak erős izomzatot és idegzetet akar, hanem azt szeretné, hogy az embert éltető lélek olyan legyen, mint amilyenek az Isten teremtetten.

Az embernek igazi képét a láthatatlan lélek adja meg. A kátében ezt olvassuk: az ember abban hasonlít Istenhez, hogy értelme s szabad akarata van és halhatatlan. Ez a hasonlatosság annál tökéletesebb lesz, minél gazdagabbá tesszük a gyermek értelmiét, minél készségesebbé, odaadóbbá akarátát s minél több olyan cselekedettel gazdagítjuk lelkét, melyet boldogan vihet magával az örök életre.

A jó szülőnek tehát ezen szempontok szerint kell eljárnia: a) *a gyermek lelkét helyes ismeretekkel gazdagítsa és értelmét fejlessze*, b) *akaratát erősítse és nevelje.*

a) *A kis gyermek értelmének fejlesztése.*
(Tanítás.)

Hogyan gazdagodik a kis gyermek? Lát és hall. Külső benyomások rajzolódnak rá lelkére, ezek irányítják életét. A külső benyomásokkal együtt jár az Isten kegyelme is, melynek fölvilágosító ereje a kis gyermek lelkét a jó irányban befolyásolja.

Az édes szülő nagy súlyt helyez tehát arra, hogy a kis gyermek csak olyan dolgot lásson és halljon, amelynek emléke sohase lesz romboló lelkére nézve. A kis gyermek lelke olyan, mint a főlészántott szántóföld, melyben minden készség megvan, hogy a behintett magvakat befogadja. Aki konkolyt hint a búza közé, az ne akarjon később tiszta búzaaratást. A gyereklélek olyan, mint a finom-sziromú kis virág, mely a legkisebb érintésre is becsukódik. Olyan, mint a napraforgó, melyet a fény és napsugár a nap felé fordít. Olyan, mint a legfinomabb tükör, melyen minden lehelet meglátszik. Olyan, mint a

legtisztább ruha, melyen a legkisebb érintés is nyomot hagy. De mégis leginkább a magvetéshez hasonló a kis gyermek tanítása. Csak annyit látunk, hogy magvetés történik, de a lélekbe hintett kis magocska csírázása, fejlődése nem látható. Egészen úgy, mint a szántóföldön. Alig látjuk s alig tudjuk megkülönböztetni a bevetett és a be nem vetett földet. De a csirahajtás a föld alatt indult meg s csak akkor vesszük észre a vetést, midőn az elvetett magvak kidugják zöld hajtásukat.

Az otthon szerepe.

Milyen magvakat hintsen el a családi kör? Először is céltudatosan dolgozzék azon, hogy a kis gyermek lelkébe *a vallásos életnek szeretetét plántálja*. Az édesanya esténként maga mellé veszi a kis gyermekeit, összeszedi kezecskéiket s imádságra tanítgatja őket. A jó családban alig lehetséges, hogy ez a szép és épületes magvetés elmaradjon. Az imádságra való tanításon kívül vigyázni kell arra is, hogy mikor a kisgyermek kora megengedi, vásár- és ünnepnap magával viszi a templomba s a jó Isten szeretetére buzdítja. Igen alkalmas eszköz az is, hogy a családi körben vasárnap délutánonként kedves és vallásos elbeszéléseket hallgatnak. A tós gyermekeknek épületes könyvből olvas fel az édesapa, vagy az édesanya. Hadd épüljenek mások példáján! Így lassanként tudatára ébred a gyermek annak, hogy ő is a jó Isten kedves kis teremtménye, tudatára ébred, hogy fölötte a mennyei Atya uralkodik, tudatára ébred, hogy a jó Istennek engedelmességgel tartozik. Megnyílik előtte a mennyország szépséges képe, vágyakozik majd a szent Szűz s a szentek közé s úgy próbálja berendezni életét, hogy később a mennyei hazának lakója legyen.

Mit ad az iskola?

Az otthonon kívül az iskola lesz a második magvető, mely a gyermek értelmi erőit fejleszti és gazdagítja. *Az iskola elsőrendű kötelessége, hogy tanítsa a gyermeket.* Az abc és egyszeregy mellett azt is megtanulja, hogy kis könyvecskéjéből oly példákat merítsen, melyek követése életére nézve fontos és előnyös lesz. Mivel a vallásos nevelés továbbfejlesztése rendkívül fontos, azért a szülők a lehetőség szerint gondoskodjanak arról, hogy a gyermek *katolikus iskolába* járjon. A katolikus gyermeknek katolikus iskolára van szüksége. A katolikus gondolkozást a katolikus nevelés adja meg, azért a katolikus iskolák látogatása egyenesen kötelesség.

De az iskola ezen magvetése csak akkor lehet eredményes, ha a szülők támogatják az iskolát. Szívesen küldik, kis okokból nem tartják otthon, nem mentik ki, sőt ellenkezőleg egyenesen szorítják az elmenetelre. A gyermekek egy részének nem nagyon kedves helye az iskola. A kis gyermek szívesen játszik a mezőn, de az előrelátó szülő messzebb tekint s tudja, hogy a későbbi időben milyen szükséges a tudás, azért a gyermek jól felfogott érdekében szigorúan ellenőrzi az iskolalátogatást, sőt ha teheti, arra is gondol, hogy a gyermekek később megfelelő felsőbb iskolába kerüljenek!

Az «ellenséges ember».

Az otthon és iskola magvetése mellett ügyelni kell arra, hogy meg ne jelenjék az evangéliumi «ellenséges ember», ki konkolyt hint a tiszta búza közé. Ilyen magvető már a kisgyermek életében is jelentkezik. Legtöbbször emberalakot vesz fel s ez a *rossz pajtás*. Bizonyára nem egy felnőtt ember akad, aki bukott életének okát gyermekkori rossz pajtásában találja.

A rossz pajtások tanyája az utca, az üres háztelek, a mező; a társaság: nálánál még rosszabb kamaszok. Mi itt a szórakozás? Durva beszéd, illetlen játék, erkölcstelen üzelmek. «Az ördög, mint az ordító oroszlán körüljár keresván, kit nyeljen el.» (1Pét 5,8.) Szülők, óvjátok meg gyermekeitek lelkét! Vigyázzatok arra, hogy felügyelet nélkül ne maradjanak! «Akinék fülei vannak a hallásra, hallja». (Mk 4,9.) Bízunk benne, hogy minden jólelkű szülő megérti, hogy itt gyermekének *jövőjéről* van szó.

De a gonosz sátán nemcsak ember képében, hanem nagyon gyakran könyvek, mozik vagy rossz előadások képében is körüljár. Amily jó szolgálatot tesz a népnek a jó könyv, épp annyira káros a rossz olvasmány. Guttenbergnek nagy hálaival tartozik az emberiség, mert a könyvnyomtatás feltalálása révén elterjesztette az ismereteket. De, mint minden jónak, így ennek is megvan a hátránya: az erkölcsi mótely terjedését is lehetővé teszi. A szülők feladata, hogy a gyermekek olvasmányait ellenőrizzék s őket a káros olvasmányoktól mentesítsék. Jámor elbeszélések, ifjúsági szentek élete, ismeretterjesztő iratok, kedves folyóiratok: Kispajtás, Zászlónk, Nagyasszonyunk, Élet, Szent István Társulat ki-

adványai – legyenek az olvasmányok, melyek a gyermek kezébe kerülnek. A napilapok nem gyerek-kézbe valók. Az élet szennyes áradata ne érintse a zsenge fiatal kort! Az erkölcsöt rontó, tolvajlásra vagy paráznaságra tanító fércműveknek méltó helye a tűz!

A könyvekhez hasonlóan nevel vagy ront az újabban annyira fölkapott mozi vagy színház. Ha szépet és jót játszanak, akkor csak nevelően hat, de ha értéktelen vagy erkölcsrontó előadások járnak, akkor e helyek nem a művészetnek, de lélekpusztulásnak tanyái. Alapelvül kell elfogadni: Sohasem engedjük a gyermeket egyedül ilyen helyre s a világért sem tesszük meg azt, hogy pénzt adunk a gyermeknek azért, hogy a vásárnap délutánját csatangolással tölthesse.

Itt leginkább a városok derék népéhez szólok. Ti vigyázzatok különösen, mert a nagy városnak fertőzött levegője és erkölcsének züllöttsége gyermekeitek erkölcsi életét megfertőzi. Ne mondja azt senki: A gyerek még nem ért meg mindent! Higgyétek el, hogy ha nem is ért meg minden bűnös kiszólást vagy erkölcstelen célzást, de a rossz beszéd mint konkoly mag kerül a lelkébe s lesz idő, midőn «bőséges» gyümölcsöt terem a bűnös magvetés.

A szántó-vető gyakran kijár földjére. Megtekinti, kikelt-e a vetés, fejlődik-e, zöldül-e szántóföldje. A kis gyermek lelkének gondos magvetője a szülő. A jóságos édesanya nap-nap után szorgos szemmel figyeli, sarjadozik-e már kicsikéjében az elvetett jó mag?

b) *A kis gyermek akaratí erőinek fejlesztése.*
(Erkölcsi életének nevelése.)

Miért vetjük el a magvakat? Azért, hogy búzakalásszá fejlődjék, hogy jó termést hozzon. Miért tanítgatjuk, miért telítgetjük jó és szent gondolatokkal a kis gyermek lelkét? Azért, hogy a szép tanítások és gondolatok életté váljanak benne. A kicsi kis léleknek ki kell fejlődnie és ki kell virágoznia. A jó szülőnek tudnia kell, hogy nem elégséges a tanítás, a magvetés, hanem a sarjadozó jó tulajdonságokat ápolgatni, nevelgetni, a föl-föltünetező rossz szokásokat nyesegetni kell. Egyszóval a tanításon kívül «nevelni kell a gyermeket». Hogy és mint történjék ez?

A «játszó» kisgyermek.

Ha a szülők megfigyelik a kis gyermeket, észre fogják venni, hogy a legkisebb korban sok mindent tesz-vesz a kicsike, anélkül, hogy tudná, mit cselekszik. Egyenesen átveszi, utánozza a nagyoknak példáját és mindennel, ami keze ügyébe kerül, eljátszik, elszórakozik. De észreveheti azt is, hogy sok kedvesség, melegség, jószándék lakozik parányi szívecskéjében. Ezek között nem utolsó a szülők, testvérek, a jó Isten iránti mélységes és nagy szeretet. De ugyancsak figyelemreméltó, hogy a kicsikékben már parányi korban föllép a dacoskodó önfejlőség, a veszekedő hajlam, engedetlenség, torkos-ságból eredő kis lopás, *majd később rosszabb beszédek, tréfák, sőt illeten játékok is.*

A szent tisztaság erénye.

Ezen utóbbiak jórészt a «nagyoknak» meggondolatlan tréfaiból erednek. A jó szülő első kötelessége tehát – itt elsősorban az anyákhoz szólok – hogy megfigyelje kicsikéit, mely rossz és mely jó tulajdonságok mutatkoznak bennük. Gondoljunk saját *gyermekkorunkra!* Gondoljunk a mi gyermekkori hibáinkra és *ezen az alapon* próbáljuk *Megismerni* és *nevelni* gyermekeinket. A kicsikétől nem lehet várni, hogy megismerje magát. Itt a jó szülőre vár a feladat. A gondos anyai szem mindenre kiterjed; megfigyeli az ő drága kicsikéit *játékok közben*, testvérek közt való viselkedésben... mikor *magára hagyta*, akkor is be-bepillant hozzá, egy kis tekintet a *lefekvésnél* vagy *fölkelésnél*... Néha egy-egy pillantás, rövid megfigyelés több ismeretet nyújt, mintha órákon át vallatná, gyötörné a gyermeket. A magányban vagy játékban *igazi* alakjában mutatkozik be a gyerek. Itt kell tehát megfigyelni s így *lehet* és így *kell* megismerni. A megismerés után az a feladat vár a jó édesanyára, hogy gyengítse a fölbujánzó bűnös hajlamokat és nevelje a jó tulajdonságokat

A lélek lilomának nevelése.

De ez a *megfigyelés* és *megóvás* valamiképpen mégis kisebb jelentőségű. Könnyű és épp azért nem is annyira értékes. A kis gyermek lelkében élő szent tisztaság erényét nemcsak védeni és oltalmazni,

hanem *nevelni* is kell. Liliomos ágyat nem elég kerítéssel körülvenni, nem elég meggátolni, hogy durva állatok végig ne tapossanak rajtuk, de gondos kézzel kell öntözgetni, a napsugarat, harmatot kell számára biztosítani, mert csak így *fejlődhetik* olyan széppé, hogy díszre lesz a virágos kertnek. – Minden jó szülő félve gondol gyermekének szent tisztaságára, minden gondját oda fordítja, hogy az érények legszebbike kifejlődjék és megerősödjék benne. A legtöbb esetben azonban nem tudja, hogy és miképpen nyúljon a dologhoz. Csak annyit tud, hogy mit nem szabad tenni, de figyelmen kívül hagyja, hogyan és mint lehet a szent tisztaság erényét a gyermekben nevelni és fejleszteni. Pedig ha oly nagy kincs a szent tisztaság erénye, hogy ettől függ a gyermek jövője, hogy ettől függ a későbbi boldog házasság, ettől függ az emberek örök élete, akkor nagy súlyt kell fordítani arra, hogy ezen a ponton is gondos és óvatos *nevelésben* részesüljön a gyermek. Szakítani kell azzal a téves felfogással, hogy a kisgyermek távol esik a tisztaság elleni gondolatoktól, kísértésektől, érzésektől, szakítani kell azzal a téves felfogással, hogy elég a nagyobb bűnös alkalmak elkerülése, rá kell térni arra, hogy a szent tisztaság erényét egyenesen nevelni kell. Mi itt a teendő?

«Egészséges testben egészséges lélek!»

a) «*Egészséges testben egészséges lélek*», mondja a közmondás. A gondosan és egészségesen nevelt kisgyermek lelkében otthont talál a szent tisztaság erénye is. A jó és okos édesanya nagy gondot fordítson arra, amit a kisgyermek egészséges neveléséről mondtunk. Óvakodjék minden oly túlzástól, amely a testet és a kisgyermek idegzetét elbágyasztja, elgyöngíti (túl meleg öltöztetés, takargatás). Óvakodjék oly étel és ital nyújtástól, amely gyermek idegzetét erősebb mozgásba hozza (erős fűszeres ételek, italok, esti tea stb.) A kis gyermeknek *testi nyugalomra, pihent idegzetre* van szüksége, ha ezt tudatosan *előmozdítjuk, akkor messzebbre nyúlt a késünk*, mint mi látszólag tettünk... Ezen módszerünkkel neveltük kedves gyermekeinkben a tisztaság erényét! – De a helyes és egészséges neveléshez tartozik a *szabadban való mozgás, fürdés, eleven játék, úszás, sport, testgyakorlás*. Nemcsak nem szabad megvonni ezt a gyermektől, hanem rá kell szorítanunk, hogy naponként vegye ki a részét ezekből. Aki *megvonja* gyermekétől a testnek szükséges *mozgást*, az messzebb nyúlt, *az legyöngíti, letépdzza a gyermek lelkében a szent tisztaság erényét*.

Több örömet!

b) Az életnek természete, hogy örömet és boldogságot keres. Nagy és kicsi egyaránt tör arra. Ez a nagy életöszton minden módon kielégítést keres. A kis gyermek életét is *örömmel*, kis *szórakozásokkal* kell tölteni, hogy ne ott keressen élvezetet és örömet, ahol a legszentebb érények rovására könnyedén talál... «A tunyaság az ördög párnája», mondja egy ősrégi magyar közmondás. Hozzátehetjük azt is, hogy az életben örömet nem találó kis gyermek tunya élte – egyenesen gyilkos élet; a gyilkosság áldozata pedig a legnagyobb erény, az érények lilioma, a szent tisztaság...

A szent szemérem fátyola...

c) A jó Isten úgy rendezte be az ember természetét, hogy az élet titkára a szemérmesség szent fátyolát borította. A szent szemérmesség fejlesztése és nevelése a jó szülőnek legszigorúbb kötelessége. A kis gyermek öltöztetésénél gondosan ügyel erre a jó anya, sőt néha kis oktatást is adhat ilyenkor... Ne felejtjük el, hogy az ilyen okos figyelmeztetés, komoly hangú oktatás sohasem téveszti el a hatást. A kis gyermek megszokja a természetadta szemérmességet, az egyenes *ránevelés folytán* kifejlődik benne a szemérmesség iránti mélységes tisztelet, így azután későbbi korban úgy fog viselkedni ruházkodásában, ahogy azt a legkisebb korban megszokta. Oly szemérmes és tiszt lesz magányában, mintha mindig mások szeme előtt állana Hiszen, ha senki sem lát, valaki akkor is lát; *az Isten minden? tud és az Isten szeme mindent lát*.

A természet megnyilatkozik!...

d) A jó Isten gondolata szerint a titok fátyola borul az élet legnagyobb kérdésére. De a jó Isten gondoskodik arról is, hogy az emberi természet a kis kortól fölfelé fokozatosan kinyilatkoztassa önmagát A kisgyermekkor végén titkos és a régiekhez képest ismeretlen érzések és vágyak jelentkeznek

a gyermekben. Ezen érzések helyes irányítása és helyes értelmezése a jó anyának, illetve lelki-atyának kötelessége. Isten előtti felelősséggel intjük a jó szülőket, hogy különösen kis leánykáikat figyeljék és *meleg szeretettel* úgy oktassák, hogy ez a rejtett világ lassan-lassan helyes és szent értelmezést találjon. A «mikor»-t nem lehet megmondani. Minden gyermekben más és más korban jelentkeznek ezek. De állandó figyelmük rávezet arra, mikor igényli ezt kis gyermekük. Ahol pedig nagyobb nehézségeket sejtünk, ott meg ne szűnjön intő szóval lelki-atyához küldeni kedves gyermeküket; oda, ahova könnyebben és nagyobb bizalommal fordul a gyermek, és ahol az Isten helyettesétől Isten gondolata szerint nyer tanítást az élet legnehezebb kérdésében. Nem tudunk jobb és okosabb tanácsot adni minden jó szülőnek, mint amit az imént mondtunk. Minden jó szülő *gondoljon vissza saját gyermekkori nehézségeire*. Ha ezeket megismertük, akkor szeretettel közeledjünk a kis gyermekekhez, hogy mi vezessük át őket az erkölcsi élet azon nehézségein, melyeken gonosz lelkek «útmutatása» mellett erkölcsi szakadékokba zuhanhatnak...

A vallás erői.

e) De ha a természetes nevelési módok ügyes alkalmazása fejleszti a tisztaság erényét, mennyivel erősebb segítséget nyújt a vallásnak sok és szent kegyelmi eszköze. Az egyház már a kis kortól kezdve megengedi, hogy a kis gyermekek a szentgyónáshoz járuljanak. Az egyházat nemcsak az a gondolat vezeti, hogy a kis gyermekek bűneiktől megtisztuljanak, hanem az, hogy a *kis gyermekek gondos és okos vezetés révén tiszta, erényes életüket Isten kegyelmével megőrizzék*. Igaz ugyan, hogy a bűnbánat szentsége bűnöket töröl, de igaz az is, hogy az erények gyakorlására kegyelmet közöl; igaz ugyan, hogy rendszerint a *megtért* bűnös szokta magához venni az Oltáriszentséget, de igaz az is, hogy azok lelkében különösen *erősíti az erényeié liliomát*, aki naponta, vagy hetenként, szóval minél gyakrabban veszi magához az ég és föld Királyát, az Úr Jézust. Akikhez közel van az Úr, attól távol esik a bűn. Akivel állandóan vele van az Úr, abban kifejlődik és megerősödik a tisztaság erénye. Szent Pál apostol Timoteushoz írt levelében azt mondja: «Hirdesd az igét, légy rajta alkalmasan és alkalmatlanul, ints, kérj, dorgálj teljes türelemmel és tudománnyal». (2Tim. 4,2.) És ha áll ez az egész életre, akkor leginkább áll a szent tisztaság nevelésére. *Kiskortól kezdve állandóan figyeljük, fokozatosan neveljük gyermekeinkben a legszebb erényt, mert csak úgy érjük el azt, hogy szépséges liliommá fejlődik gyermekeinkben a tisztaság erénye...*

Ha már most a gyermeknevelés módszerét vagy eszközeit keresnők, akkor első és legfontosabb nevelési eszköznek kell mondanunk: *a szülő meleg szeretetét*.

A szülői szeretet nevelő hatása.

Van egy régi-régi közmondás: «Több legyen lehet fogni egyetlen kanál mézzel, mint egy hordó ecettel». A kis gyermek is a méznek a barátja. Őt is az vonzza inkább, őt is szeretettel lehet leginkább magunkhoz láncolni. Szeretettét, lehet bizalmát megnyerni s ez úton tudunk lelkéhez férközni. Mit tesz a jó anya? Reggelenként felöltözteti kicsikéit, közben kedves dolgokat mesélget nekik s figyelmezteti a napi életben jelentkező munkákra, kötelességekre, inti esetleges hibákra. Azután együtt elmondják a reggeli imádságot, hogy a jó Isten kegyelme legyen a drága gyermekkel... Napközben is itt-ott magához hívja, néhány kedves szóval lelkükhöz férközik, kikérdegeti, hogy mit csináltak, mivel foglalkoztak? A törekvéseket mindig jutalmazza. Itt-ott kis munkát ad nekik, hogy idejüket lekösse s mikor itt az idő a lefekvésre, velük együtt mondja el az esti imát. Eszükbe hozza az elmúlt nap eseményeit, figyelmezteti őket a jó Isten sok kegyelmére és szeretetére és rámutat édesapjuknak nagy ős fáradságos munkájára. Ha valami rendkívüli esemény történt a nap folyamán, akár baj, akár szerencse érte a házat, vagy talán koldusok jöttek, kik a család jóvoltából adományban részesültek, mindegyik felhívja a kicsikék figyelmét, hogy lássák, mily lélekkel kell a jó Isten csapását vagy áldását elfogadni. Sok faluban látható az a kedves szokás, hogy a szegényeknek nem a családapa vagy édesanyja adja az alamizsnát, hanem a legparányibb gyermeké, hogy ennek ártatlan lelke megszokja, hogy a szegényben az Úr Jézust lássa. «Éheztem és ennem adtatok; szomjúhoztam és innom adtatok; jövevény voltam és befogadtatok engem». (Mt 25,35.)

A «majomszeretet».

De a szülői szeretetnek nem szabad kényeztető szeretetté fajulni. Okos háznál azt mondják erről, hogy «majomszeretet». Van benne valami. A kis gyermek tényleg sok utánozó-képességgel van felruházva s ha a szülők ebben a mindent utánozó kicsikében csak egy mozgó, fürge kis «majmocskát» szeretnek, akkor ez a szeretet tényleg alsórendű és sohasem válik a gyermek javára. Az ilyen szeretetnek az a sarkalatos hibája, hogy *elnézi* a gyermek hibáit. Az ilyen nevelők mosolyognak a gyermek durva tréfáin, játékain; bűnös dolgokra tanítgatják s mesterségesen rászoktatják oly bűnökre, melyek aláás-sák a gyermek jövőjét. A túlságos kényeztetés elgyöngíti a testi és lelki erőket egyaránt, s alapjában támadja meg a gyermek testét és lelkét. A szeretet nem azt jelenti, hogy dédelgessék a gyereket, hanem azt, hogy a drága kicsikében szeressék az Istentől teremtet *lelket*. Meleg odaadással fejlesszék benne a jó tulajdonságokat, s ha kell, szeretetből fakadóan büntessék az elkövetett hibák miatt.

A büntetés szerepe a nevelésben.

Az első nevelési eszköz a szeretet s csak másodsorban említjük a büntetéseket. A természetet is a nap melege és az ég harmatja fejleszti. A kertész beavatkozó, gyomláló, fattyúhajtásokat vágó működése csak a rossznak terjesztését gátolja. A büntetést nem szabad kifelejtteni a kis gyermek neveléséből. A bölcs Salamon is azt mondja: «Ki a vesszőt kíméli, fiát gyűlöli; aki pedig szereti, szüntelen oktatja». (Péld. 13,24.) De ennek a büntető eszköznek csak másodrendű szerepe jut. Mikor kell és szabad büntetni? *Ritkán, megérdemelt esetekben és alaposan*. Aki mindig büntet, aki minden kis dologért is büntet, vagy büntetés közben maga lágyul el és mindjárt megbocsát, az nem nevel. Így hozzászokik a gyermek a büntetéshez és értéktelenné válik ez a szigorú eszköz.

Az evangélium a bűnösökről azt mondja: «Ha pedig vetkezik ellened atyádfia, menj el és intsd meg kettőtök között. Ha hallgat rád, megnyerted atyádfiát. Ha pedig nem hallgat, végy magadhoz még egyet vagy kettőt, hogy két vagy három tanú vallomását álljon az egész dolog. Hogyha azokra sem hallgat, mondd meg az anyaszentegyháznak; ha pedig az anyaszentegyházra sem hallgat, legyen neked mint a pogány és a vámos». (Mt 18,15-17.) A gyermek lelkét is ilyenformán kell nevelni. Rendkívül fontos, hogy a büntetés forrása ne a szülőknek haragja, hanem a bűnnek rosszassága legyen. A cél ugyanis mindig az, hogy a kis gyermek megjavuljon és a büntetésből a jövőre nézve tanúságot vonjon. Furcsa benyomást kelt az a ház, amelyből állandó gyermek sírás és szidalmazás hangzik s ahonnan véres fejvel menekülnek a kicsinyek. Itt nem az anyának szerető kezelésére, hanem egy barbár léleknek durva bánásmódjára lehet következtetni. Óvakodni kell attól, hogy a gyermeknek fejét vagy fülét bántsuk. Soha se büntessünk térdeléssel vagy sok imának elmondásával. Csak a jó Isten előtt borulunk térdre; imáinkkal a jó Istenhez emelkedünk, hogy lehetne *büntetésül használni* e két szent cselekedetet? S ha azt kérdeznék jó szülők, hogyan büntessünk, akkor ezt mondanám: feddéssel, élvezetes játéknak megtiltásával, valamely kedves ajándék megvonásával és igen ritkán virgáccsal. De a melegszívű gyermeknél legtöbbször használj, ha észreveszi, hogy viselkedése miatt mélységes szomorúság ül ki az édesanya arcára... A büntetés után nem szabad tüstént követelni a gyermektől, hogy bocsánatot kérjen. Még kevésbé szabad addig büntetni, míg végső kétségbeesésében, jajveszékelve bocsánatot nem kér a kis bűnös. Ez a bocsánatkérés nem lélekből fakad s a gyermekre nézve semmiféle jótékony hatással sincs.

A szeretet és büntetés látszólag ellentét, de valójában egy, mert a büntetésnek igaz szeretetből kell fakadnia. Amikor a kis gyermek látja, hogy azért büntetik, mert igazán szeretik, akkor ennek a büntetésnek tényleg nevelő jelentősége van.

Sok jó családot megfigyeltem s azt tapasztaltam, hogy ahol komoly szó vagy feddés révén büntetik a fölbukkanó hibákat, ott a kis gyermekek igazán meleg lelkű, a jó Istent, szülőket, embertársaikat őszintén szerető, önmagukat megbecsülő ifjakká válnak. Igazán öröm járni az ilyen családban s szinte észébe jut az embernek, milyen szép volna, ha ilyené alakulna minden keresztény család. Itt boldogság honol, mert hiszen szeretet kapcsolja össze a házastársakat, meleg szeretet fűzi a szülőkhöz a kis gyermekeket s szép reményre jogosít azoknak fejlődése, kiket «lelkemből lelkedzett magzatomnak» mondanak a szülők. Ha a jó szülők azt akarják, hogy az ő családjuk is ilyen minta-szerint alakuljon, akkor igen-igen sokszor gondoljanak arra, hogy és miként kell nevelni gyermekeiket, s ezt a módot követve bizvást remélhetik, hogy nem az utcának, hanem a jó Istennek, a hazának és önmaguknak nevelnek derék embereket.

4. Gyermekünk – örömünk.

Olyan ellentétesek a kis falusi házak. Az egyik zajos a kis gyermek kacajától, énekétől, a másik csendes, néma, mintha valami tompa átok nehezedett volna rá az egész házra. Megnyílik a kis kapu; belépünk rajta. A zajos házban mosolygó arcú kis gyermekek, derűs, kedves édesanya fogad, a másik házban komoly arcok fogadnak. Ahol játszi, kedves gyermekcsereg üdvözl, ott vidámak és kedvesek a szülői arcok is. Beszédes ajkuk azt mondja nekünk: gyermekeink kacajával boldogság és öröm költözött a házba. Tehát igazán elmondhatjuk: gyermekünk – örömünk! De hisz ez természetes is. A gyermek világa a mosoly, a derű. Hogy ez a szép, gyönyörűséges világ hatást gyakorol a szülők lelkére is, az csak természetes. Mikor a jó édesapa hazatér munkájából, szeretettel rajongják körül kicsi gyermekei. A mezőről hazatérő édesapától «madárlátta» kenyeret kérnek. S a jó apa maga mellé veszi kicsikéit és elkérdegeti tőlük a napnak eseményeit. A nagyobbak az iskoláról beszélnek, elmesélik, mit tanultak, hogy és mint viselkedtek. Megmutatják könyveiket, az okosabb olvasgatni próbál. A fáradt apa megpihen a kedves körben s örömmel hallgatja kis gyermekeinek csacsogását. Míg a legkisebbik pajzánul bele nem kiáltja az ő bohókás, játékos gondolatait. A kisebbek gagyogó beszéddel, csacsogó szájjal ülik körül a jó édesapát, s lehet-e elgondolni, hogy sötét és borongós maradjon az az arc, melyet ily kedves, örvendező lelkek vesznek körül? Még ha az anyagi gondok súlya nehezedik is a jó édesapára, akkor is öröm és vidámság támad lelkében, ha övéire tekint, mert hiszen ezekben láthatja a biztató, szebb jövőt.

Gyermekünk – büszkeségünk.

A falu is ismeri a gyermeket. Jó szomszédok, ismerősök többször beszélnek egyik-másik gyermekről. Amikor ünnepdelutánonként a ház előtt üldögélve, vagy talán munkába menve a gyermekekre fordul a szó, büszke és örömmel telt lélekkel hallgatja az édesapa, ha elismerőleg szólunk gyermekeiről. A nagyobb fiú vagy leányka ügyes keze legnagyobb dicsősége és büszkesége az édesapának. Akkor mosolygó és derűs az arca, ha azt hallja, hogy fia vagy lánya komoly, becsületes munkája révén szerzett elismerést. De a faluban nem ritkán összejön a jó szülő lelkipásztorával, vagy a jó tanítóval. S mily öröm tölti el a lelkét, ha azt hallja, hogy a Pista gyerek az osztály első diákja. A falu dicsérete az apa büszkesége. S ha büszkesége, akkor öröme is. Az iskolai év folyamán kis ünnepélyek – madarak napja, karácsonyi pásztortjátékok – teszik változatossá az évet. Ilyenkor szerephez jutnak a gyermekek. Egyik verset mond, a másik kis előadásban szerepel. Mily öröm tölti el a jó szülő lelkét, ha kis gyermekének ügyes szereplésében gyönyörködhet. Hogyne örülne az édesanya, ha a vizsgán gyermekeinek jó és okos feleleteit hallgathatja.

A templom is gyakran okoz ily örömet a jó szülőknek. A fiúk vagy leánykák első szent áldozása, vagy a bérálás napja nemcsak a gyermekeknek, de a szülőknek is ünnepe. De hogy is ne volna ünnep? Hiszen a kis gyermek arcán tükröződik lelki tisztasága s a szemükben csillogó boldogság ráragyog a szülők arcára is. De magában a családi körben is akadnak meleg ünnepnapok. Ilyenkor verset mondanak a kicsinyek, virágot hoznak a nagyok. Vagy a karácsonyestnek gyertyáscskáit, melyek zöld fenyőről hintik sugaraikat, nem a jó szülők arcát világítják meg? A városi iskolából is hazasiet ilyenkor a kis és nagy gyermek. Odatelepszik a szépen megterített asztal mellé és hálás szívvvel fogadja a szülők kezéből a kis Jézus ajándékát. De ők is láthatatlan ajándékot adnak a szülőknek s ezt nem kézzel, de lélekkel viszik. S ez a láthatatlan ajándék a szülők lelkébe kerül s csak a szemükben csillogó boldogság mutatja, hogy a legszebb karácsonyi ajándékot, gyermekeik meleg szeretetét vették... Apró-cseprő örömök ugyan, de ezek teszik kedvessé, kellemessé az életet.

De ezeken kívül is számtalan kis örömet nyújt még az otthon. Amikor a gyermek kezügyességét, sőt itt-ott ügyes segítségét látjuk, mindez, örömré hangol, de különösen örömré hangol az, ha a kis fiúcskáknak, vagy kis leányoknak erkölcsi kifejlődését látják. A jó szülőnek legfőbb gondja, hogy gyermekei Isten kedves gyermekei legyenek, jóban, erényben gazdagodjanak. Hogyne töltené el a boldogság a szülők lelkét akkor, ha gyermekeiknek reggeli, vagy esti buzgó imádságát, szorgalmas tanulását, engedelmes, szerető lelkét látják. Azt érzik a szülők is, amit a gazda, mikor vetésének erősödését látja. A zöldellő vetés bő aratásra biztat, a fejlődő lélek szép reményekre jogosít. Sokszor alig látja idegen szem, mi von derűt az édesanya arcára... Talán egy parányi önmegtartózkodás, kis szeretetmegnyilvánulás, melyet gyermekeinél tapasztalt... Jóságos szemmel nézegeti azt a kicsi gyermeket, aki alamizsnát visz a szegényeknek, hátaltelt szívvvel néz az égre, mikor a kicsinyek egymásiránti szeretetét

látja, könnytelt szemmel nézi, mikor bocsánatkéréssel indul a szent gyónás végzésére, buzgó imát mond az ajka, mikor az Oltáriszentségben az Úr Jézussal egyesül gyermekének lelke... S ilyenkor nem a kis leánykák fehér ruhája, hanem fehér lelke kelt örömet benne.

A kis Jézusról azt írja az evangélium: «És Jézus növekedik vala bölcsességben és időben és kedvességben Istennél és embereknél». (Lk. 2,52.) Ha a katolikus családok ugyanezt mondhatják el kis gyermekeikről, akkor a Szent Család Öröme tölti el az ő lelküket is. A vidám gyermek kacaj derűssé, kedvessé teszi az egész házat s a szülők túlradó lélekkel mondogatják: Gyermeünk – örömünk!...

5. Gyermeünk – támaszunk.

Az élet delén.

Minden kis elemista nagy szeretettel olvassa Jákob pátriárka történetét. Jákob pátriárkáról azt írja a Szentírás, hogy sok juha, sok barma és igen sok szolgálja volt. Amíg kicsinyek voltak a pátriárkának fiai, addig a szolgálk és szolgálók látták el a házi munkát, de mikor a pátriárkának 12 fia felnövekedett, akkor, amint a Szentírás elbeszéli, ők hajtották, ők legeltették atyjuknak juhait. Dávid királyt is atyja legelőjén találta meg Sámuel próféta, mert hiszen a családapá munkájában az élet delén is osztoznak gyermekei.

Hétköznapi látvány, hogy a felcseperedett gyermekek atyjuk mellé állnak s vele együtt végzik az istenadta munkát. A szántó-vető mellett ott szorgoskodik a felserdült fiú; míg az apa az egyik barázdát szántja, addig a másikat a gyermek ekéje furja; amíg az egyik rendet az apa dönti, addig a másik kasza a fiú kezében vágja a rendet. A leány a sarlót tartja, gyűjti a ledöntött kalászokat s kékbe rakja őket. Több szorgalmas kézzel gyorsabban és jobban megy a munka. A kis leánykák a házban segédkeznek. A kisebbek a szobákat takarítják, a nagyobbak az állatokat gondozzák. Minél több a kéz, annál gyorsabb a munka, minél gyorsabb a munka, annál több és szebb az eredmény.

Nehéz időben.

A háború a legvilágosabban megmutatta, hogy milyen támasz a jó gyermek. Az édesapa, sőt sokszor a legidősebb fiú is háborúba vonult, a haza szólította, őket s a jó magyar nép készségesen áldozta vérét a hazáért. Üresen maradt a ház, nem volt, aki megfogja a dolog végét. A jó édesanyák gyermekeikkel maradtak otthon; ők munkálták meg a földet, s a jó Isten áldása mellett az ő munkájuk termelte meg a mindennapi kenyeret. A városi népnek apraja-nagyja a gyárakba sietett, hogy így a szorgalmas gyerekek pótolják az édesapát; s így lett támasza a gyerek az édesanyának s az egész családnak. Nem állt meg a munka; az életerős apák helyett erős ifjak álltak munkába, a fiúk mellett fáradtak a leányok is, s így a családnak, nemzetnek egyaránt támasza lett a gyermek.

Életünk alkonyán...

Mikor az édesapa és édesanya keze kifárad a munkában, akkor kiveszik kezéből a szerszámot a gyermekek. Az ő izmaik pihentek, könnyebb a lelkük, erősebb, acélozottabb a karjuk.

Élt egykor Ninivében egy Tóbiás nevű szent férfiú. A Szentírás azt mondja róla: «Mikor elfogatott Szalmanasszarnak, az asszirusok királyának napjaiban, a fogságban sem hagyá el az igazság útját». (Tób 1,2.) A munkában megöszült Tóbiás fiára, az ifjú Tóbiásra hagyatkozik, mikor ereje elhagyta s beköszöntött hozzá az öregkor gyöngesége, gyarlósága... Az őszbecsavarodott fej beköszöntével elfogyatkoznak azok az erők, melyek a szántó-vetőt, az iparost, a tisztviselőt 'munkára képesítették. Kiesik a kézről a szerszám, nehéz lesz a kapa, nem sújthat a pöröly, még a toll is reszket a fáradt kézben. Az elfáradt munkás pihenő után vágyakozik. De amíg a jó szülők erőben veszítenek, a gyermekek erőben gazdagodnak. Mily boldogság az elaggott szülőknek, mikor reményteljesen nézhetnek gyermekeikre, s az öreg Tóbiással gondolkodhatnak: vannak gyámolítóink, kikre támaszkodhatunk... Még életük delén is az vigasztalja őket, hogy öreg korukban gyermekeiknél megpihenhetnek. Úgy van az ember a gyermek nevelésével, mintha ennek révén igazi támasztékot építene saját magának. Az a munka, melyet a gyermek nevelésébe fektetett a jó szülő, akkor kamatozik, mikor a felnőtt gyermek meleg otthont biztosít az elaggott, vagy beteg szülőnek. Kit ne lelkesítene az a tudat, hogy öregkorának boldogságát saját maga készíti elő. Azok a szülők, kiket gyermekesereg vesz körül, s akik gyermekeiket vallásosán

nevelik, boldogan gondolhatnak a későbbi öregkorra, mert hiszen gyermekeik az őszövetségi ifjú Tóbiásként állnak majd melléjük, gyámolítják és istápolják őket. Még ha baj és nyomorúság, vagy az öregkorral járó gyengült látás, nehéz hallás, az öregséggel járó nehéz betegség látogatja meg őket, akkor is szerető, gondos ápolásban részesülnek! És ha egyik-másik hálátlan és Isten büntetését magára vonó gyermek, mindig lesz kettő-három, kinek lelkét erősebben indítja az isteni kegyelem, és aki kedves és szent kötelességének tartja, hogy jószágos szüleiről gondoskodjék.

Mikor az elernyed, öreg kéz elengedi a kapát, mikor az elgyengült kézről kiesik a kalapács, akkor az a kéz botot ragad és arra támaszkodik. Ez a bot az ernyedő testet támogatja, mintha azt mondaná: gyöngé már a két láb, nehezen botorkál, alig bírja vinni a fáradt testet, harmadik erőre, segéderőre támaszkodik. Hát az élet is ilyen. Segítségre szorul az élet végén az ember s ki lehetne az más, mint a szerető gyermek? S mily öröm s mily megnyugvás, ha ezen segítő erők, szerető lelkek: a mi szeretett gyermekeink. Test a mi testünkéből, vér a mi vérünkéből, lelkület a mi lelkületünkéből. Mily öröm, ha saját lelkünket, saját életünk mását látjuk ezek szeretetében, meleg ölelésében. A nehéz bot megtámasztja testünket, de szeretett gyermekünk gyámolítja, támogatja életünket. A «csendes falu» komor lelkű és sötét nézésű lakója könnyen megérheti, hogy bűnös életének végén koldusbottá változik az élemedett testet támogató bot...

Boldogok azok a szülők, kik bátran nézhetnek a messze jövőbe s bizvást remélhetik, hogy gyermekeik közt nem is egy, de sok olyan lesz, akire biztosan támaszkodhat a későbbi életben.

IV. A CSALÁDI TŰZHELYNÉL.

*«Hallgasd, fiam, atyád oktatását,
és ne hagyd el anyád törvényét,
hogy ékszer adassék fejedre és
aranylánc nyakadba.» (Péld. 1,8-9.)*

1. A pátriárkák.

Az Őszövetség három pátriárkáról tesz említést: Ábrahámról, Izsákról és Jákobról. Papok híján ők mutattak be Istennek áldozatot, mintegy ők képviselték Isten előtt az egész családot.

A keresztény katolikus családban szintén a családfő a család pátriárkája. Az ő kezében futnak össze az összes szálak, melyek az egész családot összetartják. Bár Krisztus Urunk rendelete értelmében *Isten és ember közötti közvetítő a mi lelkipásztorunk*, mégis lehetnek és vannak alkalmak, amelyekben a családapának kell helyettesíteni a lelkipásztort. Messze tanyákon és szétszórt falvakban nagyon gyakran előfordul, hogy a nép nehezen találkozik vezető lelki atyjával. Ilyenkor minden családban az édesapa lesz a pátriárka, aki a lelkipásztort helyettesíti. De nagy kérdés az, miben és hogyan helyettesítse?

«Kuruzsló babonáktól ments meg Uram minket!»

Nyilvános istentiszteletet – a felszentelés kegyelme révén – csak fölszentelt pap tarthat. Babonás, *bűnös*, kiirtandó szokás volna az, ha valaki, oltár családban, akár a templomban pap hiányában nyilvános istentiszteletet, körmeneteket akarna rendezni. Közöséges babonákká süllyedne le a legszentebb szertartás, mert illetéktelen ember isteni fölhatalmazás és megbízatás nélkül nyúlna hozzá fölszenteletlen kezekkel. A templomba egybegyűlni s a lelkipásztor távollétében és tudtával együttes imát mondani megengedett dolog. «Mert ahol ketten vagy hárman összejönnek az én nevemben, ott vagyok közöttük.» (Mt 18,20.) De az imán kívül valami szent vallási gyakorlatot utánozni, vagy ott akár csak beszédet is tartani, ellenkezik az anyaszentegyház szigorú parancsával. Még búcsújáró zárandoklatot is csak a lelkipásztor jelenlétében, vagy – szükség esetén – tudtával és beleegyezésével rendezhetünk. Bűnös babona lenne minden jogtalan beavatkozás, mely megszenteltelenítene a szent helyet és súlyos bűnnel terhelne a merénylő lelkét.

A család pátriárkává.

Az édesapa azonban lehet a lelkipásztor helyettese. De ez a helyettesítés csak arra terjedhet ki,

hogy *továbbfejleszti* azt a hitismeretet, melyet a gyermek és a család a messzelévő templom és a távollévő lelkipásztor miatt csak kevésbé vagy hiányosan tanult. Az ő kötelessége, hogy esténként *tanítás-sal* próbálja pótolni a hiányokat, hogy ezáltal az egész család hitében megerősödjék és a hit szerint éljen. Ez a könyv is azt a célt szolgálja, hogy épületes olvasmánya legyen a felnőtteknek, hogy közelebb hozza a lelkeket Krisztus Urunkhoz és a lelkipásztor távollétében módot nyújtson arra, hogy a család Isten ígéjében részesüljön s a vallás ismeretében megerősítést nyerjen. Ha az édesapa gyakran forgatja e könyvet s gyakran olvasgat belőle gyermekeinek, akkor szükség esetén sokban pótolja a lelkipásztort. *Ezen munkában és csakis ilyen módon* legyen az édesapa a család pátriárkája.

2. A keresztség szentsége.

Az első szentség.

Krisztus Urunk tanítványainak mennybemenetele alkalmával ezt mondotta: «Aki hiszen és megkeresztelkedik, üdvözülni fog, aki pedig nem hiszen, elkárhozik». (Mk 16,16.) Majd az Úr Jézus a következő parancsot adta tanítványainak: «Elmenvén tehát, tanítsatok minden nemzeteket, megkeresztelvén őket az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek nevében». (Mt 28,19.) Ezt a parancsot követték az apostolok és tanítványok, mikor alámerítés vagy vízzel való meghintés közben az Úr szent ígéinek ismétlésével kiszolgáltatták a keresztség szentségét. «Midőn pedig hittek Filepnek, ki az Isten országát hirdeti vala, Jézus Krisztus nevében megkeresztelkedtek férfiak és asszonyok.» (ApCsel. 8,12.)

A keresztség lényege tehát a *vized való leöntés és közben az Úr Jézus szavainak megismétlése: «Én megkeresztellek téged az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek nevében»*. Hatása az eredeti bűntől való megszabadulás és az Isten megszentelő kegyelmének vétele. Ez más szóval annyit jelent, hogy az ember a keresztség révén Isten előtt kedves, a mennyország örököse és az anyaszentegyház tagja lett. A keresztségben nyeri a kisedet a keresztnévet is, mely mindig az egyház egy szentjének neve. És ezt azért írja elő az egyház, hogy a kis újszülöttnak mennyei pártfogója és életének szent eszményképe is legyen.

A keresztség szentségét elsőnek veszi fel minden ember. Az őskeresztény korban leginkább felnőtt embereket kereszteltek meg, de adott esetben kisgyermekeket is. Az egyház mostani szokása szerint a születés után mindjárt megkeresztelik a kis gyermeket. Természetesen az egyház szolgálja végzi a keresztség szertartását. Épp azért néhány nappal születése után a templomba viszik a kisedet, ahol ünnepélyes szertartás keretében veszi fel az Úr szolgálja a kicsikét az egyház tagjai közé. Felnőtt korban csak az egyedül üdvözítő katolikus valláshoz térő zsidókat és pogányokat keresztel meg.

A legszükségesebb szentség.

Az Úr Jézus határozottan hangsúlyozza: «Aki hiszen és megkeresztelkedik, üdvözülni fog, aki pedig nem hiszen, elkárhozik». (Mk 16,15.) Méltán mondja ezek alapján szent János apostol: «Ne csodáld, hogy azt mondtam neked: szükség újonnan születnetek». (Jn. 3,7.) Az egyház elkerülhetetlenül szükségesnek mondja a keresztség szentségét és minden hívőnek szorgos kötelességévé teszi, hogy a megszületett kis gyermek keresztségéről gondoskodjék.

A beteg kisedet – házi keresztelés.

Mivel a keresztség annyira szükséges, hogy nélküle az ember nem üdvözülhet, sürgős szükség esetén bárki kiszolgáltathatja a keresztség szentségét. Gyakran előfordul, hogy a kis gyermek születése után életveszélyben forog, sem mód, sem idő nem kínálkozik arra, hogy a templomba vigyék. Ilyenkor az egyház nemcsak hogy megengedi, de egyenesen *súlyos kötelességként előírja, hogy a kis gyermeket otthon kereszteljék meg*. Mi ilyenkor a teendő? Kis pohárba *vizek* veszünk, kereszt alakjában *az újszülött fejére öntjük*, miközben e szavakat mondjuk: «Én megkeresztellek téged az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek nevében».

Az egyház tanítása szerint minden újszülöttnél Isten teremtette lélek lakik; épp azért, *ha embertől élőlény származik, az még kétes esetben is megkeresztelendő*. A nehéz, esetleges orvosi beavatkozást feltételező eseteknél a szülésznőre vár a kötelesség, hogy a keresztség szentségét kiszolgáltassa.

Mikor kis gyermek születik, akkor az Isten szeme tekint a házra. Szent áldását küldötte a család-

nak, amely áldás új ember alakjában jelentkezik. Kell, hogy öröm és boldogság töltse be azt a házat, hova az Isten tekintete hatol «s ahova Isten küldi szent áldását. Jó szomszédok üdvözlése kíséri a boldog szülőket, kiket gyermekekkel áldott meg a jóságos ég. Különös boldogság napja a kereszteled ünnepe is, mert ezen a napon lett az egyház tagja az újszülött. Mi pedig két szempontból örvendezünk: «Örvendezünk, mert ember született a világra» (Jn. 16,21.) és örvendezünk annak is, aminek egyházunk örvend: új taggal gyarapodott Krisztus országa.

Keresztiszülők.

Az újszülött mellé az édesanya *keresztiszülőket* állít, kik a templomba viszik a kisdedit s a keresztelestél jelen vannak. De a keresztiszülőknél nemcsak ez a hivatásuk. *Az Anyaszentegyház törvényei szerint a szülők elhalálozása esetén ők a gyermekek nevelői.* Rájuk vár a feladat, hogy keresztyermekük *lelki élete* után érdeklődjenek s ha kell, jó útra vezessék. A legtávolabbról sem elég, hogy a keresztyermeküket itt-ott meglátogatják vagy megajándékozzák. *Egy ajándékot kell állandóan nyújtaniuk;* ez pedig gondos, szerető lelkük, mely mindig figyelemmel kíséri a keresztyermek erkölcsi életét.

A kis gyermek a szülők legnagyobb öröme, a családnak és Isten földi országának gyarapodása s mindnyájunk reményeinek letéteményese...

3. A bérmlás szentsége.

Mikor a középkori keresztyének között elterjedt a vészír, hogy a Szentföldet elfoglalták a pogány törökök, akkor amienszi Péter bejárta Németországot és Franciaországot és tüzes beszéddel lelkesítette a népet, hogy fegyvert ragadjon Krisztus szent földjéért. Ez az egyszerű, barátságos ember a nemzetgyűlés elé áll s beszédet mond az egybegyűlt rendekhez. Beszél azon földről, melyen Krisztus járt, beszél a sziklákról, melyeket Krisztus lába taposott, a Golgota hegyéről, melyet Krisztus vére öntözött s beszél a borzalmakról, melyek most a szent helyen tanyáznak. A jelenlevőket lelkesedés tüze ragadja meg s egy szóval, egy lélekkel kiáltották: Isten is ezt akarja! Keresztet tűztek a mellükre. Ez a szent, Istenért lángoló lelkület megteremtette a nagy keresztes-hadjáratot.

Tűz és lelkesedés, készség és jóakarát kell ahhoz, ha elhatározó, nagy cselekedetek elé kerül az ember. De lehet-e valaki erősebb, tüzeesebb lelkű, mint akit felgyújtott, mint akit megragadott a Szentlélek tüze? Perzselő tűz, mely az égből szállt alá, mely a gyáva apostolokból beszédes lelkeket, a visszahúzó apostolokból önfeláldozó lelkeket alakított. «És eloszlott nyelvek jelenének meg nekik, mint a tüzláng, mely leszálla mindenkire közülük. És betelének mindnyájan Szentlélekkel, és kezdenek szólni különböző nyelveken, amint a Szentlélek ad vala szólniuk.» (ApCsel. 2,3-4.)

Isteni küldetés.

A Szentlélek ezen Maradása akkor történt, amikor az apostolokat nagy hivatásra küldötte az Úr. Az élet útjain álló embert szintén nagy útnak indítja az Úr. Nagy hivatással küldi, hogy önmagát kialakítsa, küldi, hogy lelkéért harcoljon. Dávid erejével indítja, hogy a jó Isten kegyelmével a hatalmas Góliátot legyőzze. A Szentlélek kiáradása nemcsak az apostolok előjoga. A Szentlélek befogadása minden keresztyén léleknek istenadta adománya.

A Szentírás azt mondja, hogy az apostolok a tüzes nyelvek alakjában jelentkező Szenttel két közölték azokkal, akiket a keresztség szentségével a hívek gyülekezetébe fogadtak. «Akkor rajok tevék kezeiket és azok vevék a Szentlelket.» (ApCsel. 8,17.) A szent keresztség után kézrátétel által vették a keresztyének a Szentlelket és ez adta meg a régi hívőknek azt a nagy bátorságot, hogy hitüket még életök árán is megvallják. «És kövöztek Istvánt, ki könyörögvén monda: Uram Jézus, vedd hozzád az én lelkemet. Térdeire esvén pedig nagy szóval kiállta mondván: Uram, ne tulajdonítsd nekik e bűnt. És midőn ezt mondotta, elaluvék az Úrban.» (ApCsel. 8,17.) Az anyaszentegyház ezt a szentséget *bérmlás szentsége* néven ismeri és a régi szokástól némileg eltérően nem csecsemőkorban, hanem ifjúkorban szolgáltatja ki. Miként a keresztség szentségét, úgy a bérmlás szentségét is csak egyszer veheti fel a hívő.

A bérmlás szentségének kiszolgáltatója maga a püspök, aki az apostolok összes jogainak birtokosa. Három-négy évenként bejárja egész egyházmegyéjét, kiosztja a bérmlás szentségét s s rendszerint

ez azon ünnepélyes alkalom, mikor a hívő püspökét színről-színre látja és szavát közvetlenül hallgatja.

A falu ünnepe – az ifjúság ünnepe.

Nagy ünnepe ez a falunak. Ünnepe azért, mert főpásztora érkezik, de ünnep azért is, mert a Krisztus ígérte Szentlelket esdi le az ifjúság részére. Kell, hogy csodás átváltozás történjék ilyenkor a lelkekben. Krisztus ígérete szerint erő árad a lelkekbe a hitben való megmaradásra, az igaz, tiszta, erőteljes katolikus élet élésére. Ugyanannak a mennyei erőnek kell eltölteni a hívek lelkét, mely az első pünkösdkor szállta meg az apostolokat, kik tüzes nyelvek alakjában látták és vették a Szentlelket. «És heteiének mindnyájan Szentlélekkel.» (ApCsel. 2,4.)

De különösen ünnepe ez az ifjúságnak, kinek megtisztult lelke a Szentlélek befogadására készül. «Venni fogjátok erejét a felülről rátok jövő Szentléleknek.» (ApCsel. 1,8.) Magán az ünnepen fehér ruhában jelennek meg a leánykák és ünnepi öltönyben a fiúk. De a lényeges mégis csak ez: *fehér lélekkel és ünnepi köntösben jelenik meg mindkettő.*

Készület.

Erre a szent és ünnepélyes napra hosszú időn át *ítészül az ifjúság*. Az iskolában a plébános vagy a káplán oktatásokat tart, melyeken az ifjúságot a bérálás szentségének fölvételére előkészíti. Az előkészületnél igen fontos két dolognak a megértése: *a)* hogy a bérálás szentségét csak tiszta lélekkel és szentáldozás után lehet fölvenni, *b)* hogy a bérálás a Szentlélek vétele és a hitben való megerősítés. «És megnyugszik rajta az Úr lelke, a bölcsesség és értelem lelke, a tanács és erősség lelke, a tudomány és ájtatosság lelke; és az Úr félelmének lelke betölti őt.» (Iz 11,2-3.)

Sajnos, nem ritka eset, hogy a plébánia messzesége, vagy a munka sokasága és halaszthatatlansága lehetetlenné teszi, hogy az ifjúság az ilyen előkészületeken megjelenjék. Ilyenkor jut szerephez az édesapa és édesanya; ilyen esetben ti vagytok kötelesek a gyermeket a szentség fölvételére előkészíteni.

De hogyan kell ezt megtenni? Kezetekbe veszitek a katekizmust, átolvasgatjátok és megmagyarázatok mindazt, ami a bérálás szentségére vonatkozik. Legalkalmasabbak erre az együtt töltött esték, hogy ez az előkészület megtörténjék. A tanításon kívül a gyermekeknek maguknak is készülniük kell a bérálás szentségének fölvételére. Először is készséges lélekkel hallgassák az öregek szavait. Másodsorban szorgosan tisztítsák meg lelküket minden *bűntől*, mert a bérálás szentségét csak tiszta lélek veheti föl a lélek javára. Súlyos bűn állapotában a szentség fölvétele a *szentségtörés* bűnével terheli a lelket. Nem a ruha lesz a fontos, hanem az, hogy tiszta lélekkel járuljunk a bérálás szentségéhez.

A Szentlélek eljövetele.

A bérálás napján a templomba megyünk, hol a püspök kiterjesztett kézzel a Szentlélek áldását kéri reánk, majd hozzánk érve, kezét áldóan fejünkre teszi és szentolajjal megkeni homlokunkat, miközben e szavakat mondja: «*Megjelöllek téged a keresztség jelével és megerősítek az üdvösség krizmájával az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek nevében*». Hálatelt szívvel gondoljunk arra, hogy ez az a pillanat, mikor a Szentlélek Isten lelkünket megerősíti. Úgy érezzük magunkat, mint a hitben megerősödött szentek, akik készek voltak még életük árán is megváltani Krisztust. «És előhíván az apostolokat, miután megverették őket, meghagyák nekik, hogy teljességgel ne szóljanak Jézus nevében és elbocsáták őket. Ezek örvendezve menének el a gyülekezet elől, mivelhogy méltókká lettek Jézus nevéért gyalázatot elszenvedni.» (ApCsel. 5,40-41.)

Bérmaszülők.

A béráláshoz bérmaszülők kísérek minket. A fiúk bérma-apát, a leánykák bérma-anyát kérnek fel, kik ezzel azt a kötelességet vállalják, hogy *bérma-gyermeüknek erkölcsi életének* nevelésében és fejlődésében segítségére lesznek. A bérmaszülőknek tehát nagy és szent hivatásuk van. Figyelniük kell bérma-fiuk, bérma-leányuk életére; intő szavakkal, bölcs tanításokkal kell vezetni őket, hogy a vallás-erkölcsi életben fejlődjenek. A bérmaszülői tiszttség nem cím, nem külső megbecsülés, hanem szent kötelesség, melyet a szülők helyett vállalunk a gyermekekkel szemben. Épp ezért úgy kell megválasz-

tani a bérmaszülőket, hogy olyanok legyenek, kiknek élete példakép, akik a gyermek erkölcsi életéről is gondoskodni tudnak. Nem is kell említeni, hogy bérma-szülő csak katolikus hívő lehet! Nagyon szomorú volna az, ha valaki csak ajándék szerint mérné, hogy kit válasszon bérmaszülőjének. Szokjuk meg azt, hogyha a bérma-gyermekeknek ajándékot akarunk adni, akkor ez a lelkiéletére vonatkozó ajándék legyen. Lehet imakönyv, rózsafüzér, érmecske stb. És ez az ajándék is csak annak az ajándéknak jelképe, melyet a Szentlélek-Úristen közölt a lelkünkkel a bérálás szentségében.

A bérálás szentsége a hitben való megerősödés kegyelmét közli velünk. Abban a korban veszszük, mikor már, eszünkkel élni tudunk. Azt jelentjük ki, hogy most máj: öntudatosan, a magunk akaratából, nyíltan akarjuk vallani, hogy a katolikus hitnek bajnokai vagyunk, s ez ne legyen csak szó és beszéd, hanem férfias, *határozott katolikus élet...*

4. A bűnbánat szentsége.

Messze Indiában, a Ganges-folyó partvidékén hatalmas néptörzs lakik, mely Buddha és Brahma pogány vallását követi. Ez a hatalmas nép szent folyójának tartja a Gangest és azt hiszi, hogyha megmossa benne testét, akkor megtisztítják lelkét a pogány istenek. – Szegény, szerencsétlen nép! Azt hiszi, hogy lelkének szennye a Ganges-folyó vizétől tisztul, hogy azt a fekélyt, amely a bűn révén kelt a lelkén, a piszkos, iszapos folyó gyógyítja meg...

Életutakon – tisztulási vágyal.

Ez a hatalmas hindu nép valamiképpen *az-egész emberiségnek jelképe*. Amikor a tisztulás ünnepén ezrével és tízezzel tartózkodnak a Ganges partján, akkor eszünkbe jut, hogy ez a nagy embersereg az egész emberiség *tisztulási vágyának* kifejezője. – Minden ember érzi ugyanis, hogy az élet hosszú vándorútján az útnak pora ráfekszik a lelkére. Minden ember érzi, hogy az útnak köve megsebzí a lábát, minden ember látja, hogy az útszél tövisei megtépik ruháját... De akad olyan is, akit a lélek rablói támadnak meg és minden lelki értékéből kifosztva, félholtan, sebesülten hagynak az út szélén. Senki sincs, aki elmondhatná magáról: bűn nélkül jártam.

Az élet nagy vándorútján útjelzések vannak, táblák, melyek eligazítanak. De ezen a nagy zarándokúton rablók is járnak, akik nem pénzt, de erényt, tisztaságot rabolnak; ezen az úton a szenvedélyek vihara tombol, mely az embert el-elragadja; ezen út mellett a sátán-küldötte rossz szellemek az érzékiség csábtáncait járják és a zarándokember sokszor érzi, hogy egy elmúlt nap foltot, sebet, szennyet ejtett lelkén. Úgy látom az egész emberiséget, mint egy nagy zarándok-csapatot, mely jár-kel s időközönként a magasság felé tekint.

«Uram, ha akarod, megtisztíthatsz engem!»

Midőn Krisztus 5000 éhező embert tanított, mondta apostolainak: «Szánom a sereget... és ha étien bocsátom el őket, elfogyatkoznak az úton...» (Mk 8,2.) Ez az isteni Vezér, az élet útjának nagy Vezére végiglátja az egész emberiség zarándokcsapatát s ugyanezen hang tör elő lelkéből: Szánom a sereget! Látja az út szélén üldögélő szegény poklosokat, hallja keserves kiáltásukat: «Uram, ha akarod, meggyógyíthatsz engem». (Mt 8,2.) Föltámad benne az irgalmas samaritanus lelke, olajat és bort vesz, s irgalmas szívvel közeledik a szenvedő, bűnökben sínylődő emberekhez. S akihez nem mehet maga, azokhoz tanítványait küldi, mondván: «Vegyétek a Szentlelket. Akiknek megbocsátjátok bűneiket, megbocsáttatnak nekik; és akiknek megtartjátok, meg vannak tartva». (Jn. 20,22-23.)

«Akar óm, tisztulj meg!»

Ezzel a szent hatalommal ruházta fel az apostolokat s ezzel küldi őket szét a világba, hogy vigyék a népek az örömhírt, hogy Isten kiválasztott emberek kezébe tette le a bűnbocsátó hatalmat. Azóta évezredek teltek el, s Krisztus papjai járják a világot és készséges lélekkel gyakorolják isteni hatalmukat. A törődött lelkű emberek, a bűnbe süllyedt lelkek mellüket verve közelednek a bűnbánat szentségéhez, hogy a föloldozás szent igéit hallva, bűneiktől megtisztuljanak. «Föloldozlak bűneidről az Atyának és Fiúnak és Szentlélek nevében. Ámen» mondja a pap a törődött lelkű bűnösnek. Mikor ezek a szent igék elhangzanak, csodálatos változás megy végbe a lélekben. «Te megszabadítottad lelkemet,

hogy el ne vesszen, hátad mögé vetted minden bűnömet». (Iz 38,17.)

A bűnbánat szentségének *három* igen fontos részéről, a *lélek megismeréséről, a bűnök megbánásáról, a bűnök meggyónásáról* külön is szólunk.

a) A lélek megismerése.

Aki lelkét a szent gyónás által Krisztus Urunk szentélyévé akarja avatni, annak először lelkében te-repszemlélt kell tartani, vagyis meg kell vizsgálnia lelkiismeretét. «Bűneimről gondolkozom» mondja a zsoltáros. (37. Zsolt. 19.) Egyik igen nagy bölcselő, Sokrates, azt mondta: «Ismerd meg magadat!» Ezzel azt akarta jelezni, hogy az élet helyes irányításának első feltétele a lélek megismerése.

Előkészületül segítségül hívjuk a Szentlelket.

Hogyan történjék ez? A kis katekizmus arra tanít minket, hogy mikor bűneinktől meg akarunk szabadulni, legelőször is *imával forduljunk a Szentlélek Úristenhez, segítségül hívjuk őt arra, hogy bűneinket megismerjük és meg tudjuk bánni*, íme tehát az első lépés, mit mindnyájunknak meg kell tennünk: az imádság. Ez annyit jelent: abbahagyunk minden hétköznapi foglalkozást, visszavonulunk a templomba vagy kis szobáskánk magányába, nem törődünk a földdel, természettel, házigonddal. A kis gyermek leteszi az iskola, a lecke gondját, hogy egészen lelkének szentelhesse idejét. «Egy a szükséges» – mondja az Úr. (Lk. 10,42.) De hogy is lehet igazán megismerni magunkat, ha minden gondolkodás, minden előkészület nélkül szednők össze emlékezetünkéből, amit elkövettünk?... Mily közönséges gondolkodású ember volna az, aki e nagy szentséghez csak úgy ímmel-ámmal, vagy minden *komoly készülődés nélkül* járulna! Az ünnepi ruha fölvétele nem elég; ide ünnepi, egészen átalakult lélek szükséges! *Ezért kell már a szentgyónást megelőző napon készülnünk a szentség felvételére.*

Az erdők dúvadjai sötétben rejtőzködnek, a világ salakja, a gonosz emberek az éjszaka sötétségében garázdálkodnak. A bűn titkos, rejtett utakon jár, sőt a bűn emlékei is a lélek sötét zugaiba húzódnak meg. A bűnnek ellensége a világosság és barátja a sötétség. «Mert minden, aki gonoszul cselekszik, gyűlöli a világosságot és nem jó a világosságra, hogy meg ne feddessenek az ő cselekedetei.» (Jn. 3,20.) Azokról az emberekről, kik lelkük mélyén sötét múlt emlékeit takargatják, mondja az írás: «Az emberek inkább szerették a sötétséget, mint a világosságot, mert az ő cselekedeteik gonoszak valának». (Jn. 3,19.)

Kérdezgetjük magunktól: mit tettünk?

Mikor az ember saját lelkének mélyére hatol, akkor ott találja a múlt emlékeit. Ott találja a gonosz cselekvéseket, az indulatokat, mint az erdő mélyének dúvadjait. Ott találja azokat a cselekvéseket, melyeket titkos magányban, visszahúzódva, félve és rettegve követett el. Megállapítja róluk, hogy ezek az Isten ellen elkövetett *bűnök*. De ezen megismeréshez csak hosszú gondolkodás után jut el az ember. Ép azért otthon, csöndes magányban, vagy a templom csöndjében kell gondolkoznunk azon, hogyan és miben bántottuk meg az Urat. *Végig kell gondolnunk a tízparancsolaton és az egyház öt parancsolatán és minden egyes parancsolatnál külön megkérdezzük, vajon nem vádol-e erre nézve a lelkiismeretünk.* És ha igen, akkor meg kell azokat a bűnöket jegyeznünk, hogy a szentgyónásban azután *magunktól* fel tudjuk sorolni.

Hányszor követtük el bűneinket?

De nem elég csak bűneinket felsorolni, hanem meg kell ismerni, hogy azokat *hányszor* követtük el. Különösen a súlyos, *halálos bűnökkel* kell megemlíteni a bűn számát. Mert nem mindegy, hogy valaki egyszer vagy tízszer lopott, hogy valaki egyszer vagy harmincszor paráználkodott. Ha pontosan nem ismerjük, legalább azt kell megismerni, hogy hetenként vagy havonként hányszor szoktuk elkövetni. És ha így gondolkodunk, akkor megszólal a hosszú időn át némaságra kényszerített *lelkiismeret*. És a lelkiismeret beszédje alatt csodás változás történik a lélekben.

És vádlóként támad ellenünk – a múlt...

Olyasféle dolog ez, mintha életünk ellen vádaskodó szellemek támadnának föl. Minden egyes bűn, amelyet életünk a feledés homályába burkolt, a maga egész csúfságában tűnik fel előttünk.

Aki az Istentől fordult el, az ellen ocsmány káromlásai lépnek föl vádlóként. Aki parázna volt, azt undok emlékei gyöttrik. Aki lopással vetkezett, azt az igazságtalanul elvitt és eltulajdonított vagyon égeti. Aki felebarátjának testi és lelki életében tett kárt, az előtt megjelenik felebarátjának alakja és vádlóként idézi Isten ítélőszéke elé, mintha azt akarná mondani: felelőséggel tartozol testem vagy lelkem megrontásáért. Aki gyáván megijed ezen vádló szellemektől, fátyolt szeretne borítani a múltra, köveket szeretne hengeríteni minden mardosó emlékre. De jaj ennek a gyáva embernek, mert az evangélium szerint, ha nem most, az utolsó ítéleten életre kelnek a múlt emlékei! «Semmi sincs pedig elrejtve, mi föl ne fedeztessék, sem eltitkolva, mi meg ne tudassék. Mert amiket sötétben mondtatok, fényes nappal mondatnak el; és amit fülbe szóltatok a kamrákban, a tetőről fog hirdettetni.» (Lk. 12,2-3.) Jaj annál; az embernek, aki megretten attól, hogy még a földön adjon elégtételt a múlt hibáiért! A földi bűnbánatot elkerülheted, de az utolsó ítéleten a végső igazságszolgáltatást el nem kerülheted!

Kár is volna megrettened a múlt sötét emlékeitől, mert hisz a próféta szavai szerint: «Ha bűneid leendőnek, mint a karmazsin, mint a hó megfehérednek; és ha pirosak leendőnek, mint a bíbor, lesznek, mint a fehér gyapjú». (Iz 1,18.) A lélek mélyére szálltál, a múlt emlékeit fölidézted s ezzel igazán megismerted magadat... S ha így megismerjük magunkat, akkor megtettük az első nagy lépést arra, hogy bűneinket megbánjuk s a megbánás révén Isten kegyelmét vehessük.

Nem fejezhetjük be ezt a részt anélkül, hogy intő és figyelmeztető szót ne mondanánk a kedves szülőkhöz, hogy a lelkiismeretvizsgálat ily módjára kis gyermekeiket is neveljék rá. Akik a nagy távolság miatt iskolába ritkán járnak, azokat a lelkiismeretvizsgálat ezen módjára a szülők *kötelessége* rátanítani. A szülőknek kell megtanítani a gyermeket arra, hogy *mi a bűn, mily súlyos és mily ocsmány dolog a bűn, hogyan kell a bűnöt lelkünkől a szent gyónás révén eltörölni.*

Az adventi esték különösen alkalmasak erre; azért minden jó szülő tegye meg azt, hogy a katekizmus segítségével vegye végig a tízparancsolatot, hívja föl a gyerek figyelmét arra, hogy a szent gyónás *előkészületénél* mindig vesse föl a kérdést, mikor és miben vetkezett egyik vagy másik parancs ellen.

A jó hívek ismerik a tízparancsolatot, gyermekeikkel is megtanítatják, de tanítsák meg arra is, hogy a gyermek megértse, mit tilt és mit parancsol az Isten. Ha ezt megteszik, akkor kedves gyermekeik gyónás idején meg tudják magukról állapítani, miben és mennyiben vetkeztek Isten parancsolatai ellen... Aki pedig ilyen helyesen ismeri önmagát, az könnyen teszi meg a gyónási előkészület második lépését: a bánatot.

b) *A bűnök megbánása.*

Aki tükörbe néz, arcképét látja. Aki lelki tükörbe néz, lelkének képét szemléli. A szépség öröme hangol, de ha a tükörkép eltorzult alakot mutat, akkor szomorúság támad lelkünkben. A lelkiismeretvizsgálat – amely a szent gyónásnak első és lényeges része – valóságos színben mutatja be lelkünket; s hibáink, bűneink tudatában önkénytelenül mellet verve mondjuk: Szánjuk, bánjuk bűneinket.

Miért bánjuk meg bűneinket?

Mert bűneink testi és lelki kárunkat okozták. Ki ne tapasztalta volna, hogy a bűnök egy része árt a testnek is, de ki ne tudná, hogy a bűnnek minden fajtája árt a léleknek?

*Testi kárunkat okozzák.
(Tökéletlen bánat.)*

A részegeskedés, az erkölcsi züllés betegséget okoz, sőt a bajok egy része még az utódokra is átszármazik. A Szentírás is így beszél az Úrról: «Meglátogatod az atyák vétkeit a fiákban harmad- és negyedízigen». (4Móz. 14,18.) Hogyne bánná tehát a bűnös, hogy aljas élete még az utódokban is kihívja az Isten büntetését. Aki azonban *csak* a testi károk és a *földi* büntetések miatt bánja bűneit, annak bánata *tökéletlen*. Ez még nem elég arra, hogy az Isten bűnbocsánatot adjon.

*Lelki kárunkat okozzák.
(Kevésbé tökéletes bánat.)*

A bűnök azonban *lelki* kárunkat is okozzák. A földi életünkben *lelki szolgaságot* teremtenek. «Bizony, bizony mondom nektek, hogy mindenki, aki bűnt cselekszik, szolgája a bűnnek». (Jn. 8,34.) *Az emberi lélek pedig nem szolgaságra teremtett.* Szabadság után vágyakozik, még a földnek, a testnek érzékeiből is szabadulni akar, Isten felé szárnyal, mert maradandó hazája nem a föld, hanem a mennyek országa. A földi büntetésen kívül azonban *túlvilági* büntetés is kísér. A bocsánatos bűnért a tisztító tűz, a halálos bűnért a pokol büntetése. Aki ezért bánja bűneit, annak bánat elégséges ugyan a szent gyónással egybekapcsolva a bűnök bocsánatára, de őz csak *kevésbé* tökéletes bánat.

*A jóságos Istent bántják.
(Tökéletes bánat.)*

De megbánjuk vétkeinket azért is, mert bűneink a szerető, *jóságos* Istent bántják. Krisztus kínszenvedésére gondolok. Elgondolom azt a keserves és kínos szenvedést, melyet türelemmel és békével viselt el az Isten Fia. Azt a meggyalázást és megalázást, mellyel a durva nép illeti; látom a súlyos keresztet, melyet vállára emel, elnézem azt a keserves utat, melyen a keresztet vitte; s amint a Golgota hegyén a megfeszített Urat tekintem, kérdelem: Miért mindez? «Mert úgy szeretete Isten e világot, hogy az ő egyszülött fiát adá.» Rátekintek a keresztre s földézem magamban szerit János szavait: «Íme, az Isten báránya, íme ki elveszi a világ bűneit». (Jn. 1,29.) S ez a bűnös én vagyok. Aki szerető Atyámat megbántottam, aki bűneimmel új és új fájdalmat okoztam neki. A hóhérok cyrenei Simont kényszerítették, hogy segítsen a keresztet vinni, én pedig bűneimmel az Urat kényszerítem, hogy érettem a keresztet vigye.

Az apostol szerint: «Kiben váltságunk vagy az ő vére által, bűneink bocsánata az ő kegyelmének gazdasága szerint». (Eff. 1,7.), de az én gonoszságom okozza azt, hogy az áldozati bárány ott szenved. Hogyne fájna lelkünknek, ha elgondoljuk, hogy Krisztusnak a mi bűneink miatt kellett annyi szenvedést kiállania. Ha mindezt látjuk, önkénytelenül kél fel lelkünkben az őszinte bánat és fájdalom, és miközben mellünket verjük, siránkozva mondjuk: Én bűnöm, én bűnöm, én igen nagy bűnöm! Fáj a lelkemnek Uram, hogy téged megbántottalak s őszinte lélekkel teszek ígéretet, hogy többé nem vetkezem.

Az evangélium azt mondja: «A vakok látnak, a sánták járnak, a poklosok tisztulnak, a siketek halálnak». (Mt 11,5.) *Aki bűneit megbánja, aki gyónással akar az Isten földi ítélőszéke elé járulni, annak lelkében végbemegy az evangélium látomása.* Aki vakon járt az életben s a bűnök undokságait az elkövetés pillanatában nem látta, most látóvá lett s aki szennyes és poros volt lélekben, az a bánat könyve révén és Krisztus szeretete révén megtisztult egészen. Tükörbe néztünk és lelkünk képének undokságát láttuk, töredelmes bánat után ismét tükörbe nézünk s bánatos arcunkon a tisztulás előjeleit észleljük. *Közeledik lelkünkhez az Úr...*

Hogyan keltjük fel a töredelmes bánatot?

A bánat fontosságát látva, felvetjük a kérdést: Hogyan bánjuk meg bűneinket? Lelkiismeret vizsgálás után letérdelünk és *elgondoljuk* mennyit ártott szegény lelkünknek, a bűn és mennyire megbántottuk vele a jó Istent. Ha, amint előbb mondtuk, magunk elé állítjuk azt a sok kárt, amelyet bűneink okoztak, akkor önkénytelenül támad fel lelkünkben: «Isten, légy irgalmas nékem, bűnösnek». (Lk. 18,13.) Ha a kis gyermek elgondolja, hogy mily fájdalmat okozott szüleinek hazugságával, lopásával, vagy illetlen viselkedésével s rágondol arra a büntetésre, amit ezért szüleitől vennie kell, akkor önkénytelenül sírásra áll a szája és ebben a sírásban benne rejtőzik a bocsánatkérés és az ígéret: Ezentúl nem teszem...

Elgondoljuk a, bűn káros következményeit.

Nekünk is erősen el kell gondolnunk azokat a károkat, melyek a bűnökből ránk és másokra származnak; erősen el kell gondolnunk azt a hantáimat, amivel a jó Istent illettük. Különösen a *lelki kárt* kell szem elé állítanunk, mert hiszen Isten csak akkor bocsát meg nekünk, *ha azért bánjuk bűneinket, mert az örök életet elveszítettük, a poklot megérdemeltük, vagy a jóságos Istent megbántottuk.* Amikor csak azért bánjuk bűneinket, mert Isten *büntetését* kiérdemeltük, akkor, bár bánatunk természetfölötti,

de kevésbé tökéletes. Ha pedig azért bánjuk bűneinket, mert *a minket szerető,* értünk a kereszten szenvedő és meghalt *Krisztust megbántottuk,* akkor bánatunk *természet fölötti és tökéletes.* Az elsőt leginkább úgy kelthetjük föl magunkban, hogy kiválogatjuk nagy, halálos bűneinket (káromkodás, misemulasztás, paráználkodás, lopás, gyilkolás, gyűjtogatás) s melléhelyezzük, hogy mivel bünteti ezeket az Isten: «Nem tudjátok-e, hogy a hamisak nem fogják bírni az Isten országát? Ne csaljátok magatokat. Sem a paráznák, sem a bálványimádók, sem a házasságtörők, sem a tolvajok, sem a fösvények, sem a részegesek, sem az átkozódók, sem a ragadozók nem fogják bírni az Isten országát». (1Kor. 6,9-10.) A tökéletes bánatot pedig úgy kelthetjük fel magunkban, ha a keresztre nézünk, a szenvedő Krisztus arcáról leolvassuk azt, hogy mennyit szenvedett az Úr Jézus a mi bűneinkért s mily hálátlanok voltunk mégis, amikor bűneinkkel megbántottuk.

Elimádkozzuk a «bánat és erősfogadás» imáit,

Az elgondolás után kis imakönyvünket vesszük kezünkbe, ahol a bánat és erősfogadás című imát találjuk. Ezt az imát mondjuk el töredelmes és igaz lélekkel. Ezekben az imákban tulajdonképpen ugyanaz van összefoglalva, amit nekünk magunknak kell átgondolni, inkább segíteni fog minket, hogy jól megbánjuk bűneinket.

Mikor bánjuk meg bűneinket?

A tékozló fiú szomorúan látta, hogy vagyonának elpocsékolása után saját munkájából kell megélnie. De ez nehéz volt. Nem vette észre, vagy csak későn látta, hogy a bűnök testi és lelki erőit felémésztették. Elég lett volna-e csak azt mondania: Atyám, vagyonomat eltékoztoltam, itt vagyok, hogy ismét vagyont és pénzt követeljek, hogy tovább élhessek? Dehogyan lett volna ez elég! Az atya bocsánatát csak akkor nyerhette el, midőn törődött lélekkel így sóhajtott: «Atyám, vetkeztem az ég ellen és teellened, már nem vagyok méltó, hogy fiadnak neveztessem». (Lk. 15,18-19.) Ez más szóval annyi, mint megismerte bűneinek gonoszságát, megbánta azokat és *töredelmes lélekkel járult atyja de.*

A bűnbánat szentségében ugyanez a kép történik. Mi vagyunk a tékozló fiúk s a jó Isten a jóságos Atya. De csak az számíthat a jóságos Atya bocsánatára, aki végig tudja csinálni a tékozló fiúnak lelki törődöttségét is és előzetes bánattal járul a töredelem szentségéhez.

Szent Ambrus, a híres milánói püspök útját állottá egy alkalommal Teodosiusnak, aki ünnepi szentmisére készült. A hatalmas császár megbotránkozik ezen s a szentéletű püspök bátran vágja szemébe: Gyilkossággal szennyeztet be lelkedet, méltatlan vagy arra, hogy az Isten házába lépj. S a császár azt feleli: Igaz, hogy vetkeztem, de hiszen vetkezett Dávid király is. Mire szent Ambrus így felelt: Ha Dáviddal vetkeztél, akkor Dáviddal. *bűnbánatot tartasz.* S a hatalmas császár megértette, hogy neki bűnbánatra van szüksége. Hamut hintetett fejére, szőrcsuhát öltött magára, nyilvános vezeklést tartott s a templomba törődött lélekkel, a bűnösöket megillető megalázkodással léphetett csupán. Ha mi a szent gyónáshoz, a töredelem szentségéhez járunk s isteni Atyánktól bocsánatot várunk, akkor nélkülözhetetlen az, hogy törődött lélekkel, minden jót ígérő lélekkel jöjjünk a töredelem szentségéhez.

c) Meggyónjuk bűneinket...

A bűn megbánása után a bűnbocsánat szentjének harmadik lényeges része, *a szent gyónás* következik. Megjelenünk Krisztus helyettese, lelki atyánk előtt, *elsoroljuk* megismert bűneinket, majd töredelmes lélekkel várjuk a *fölordozás nagy kegyelmét.*

A templomba érve türelemmel, imádság közben várjuk, míg a szent gyónásban reánk kerül a sor. Majd a gyóntatószékben térdelve, elmondjuk a gyónási imát, «Gyónom a mindenható Istennek, boldogságos Szűz Máriának, minden szenteknek és neked lelki-atyám, hogy utolsó gyónásomtól fogva a következő bűnöket követtem el.» Azután *lelki-atyánk előzetes kérdezése* nélkül elsoroljuk az előkészületnél megismert és megtalált vétkeinket.

Őszintén levalljuk bűneinket.

A lelkiismeretvizsgálat alkalmával megjelennek előttünk a múlt élet bűnei. Majd töredelmes lélekkel sajnálkozunk az elkövetett hibák fölött s végül a szent gyónásban Isten helyettese előtt soroljuk el

összes bűneinket. Magunk jelentjük ki, hogy amit itt elmondottunk, azt az Isten előtt is hibáknak, bűnöknek tartjuk. *Őszinte* lélekkel mondjuk el mindezt, mert nem igaz töredelem az, amely elkendőz vagy egyenesen elhallgat súlyos bűnöket. «Gonoszságaimat megvallom és bűneimről gondolkozom» (37. Zsolt. 19.), melyekkel Istent megbántottuk. Méltán mondja az egyház, hogy a legsúlyosabb szentségtörést követi el az, aki alattomos, hazug gyónással próbál eleget tenni az isteni igazságszolgáltatásnak. «Ha azt mondjuk: Nincs vétünk, magunkat csaljuk meg és nincs igazság bennünk». (1Jn. 1,8.) Hogy várhatna bűnbocsánatot, aki Isten előtt is takargatja bűneit? Hogy várhatna gyógyulást, aki az orvos előtt elfödi sebeit? A gyóntatószékben nincs mit szégyellenünk, ott az Isten helyettesével állunk szemben, akit a legszigorúbb titoktartás kötelez arra, hogy a gyóntatószékben hallottakról sohase beszéljen. És mily szent és nagy kegyelem az Úrtól, hogy ezt a nagy titkot az Úr szolgálói valóban megőrizték. Gondolatok csak az egyház szolgálói ellen szórt sok-sok rágalomra!... Még a rágalmazók közt is az a legritkább, aki azt vetné Krisztus szolgálói szemére, hogy visszaélt volna a gyónási titokkal. A jó szülők otthon készítsék elő gyermekeiket, hogy ezek megértsék, hogy a bűnbánat szentségében minden bűnt őszintén el kell sorolniuk.

De nemcsak a bűnök elsorolására, hanem a gyónásban föladvott kérdésekre is nagy súlyt kell helyezni. A lelkiatya köteles megismerni lelkünket és ép ezért a gyónásban egyes bűnökre vonatkozólag kérdéseket intéz hozzánk. Ezekre a kérdésekre úgy kell felelnünk, ahogy *lelkiismeretünk súgja*. Gyónásunk ugyanis akkor lesz igazán őszinte és teljes, ha nyíltan elmondjuk azokat a hibákat, melyekre emlékezünk és ha őszinte egyenességgel felelünk azokra a kérdésekre, melyeket a lelkiatya hozzánk intéz.

A föloldozásban Isten megbocsátja bűneinket.

«Akiknek megbocsátjátok bűneiket, megbocsátatnak nekik; és akiknek megtartjátok, meg vannak tartva». (Jn. 20,23.) mondja az Úr. Krisztus Urunk ezzel az egyház szolgálóinak adta át a bűnbocsátó hatalmat. Fölséges hatalom, nagy feladat! Ítéletet mondani Isten nevében! Olyan Ítéletet mondani, melyhez Isten a bűnbocsánat kegyelmét adja. Nem csoda tehát, hogy a lelkiismeretes pap alapos mérlegelés és megfontolás után mondja ki a föloldozás szent ígét. Nem ad és nem is adhat föloldozást azoknak, akik bűneikkel okozott kárt jóvá nem teszik (tolvajok, rágalmazók, stb.), akik a bűn közeli alkalmait el nem kerülnek (bűnös viszonyt folytatók, egyházi házasságot nem kötők stb.), akik komoly ígéretet nem tesznek, hogy életüket megjavítják. Nem vetünk magvat sziklára, nem építünk várat homokra, az evangélium szerint: «Ne adjátok a szentet ebeknek». (Mt 7,6.) Nem lehetséges tehát, hogy a meg nem dolgozott, át nem alakult lélek vehesse a föloldozás révén Isten szent kegyelmét. De a föloldozás szavai elhangzanak minden esetben, ha bűnös, törődött lélekkel közeledünk a gyóntatószékhez. Mária Magdolnának és Péternek megbocsátott Krisztus, mert megsiratták bűnös életüket. A feloldozás ígéi nekünk is szólnak, ha könnyes szemmel, törődött lélekkel gyónjuk bűneinket. Ezután a következő imával *a föloldozás előtt még-egyszer* fölkeljük magunkban a bánatot: «Teljes szívemből szánom és bánom...» A pap ezalatt Istenhez imádkozik, majd keresztet vetve ránk, a föloldozás szavait mondva, megbocsátja bűneinket. «Én feloldozlak téged az Atyának, Fiúnak, Szentlélek nevében» – mondja Krisztus szolgálója – s mi csodás átváltozásban lelkünk megkönnyebbülését érezzük. «Meghallgatott engem az én igazságom Istene; a szorongásban tágitottál rajtam.» (4. Zsolt. 2.)

Az elégtétel.

A szent gyónás elvégzése után az oltár elé megyünk és hálát adunk Istennek, hogy bűneinket megbocsátotta. Majd elvégezzük a pap által feladvott *elégtételt* és megígérjük a jó Istennek, hogy az elkövetett bűnöket minden erőnkkel kerülni akarjuk. A Szent Szűzhöz is buzgó imával fordulunk, hogy közbenjárásával legyen segítőnk, hogy jó föltételeinket meg tudjuk tartani. «Emlékezzél meg ő legkegyesebb Szűz Anya Mária, hogy még sohasem lehetett hallani, hogy valakit te gyámoltalanul magára hagytál, aki oltalmadat kérte és pártfogásért hozzád folyamodott.» A penitenciatartás szentségében visszanyertük lelkünk tisztaságát. A keresztségben fehér ruhát adott át nekünk a pap a lelki tisztulás jeléül. Életünkben bűneinkkel elveszítettük, most Krisztus szent kegyelme újból tisztára mosta. Buzgó imával kell tehát kérni a jó Istent, *hogy ezt a tiszta ruhát tisztán megőrizhessük...*

5. Az Oltáriszentség.

Az utolsó vacsora termében együtt ülnek a tanítványok s az asztalfőn a búcsúzódó Krisztus. «És vévén a kenyeret, hálát ada és megszegé és nekik adá, mondván: Ez az én testem, mely érettetek adatik. Ezt cselekedjete az én emlékezetemre. Hasonlóképen a kelyhet is, miután megvacsorált, mondván: Ez a kehely az újszövetség az én véremben, mely érettetek kiontatik.» (Lk. 22,19-20.) Majd megtöri 3 kenyeret és tanítványainak adja. «Vegyétek és egyétek...» (Mt 26,26.) És megtörtént az első szent áldozás!... Az apostolok átvették az Úr szent végzését, és nap nap után megújítják Krisztus áldozatát, majd a szentáldozásban szétosztják az Úr testét. «Mert valahányszor eszitek e kenyeret és isszátok e kelyhet: az Úr halálát hirdetitek, amíg eljő. Aki tehát méltatlanul eszi e kenyeret vagy issza az Úr kelyhét, vetkezik az Úr teste és vére ellen» (1Kor. 11,26-27.) mondta a nagy apostol és ezzel fölhevítve a figyelmet arra, hogy a szent áldozásban az Úr testét és vérének vesszük.

Hogyan készülünk az Úr szent testének vételére?

Aki szentáldozáshoz készül, ünnepi ruhát ölt; éjféltől kezdve sem nem eszik, sem nem iszik, s ezt azért, hogy külső előkészülettel is megmutassa, hogy szent esemény következik. Ezt a *külső* előkészületet csak abban az esetben lehet elhagynunk, ha valaki súlyos betegen fekszik és úgy akarja magához venni az Úr szent testét. De ezen külső előkészületnél sokkal fontosabb és lényegesebb a *belső előkészület*. «Vizsgálja meg azért magát az ember, és úgy egyék azon kenyérből és igyék abból a kehelyből, mert aki méltatlanul eszik és iszik, ítéletet eszik és iszik magának, meg nem különböztetvén az Úr testét». (1Kor. 11,28-29.) Ha halálos bűnben vagyunk elvégezzük szent gyónásunkat s tisztult lélekkel jelenünk meg az Úr oltáránál. A szent áldozást megelőző estének is másnak kell lenni, mint a közönséges estéknek. Ima és jámbor olvasmányokkal kell eltölteni az estét. El kell gondolnunk: Ki jön hozzánk? «Nem hagylak árván titeket, eljövök hozzátok.» (Jn. 14,18.) mondja az Úr. – Kihez jön? Olyan emberhez, ki méltán mondhatja a százados szavát: «Uram, nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj...» (Mt 8,8.) – «Miért jön?» «Azért jöttem, hogy életük legyen és bővebben legyen» (Jn. 10,10.) Mily meleg érzés tölti be a lelket, midőn ezen szent gondolatok nyomán megsejtjük, hogy Urunk, Istenünk készségesen közelít hozzánk. Ezekkel a gondolatokkal hajtjuk nyugovóra fejünket, ezekkel ébredünk s ezekkel közeledünk az oltár lépcsőjéhez. Aki így lépi át a templom küszöbét, az a szentmisénél hódoló lélekkel térdel az Úr előtt, távol esik lelkétől minden világi gondolat s ihletséggel telített lélekkel mondja Tamás apostollal: «Én Uram és én Istenem». (Jn. 20,28.)

Hogyan vesszük az Úr szent testét?

Mikor a szentmisében áldozásra jelez a csengő, az oltárhoz lépünk, szemeinket a szentségre fordítjuk. Az áldoztató pap a nép felé fordulva e szavakat mondja: «Íme az Isten báránya, ki elveszi a világ bűneit.» s az evangéliumi százados szavait ismétli: «Uram, nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj...» Az Úr leereszkedik hozzánk s mi meghajtott fejjel, mellünket verve ismételjük a százados szavait: «Uram, nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj, csak egy szóval mondd s meggyógyul az én lelkem». Majd nyelvünket ajkunkra téve, magunkhoz vesszük az Úr testét... «És az Ige testté lön és miköztünk lakozék.» (Jn. 1,14.) mondjuk szent imában. Mikor a szent Szűz isteni Fiának megtestesüléséről értesül, mikor legelőször szállt az Istenfia a földre, akkor a boldogságos Szűz így szólt: «Íme az Úr szolgálóleánya, legyen nekem a te igéd szerint». (Lk. 1,38.) A mi lelkünkben is megtörtént a csoda. Az Ige testté lön és *mibennünk* lakozék... Ha a szent Szűz lelkülete él bennünk, akkor nekünk is ezzel az érzülettel kell most eltelve lenni: «legyen nekem a te igéd szerint». Hajlékot keresett és talált lelkünkben, az Úr leereszkedett lelkünk szentélyébe, hogy bennünket kegyelmével megszenteljén. Azért száll hozzánk, hogy életünket emelje, hogy lelkünket és testünket az örök élet számára előkészítse. «Aki eszi az én testemet és issza az én véremet, örök élete vagyon és én föltámasztom őt az utolsó napon.» (Jn. 6,55.) Hálás szívvel mondogassuk tehát a szent Szűz imáját: «Legyen nekem a te igéd szerint». Én gyarló ember mindent elkövetek, hogy úgy legyen!...

Hogyan adunk hálát?

Mikor a kis gyermek ajándékot kap, babát, vagy katonát, törekeny kocsit, vagy cukrot, akkor kéz-

csókkal köszöni meg. Mikor a lélek az örök élet zálogát, magát az Úr Jézust vette, akkor nem mehet ki a templomból anélkül, hogy térdre ne borulna és ezerszeresen ne adna hálát a legnagyobb kegyelemért. Rettenetes látvány az, ha az áldozás után a templom kapuja felé mennek az emberek. Hol az ilyen ember hite? Mit ér az ilyen ember lelke? Hát az Úr Jézus látogatását így kell fogadni? Hisz még barátainkat sem hagyjuk magukra. Hát még Krisztust, ki az ég és föld Teremtője, életünk Ura s halálunk után égi jutalmazónk!... Így kell imádkoznunk, mikor érezzük, hogy lelkünkben van Krisztus. De a hála érzése mellett ígéretet is kell tennünk és ez az ígéret lesz a legnagyobb hálaadás, ígéretet teszünk arra, hogy életünket megjavítjuk és az Úr Jézus szent törvénye szerint akarunk élni és meghalni. A szent gyónásban megaláztál, a szent áldozásban fölemeltél és most hű követőd akarok lenni.

Az élet nagy ünnepnapjai.

A nagy ünnepeket piros betűkkel nyomtatja a kalendárium. Ezeket az egyház rendeli s mi jámbor lélekkel ünnepeljük. A legnagyobb ünnepeket azonban önönmagunk szerezhettük magunknak. Lehetnek ezek feketebetűsek, lehetnek hétköznapiak, de lelkünknek legszentebb ünnepei. Ezek pedig azok, mikor az Úr Jézus lelkünkbe száll, ezek a napok a szent áldozás napjai. Az Úr Jézus azt mondta: «Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, énbenem lakik és én őbenne». (Jn. 6,57.) Az egyház pedig azt teszi hozzá, hogy minél gyakrabban és minél többször, lehetőleg naponta vegyük az Úr szent testét. Ezzel a gyakori szentáldozásra, gyakori ünnepszerzésre szólít fel minket. A jó szülőknek kötelességévé válik az is, hogy buzdítsák gyermekeiket, hogy gyakori szentáldozásban gazdagítsák lelküket Isten kegyelmével. A szentáldozás az élet legszentebb ünnepe, mikor csodás isteni erővel varázsoljuk a hétköznapi nagy, szent ünneppé...

6. Az utolsó kenet szentsége.

Hosszú vándorútra nehezen indul egyedül az ember. Sötét erdőn haladva félelem fogja el, ha egyedül teszi meg az utat, de bátorság száll szívébe, ha barátaival haladhat. Az élet nagy útján az Úr Jézus anyaszentegyháza révén állandóan mellettünk van és segítő kegyelme kitartóan támogat bennünket. A kis gyermeket a keresztség szentségében Isten fiává és a mennyország örökösévé fogadja. A bérmlás szentségében hitében megerősíti, a bűnbánat és Oltáriszentség révén a Szentlélek templomává avatja. «Nem tudjátok, hogy a Szentlélek temploma vagytok.» (1Kor. 3,16.) Mily boldogító érzés, hogy életünkben velünk van Krisztus!...

A zarándokút utolsó mértföldjei.

Az a rövid út, melyet a végcélhoz közel kell megtennünk, zarándokutunk legnehezebb része. A betegágyánál azon hídfőhöz jutottunk, melynek hídja az örök életbe vezet. Ekkor közeledünk ahhoz a naphoz, mikor az örök Bíró ítélőszéke elé kerülünk, hogy számoljunk egész életünkről. «És előjönnek, kik jót cselekedtek, az élet föltámadására, akik pedig gonoszát cselekedtek, az ítélet föltámadására.» (Jn. 5,29.) A legtöbb ember félve gondol erre a percre. És ez természetes is. Leszámolni az egész életéről és várni az Isten szigorú ítéletét, az ember életének legfontosabb mozzanata. Az Úr Jézus jól tudta ezt. Maga előtt látta a testi és lelki szenvedésekben elgyöngült embert, maga előtt látta a kétségek közt ingadozó beteget és gondoskodott arról, hogy ebben a nehéz harcban is mellette álljon az Isten kegyelme. Külön szentséget rendel nagybetegek részére, amely eltörli a bűnök összes maradványait és az Úr Jézus vételével összekapcsolva, átkísér minket az örök életre...

«Ha valaki beteg közületek...»

«Beteg valaki közületek, hívassa el az egyházi szolgákat...» (Jak 5,14.) Szinte értem azt a meleg érzületet, mellyel az egyház szolgái a beteg szobája küszöbét átlépték. Szinte magam előtt látom az egybegyűlt rokonok imádkozó seregét s megelégedve szemlélem azt a belső nyugalmat, amely a szent olaj megkenése után a beteg arcán feltűnik. «Megkenvén őt olajjal az Úr nevében...» (Jak 5,14.) De lehet-e nagyobb vigasz a beteg számára, mint az a tudat: leszámoltam életemről és nyugodtan ajánlom lelkemet az Istennek. A súlyos betegek végrendelete így szokott kezdődni: «Testemet a földnek, lelkemet Istennek ajánlom». De ezt csak az írhatja le, aki nyugodt lélekkel mondhatja: «Jó harcot harcol-

tam, a futást elvégeztem, a hitet megtartottam, végzetre eltétem nekem az igazság koronája, melyet megad nekem ama napon az Úr, az Igaz Bíró». (2Tim. 4,7.)

A beteg előkészítése.

A szent kenet szentségének fölvétele az egyház parancsa szerint minden katolikus hívőnek kötelessége. Már a hat éven felüli kis gyermekhez is papot hivatunk. Bár minden súlyos beteg hívő oly szent kötelességének tekintené ezt, hogy maga kérné a szent kenet szentségének föl vételét! De a gyarló emberi lélek félve gondol a halálra. Oly gyakran ismétljük, hogy minden percben meghalhatunk és a legkritikább esetben gondolunk arra, hogy az *én perceim* is megszámálván, hogy az én életem vége is az Isten kezében van. «Ti is legyetek készen, mert amely órában nem vélitek, eljön az ember Fia». (Lk. 12,40.) A régi pogányok azt tartották, hogy az élet szárait Párkák sodorják. Mikor megszakítják a fonalat, az ember befejezte életét. A kath. hívő jól tudja, hogy az élete Isten kezében van. «Nemde két verebet egy fillért adnak? és azokból egy sem esik a földre a ti Atyátok nélkül. Sőt a ti fejetek hajszálai is mind meg vannak számlálva». (Mt 10,30-31.) Tőle függ minden perc, tőle függ életünk vége. – A betegágyon fekvő sokszor remél, talán buzgó imával fordul az Istenhez, hogy hosszabbítsanak meg órái. Nem ritka esetben rózsás színben látja még a világot s nem is hiszi, hogy órái meg vannak számlálva. *A beteg környezete azonban jól tudja ezt.* A kath. egyetemeken a doktorrá avatási ünnepen minden orvos az élő Istenre és a szent Szűzre esküszik, hogy a beteg hozzátartozóit a betegség súlyos voltára figyelmezteti, hogy senki se költözzék át a túlvilágba anélkül, hogy még földi életében módja ne kínálkozzék az Úristennel való számadásra... «Ha a fa délre esik, vagy északra, amely helyre esik, ott marad». (Préd. 11, 3.) Mert az elszámolás helye csak a földi élet. *Mikor tehát a környezet tudomást szeréé arról, hogy a beteg helyzete súlyosra fordul, ölekor Isten előtti kötelessége, hogy a beteg lelkéről gondoskodják.*

«Mit ad az ember váltságul lelkéért.»

Nem okos gondolat az, hogy megijed a beteg... Nem helyes szeretet az, hogy ne zavarjuk meg a beteg utolsó perceit... Az örök életnek kérdése *minden földi* dolognál fontosabb! «Mert mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkének pedig kárát vallja? Vagy mit ad az ember váltságul lelkéért?» (Mt 8,36-37.) De a tapasztalat azt mutatja, hogy a tapintatosan fölvetett kérdésekre a beteg örömmel és készségesen egyezik bele abba, hogy lelkének ügyeit rendbe hozza. Ha a betegágyon fekvő azt látja, hogy a körülötte szorgoskodók aggodó lélekkel keresnek mindent, ami az ő javulását célozza; ha látja, hogy testi bajain nem tudván segíteni, lelkének terheit akarjuk a jó Isten szent kegyelmével megkönnyíteni, akkor készségesen egyezik bele a beteg, hogy az ajtót megnyissuk az Úr szolgájának. Azt kell a beteg figyelmébe ajánlani, hogy maga az Úr jön s a szent kenet szentségével erősít meg, hogy testi és lelki szenvedéseitől megszabaduljon.

És belép az Úr szolgája...

Az asztalra fehér abroszt terítünk, két szál gyertya közé kis feszületet állítunk, egy pohárkába tiszta vizet, egy tányérkába sót, vattát és kevés kenyérbelet, mellé kis törlőkendőt készítünk és úgy várjuk az Úr szolgájának megérkezését. Az Úr szolgája ezzel a szent köszöntéssel lépi át a küszöböt: «Békeség e háznak és minden lakójának!» Az Oltáriszentséggel keresztet vet, áldást ad, mit mindnyájan térdelve fogadnak. Majd magára hagyjuk a beteggel, ki szent gyónását elvégzi, de a szent áldozás és szent kenet szentségének vételénél mindnyájan jelen lehetünk. Amikor a pap a szent Ostyát a beteg nyelvére teszi, a rendes áldozási imától eltérően így szól: «Fogadd testvérem útravalóul az Úr szent testét és vezessen át téged az örök életre». Majd a beteg érzékszerveit kereszt alakjában megkeni szentelt olajjal, miközben e szavakat mondja: «E szent kenet és az ő legkényesebb irgalma által bocsássa meg neked az Úr, amit érzékeiddel vétkeztél». Ekkor az összes jelenlévők ismét letérdelnek s a pappal együtt Isten szeretetébe ajánlják a drága beteg lelkét. – Aki látott ilyen jelenetet s aki megfigyelhetette ilyenkor a halódó testvér arcát, az azt mondta: Itt valóban az Isten jár! mert az Úr lelke verődik ki a beteg nyugodt arcán. Itt nem rettenetes, itt nem megrázó, nem a beteg nyugalma megzavaró esemény játszódott le, itt az ég Ura, a mennynek és földnek Királya jött szegény teremtményéhez. Itt megkönyebbült a lélek, itt titkos mennyei karok éneke hangzik: «Dicsőség a magasságban Istennek, és a föl-

dön békesség a jóakarátú embereknek». (Lk. 2,14.)

Apostoli áldás.

Majd az imának befejezte után a pap a Szentséges Atyának teljes búcsút engedélyező áldását adja a betegnek. Felszólítja arra, hogy élő hittel ejtse ki *Jézus* nevét, jelentse ki, hogy *mindenben megnyugszik Isten akaratában*. Azután az égre tekint, imát mond, majd a Szentséges Atyának áldását adja a betegre. Ennek az áldásnak a jelentősége abban áll, hogy a beteg teljes búcsút nyer, vagyis az összes ideig tartó büntetésektől megszabadul.

És a beteggel marad és Úr...

Az Úr szolgálja eltávozik, de a beteg lelkében csodálatos átváltozás történt. A szent kenet szentségének vétele után vele marad az Úr... Csöndes nyugodtság száll lelkébe, ajkait többször imára nyitja, a múltnak sötét képe eltűnik előle, csak a szebb jövő reménye világosodik előtte. Mily szeretetlenség volna a beteget megfosztani ettől a nyugodt hangulattól, mily súlyos felelősség volna akkor hívni papot, mikor már szinte élettelenül fekszik a beteg. Igaz, hogy még eszméleten kívül fekvőknek is kiszolgáltatja az egyház a szent kenetet, mert az egyház föltételezi, hogy esetleg belső világában még föl tudja kelteni a bánat érzetét. De ez csak utolsó reményfonal, mely a betegnek nem nyújtja azt a biztos tudatot, hogy Istennel kibékülve hagyta el a földet. Aki az Úr Jézussal élt egész életén, az a halál percében is az Úrral akar lenni. A legnehezebb útra indulunk, átlépünk a földi életből az örök életbe. Erre az útra menni nehéz vállalat. De legtöbb esetben nem is egyedül megy az ember. Kísérik őt bűnei, összes gonoszágai. Ezzel a kísérettel menni a legborzasztóbb kárhóztató Ítélet következik: «Távozzatok tőlem átkozottak». De ha itt hagyjuk ezt a súlyos terhet, kezet nyújtva a szerető Krisztusnak, az ő kíséretében, az ő angyalainak és szentéinek kíséretében jelenünk meg az ítélő Bíró előtt, akkor biztos, hogy nekünk is így szól majd az ítélet: «Jöjjetek Atyámnak áldottai! Bírjátok a világ kezdetétől nektek készített országot». (Mt 25,34.)

7. Az egyházi rend szentsége.

Mikor az Úr megsokallta Saul gonoszságait, elküldte Sámuel prófétát a betlehemi Izaihoz, hogy királyt válasszon fiai közül. Sámuel maga elé hivatta Izai fiai és midőn végignézte őket, így szólt: «Nem választott az Úr ezek közül. És monda Sámuel Izainak: Ezek-e mindössze fiaid? Ki felel: Hátra van még a legkisebb, s ez juhokat legeltet. És monda Sámuel Izainak: Küldj el és hozasd el őt... Elkülde tehát és elhozatá őt... És monda az Úr: Kelj fel, kend föl őt, mert ez az. Vevé tehát Sámuel az olajos szárút és fölkené Őt bátyai között; és az Úr lelke Dávidra szállá aznapról és azután is, és fölkelvén Sámuel elméne Ramatába». (1Kir. 16,11-13.)

Dávid király története legjobban igazolja, mennyire megfelel hivatásának, kit az Úr választ. A Szentírás feljegyezi róla, hogy Isten erejében és saját parittyájában bízva legyőzte a hatalmas Góliátot, több győzelmet aratott a filiszteusokon, legyőzte a szomszédos néptörzseket, nagy birodalmat alapított és előkészítette a hatalmas jeruzsálemi templom építését. Méltó munka volt ez ahhoz, kit Isten választott és aki lélekben hűen követte Isten hívását.

A papi hivatás.

Isten gondviselő szeme azonban nemcsak a régi korban, de ma is örködik a népek életén. Ha nem is hatalmas fejedelmekre és királyokra van szüksége, de igenis szüksége van oly férfiakra, kik a lelkek országának kormányzói, irányítói. Szüksége van *papokra*, akikre rábízhatja nyájának legeltetését. Erre a nagy munkára különös isteni hivatásból lehet vállalkozni. «Ti pedig választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet, megváltott nép vagytok, hogy hirdessétek annak erejét, ki titeket a sötétségből az ő csodálandó világosságára hívott». (1Pét 2,9.) Ez a hivatás egyrészt királyi hivatás. *A lélek fölött* nyert királyi hatalomra való hivatás. De másrészt szolgáló hivatás. A szó legszentebb értelmében. Krisztus szolgálói azok, akiket az Úr szolgálatára rendel. A nép számára pedig a legszentebb ajándék lesz az Isten-választotta pap, mert szent hivatása és küldetése, hogy Istenhez emelje a törtető lelkeket.

És hív az Úr...

A papszentelésnél a szentelendőnek Krisztus nevében ezt mondja a püspök: «Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak titeket». (Jn. 15,16.) Ennek a mondásnak mélyeséges értelme már a leendő pap gyermekéletében jelentkezik. Az isteni hivatás jelei ugyanis már a gyermekkorban felcsillannak abban, akit később szolgálatára rendel az Úr. Mátéhoz így szólt az Úr: «Kövess engem! Ez elhagyván mindent és fölkelvén követé őt». (Lk. 5,27-28.) Ez az isteni hívó szó a gyermek lelkében *titkos módon* csendül fel. Ha nem is jelenik meg előtte az Úr, a lélek mélyén mégis meghallja a *hívogató* szót az Isten szolgálatára hivatott gyermek. Ha boldogság tölti be a szülők lelkét akkor, midőn magas rangú úr méltatja kegyeire gyermeküket, mily boldogságnak kell megragadnia lelküket annak láttára, hogy az élet és halál ura, maga az Isten hívja szolgálatára fiúkat...

Az apostolok hívása.

Az apostolok hívásánál azt látjuk, hogy Krisztus hívó szavára elhagyták régi hivatásukat. Péter otthagyja hálóját, Máté búcsút mond a vámnak. Egyik sem nézi azt, hogy szülőktől, hitvestől, gyermektől kell elszakadnia. «Senki, aki kezét az ekére tevén hátranéz, nem alkalmas az Isten országára.» (Lk. 9,62.) Az Úr szolgálja egyet lát, a mennyek országát, egy érzés tölti be lelkét, hogy kivegye részét a lélekmentés nagy munkájából. Mily balgatatag volna az a szülő, aki akadályokat gördítene az Isten útja elé! Az isteni hivatás a legnagyobb kegyelem s ezt a kegyelmet a legnagyobb örömmel kell fogadni. Az életben való elhelyezkedésnél is mindig az a kérdés: merre vonzza az embert hivatottsága. *A papi hivatásnál pedig egyenesen parancs, hogy a hivatottak ezt a hivatást kövessék, mert erre Isten fegyelme hívta őket.* Itt nem kérdés az, nehéz-e az út, melyre az Úr hív, csak az a kérdés, hogy tényleg hivatott vagyok-e? «Ha Isten velünk, ki ellenünk!» Itt nem kérdés, vajon le kell-e mondani a földi élvezetekről, itt a lényeg az: Isten hívott, hogy földi és mennyei országáért dolgozzam.» «Aki atyját vagy anyját inkább szereti, mint engem, nem méltó hozzám.» (Mt 10,37.) Itt nem az a kérdés, mily megélhetés várakozik reánk, itt arról van szó: Isten hangját halljuk, utána indulunk. «Aki az oltárnak szolgál, az oltárról éljen», mondja az apostol. Akit az Isten hív, arról az Úr gondoskodik. «Tekintsétek az égi madarakat; ezek nem vetnek, nem aratnak, sem csűrökbe nem gyűjtenek és a ti mennyei Atyátok táplálja azokat. Nem vagytok-e ti azoknál becsesebbek?» (Mt 6,26.)

Az ószövetség választott népénél Áron törzsét hívta meg az Úr, hogy a nép papja legyen. Csak a kiválasztott papság léphetett be a Szentélybe. A Szentek Szentjébe pedig csak a főpap. Az Újszövetség szentélyébe is csak Isten választott papja léphet be. Jaj annak, aki anyagi haszonért, külső fényért, vagy családi hiúságért tolakodnék be az Úr választottjai közé. Oly vétket követne el, mint Simon, aki pénzért akarta megvenni a papi hatalmat. Monda neki Péter: «Vesszen el veled együtt a te pénzed, mivel azt állítád, hogy Isten ajándékát pénzen lehet megvenni. Nincs neked részed, sem örökséged ebben, mert a te szíved néni igaz Isten előtt». (ApCsel. 8,20-21.) Ugyanígy vetkezik az a szülő is, aki hiúságból vagy nagyravágyásból arra kényszeríti gyermekét, hogy papi hivatást színelve, az Úr szolgálói közé lépjen.

A hivatás jelei.

Akit az Úr szolgálatára hív, annak életén is meglátszik az Isten különös segítő kegyelme. A papi életre hivatott ifjú fiatal korában is *erős vallásos érzületet tanúsít*. Az ilyen ifjúnak legkedvesebb helye a templom, legjobb barátja a könyv, legkedvesebb szórakozása a szabad természetben való tartózkodás, legjobb barátai komoly gondolkodású ifjak, az egyházi személyek. Elmondhatnék róla: «Közel van hozzám, az Úr és távol van tőle a bűn». A falu is büszkén tekint az ilyen ifjúra, mert dicsőségének tekinti, ha az ő gyermekei közül választ szolgákat az Úr. De a kiválasztott ifjakat az ifjúkornál nem szokásos nagyobb *komolyság is jellemzi*. Viselkedésük összeszedett, beszédjük fegyelmezett. Az iskolában az elsők közül valók. Legkedvesebb erényeik közé tartozik a szorgalom és a munkakedv. Ők az osztály példaképei, a fiúk úgy néznek rájuk, mint a mintaképre, melyet saját életükben kellene lemásolni. Későbbi *kispapi* lelkületét *áldozatkészség* és a *lelkek üdvéért áhító munka* jellemzi. Nem is lehet ez másképp; ezen erények oly lelki tulajdonságok, hogy nélkülük nem vállalkozhatunk Krisztus szolgálatára. «A buzgóság házadért megemészt engem.» (68. Zsolt. 10.) Ha a papi hivatás jellemző vonása a lelket emésztő tűz, akkor a hivatott kispap lelkében ott kell pislognia annak a szikrának, hogy

lánggra lobbantsa a kifejlett papi lelket. «Tüzet jöttem bocsátani a földre és mit akarok, ha nem hogy meggyulladjon?» (Lk. 12,49.) Az isteni hivatás tüze felgyújtja az ifjú ember szívét és megragadja lelkét. Ez képesíti szenvedés-teljes munkára Krisztusért. «Mindez óráig éhezünk és szomjúhozunk, mezítelenek vagyunk, arcul-veretünk és tovabujdosunk és *munkálkodunk* kezeinkkel dolgozván, *átkozta-tunk* és *mi áldunk*; üldöztetést szenvedünk és mi eltűrjük, mintegy salakja lettünk a világnak, minden-nek söpredéke mindeztideig... Kérlek tehát benneteket, legyetek az én követőim, mint én is a Krisztusé.» (1Kor. 4,11-36.)

«A munkás kevés...»

«Nagy az aratás, de kevés a munkás.» (Mt 9,37.) Kevesen vannak, akik isteni hivatással lépnek mimikába. Azért teszi hozzá az Úr: «Kérjétek az aratás urát, hogy küldjön munkásokat az aratásba.» (Mt 9,38.) Ennek a felszólításnak tesz eleget az egyház, mikor *kántorböjtökön* arra szólítja fel a híveket, hogy böjtöljenek és imádkozzanak, hogy méltó Szolgákat küldjön az Úr szőlőjébe. Hivatott emberek kellenek, a hivatás kegyelme pedig isteni adomány; mindannyiunknak kell tehát imádkoznunk, hogy az isteni adomány bőségesen áradjon a világra. De még a választottért, a papért is kell imádkoznunk. Mindenkinek, de különösen a papoknak szól az Úr intő szava: «Vigyázzatok és imádkozzatok, hogy kísértésbe ne essetek.» (Mt 26,41.) Mindnyájan lelki veszélyekben élünk, de a legnagyobb /küzdelmeket az Úr választottjai állják ki. Azért az Úr intelmét így is lehetne érteni: Imádkozzatok azokért, akiket az Úr az ő szolgálatára, a ti lelketek munkálására hívott, hogy kísértetbe ne essenek, hanem kitartók, erősek és hűek legyenek. Ha a hívek imája állandóan kíséri az isteni hivatást követőket, akkor a kereszténységet lelkes, önzetlen, Istenért és lelkekért dolgozó papokkal áldja meg az Úr.

Pappá szentelés.

Sámuel olajat vesz és ráönti Dávid fejére. A kiválasztott, hivatott és több éven át a szeminárium-ban megnevelt kis-papot a püspök maga elé térdelteti, szent kenettel megkeni kezét, kézrátétellel közli vele a Szentlelket, átadja neki a bűnbocsátó hatalmat. Küldetést ad neki Krisztus nevében és így az egyházi rend szentségének kiszolgáltatásával pappá szenteli őt. Amit Sámuel tett, mikor Dávidot királlyá kente, azt teszi a püspök, mikor a kis-papot pappá szenteli. A pappá szentelés napja az ifjú levita legszentebb napja. Ennek az ünnepnek kell legszentebb napjának lenni a szülőknek is, mert ezen a napon pecsételi meg a püspök a küldetés szent kegyelmével azt az isteni hivatást, melyet Krisztus helyezett gyermekük lelkébe.

A kiválasztott, az isteni küldetéssel felruházott levita elindul papi útján. Az első szentmise bemutatásának mennyei örömei után a hétköznapiak nehéz munkái várakoznak reá. De ha Isten szent lelkével töltkezik, akkor gyönyörűsége és szépsége lesz előtte a papi munka. «Az én igám édes és az én teremhem könnyű.» Ez az ígéret az Úr ígérete. «Nem hagylak árván benneteket» – mondja tovább az Úr. – *Vele van* tehát az Isten. A reábízott hívek pedig örömmel fogadják az új pásztort, mert jól ismerik az apostol mondását: «Hogyan tanítanak pedig, hacsak nem küldetnek? Amint írva vagyon: Mily ékesek a békehirdetőnek lábai, kik jókat hirdetnek.» (Róm. 10,15.) Akivel vele van az Isten, akit örömmel fogad a reábízott hívők serege, annak élete öröm és gyönyörűség.

Íme ez az egyházi rend szentsége!...

8. A házasság szentsége.

Az erdő fái közt madarak röpködnek, a magasba szállnak, kicsi fészket raknak. Ez a dalos madárnak természete. A jóságos ég ösztönébe helyezte ezt belé s a kicsi sereg, *anélkül, hogy tudná*, a jó Isten törvényei szerint éli le életét. A gondolkodó ember, Isten legkiválóbb teremtménye öntudatosan veszi az Úr törvényét s öntudatos lélekkel tesz eleget az eléje szabott isteni törvénynek. «Nem jó az embernek egyedül lennie; teremtsünk neki hozzá hasonló segítőt», (1Móz. 2,18.) hogy az egymásnak teremtett két ember boldog családi életben élje életét. Amit a teremő Isten az első emberpárnál elgondolt, azt Krisztus Urunk szentségi rangra emelte s így a férfi és nő életszövetségét *elválaszthatatlan kapcsolattá szentesítette*. «Ezért elhagyja az ember atyját és anyját és feleségéhez ragaszkodik és ketten egy testté lesznek. Azért már nem kettő, hanem egy test. Amit tehát Isten egybekötött, ember el ne választ-sza». (Mt 19,5-6.)

«Nem jó az embernek egyedül lennie...»

A búzát akkor aratják, mikor kalászba szökött a termés. A szőlőt akkor szüretelik, mikor megpuhulnak a fürtök és átlátszóvá lesznek a szemek s édessé válik a savanykás szőlőnedv. A madárfészekből akkor repülnek ki a kis madárcák, mikor szárnyaik megnöttek, testileg megerősödtek s alkalmasak arra, hogy az élet viharaival megküzdjenek. De csak akkor szállnak messze, csak akkor mondanak végső búcsút a családi fészeknek, mikor alkalmasak arra, hogy meleg fészket rakhassanak s új otthont alapítsanak maguknak. Kedves, meleg családi tűzhelynél is évek hosszú során a gyöngye kicsikékből serdülő ifjak, a tipegő leánykákból szép hajadonok fejlődnek. A természet törvénye, hogy az ifjak testileg-lelkileg olyanokká fejlődnek, hogy alkalmasakká váljanak arra, hogy új családi otthont építsenek maguknak.

A játszi gyermekkor alkonya...

Ezt a testi és lelki kifejlődést csodálatos és különleges átváltozás előzi meg. A gyermekkorban még ismeretlen érzések támadnak az ifjú lelkében, meleg vágyakozás családi otthon után. Nehéznek érzi a magányos életet s anélkül, hogy unszólnák, a *természet belső szavát követve*, házastársat keres magának. *Ez a kor azonban nem a serdületlen gyermekek kora.* Ez az időszak a 20-24 éves kornak időszaka, amikor már az ifjú alkalmas arra, hogy családot alapítson. Ez a titkos, csodálatos átváltozás, *ez a meleg és finom érzület a tiszta szerelemnek érzelme.* Olyan szépen és olyan melegen írnak erről az írók és olyan szépen beszél erről az írás. «A vizek sokasága nem olthatja el a szeretetet és a folyóvizek nem boríthatják el azt; ha az ember háza minden vagyonát is adná szeretetért, megveti azt, mint semmiséget». (Én én, 8,7.) Hogyne volna szép a tavasz ébredése, hogyne volna szép a fák rügyfakadása, hogyne volna szép a lelkek titkos, szent kapcsolódása? Ebben a titkos és csodálatos világban rózsásnak és szépnek tetszik az élet, gyönyörűségnek a kiválasztott jegyes... «Mint a lilium a tövisek között, olyan az én barátném a leányok között». (Én én, 2,2.) Szép és jó minden; könnyűnek látszik az élet minden terhe. És ez helyesen van így. Ez az Isten törvénye, és ami a jó Istentől jó, az csak jó lehet. «És látá Isten, hogy jó». (1Mózes, 1,12.) Nem hangsúlyozhatjuk eléggé, *hogy mily szent és nemes érzelem a tiszta szerelem.* Isten szándéka szerint támad és fejlődik az emberben, Isten szándéka szerint *szabad és kell* tehát istápolni.

Bár a tűz Isten áldása és az élet nélkülözhetetlen ereje, mégis vigyázni kell arra, hogy avatatlan *gyermekkézbe* ne kerüljön, mert könnyen romboló tűzvészt okozhat. A szerelem érzületével is hasonló a helyzet. Óvatosan kell kezelni, hogy idő előtt föl ne támadjon, mert a túl fiatal korban, a rosszkor föltámadt érzelem vad szenvedéllyé fajul. A szenvedély pedig erkölcsi süllyedésbe és mótelybe taszít. A szerelem nem gyermekek játékszere, sem a serdülő ifjak időtöltése, hanem az életnek szent megnyilvánulása, az élet belső, csodás lüktetése. Ez az életfönnmaradásnak ősi alapja. És mivel ily szent és magasztos érzelem, ép azért akkor ápolandó a lélekben, mikor már biztosan látjuk, hogy az új család alapítására testileg, lelkileg alkalmasak vagyunk. A házaselet ugyanis nagy és szent teher. Minden inkább, mint könnyű és játszi boldog élet. Nagy felelősség egy életre lekötni magatokat, nagy felelősség egy életre vállalni *az anyagi gondokat* a leendő családjáért, nagy felelősség egy életre vállalni a gondokat a jövőbeli család *lelki életéért*. Mindez a teher szükségképpen együtt jár a házaselettel, azért *a legnagyobb megfontoltsággal és a jó szülőkkel való alapos megbeszélés után szabad* oly elhatározást tennetek, hogy házasságot köttök.

A házasság alapja a lelki összhang.

Az emberi lelkek különbözök. Érzéseik, gondolataik, tudásuk más és más. Eszerint más és más az eszmény, amelyet maga elé állít. Jaj volna annak, aki e szent kapcsolatot akár *hirtelen* elhatározással, vagy pedig *teljesen anyagi* okok miatt fűzné össze. A házasság nem a vagyonuknak és földeknek összekapcsolódása, a házasság szerető lelkeknek egybefonódása. Ezerszer jaj annak, aki ily meleg érzület nélkül és tisztán anyagi okokból és számításból akarna maga mellé venni házastársat. A szülők is fontolják meg, hogy a boldogság nem a meggyarapodott vagyon nagyságától, hanem az új házastársak egymás iránti megbecsülésétől egymásba fonódott lelki kapcsolattól függ. Ha ily szerető, meleg lelkek találkoznak, akkor biztos, hogy a házasság Isten áldásával kezdődik és Isten áldásával gyarapszik.

Az egyház törvényei szerint élő és gondolkodó ifjú az-egyház törvényei szerint választja meg jegyesét.

a) Az egyház első és legfontosabb törvénynek tekinti, hogy a jegyes kiválasztásánál *a lelkek összhangja*, egyforma gondolkodás, *belső lelki egység* legyen a döntő. Mily balgatag lenne, ki csupán a külső testi szépség, vagy csillogó ruházat hatása alatt döntene!

«Nézzétek a mezei liliomokat... nem munkálkodnak és nem fonnak... Salamon minden dicsőségében sem volt úgy felöltözve, mint egy azok közül». (Mt 6,28-29.) De ezek is elpusztulnak. Az év végén elhervadnak. A szépséges tavasz után őszi és fagyos tél következik. A viruló szépség elhervad, a kor, a betegség barázdákat von, hová-tovább semmivé leró az a vonzóerő, amely a két házastársat egybefűzte. Csak egy érték maradandó: A lélek tisztasága és szépsége. Aki *ezt* kereste és *ezt* szeretette jegyesében, csak az talál igazán szerető gondos házastársat. A szeretet, a *lelki* szépségen alapuló szeretet az az alap, amelyen a boldog családi élet felépülhet.

b) Az *anyaszentegyház az egyházból való kizárás terhe* alatt írja elő, hogy katolikus férfi csak katolikus nőt választhat házastársul. S ennek a szigorú rendelkezésnek a háttérében az a gondolat áll, hogy nem lehet megértő, összhangzatos, boldog életet élni azoknak, kik az új családi tűzhelynél különböző istentiszteleteket tartanak. A gyermek nevelése is lehetetlenné válik akkor, mikor egészen más elvek szerint gondolkodik a férfi és egészen más elvek szerint cselekszik a nő. A vegyes házasságokat oly szigorúan veszi az egyház, hogy a nem katolikus lelkész előtt kötött házasságot egyenesen érvénytelennek nyilvánítja. Csak rendkívül és igazán indokolt esetben engedi meg azt, hogy nem katolikus féllel házasságot kössön, de ezt csak az esetben, ha biztosítékot nyer arra, hogy a születendő gyermekek egyöntetűen katolikus nevelésben részesülnek.

c) De még a közeli rokonok házasságát is tiltja az Anyaszentegyház. Súlyos bontó és tiltó akadályokat állapít meg és csak *rendkívüli és indokolt* esetben ad felmentést. Ne csodálkozzunk ezen! Az egyház, mint jó anyánk: jól tudja, hogy a jövő nemzedék szempontjából mennyire káros, ha ugyanazon család ugyanazon rokoni körből nőszül, azért állít tehát gátat, hogy amennyire lehetséges, ezen házasságot meggátolja. De ha igen komoly okok lépnek fel, *felmentéssel lehetővé* teszi a rokonok házasságát; ez esetben a *plébános révén* a püspöktől vagy a római pápától kell a felmentést (dispensációt) kérni.

d) A jó Isten házasságra szóló törvénye így hangzik: «Amit tehát Isten egybekötött, ember el ne válassza.» (Mt 19,6.) Ép ezért az egyház ezen isteni törvény alapján a lehető *legszigorúbban* tiltja, hogy valaki férjes nővel vagy nő férfival «kössön» házasságot. Az egyház az érvényes házasságot soha sem bontja föl. Aki még a házasság kötelmével lekötött személlyel akarna házaseletet folytatni, azt az egyház olybá tekinti, mintha házasság nélkül, *vadházasságban élne*. Az ilyen embertől a szentségek kiszolgáltatását, sőt még az egyházi temetést is megtagadja. Aki megtagadja az isteni törvényt, azt megtagadja a Krisztus alapította egyház.

Nagyon kíváncsi, hogy ezen szempontokat még *a közelebbi ismeretség előtt* kell érvényesítenünk, mert könnyen megeshetik, hogy az idejében jó irányba nem terelt vagy el nem fojtott érzelem oly erőteljes és pusztító lésszen, hogy minden emberi, sőt isteni korlátot ledönt és így az embert testi és lelki pusztulásba sodorja.

Az eljegyzés.

Régi szokás szerint és az anyaszentegyház törvénye szerint a férfi eljegyzi magának azt a kedves leányt, akit élete párjául választott. Ez az eljegyzési szertartás *a plébános előtt kijelentett kettős Ígéret*, mely szerint a két jegyes nyíltan kijelenti, hogy egymáséi akarnak lenni, és hogy szívüknek és lelküknek melegét egymás számára akarják megőrizni. Ilyenkor jegygyűrűt tesznek a jegyesek ujjára, annak jeléül, hogy az eljegyzés napjától fogva készülnek arra, hogy majd a házasság révén egymáséi legyenek.

Az esküvő.

A házasság szentségéről a Szentírás így nyilatkozik: «Amit tehát Isten egybekötött, ember el ne válassza.» (Mt 19,6.) Ennek a szent köteléknek ünnepies, Isten előtt érvényes felvétele történik akkor, mikor a jegyesek az Úr oltára elé lépnek és ott *Isten és az Úr szolgája előtt* két tanú jelenlétében kijelentik, hogy egymást szeretik, egymás házastársai lesznek s egymást holtig el nem hagyják. Az esküvő

napján a vőlegény és a menyasszony szent gyónást és szent áldozást végeznek, mert a házasság szentségét csak tiszta lélekkel lehet fölvenni a lélek javára. Majd a násznéppel együtt a templomba mennek, hogy a házasság szentségének kegyelmében részesüljenek. A menyasszony fehér ruhában szokott az oltárhoz lépni, koszorú és fátyol díszíti fejét, annak jeléül, hogy szűztiszta lélekkel áll jegyese mellett. A vőlegény ünnepélyes sötét öltönyt vesz magára annak jeléül; hogy életének legünnepélyesebb és legszentebb lépéséhez érkezett. Az egyház gyönyörű szertartás keretében adja szent áldását az új házastársakra. A házasság lényege a kölcsönös kijelentés, hogy egymáséi akarnak lenni. A többi szertartás csupán az ünnepiességet és a házasság szentségének fényét emeli. Az Úr szolgálja átcseréli a jegyesek gyűrűjét, összeköti kezüket a szent stórával, megesketi mindkettőt a szent feszületre, mindezt azért, hogy nyomatékosan és erőteljesen jelképezze azt: ettől a perctől kezdve egymáséi vagytok, ettől kezdve házastársak vagytok, ettől kezdve oly köteléket vettetek, *melyet Isten kötött és melyet ember föl nem bonthat soha*. Az oltárt szülők, rokonok, násznagyok, vőfélyek és jó-barátok állják körül, kiknek imája egyesül a pap imájával, hogy bőségesen áradjon az új házásokra az Isten kegyelme; meleg és állandó maradjon egymás iránti szeretetük, boldog és megelégedett legyen egész életük. Kevés szertartás van, mely melegebb és megindítóbb lenne, mint a házasság szentségének kiszolgáltatása. Megindító azért, mert maga az egyház is érzi, hogy *bizonytalan jövő élé* állítja az új házásokat, de meleg azért, mert a jó Isten legbősegebb kegyelmét árasztja az élet tengerére szálló szerető párra...

Polgári házasság.

A magyar törvény előírja, hogy *mielőtt* a házasulandók egyházi házasságot kötnének, jelenjenek meg a polgári anyakönyvvezető előtt s ott is jelentsék ki, hogy házasságot kötnek. Ennek a rendelkezésnek eleget kell tennünk, de *sohase higgyük*, hogy ez a szentségi házasság. A házasságot az Isten köti meg, s kizárólagosan az egyház törvényei szerint kötött házasságok tekintendők *szentségi házasságnak*. Épp azért van az, hogy ha az állami törvény fel is bont valamely házasságot, az egyház mégsem engedi meg, hogy az elvált fél új házasságot kössön, mert: «Amit tehát Isten egybekötött, ember el ne válassza». (Mt 19,6.)

A házasság élet.

Kicsi meleg ház, puha fészek, új világ, szép és nemes elhatározás, csengő hangú feleség, játszi kedély, ezek jellemzik a házasság első napjait De ezek a kedves és szép vonások komolyabbakká lesznek, midőn kezdetét vesz az az élet, melyért a jó Isten az embert teremtette. Kezdetét veszi az igazi családi élet, melyben az édesapának kemény munkája, ahol az édesanyának nehéz gondjai kezdődnek... De kiből marad meg és kit éltet az a szeretet, mely a házasság előtt kezdődött? Azokban marad meg és azokat élteni, kik a választásnál *helyesen és lélek* szerint jártak el s kiket betöltött a házasság szentségében vett isteni kegyelem. Az élet természete, hogy a csengő hang elveszíti lágy zenéjét, de ez nem baj akkor, ha megmarad a házasság szentségében tett ígéret és hűség, ha megmarad az egymás iránti *lelki szeretet, bizalom és nagyrabecsülés*...

V. AZ ÚR NAPJA.

«Ez a nap, melyet az Úr szerzett;
örvendezzünk és vigadjunk azon.»
(117. Zsoltár 24.)

1. A munka és a munkaszünet.

Az emberek a munka szerint becsülik egymást. Aki több munkát végez, az nagyobb tiszteletben részesül, sőt azt mondhatjuk, hogy az a legnagyobb megvetés, ha valakiről azt mondják, hogy semmit sem dolgozik. Szent Pál apostol azt mondja: «Aki nem dolgozik, az ne is egyék». Ha pihen a kalapács, ha nem túrja a földet az eke, ha por lepi a kaszát, ha otthon tölti idejét a gazda, akkor bojtortjánt terem a föld s nem jut kenyér a terített asztalra.

A világ nem terem kész dolgokat.

a) Olyan országok, ahol készen terem a kenyér, ahol fáról szednek a ruhát, ahol sült galambok röpködnek, ilyen országok csak a *mese világában* szerepelnek. A valóság az, hogy nyers dolgokat terem a föld s ebből kell elkészítenie az embernek a szükséges holmit. Még a legrégibb időben is igényeinek megfelelően, *munkával* teremtette meg szükséges eszközeit az ősember. A sziklából kölemeket hasított s ebből baltákat készített, hogy védekezzék a vadállatok ellen. Az állatok bőrét megfínomította s ebből készítette ruházatát. A vízmosta sziklabarlangokat bejáratokkal szerelte fel s azt használta lakásnak. Még a legősibb és legegyszerűbb kor is munkát igényelt az embertől. Amint igényeink növekszenek, aszerint több és több munkát követel a kielégítés. Ki elégednék meg a kőbaltával? Kinek volna elég ruhára a szárított állati bőr? Ki lakna örömmel vízmosta barlangban? Ma mindenki finom acél- és vaseszközökkel dolgozik, kidolgozott gyapjából készült ruhát hord, lenből és kenderből font vászon-neműt használ, téglából, kőből épített házakban lakik. Íme az Isten teremtette természet maga kényszerít, hogy dolgozzunk, munkálkodjunk. «A munkás lelke magának munkálkodik, mert szája kényszeríti őt.» (Péld. 16,26.) Kényszerít ügy, hogy *több és több igényt támaszt bennünk* és ennek nyomán több és finomabb *munkát követel tőlünk*. És még tovább megyünk. Ha nemcsak *szükséges* igényeinket akarjuk kielégíteni, hanem súlyt helyezünk a használandó dolgok *szépségére, művészi voltára*, akkor ismét azt látjuk, hogy ez még több dolgot igényel. Minél szebb a ház, amelyet lakni akarunk, annál több munkát igényel fölemelése. És még tovább megyünk. Ha időnket jó könyvek olvasásával akarjuk tölteni, mennyivel több munka szükséges ehhez! Az ólomhányász munkájából indulhatok ki, aki a föld mélyéről hozza az ólmot. De hozzájárul a vasmunkás is, aki a betűöntéshez szükséges gépeket készíti; dolgozik érdekében a papírgyári munkás is, a len, kendertermelő..., de dolgozik a mű írója is, aki idejét és szellemét áldozza. Hát még az a sok-sok munkás, ki a könyvet fűzi, köti, csomagolja, szállítja, hogy szellemi táplálékhoz jussunk. Mennyi munka, mennyi kéznek egymásután következő munkája szükséges ahhoz, hogy értékes könyv kerüljön kezünkbe! Minél fenségebb és minél szebb igényeket akarunk kielégíteni, annál több munkát kell végezniük embertársainknak.

b) *Az ember minden munkára képes.*

De amint a természet nem befejezetten kész dolgokat ad, következőleg egyenesen igényli a munkát, ehhez viszonyítva az embert úgy teremtette az Isten, hogy rejtett *képességek* lappangnak benne, melyek különféle munkákra képesítik. Nézzünk csak körül! Mindenfajta munka megtalálja a maga, emberét. A legegyszerűbb munkától kezdve fel egészen a legkiválóbb művészetig, minden egyes munkára akad fáradhatatlan munkás. «Az ember munkára született és a madár repülésre.» (Jób. 5,7.) Mindez azt mutatja, hogy a jó Isten legkiválóbb teremtménye, az ember olyan, hogy lelkében hordozza mindazt a tehetséget, amelyek révén a világ erőit és szépségét hatalma alá gyúrhatja.

c) *A munka a lelket is nemesíti.*

Sok minden kincse van az embernek. Látható és láthatatlan. A láthatatlanok között legnagyobb az idő. Mint minden kincs, úgy ez is, jól felhasználva – nagy érték, rosszul felhasználva – az ördög párnája lészen. Aki jól használja, *aki munkával tölti ki*, annak kezében kamatozik e drága kincs. Aki pedig idejét munka nélkül tölti, annak lelkét egyenesen tönkreteszi. A munkának ugyanis az a nagy jelentősége is van, hogy figyelmünket leköti, gondolatainkat a rossztól elvonja, testi erőnket kifárasztja s a léha, üres, erkölcstelen kicsapongás ellen védelmet biztosít. A munka nagyobb *élvezetet, boldogságot* szerez és a boldog ember lelke készséges arra, hogy felsőbb, *lelki szépségek* elérésére törekedjék. De egyébként is kiemeli az embert a tespedésből s a tevékeny lélek nem alkalmas arra, hogy értéktelen naplopásra adja magát. Igazán elmondhatjuk: A munka igényeink kielégítéséhez és ezáltal boldogsághoz vezet, a boldogság pedig *életünk, lelkünk fejlődésének szolgálatába szegődik*.

d) *A munka gyökere keserű...*

Egyik jó magyar közmondás ezen szavakkal kezdődik és így folytatódik: *De a gyümölcse édes*. Amikor dolgozik az ember, mikor fáradtan, törődötten viseli a nap perzselő hevét, vagy mikor verejtékezve áll a vaspörölyök mellett, akkor nehéz és terhes a munka. De mikor gyümölcset élvezünk, akkor

édes és kellemes. Akármely munkában áll az ember, mindegyik nehéz, de viszont bármely munkát végzett, mindegyiknek édes a gyümölcse és mindegyik becsületet szerez az embernek. A kéréses tenyér tiszteletet parancsol. Aki csak *másból* akar élni, aki semmiféle munkát sem végez, aki csak mások munkájának gyümölcsét élvezzi, nem lehet tiszteletreméltó tagja a társadalomnak. Minden munka a társadalom jólétét célozza, minden munkás, szellemi, vagy testi munkás mindnyájunk jóléte, boldogsága érdekében verejtékez. Azt az embert illeti nagybecsülés és tisztelet, aki nem retten vissza a munka nehézségeitől, aki készségesen állítja erőit a munka szolgálatába. A munka édes gyümölcseit is csak az élvezheti, aki megfogta az eke szarvát, a kalapácsot, a tollat... a munka eszközét.

Az Isten azt akarja, hogy hat napig dolgozzunk és az apostol tanítása szerint kivétel nélkül kell dolgoznunk. «Munkálkodunk, kezeinkkel dolgozván.» (1Kor. 4,12.) A munkát igényli az egész anyagi világ, *igényli* emberi természetünk. Munka révén szerzünk meg mindent; amire szükségünk van, munka révén nemesedik a lelkünk, munka révén vívjuk ki embertársaink becsülését és szeretetét.

Munka után édes a nyugalom.

A munka azonban súlyos, nehéz és fáradtságos. A testi munka megfogyasztja az ember erőit s a tehetetlenség ellen vívott fárasztó küzdelemben elgyengül az ember s feltétlen szüksége van arra, hogy testileg megpihenjen.

a) Vasár- és ünnepnapokon megáll a mezei munka. Az istállókból nem kerülnek kocsi elé a lovak, a kaszát nem akasztja vállára a gazda, az eke szarvát nem fogja meg a béres. Reggel ünnepi ruhát ölt mindenki. *Az Úr napja a pihenésnek napja.* Ezen a napon az ember családjának és lelkének él. Pihenni hagyja a munka eszközeit, elhagyja a munkahelyeket és szeretett családjá körében tölti a napot. És míg egyrészt megpihen a kéz, addig meleg családi érzülettel töltökezik a lélek. Hisz lehetetlenség, hogy szeretet és boldogság ne áradjon a lélekbe, midőn otthonias érzésben egyesülnek édesapa, hitves és gyermekek egyaránt.

A munka és munkaszünet egymás kiegészítő részei. Munka után fel kell üdülnie a testnek és táplálékot kell nyernie a léleknek. A pihenés után új erő támad az emberben és fokozatos munkára képesíti. Az teljesíti helyesen Isten parancsát, aki úgy kapcsolja a kettőt, hogy munka után pihenés, pihenés után újból munka következik.

b) De a munka a figyelmet a földiekre köti. A bányász gondolata lent jár a mélyben. A vaskohónál dolgozó az elolvadó ércre gondol, a szántó-vetőt a termőföld érdekli, a munka *a földre* irányítja a figyelmet s azért feltétlenül szükséges, hogy legyen a hétnek egy napja, mely *az égre mutat...* Mert mit ér az, ha csodás palotát építenénk, mit ér az, ha százszoros termést is hoz a gabona, mit ér az, ha a föld mélyéből felszínre tudjuk hozni a csillogó aranyat; mit érne mindez? Az élet múlandó, a föld kincsei ideig tartók, de a lélek értéke *örök!* A múlandókért pedig nem dobhatjuk áldozatul lelkünk örök értékét... Amíg a földet munkáljuk, nem szabad megfeledkezni lelkiéletünkről. Amikor az Anyaszentegyház így beszél: *Vasár- és ünnepnapokon magad a szolgai munkától megtartóztatod*, akkor azt akarja és azt mondja: *Engedj időt arra, hogy lelkeddel is foglalkozhassál.* A munkaszünet tehát egyrészt pihenésnek, de másrészt *igen komoly lelki* munkának ideje!

2. A szentmise-hallgatás.

Az ősnépek áldozata.

Az ősnépek története azt mutatja, hogy minden egyes népnek megvolt a maga istentisztelete. Állatokat, tömjént, bort áldoztak isteneiknek, sőt voltak olyanok is, kik gyermekeiket dobták a pogány istennek tüzes karjaiba. A zsidó népnek is volt áldozata, melyet a jeruzsálemi templomban mutattak be Áron törzsének ivadékai. Minden nép érezte, hogy csak úgy fejezheti ki lelkének háláját Istennel szemben, ha értékes holmiját áldozatul *hozza*, ha az áldozati tárgy megsemmisítése által Isten fenségét elismeri.

Ezen áldozatok bemutatása nagy ünnepségek keretében történt. Az egész nép körülállta az áldozati oltárt, hogy imájával is kifejezze hódolatát Isten előtt. A zsidó törvények szerint csak Jeruzsálemben lehetett bemutatni az igaz Istennek szóló áldozatot. Épp ezért hosszú vándorsorokban zárandokoltak az ország legtávolabbi részéről legalább évente egyszer Jeruzsálembe, hogy az Istennek bemutatandó áldozaton-jelen legyenek. Még a tizenkét éves Jézust is kötelezte ál törvény, hogy évente egyszer Jeru-

zsálembe menjen. *Nem akadt hithű zsidó, aki e törvényt te nem tartotta volna.* Elzarándokoltak az Úr oltárához, hogy imáik kíséretében szálljon fel az az áldozat az Úrhoz, hogy megköszönjék a kapott jókat és a későbbi életre kegyelmét vegyék.

Az újszövetségi áldozat.

A pogányok áldozata csak azt mutatja, hogy az emberi természet kényszerít bennünket az áldozat bemutatására! A zsidó nép áldozata azonban előjele annak az áldozatnak, amely az újszövetségben mutattatik be, hogy elvegye a világ bűneit... Krisztus megjelenésével és a kereszten történő feláldozásával megvalósul az, amiről évezredek át beszélnek a próféták: «Íme az Isten Báránya, ki elveszi a világ bűneit!...»

Keresztáldozat – szentmise-áldozat.

«Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adá érte.» (Jn. 3,16.) Az Úr Jézus élete áldozatos élet volt harminchárom éven keresztül, *de az áldozatok áldozatát sikkor* mutatta be, mikor a kereszten keserves kínok közt meghalt. Áldozati tárgy volt ő, aki a Getsemani kertben így imádkozott: «Atyám, ha lehetséges, múljk el tőlem e pohár...» (Mt 26,39.) Áki vére hullása után így kiáltott fel: «Beteljesedett!» (Jn. 19,30.) Mikor az áldozati oltáron elhamvad a tűz, mikor kialszik a parázs, akkor homály borul a tájra. Mikor a kereszten befejeződött a nagy áldozat: «A templom kárpitja kettéhasada, fölfelétől egész aljáig; a föld megindula és a kősziklák megrepedének». (Mt 27,51.) «Es sötétség lőn az egész földön...» (Lk. 23,44.) *Ennek az áldozatnak titkos megisméltődése a szentmise-áldozat.* Maga az Úr mondotta szenvedése előtt: «És vévén a kenyeret és hálát adá, és megszegé, és nekik adá, mondván: Ez az én testem, mely érettetek adatik. *Ezt cselekedjete az én emlékezetemre.*» (Lk. 22,19.) Erre hivatkozik szent Pál apostol, mikor azt mondja: «Mert én az Úrtól vettem, amit át is adtam nektek: Hogy az Úr Jézus, amely éjjel elárultaték, vévé a kenyeret és hálát adván, megszegé és monda: «Vegyétek és egyétek; ez az én testem, mely érettetek adatik, ezt cselekedjete az én emlékezetemre». (Kor. 1,11, 23–24.) És ezzel jelzi, hogy a tanítványok állandóan megújították titokzatos módon Krisztus keresztáldozatát. «Valahányszor eszitek e kenyeret és isszátok e vért, az Úr halálát hirdetik, amíg eljő.» (1Kor. 11,26.)

A szentmise-áldozat részei.

A szentmise-áldozat főrészei: a följánlás, az Úrföl-mutatás és az áldozás.

A szentmise fontos *előkészítő része az evangélium*, melyben a pap a tőlünk számított baloldalon az Úr Jézus életének vagy tanításának egy részét olvassa föl. A vasár- és ünnepnapi szentmiséken magyarul is fölolvassa. Ennek fontossága abban áll, hogy a legszentebb áldozatot nem mutatja be az egyház anélkül, hogy az Úr Jézus életéből legalább egy kis szakaszt föl ne olvastatna. Az evangélium szó annyit jelent, hogy «jó hír». Nem lehet bemutatni a szentmise-áldozatot anélkül, hogy az Úr legjobb híréből: A megváltás híréből valamit ne halljunk... Nemritkán az evangéliumhoz kapcsolódik a lelkipásztor beszédje, hogy a «jó hírből» életünkre szóló tanulságokat vonhassunk le. A szentmisének ezt a részét a régi keresztények is megtartották, mert hiszen még a katakombákban is fölolvasták az Úr Jézus élettörténetének egyes részeit s rendszerint ehhez fűzte a püspök okos intelmeit.

A följánlás.

a) A följánlás akkor kezdődik, mikor a pap lebontja a kelyhet. Majd veszi a búzalisztból készült ostyát az aranytányérrán és *ima közben* áldozati tárgyl följánlja az Istennek. «Fogadd el szent Atya, mindenható örök Isten, e szeplőtlen ostyát, melyet én, méltatlan szolgád, neked élő és igaz Istenemnek följánlok, számtalan bűnömért, ellened elkövetett hántásaimért és hanyagságomért. Följánlom minden itt körülállókért, sőt minden keresztény hívőkért, élőkért, és holtakért, hogy nekem és nekik üdvösségünkre váljk az örök életre. Ámen.» Erre a kehelybe bort és vizet önt és rövid, fenséges ima kíséretében ugyancsak följánlja. «Följánljuk neked, Úristen, az üdvösség kelyhet és kérjük kegyességedet, hogy isteni fönséged színe elébe a mi üdvösségünkért és az egész világ üdvösségéért édes illatul szálljon föl. Ámen.» Már az Ószövetségben is célzás történik erre; Melkizedek ugyanis kenyeret és

bort áldozott és ennek nyomán mondja Krisztusról a próféta: «Te pap vagy Melkizedek rendje szerint». (109. Zsolt. 4.) A régi keresztények idejében a hívek vittek kenyeret és bort és ebből választott ki annyit a pap, amennyi szükséges volt a szent áldozat bemutatásához. Az oltárhoz vitt áldozattal azt akarták jelképezni, hogy csekély tehetségük szerint ők is hozzá akarnak járulni az áldozat bemutatásához.

Az átváltozás.

b) A szentmise legfontosabb része maga az átváltozás. Az Oltáriszentség a legtitkosabb és legméltságosabb szentség. Az átváltozás szavai alatt történik meg, hogy a kenyér és bor az Úr szent testévé és vérévé változik. A pap kezébe veszi a kenyeret, mélyen meghajol és ezeket mondja: Ki a szenvedés előtti napon szent és tiszteletreméltó kezébe vette a kenyeret, fölemelte szemét az égre, hozzád, mindenható Atyaisten, neked hálát adott, a kenyeret megáldotta, megtörte és tanítványainak adta e szavakkal i Vegyétek és egyetek ebből mindnyájan: – Mert ez az én testem.

Majd a kehely fölé hajolva, így folytatja: Hasonlóképpen, miután megvacsoráltak, a drága kelyhet is szent és tiszteletreméltó kezébe vette, neked ismét hálát adott, a kelyhet megáldotta és tanítványainak adta, miközben mondta: Vegyétek és igyatok ebből mindnyájan:

Mert ez az én véremnek kelyhe, az új és örök szövetségé, a hitnek titka, amely érettetek és sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára.

Ezt valahányszor cselekszitek, az én emlékezetemre cselekedjete.

Úgy a kenyér, mint a bor csodálatos átváltozásának jeléül térdet hajt, hogy ezzel a külső jellel is kifejezze Krisztus imádását. A szentmise leglényegesebb része az átváltozás, mert itt ment végbe az a titok, hogy az Úr Krisztus a kenyér és bor színe alatt megjelenik. «A hit titká»-nak is szoktuk nevezni az Oltáriszentséget, mert nem emberi észen, hanem Krisztus ezen szavain épül: «Ezt cselekedjete az én emlékezetemre». Az utolsó vacsorán történt legegyszerűbben e titkos átváltozás és azóta Krisztus szavaira támaszkodva, minden szentmisében megismétli az Anyaszentegyház.

Az áldozás.

c) A szentmise harmadik főrésze az áldozás. A pap a kenyér és bor színe alatt megáldozik s mindazoknak, kik tiszta lélekkel járulnak az oltárhoz, eledelül nyújtja az Úr testét. A szentáldozásban az a jelenet ismétlődik, mikor az Úr Krisztus az utolsó vacsorán megáldja, *megtöri* és *tanítványainak* nyújtja a mennyei kenyeret. A régi keresztények minden szentmisén magukhoz vették az Úr szent testét és ezzel is megmutatták, hogy teljes lélekkel bekapcsolódtak abba az áldozatba, amelyet *előttük* és *érettük* az áldozópap bemutatott. Nemcsak résztvettek az áldozaton, hanem valósággal részesültek benne. «Állhatatosak valának az apostolok tanításában, a kenyérszegés közösségében és az imádságokban.» (ApCsel. 2,42.)

E három főrész a szentmise veleje és lelke. Vannak ezeken kívül előkészítő és hálaadó szertartások.

3. A vasárnap délutánok.

A falusi népnek és a munkás embernek egyetlen igazi pihenője a vasárnap délután. Mintha messze szállna ekkor minden gond – Mintha békés, nyugodt hangulat szállna meg a lelkeket... Csendes lesz a falu, ünnepélyes formát ölt a város is; a piac vásári, zaja elül s ez a tiszta, békés nyugalom ráül az emberek lelkére. Azt mondhatnók: *vasárnapi hangulat* ömlik el a lelkeken...

A hazák előtt.

A magyar nép szokása, hogy ünnepi délutánjait jórészt a ház előtti kiesi kis padokon tölti el. Őszszejönnek a rokonok, a jó barátok s kellemes beszélgetés közt hányják-vetik meg a heti eseményeket. Körülöttük játszadoznak a fiúk és lányok s oly kedves képet mutat ez az ünnepi ruhás gyülekezet!... De a beszélgetés közben mi történik valóban? Gondolatokat cserélve, sok okos és jó dolgot tanulnak egymástól. A hétköznapiak nem alkalmasak arra, hogy összejöjjenek, de a vasárnap délután összehozza őket. Az egyik megfordult a városban és onnan hoz valamelyes híreket; a másik újságból olvas fel ér-

dekes dolgokat s anélkül, hogy tudnák, az öregek bölcs beszédje oktatja az ifjakat. *Valóságos iskola* fejlődik ki a házak előtt, ahol a lelkek csendben és szépen gyűjtik az ismereteket...

A gyermekekkel együtt.

A vasárnap délután az az idő, mikor a szülő leginkább együtt lehet gyermekeivel. A hétköznapi jórészt munkához kötik az apát és anyát; a gyermek csak este kerül igazán szülői körbe, de a vasárnap délután egyenesen arra szolgál, hogy az édesapa és édesanya együtt legyen gyermekeivel. Nagyon fontos, hogy a gyermek ne, még vasárnap se éljen utcai életet

Az utca öl. Az utca pora nemcsak a ruhára száll, az utca pora rászáll a lélekre is. Az utcának titkos, lelket ölő hatása van s csak az menekszik e káros hatástól, aki délutánjait szülői körben tölti el. A vasárnap délutáni órák a legalkalmasabbak arra, hogy előkerüljenek a *jó könyvek*, amelyekből fölolvassuk tanulat kicsi és nagy egyaránt. Sőt olyan helyeken, ahol messze esik a templom, ahol a kis gyermekek nem hallgathatják az Isten beszédjét, ott az édesapának és anyának egyenes *kötelessége*, hogy a vasárnapi evangéliumot fölolvassák és a családnak magyarázzák. Akik nem vehetnek részt az istentiszteleten, vagy nem járhatnak elég sokszor hitoktatásra, azok *ezen a réven szerzik meg azokat az ismereteket, melyeié nélkül nem lehet üdvözülni*. A jó családban nem ritkán látható, hogy az idősebb gyermek fölolvassuk s a szülők magyarázzák a szent ígék értelmét. Ezek az órák azok, melyek legtöbbet segítenek a gyermek fejlődésében. Ezek az órák azok, melyekben Isten áldása bőségesen száll a családra. Mert ha a jó Isten áldása kíséri akkor, mikor kenyérkeresetben fárad az egész család, akkor bőséges áldásnak kell hullania abban az órában, mikor a lélek kifejlésztésében fáradozik az egész ház. A kenyérnél több a lélek, a lélek munkáját bőségesebben jutalmazza az Úr.

Egyesületi élet.

Jól rendezett falukban különböző egyesületek virulnak. Gazdakör, Rózsafüzér-egyesület, Szociális egyesületek, stb., amelyek rendszerint vasárnap délutánonként tartják gyűléseiket. Ha vannak ilyen egyesületek, minden kath. hívő tartsa kötelességének, hogy ezekbe beiratkozzék s ezek gyűlésein részt vegyen.

Ezen egyesületek vezetői rendszerint tanultabb emberekből kerülnek ki s a tanultabb ember örömmel jön, hogy oktatásokat tartson. De a nép is örömmel menjen oda, hogy hallgasson és okuljon az előadásokon, így terjed lassan a tudás és az ismeret, így lesz *iskola*, minden egyes kör és egyesület, így barátkozik össze a nép azokkal, kiknek nagyobb tudását és tanultságát az övének gyarapítására fordíthatja. Ezen körök időközönként előadásokat ünnepélyeket rendeznek, melyek fejlesztik a művészi érzéket, megtanítyják a népet, hogy kell élvezni a szépet és jót. *Íme a vasárnap délután, mint a lélek fejlesztője és nemesítője.*

Úgy tanul ilyenkor az ember, hogy észre se veszi; szórakozások mellett gazdagítják lelkét a szép és hasznos ismeretekből. Ilyen tanulás mellett pihen a test és felüdül a lélek, de a pihenés mellett nem üresedik ki, hanem sok és szép dologgal gazdagodik az ember. Az ilyen pihenés nem. az ördög párnája, az ilyen pihenés a lélek gyarapodása leszen.

Az ördög tanyája...

A vasárnap délutáni szórakozásokból *egy szórakozás* kimaradt. Ez a szórakozás a kocsalmazás, kártyázás és duhajkodás.

Az ifjúságot könnyen elragadj a heves vére s a szórakozását nagyon könnyen borba és duhajkodásba fojtja. De érdekes megfigyelés! Ahol az édesapák az említett módon nevelik gyermekeiket, ott a falunak legföljebb egy kocsmája van s abban is csöndesen beszélget egypár legény és öreg ember. De ahol maguk a fölnttek is tobzódásban töltik a vasárnap délutánt, ott gomba-módra szaporodnak a kocsmák, ott heje-huja zene szól, ott duhajkodó lányok és legények ropják a táncot, ott piros az arc a borgőztől és nemritkán véres verekedés és bicskázás teszi «szentté»! az Úr napját...

Elmondható-e, hogy ilyen hangulatban, ily tobzódásban pihen a test és fejlődik a lélek? Ebben a hangulatban *temetései történnek...* *Olyanok, melyeket nem lát az ember.* Olyanok, melyek ifjú lelkeknek *erkölcsi életét temetik*; olyanok, melyekben virágokat taposnak, olyanok, melyekben liliomos ágyakon durva csizmájú kamaszok gázolnak. Az ifjú vér heves; az ifjú ember könnyen elragadjja ma-

gát, azért a szülők kötelessége, hogy gátat vessenek minden olyan mulatságnak, melyek gyermekeik erkölcsi temetését okozhatják. Az igazán *kedves szórakozásokon és mulatságokon* ott vannak a szülők is és az öregek higgadt és komoly viselkedése csillapítóan hat és minden olyan bűnös alkalmat kizár, mely a lélek veszélyét okozhatná. Van helye a szórakozásnak is; van helye a kedves mulatozásnak is; de ilyenkor a katolikus ember jelszava: a mulatságban is úgy veszek részt, hogy lelkem sérelmet ne szenvedjen. Eerre pedig egy arany szabály van: *szülők körében, öregek jelenlétében szórakozzék a fiatalok!*

Egy királlyal történt. Mikor fia egy alkalommal mulatságra ment: «Elmehetsz gyermekem» – mondta a király. «De sohase felejtse el, hogy *ott is király fia* vagy!» A mulatozó kereszténynek ezt mondanám: «Elmehetsz, de sohase felejtse el, hogy királyok Királyának, az Úr Jézusnak testvére, az Istennek fia vagy. S ha ezen istenfiúsági öntudattal lépsz a mulatozás színterére, akkor tiszta lélekkel mentél, kedélyes lélekkel szórakoztál, tiszta lélekkel, nem tépett, össze-tiprott, gyűrött lelki ruhában térsz haza...

Ha a vasárnap délutánt *jól akarod* tölteni: «Menj és hasonlóképpen cselekedjél...»

VI. «ÉS BESZÉL AZ ÚR...»

*«Az Úr igéje által erősített-
tek meg az egek....» (32. Zsolt 6.)*

A) *Evangéliumok és rövid szentbeszéd az összes vasárnapokra és az Úr főünnepeire.*

Advent I. vasárnapja.

Evangélium: Szent Lukács 21,25-33.

És jelek lesznek a napban és holdban és csillagokban, és a földön a népek szorongatása kétségbeeséssel a tenger és habok zúgásakor; elszáradván az emberek azok félelme és varasa miatt, mik az egész világra következnek. Mert az egek erői megindulnak; és akkor látják az ember fiát eljönni a felhőkben nagy hatalommal és dicsőséggel Midőn pedig ezek elkezdődnek, tekintetek föl és emeljétek föl fejeiteket, mert közelget a ti váltságtok. És hasonlatosságot monda nekik: Nézzétek a fügefát és a többi fákat. Mikor immár gyümölcsözésnek indulnak, tudjátok, hogy közel van a nyár. Úgy ti is, midőn látjátok ezeket megtörténni, tudjátok, hogy közel van 'az Isten országa. Bizony mondom nektek, nem múlik el e nemzedék, mígnem mindezek meglesznek. Az ég és föld elmúlnak, de az én igéim el nem múlnak.

* * *

December ködös reggelein imbolygó fénypontok tűnedeznek fel a falu határában. Téliesen öltözött férfiak és nagy-kendős asszonyok járnak a nyomukban, szótlanul... Csak a kopogó vagy a havon nyirkó csizmák hangja jelzi, hogy itt nem lidércfények lobognak, de emberek járnak... *Roraté*-ra mennek... Ha megkérdeznék őket, hogy kik vagytok, szájuk nevéket mondana, de a szemük csillanása, a *lelkük* beszéde ezt felelné: *Mi az élet világosságának keresői vagyunk!*... Csodálkozva hallanád e titkos feleletet és tovább kérdezősködnél:

1. *Mit kerestek?*... Mi világosságot, mi biztos életirányítót keresünk!... «Ismét szóla tehát nekik Jézus, mondván: Én vagyok a világ világossága». (Jn. 8,12.) Hisz még az az *életcélt* sem látjuk világosan. Pedig oly sokszor és oly határozottan támad bennünk a kérdés: Mi végre vagyunk a világon?... Hát még a többi kérdés, mily nehéz! *Hogyan* kell járni az élet útján, hogy el ne tévedjünk, *mivel* kell felszerelődnünk, hogy meg ne fogyatkozzunk, *kikhez* kell csatlakoznunk, hogy egyedül ne botorkáljunk... Nekünk világosító útmutatóra van szükségünk. «Igaz világosság vala ez, mely megvilágosít minden e világra jövő embert.» (Jn. 1,9.) – Az adventi ködös reggelen kis mécsesünk vezet. Az *élet* ködös, bizonytalan látszó *útjain* nem elég az emberi ész gyenge mécsvilága, ide nagyobb fényforrás kell. Mi is odacsatlakozunk a régi Advent jámbor lelkeihez s mi is keresünk, vágyva-vágyunk Messiás után!... (Jn. 1,9.) Ne nézzetek reánk csodálkozva! Gondolkozzatok és érezni fogjátok, hogy ti is adventi, kereső, a ködös reggeleken kis lámpásokkal haladó emberek vagytok...

2. *Mit találtok?* – kérdeznéd tovább. Ne félj, testvéri Mi már boldogabbak vagyunk, mint a négy-

ezer éven át Messiást váró emberek. Nézz csak oda a kis térre, ahonnan fény szüremlik a hóra... Messiást vártunk, Messiást kerestünk S á kivilágított *templom* titkos oltárszekrényében az Úr Jézus, az Istene ember várakozik reánk. Ott kioltjuk kis lámpáscánkát, ott Krisztus világít lelkünkbe. «Én vagyok a világ világossága.» (Jn. 8,12.) Megtudjuk Tőle: miért élünk, mit kell tennünk. «Avégre vagyunk a világon, hogy az Istent megismerjük, őt szeressük, neki szolgáljunk és ezáltal üdvözlünk.» De ami fő, megkapjuk tőle szent kegyelmét, hogy ezt az életet élhessük. Kezét várjuk, hogy belefogódzhassunk, szívét Várjuk, hogy felgyújtsa a mi szívünket, lelkét várjuk, hogy ihlesse lelkünket, szent kegyelmének harmatját várjuk, hogy áztassa szárazságunkat... *Tudjuk, hogy megtaláljuk Krisztust.* «Én világosságul jöttem e világra, hogy minden, aki énbennem hisz, sötétségben ne maradjon». (Jn. 12,46.)

A decemberi ködös reggeleken ilyen lélekkel ülnek a hívek a templomban. Igazi szent lelkület, igazán nyílt, Krisztust váró szent lelkület. Lehet-e erre más az Úr felelete, mint a bőséges kegyelem áldása, mely betölt benneteket fénnel, világossággal, kenetességgel... A «Rorate»-ra menők keresik s valóban feltalálják Krisztust!...

Advent II. vasárnapja.

Evangélium: Szent Máté 11,2-10.

János pedig mikor meghallotta a fogságban Krisztus cselekedeteit, elküldvén kettőt tanítványai közül, monda neki: Te vagy-e az eljövendő, vagy mást várunk? És felelvén Jézus, monda nekik: Elmenvén, jelentsétek meg Jánosnak, amiket hallottatok és láttatok: A vakok látnak, a sánták járnak, a poklosok tisztulnak, a siketek hallanak, a halottak feltámadnak, a szegényeknek az evangélium hirdetik: és boldog, aki énbennem meg nem botránkozik. Azok elmenetele után pedig kezdte Jézus szólni a seregnek Jánosról: Mit mentek ki a pusztába látni? szélről hányatott nádat-e? Vagy mit mentetek ki látni? lágy ruhákba öltözött embert-e? Íme akik lágy ruhákba öltöznek, a királyok házaiban vannak. Tehát mit mentetek ki látni? prófétát-e? Sőt mondom nektek, prófétánál is nagyobb. Mert ez az, kiről írva vagyon: íme én elküldöm angyalomat színed előtt, ki elkészíti előtted a te utadat.

* * *

A Krisztust váró lélek sokszor aggódva kérdezi: Megtaláltam-e Krisztust? Lélekben várta s lelkében keresi. Keresztelő szent Jánossal gyakorta kérdegeti: jelen van-e lelkében Krisztus? – A mai szent evangélium szépen megfelel arra', *melyik lélek találta meg és bírja Krisztust?*

1. «A vakok látnak... a siketek hallanak...» Az ó-szövetségi próféta szerint külső jelek, csodás események kísérik majd az Úr eljövetelét... A jerichói vak látott, a Silóé tavánál megmosakodónak szemei megnyíltak s látták az Úr dicsőségét. – De nemcsak ennyi szem nyílt meg. Apostolok, hívők *másképp* látták a világot, miután az evangéliumi Mester beszédét hallották. A földi kincsek, élvezetek csábító varázsa eltűnt, az élet útját nem az élvezetekkel behintett utakon keresték, hanem titkos, belső átalakulás után, *új látás* után, azt vették észre, hogy *a leereszt útja – az élet útja*. «Nem tobzódásokban és részegeskedésekben, nem ágyasházakban és szemtelenségekben, nem versengésben és irigykedésben, hanem öltöztetek az Úr Jézus Krisztusba...» (Róm. 13,14.) Kérdezd magadtól kedves hívő, vajon lelki szemeid megnyíltak-e az Úr útjainak meglátására; vajon szemeid előtt elváltozott-e úgy a világ, hogy csillogása értéktelen külsőség előtted; vajon látod-e, hogy a földi, testi élet értéktelen – ha *csak* testnek szól – mert vége a sír, a múlandóság... Majd másutt így folytatja: «Éntőlem pedig távol legyen másban dicsekednem, mint a mi Urunk Jézus keresztjében, ki által nekem a világ megfeszítettett és én a világnak». (Gal. 6,14.) – De tovább mehetsz! Teljesült-e rajtad a próféta másik jövendölése: «... a siketek hallanak!» Mit érne, ha csak érintenék dobhártyáidat az Úr beszédei? Ez a süket emberrel is megtörténik s mégsem hallja barátja szavát. Úgy kell hallanod, hogy megértve *cselekvésre* indulj. «Nem minden, aki mondja nekem: Uram, Uram! megyén be mennyek országába, hanem aki Atyám akaratát cselekszi, ki mennyekben vagyon, az megyén be mennyeknek országába.» (Mt 7,21.) Ha odaadó lélekkel hallgatod az Úr beszédét, akkor teljeseedik rajtad a próféta jövendölése: «... a siketek hallanak».

2. «... a sánták járnak... a poklosok tisztulnak... a halottak feltámadnak». Midőn Krisztus a földön járt, tényleg hozzávitték a sántákat, inaszakadtakat, hozzá kiáltott az út széléről a tíz bélpoklos, az Ő szavára támadt életre a naimi ifjú, Jairus leánya, a halott Lázár. – De végbement ez a csoda a lelkek világában is. A gyengék, az ingadozók, a a lelkiéletben csak sántikálók megerősítették, a bűnösök, a

lelki poklosok megtisztultak s a lelkileg halottak feltámadtak. A város kapujánál ülő bűnös vámosból apostol lett, Zakkeus vagyonának nagy részét a szegényeknek adja, a gyenge Péter erős, mások hitét is megerősítő apostolfejedelemmé vált, a bűnös Saul szent Pállá lett, a «poklos» Magdolna az Úr útjait járta... Igazán megvalósult: *ahol a Messiás jár, ott csodás elváltozások történnek*. Jól beszél erről Izaiás próféta: «Az Isten önmaga jő el és megszabadít titeket. Akkor megnyílnak a vakok szemei és a süketek fülei tárva lesznek; akkor ugrál a sánta, mint a szarvas és föloldatik a némák nyelve...» (Iz 35,4-7.) – Vajon bennetek is végbement-e valami ezen titkos átalakulásból?... Kérdezzétek csak magatoktól, hányszor erősített meg benneteket az Úr?... Amikori megingott lelketek... amikor bűn felé fordultatok... Hányszor tisztította meg a lelketeket a bűn poklosságától a szentgyónás?... Tán megtörtént az is, hogy lelkileg halottak voltatok s jött az Úr és végbement bennetek a lélek feltámadása... Ha ilyen átváltozásokat érezték, akkor tudhatjátok: *J eljött hozzátok az Úr*.

A próféta jövődölelése szerint Krisztus megjelenését csodás események kísérik. Az evangélium tanúsága szerint tényleg csodálatos események kísérték. Ha lelketekben csodás, titkos átalakulások történnek, akkor ti is megtaláltátok Krisztust. Krisztus jelenlétének most is ily jelei vannak: «Vakok látnak, sánták járnak, poklosok tisztulnak, süketek hallanak, halottak feltámadnak». Csakhogy lelkileg...

Advent III. vasárnapja.

Evangélium: Szent János 1,19-28.

És ez János bizonyágtétele, mikor a zsidók Jeruzsálemből papokat és levitákat küldöttek hozzája, hogy megkérdezzék őt: Te ki vagy? És megvallá, és nem tagadá, és megvallá, hogy nem vagyok én Krisztus. És kérdezek őt: Micsoda tehát? Illés vagy-e te? És monda: Nem vagyok. Próféta vagy-e te? És felelé: Nem. Mondák azért neki: Ki vagy, hogy választ vigyünk azoknak, kik minket küldöttek? mit mondasz magad felől? Monda: Én a pusztába kiáltónak szava vagyok: Egyenesítsétek meg az Úr útját, amint megmondotta Izaiás próféta. És a küldöttek a farizeusok közül valának. És kérdeket őt és mondák neki: Miért keresztelsz tehát, ha te nem vagy a Krisztus, sem Élés, sem próféta? Felelé nekik János, mondván: Én vízzel keresztelek; közöttetek állott pedig az, kit ti nem ismertek, Ő az, ki utánam jövődő, ki előttem lett, kinek nem vagyok méltó saruszíját megoldani. Ezek Bethániában történlek, a Jordánon túl, ahol János keresztel vala.

* * *

Az evangélium szerint Krisztust kérdezik: Te ki vagy? Pedig valójában önmagunknak kellene feladni ezt a kérdést, hogy belső és igazi értékeinkről felvilágosítást kapjunk. És ennek a kérdésnek nagy jelentősége van. Ráutal valódi értékünkre s rávezetne arra is, mivé kellene lennünk...

1. «Te ki vagy?» –intézd magadhoz a kérdést! Soha jobb alkalom, mint a szent adventi időben, midőn karácsony előtti szentgyónás alkalmával Krisztust várod. – Olyan elítélő lesz a felelet, ha visszatekintesz az elmúlt hónapokra... Múltad sok eseménye vádlóként lép fel ellened! Megszólalnak a néma hibák és bűnök!... Az eltemetett és elaltatott múlt. «Vétkeztünk, istentelenül cselekedtünk; gonoszul viseltük magunkat, Urunk, Istenünk, minden igazságod ellen.» (Baruk 2,12.) – «Te ki vagy?» A kérdésre azt feleli majd lelkiismereted: *szegény bűnös ember vagy*, kinek mell-verve kell mondania: Vetkeztem Atyám ellen... Gondolataid, vágyaid, kívánságaid érzékiek voltak! Beszédeid többször káromlók, sőt tán Istent gyalázók!... Cselekedeteidet is kérdezd! Atyád, anyáddal szemben, hogy viselkedtél? Másnak vagyonát hogy kezelted? Testi életed nem merült-e az erkölcstelenség posványába? Részegekedés, durva viszálykodás, mások rágalmazása nem kíséri e múltadat?... E kérdések nyomán feltámadnak a bűnök – titkosak, nyíltak egyaránt– s megroppantják a büszke ember térdét s odaviszik az Úr elé, hogy fájó lélekkel mondja: «Atyám, vetkeztem te ellened!» «Mert éjjel és nappal megnehezedt rajtam kezéd megtértem; nyomorúságomban, midőn a tövis szurdalt. Vétkeimet megvallottam neked; és hamisságomat nem titkoltam el. Mondtam; Megvallom magam ellen hamisságomat és Úrnak, és te megbocsátod bűnöm istentelenségét.» (31. Zsolt. 4-5.) «Te ki vagy?» – szól a nagy kérdés. «Szegény, gyarló, bűnbe ember vagyok!» – hangzik az őszinte megismerésen alapuló felelet.

2. *Te mivé leszel?*... adhatod fel magadnak a második nagy kérdést. Mit ér a megalázó megismerés, ha csupán megállapítás marad?... Mit ér, ha szervezeted betegségét tótod, de gyógyító orvosszerhez nem folyamodsz? – Az Úr Krisztust várja a lelked. Neked is szól tehát a próféta beszédje: «Egyenesítsétek meg az Úr útját». (Jn, 1,23.) Első lépésed tehát: vesd ki a lelkedből mindazt, ami göröngy,

zúzd össze, ami szikla, hogy sima és egyenes legyen az Úr útja. – De hogyan teheted ezt? – kérdezed. Az igaz Őnismeret a gyóntatószékhez, a bűnbocsánat helyéhez vezet. «Íme békességemül lett legkeservesebb keserűségem; te megszabadítottad lelkemet, hogy el ne vesszen, hátad mögé vetted minden bűnömet.» (Iz 38,17.) A bűnbánó Magdolna megtisztultan hagyta el az Urat; Péter, a Krisztust megtagadó, bocsánatot nyert, mert keservesen sírt; a tékozló fiút szeretetébe fogadta az atya, mert fájdalmasan mondogatta: «Atyám, vetkeztem az ég ellen és teellened». (Lk. 15,21.) Ezt a lelkiületet kell neked is megszerezni, így megtisztul a lélek, egyenes lesz az Úr útja s bízvást várhatod Krisztus eljövételét! Az adventi szent időben add fel magadnak a kérdést: Te ki vagy? A leverő felelet után tisztítsd meg lelkedet s azután tedd fel a másik kérdést: Mivé kell lenned? – Bízzál abban, hogy ily imádkozó elmélyedés nagy lelki átalakulást hoz. A ködös adventben mindenki karácsonyi ajándékot vár. A gyerekek mézeskalácsot és aranydiót. Hidd, meg, hogy így cselekedvén, te, a felnőtt ember, a legszebbet kapod: magát Krisztust, ki lelkedben marad s kíséri fog az egész életeden keresztül...

Advent IV. vasárnapja.

Evangelium: Szent Lukács 3,1-6.

Tiberius császár uralkodásának tizenötödik esztendejében pedig, midőn Poncius Pilátus helytartója vala Judeának, Heródes pedig negyedes fejedelme Galileának, Fülöp, az ő testvére pedig negyedes fejedelme Itureának és Trakonites tartománynak, és Lizaniás negyedes fejedelme Abilinának, Annás és Kaifás papifejedelmek alatt, lőn az Úr igéje Jánoshoz, Zakariás fiához, a pusztában. És jöve a Jordánnak minden tartományába, hirdetvén a bűnbánat keresztségét a bűnök bocsánatára, amint írva vagyon Izaiás próféta beszédeinek könyvében: A pusztában kiáltónak szava: Készítsétek el az Úr útját, tegyétek egyenesekké ösvényeit. Minden völgy betöltessék, minden hegy és halom megaláztassék, és a göröngyösök egyenesekké legyenek, és a darabosok sima utakká. És meglátja minden test az Isten Üdvözítőjét.

* * *

A legrégebb pogány népeknél az a hit járta, hogy fában, fűben, csillagokban lakó isteneik néha napján megszólalnak. Kiválóbb városokban jóshelyeket állítottak fel, hol háborúról-békéről, szerencsétlenségről-szerencséről jövendölt a titkos istenség. Bár ez a hit babonás hiedelemnek bizonyult, annyi azonban igaz, hogy az *egy igaz Isten* tényleg beszélt az emberekhez. Nem pogány, mesés jóshelyeken, de Mózesben, prófétákban, Keresztelő szent Jánosban, Krisztusban. – De beszél-e, most is mihozzánk? – A felelet ez lesz: Isten Krisztusban szólt az Új-Szövetség embereihez s Krisztus az *Egyházban* és *lelkiismeretünkben* beszél tovább mihozzánk.

1. *Krisztus egyháza által beszél.* A földön járó Messiás mondta apostolainak: «Elmenvén tehát tanítsatok minden nemzeteket...» (Mt 28,19.) Szent Péter, szent Pál és a többi apostol követte az Úr beszédét s városról-városra járt, hirdetvén az evangéliumot. «Aki titeket hallgat, engem hallgat, és aki titeket megvet, engem vet meg.» (Lk. 10,16.) – És az egyház most is tanít. Püspökei, papjai révén állandóan szól hozzátok. A kis templomtok maradék harangocskája az *istentiszteletre*, de vele az *Úr szavának hallgatására* is hív benneteket. Sokszor fájón hangzik a beszéd, mert hibákra mutat, néha «pusztában kiállónak szava» leszen, mert nem követik az emberek. De el nem hallgat soha! A termőföldben sem sarjad ki minden búzaszem, de a sok közül kihajt annyi, amennyi tízszeres termést biztosít. Az advent Krisztusvárásról beszél. «Készítsétek el az Úr útját, tegyétek egyenesekké az ő ösvényeit.» (Mt 1,4.) Ti kis mécseseitekkel mentek a «Rorate»-ra, hogy a krisztusi hit fénye vezetőtök legyen az Istenhez vezető utakon. Bízatok és higgyetek abban, hogy az isten beszéde, az *Egyház tanítása* helyes ösvényekre vezet!...

2. *Isten lelkiismeretetek révén is szól.* Ha nem követed beszédét, melyet egyháza által közöl, akkor lelkiismereted szavában szólal meg újból. Erőteljesen és határozottan. Sokszor elítélően és kárhóztatóan. Furdal és bánt minden, ami az isteni törvény ellen történt, kérdések halmaza zaklat. Miért kötöd magadat az anyagi világhoz? Miért vagy igaztalan embertársadhoz?... Miért vagy szeretetnélküli családd, gyermekeid iránt?... Miért engedsz alsóbb ösztöneidnek?... Miért vagy mértéktelen ivásban, érzéki élvezetekben?... Miért gonoszak és mást gyalázók gondolataid?... Ezt a beszédet nem lehet elalattatni. Erre a szent, isteni beszédre nem harang hív össze, erről nem lehet lemaradni, vagy késve érkezni, ez felcsendül mindig... Egyik szent így imádkozott: «Sugallataitad megvetésétől, ments meg en-

gem, Uram!» Vegyétek ti is imáitokba ezt a szent fohászt s kövessétek hűen a *lelkiismeretekben* csengő isteni beszédet!

Az *egész* emberiség részére azért történt a kinyilatkoztatás, hogy földi boldogságát és túlvilági életét biztosítsa. Az Úr az *egyes* emberhez, mindegyiktekhez külön-külön szól az Egyház és lelkiismeretek által. Szól pedig azért, hogy földi és mennyi boldogságokat előkészítse. Boldog ember az, ki hallgatja és követi az Isten szavát, mert «... aki engem követ, nem jár sötétségben...» (Jn. 8,12.) Leheti adventi kód körülöttem, de Krisztus világossága biztos úton vezet...

Karácsony ünnepe.

Evangélium: Szent Lukács 2,1-14.

Lőn pedig ama napokban, parancs adaték ki Augusztus császártól, hogy irassék össze az egész világ. Ez az első összeírás lőn Cirinustól, Szíria helytartójától. És mennek vala mindenek, hogy bevallják magokat, ki-ki az ő városába. Főlméné pedig József is Galileából, Názáret városából, Judeába, Dávid városába, mely Betlehemnek hivatik, mivel Dávid házából és nemzetségéből vala, hogy bevallja magát Máriával, neki eljegyzett nehézkes feleségével. Lőn pedig, mikor ott valának; elérkezék az idő, hogy szüljön. És szüle az ő elsőszülött fiát és betakará őt pólákba, és a jászolba fekteté, mert nem vala helyök a szálláson. És pásztorok valának azon tartományban, virrasztván, s mint örök, éjjel vigyázván az ő nyájoknál. És íme az Úr angyala megállá mellettök, és az Isten fényessége körülragyogá őket, és megfélemlének nagy félelemmel. És monda nekik az angyal: Ne féljete, mert íme nagy örömet hirdetek nektek, mely leszen minden népnek; mert ma született nektek az Üdvözítő, ki az Úr Krisztus, Dávid városában. És ez lesz nektek a jel: Találtok egy kisdedet, pólákba takarva és jászolba fektetve. És azonnal| mennyei sereg sokasága jöve az angyalhoz, dicsérvén és mondván: Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön l békesség a jóakarató embereknek!

* * *

A jó magyar nép között igen sok helyen megvan az a szép szokás, hogy Karácsony este eggyel többnek terítenek, mint amennyien az asztalhoz ülnek. Ez a szépen feldíszített hely a *láthatatlan vendégé*. A jámbor hit úgy tartja, hogy a láthatatlan vendég maga az Úr Jézus, aki a szent estén végigjárja a falvakat és letelepszik minden asztalhoz, hogy legalább rövid ideig vendége legyen minden keresztény családnak.

1. *Díszes hellyel fogadjuk a «láthatatlan vendég»-et.* Egyszerű, dísznélküli hely méltatlan lenne a betlehemi Jézuskához. – A láthatatlan vendég pohara azonban nem mozdul, az elébe helyezett kenyér sem fogy, mert hiszen jól tudjuk, hogy a mostani szent estén már jön emberformában Krisztus. Jól tudjuk, hogy Krisztus Urunk eljövele most már csak *lelkünkben* következik be. A terített asztal díszes helye csak emlékeztető jel arra, hogy *lelkünket kell úgy díszítenünk*, hogy Krisztus Urunknak méltó helyet biztosítsunk. Az evangélium azt mondja: «Minden völgy betöltessék, minden hegy és halom megaláztassék és göröngyösök egyenesekké legyenek és a darabosok sima utakká». (Lk. 3,5.) Mi ezt tettük az adventi készülétekben; erényekkel díszítettük fel lelkünket, hogy helyet biztosítsunk Krisztusnak lelkünk karácsonyi asztalánál. A mi lelkünkbe *tényleg* eljön a láthatatlan vendég! A karácsonyi asztalnál nem foglal helyet, de lelkünk megérzi, hogy e szent estén velünk és bennünk van Krisztus! Aki *tiszta lélekkel* ül le a karácsonyfa mellé, annak igazi karácsonya van, mert lelke a betlehemi kisdéd hajlékává lett.

2. *Bőséges ajándékait vesszük.* «Kisdéd született nekünk és fiú adatott nekünk, kinek vállán vagyunk a fejedelemség; és hívatik az ő neve csodálatosnak, tanácsadónak, Istennek, erősnek, a jövődség atyjának, a békesség fejedelmének.» (Iz 9,6.) És ez a kisdéd szépséges ajándékait hozza. A kicsi gyermeknek aranyos diót és cukrot, a nagyobbaknak babát, játékszer, nekünk öregeknek meleg szeretetet, minden földi örömnél többet érő boldogságot. Mikor a kis Jézus 2000 évvel ezelőtt Betlehemben megszületett, akkor az őt felismerő pásztoroknak és bölcseknek lelkét *szeretettel* töltötte meg. Ez a karácsonyi kis Jézus legszentebb ajándéka. Minket is ezzel tölt meg. Emberek szeretetével – Isten szeretetével. Ki ne érezte volna, hogy karácsony estéjén szent és isteni szeretet árad szét az egész világon? A messze vidéken lakó fiú, apa, testvér a családhoz siet... az ellenséges ember haragja elül... még a frontok katonái is lefektették puskájukat: e szent estén a betlehemi kisdéd szeretete árad szét az egész világon. Amilyen láthatatlan maga karácsonyi vendég, olyan láthatatlan *igazi* ajándéka is. A karácsony

estéjén minden tisztaszívű hívő érzi, hogy lelkét a szeretetet árasztó betlehemi Kisded tölti be. Méltán fakad lelkünkben a karácsonyi ének: «Krisztus Jézus született, örvendezzünk...»

Éjfélkor megkondulnak a harangok s a hívők serege ál templomba siet. Fölkelünk az asztaltól, attól, melyet érintetlenül hagyott a láthatatlan vendég, de érezzük, hogy lelkünket szent ajándékaival, meleg szeretettel töltötte be. Templomba megyünk. Oda, ahová az Oltáriszentség hív minket, s ott meglátjuk a mi kedves, láthatatlan vendégünket, az Úr; Jézus Krisztust. S mikor fölcsendül a gyönyörűsége karácsonyi ének, akkor gondoljunk arra, hogy csak úgy lesz teljes karácsonyi örömünk, ha hozzánk is, *lelkünkbe is letéri Krisztus...*

Karácsony másodünnepe.

Evangélium: Szent Máté 23,34-39.

Azért íme én küldök hozzátok prófétákat és bölcseket és írástudókat; és azok közül megöltök és megfeszítetek; és azok közül megostoroztok zsinagógáitokban, és üldöztök városról-városra; hogy rátok szálljon minden igaz vér, mely kiontatott a földön az Ábel vérétől Zakariásnak, Barakiás fiának véreig, kit megöltetek a templom és oltár között. Bizony mondom nektek, eljő mindez e nemzedékre. Jeruzsálem! Jeruzsálem! mely megöli a prófétákat, és megkövezed azokat, kik hozzád küldettek, hány-szor akartam egybegyűjteni fiaidat, mint a tyúk egybegyűjti csirkéit szárnyai alá, esnem akartad? Íme pusztán hagyaték nektek a ti házatok. Mert mondom nektek: nem láttok engem mostantól, míg nem mondjátok: Áldott, ki az Úr nevében jő.

* * *

Karácsony este kicsi szobáitokban kigyulladtak a karácsonyfa gyertyácskái. Bágyadt fényüket ráhintették a gyermekek sugárzó arcára, kik a karácsonyfa tövében boldogan énekelték: «Krisztus Jézus született, örvendezzünk!...» A karácsonyesti gyertyafény mellett olyan hangulatos és szép az élet A fenyőfa nem tobozokat, de aranydiót és cukorkákat terem; a tövében nem moha, de ajándék: fapuska, baba, kocsi, könyv pihen; a körételepedők arcáról elsimul a ránc, a szívekből kivesz a bánat vagy gyűlölködő harag... Igazuk van a kedves, kicsi gyerekszíveknek: ezt a szent érzést nem ember hozza. Itt az Isten jár...

1. *Itt Krisztus jár...* Az emberjárás zajos... A láb sokszor virágot tapos... Ahol *csak emberek* vannak, ott nem oly szép, nem oly meleg, nem oly szeretetet sugárzó az élet. Az emberek erdőiben hó fűdi a fenyőt, a fenyőmadár tobozokat kopácsol; az emberek erdőiben vizenyős mohok, száraz gallyak borítják a földet; az emberek gyülekezetében sok-sok a gondokkal terhelt arc, sok a haraggal, irigységgel telített szív. A karácsonyfa tövében pedig ajándékok, a lelkekben béke és szeretet lakik. Itt *nemcsak emberek* ülnek... Lelkekben ott az Úr Jézus, hisz az adventben meghallgattátok követének, ker. szent Jánosnak beszédjét: «Készítsétek el az Úr útját, tegyétek egyenesekké ösvényeit». (Lk. 3,4.) A szent gyónás szentségében egyenes utat készítettek s a szent áldozásban Krisztust vették. Ide hozzátok lelkekben s most itt van közöttetek. Egyes helyeken eggyel többnek terítenek a karácsonyesti vacsoránál. *Ide* Krisztust várja a jámbor keresztény hívő! Ha nem is látod, mégis itt van, mert ilyen csodás varázslatos átváltozás, minőt a karácsonyfa gyertyafénye mutat, csak istenjárás nyomán lehetséges.

2. *Itt Krisztus jár, mert az első karácsonykor a földön tényleg Istenember járt.* Ami most csak emlékeztető jel, az első karácsonykor tényleg megtörtént. Most gyerekek éneke hangzik, az első karácsonykor angyali karok énekelték: «Dicsőség a magasságban az Istennek és a földön békesség a jóakarátú embereknek» (Lk. 2,14.) Most kicsi ajándékok fekszenek előttünk, az első karácsony a legszentebbet, magát azt Istenembert hozta. Nem hiába mondja a Krisztus születését jelentő angyal: «Íme nagy örömet hirdetek nektek, mely lesz minden népnek; mert ma született nektek az Üdvözítő, aki az Úr Krisztus, Dávid városban». (Lk. 2,11.) Igen! Öröm volt ez a régi embereknek, kik szellemi sötétségben jártak, de öröm nekünk is, kik Krisztus világossága mellett járhatunk. – Ha az Istenember nem járt volna a földön, akkor közénk se szállna soha a meleg és szent karácsonyi lelkület. Kétezer évvel ezelőtt emberformában jelent meg az Isten, azért jár közöttünk titkos formában a karácsony szent estéjén az Istenember.

A karácsonyfa gyertyácskái varázslatos fácskát, boldog arcokat világítanak meg. A betlehemi kisdedet nem látja szemünk, de jelenlétét érzi lelkünk. Ajándékaiban reá ismernek a kis gyerekek is, lelkünk szerető és boldog melegségében örömmel fogadjuk mi is. Titkos fény és belső melegség mutatja:

Itt az Isten jár. A betlehemi pásztoroknak az volt a jel: «Találtok egy kisdedet pólyákba takarva és jászolba fektetve». (Lk. 2,12.) Nektek az lesz a jel: Amikor a szeretet lelke kiárad köztetek, akkor van veletek Krisztus.

Karácsony utáni vasárnap.
Evangélium: Szent Lukács 2,33-40.

És az ő atyja és anyja csodálkoznak azonban, mik felőle mondtak. És megáldá őket Simeon, és monda Máriának, az ő anyjának: Íme tétetett ez sokak romlására és feltámadására Izraelben, és jelül, melynek ellene mondatik; a te lelkedet is tör járja át, hogy kinyilatkoztassanak sok szívből a gondolatok. És vala egy Anna nevű prófétaasszony, Fánuel leánya, Áser nemzetségéből, ki igen előhaladott napjaiban, miután férjével hét esztendeig élt szüzessége óta, s már nyolcvannégy esztendő özvegy vala; és nem távozék a templomból, böjtölésekkel és könyörgésekkel szolgálván éjjelnappal. És ez ugyanazon órában érkezvén, hálát ada az Úrnak, és szóla felőle mindazoknak, kik várják vala Izrael váltságát. És amint elvégeztek mindent az Úr törvénye szerint, visszatérőnek Galileába az ő városukba, Názáretbe. A gyermek pedig növekedik és erősödik vala, telve bölcsességgel, és az Isten malasztja vala őbenne.

* * *

A régi legendák szerint a betlehemi kis jászol mellett állandó muzsikaszó hallatszott. Hárfa-zene mellett csengő ének töltötte be a betlehemi istállót. Angyalok muzsikája, angyalok éneke tette kedvesé az egyszerű, rideg barlangot. De a kisded jászol mellett üldögélő Szűzanya lelkét nem tudta teljesen betölteni ez az égi muzsika. Mint minden jó édesanyára, így reá is ránehezedett sok-sok munka és a nevelésnek minden gondja s ez annál nehezebben borúit a jóságos Szűz lelkére, mert jól tudta, hogy akit reábízott az isteni Gondviselés, az magának az Istennek Fia.

1. *Az isteni Gyermek – a Szűzanya gondja.* A kisded Jézus ép oly egyszerű, igénytelen kicsike volt, mint a többi drága kis gyermek. Emberré lett, ember formájában jelent meg. «És az Ige testté lőn». (Jn. 1,14.) A boldogságos Szűzre nehezedett a feladat, hogy isteni gyermekének életéről gondoskodjék. – Mi kell a kis gyermeknek? Meleg otthon, szép környezet, étel és ital, ruházat és saru. De ez mind munkának, áldozatos munkának a gyümölcse. Különösen olyan családban, ahol keze munkájával keresi a családapája a mindennapi kenyeret. Hát még ha azt akarjuk, hogy *fehér* legyen a kenyér, hogy egy kis hús is jusson mellé... Mennyi munka, mennyi gond! – Ámde ezen gond mellett ott van a nevelés felelőssége. A szent Szűz Isten anyja volt, de az isteni Gyermek az ő gondjára szoruló kicsike volt... A boldogságos Szűz, mint édesanyja, átérezte azt a felelősséget, ami a kis Jézus születésekor ránehezedett. Ezért mondjuk: nem töltötte be lelkét az égi karok titkos muzsikája, mert ránehezedett a kis Jézus jövőendő életének minden gondja, minden fáradtsága.

2. *Minden gyermek – édesanyja gondja.* A kis Jézus lábainál a jó Szűzanya képében az édesanyák mutatkoznak be. Azok a gondos lelkek, akik az éjjelt is nappallá teszik, hogy gyermekeik életéről gondoskodjanak. Még a festőművészek is így szokták megrajzolni az édesanyát, amint aggódó, gondoskodó szemük rajta pihen kicsike gyermekeiken. Az írók pedig úgy írnak a jó édesanyáról, hogy életét is szívesen áldozza, csak szeretett gyermekét baj ne érje. «Rachel siratja gyermekeit...» – De le sem írható az a sok szeretet és gondoskodás, mely az édesanyák lelkéből árad gyermekeik érdekében!... A kis bölcsőnél szép képekben rajzolódik meg a jó édesanya előtt a gyermek jövője. Gyermekében minden édesanya valami szépet és jót lát. És mindegyik úgy tekint rá, mint aki büszkesége és dicsősége lesz a családnak. Ha ránéz a mosolygó kisgyermek arcára, akkor ujjongás támad lelkében, mert a gyöngéd mosoly eloszlat minden gondot, minden árnyat. S a gondos anya lelke örül: «mert ember született a világra». (Jn. 16,21.) De ezen szép képek mellett megjelenik előtte sok-sok sötét árnyék is Betegség, nélkülözés, sőt nem ritkán! a félelmetes halál árnyéka is. Ezek csak fokozzák benne azt a gondot, amivel gyermekének tartozik. Csendes, titkos terhek ezek, melyek ránehezednek a lelkére, melyeknek elűzése csak önfeláldozó és gondos munkával lehetséges. Bármily kedves is a gyermek, az édesanyának felelősségteljes gond, teher, melyről a szerető édesanya repeső lélekkel mondja: édes teher...

A kis Jézus a boldogságos Szűznek legnagyobb kincse s az emberiségnek legnagyobb öröme. «Íme tétetett ez sokak... föltámadására». (Lk. 2,34.) A bölcsőben fekvő kicsike az anyjának legnagyobb

kincse, de egyúttal életének legnagyobb gondja. S ez a gond, ez a fáradság akkor válik örömmé, ha az ő gyermekében is teljesül az, amit az evangélium mond a kis Jézusról: «Növekedik vala kedvességben és bölcsességben Isten és emberek előtt». (Lk. 2,52.)

Szilveszter este.

Az állatvilágban olyan állatkák is vannak, melyek csak néhány napig, óráig élnek. Ha ezek a kis élő lények mérni tudnák az időt, akkor életüknek mértéke az óra, vagy a perc lenne. – Az ember évekkel méri az idejét. Napoknak egymásutánja adja az évet; sok történik ez alatt, mégis az örökkévalósághoz hasonlítva parányi pillanat az egész. – És mégis: bármily kicsiny is az év, az ember életében előkészület ez az örök életre...

1. *Kicsiség az ét.* Napok egymásutánja, melyek hónapokká szövődnek! Napkeltét napnyugta követi, a nappalt éjszaka váltja fel, folyik az idő, peregnék a napok s ezt a forgó-mozgó keretet *cselekedeteivel* tölti tő az ember. – Az egyik így gondolkozik: Minden órának szakítsd le virágát. «Mondám szívemben: Elmegyek és bővelkedem gyönyörűséggel és élek a javakkal». (Prédikátor 2, 1.) Kiüríti az élvezetnek poharát, vígság közt, mulatozások közt telnek napjai és nem veszi észre, hogy életerőit pusztítja, testét, lelkét sorvasztja... – A másik így gondolkodik: fáradok és dolgozom, gyűjtök, hogy gyermekeimnek és családomnak maradjon. Még az éjjelt is nappallá teszi, dolgozik és küszködik. Rabszolgává, vagyonnak rabszolgájává teszi önmagát! Szegény! Nem veszi észre a Szentírás igazságát: «Aki gazdagságában bízik, elesik». (Péld. 2,28.) – A harmadik így szól: meghallgatom az én Uramat, Istenemet, mikor lelkemben szól... «Szólj Uram, mert hallja a te szolgád!» (1Sámuel 2,9.) Csendesen hallgatom lelkemben csendülő szavát. Az Isten szólal meg lelkemben, mikor rátereli figyelmemet, hogy az Isten gyermeke és a mennyország örököse vagyok; ő beszél akkor is, mikor parancsait hallom. «Ha pedig az életre be akarsz menni, tartsd meg a parancsolatokat». (Mt 1,17.) Minden napot úgy osztok be tehát, hogy egy nap se múljon el anélkül, hogy az örök élet számára ne gyűjtöttem volna... Kicsiny az életem, kicsiny egy év, de minden perce az örök életet szolgálja.

2. *És mégis az örök élet előkészítője.* A mennyek országának várományosai vagyunk. De ezt a nagy isteni kincset földi életünkkel kell kiérdemelnünk. – A mennyei koronát minden ember maga készíti magának. A koronák aranyból, ezüstből, vashból készülnek, az igaziakat drágakövek, a hamisakat színes üvegek díszítik. Hogy milyen lesz a mienk, az a mi életünktől függ. Aki több és szebb jócselekedettel gazdagítja életét, az *arany* koronát készít magának. Szent Pál azt mondja: «Jó harcot harcoltam, a hitet megőriztem, egyebekben el van téve számomra az igazság koronája». (2Tim. 4,7.) Hozzátehetnénk e néhány szót is: aranyból vert korona vár téged, nemzetek apostola, mert a föld aranyáról lemondta; drágakövekkel ékített koronát nyertél, mert drágakövek lesznek azok a lelkek, melyeket Krisztushoz vezettél. – A mi életünkben is lemondás, küzdelem. Isten- és emberszeretet, mind, mind hozzájárul a mennyei korona készítéséhez, melyet a túlvilági életben nyerünk. A gyermeklelkek nevelése, szépséges kifejlesztése lesznek azok a drágakövek, melyek a mi dicskoronánkat csillogóvá teszik. – Az Úr Isten is azt mondja, hogy a földi élet szerint fogja mérni az ítéletet. «Akkor majd így szól a király azoknak, kik jobbja felől lesznek: Jöjjetek Atyámnak áldottai, bíjátok a világ kezdetétől nektek készített országot. Mért éheztem és ennem adtatok, szomjúhoztam és innom adtatok, jövevény voltam és befogadtatok engem». (Mt 24,35-36.) Úgy használom föl életemet, hogy minden napom mennyei koronám készítésének munkanapja legyen.

Aki földi koronát készít, az időnkint megvizsgálja, mennyire haladt előre a munka? Van-e művészi szép formája, van-e csillogó drágaköve, alkalmas-e arra, hogy királyi fejet díszítsen? Szilveszter este vessük föl e kérdést, hogy *dolgoztunk* ezen éven át mennyei koronánk kialakításán? S ha vizsgálódásunk hibát talál, akkor előttünk a javítás lehetősége, ha pedig azt állapíthatjuk meg, hogy jó harcot harcoltunk, jól dolgoztunk, akkor imára kulcsolva kezünket, azt mondjuk: Isten kegyelmével a jövőben is így dolgozom...

Újév napja.

Evangélium: Szent Lukács 2,21.

És minekutána eltelt a nyolcad-nap, hogy körülmetéltessék a gyermek, hívaték az ő neve Jézusnak, miképp az angyaltól elneveztetett, mielőtt méhben fogantatott.

* * *

A régi emberek mesés hite szerint az évnek határán két könyvet kapott az ember. Egyik a múltat tartalmazta, másik a rejtelmes jövőt. Az elsőből olvashatott mindenki, de a másikhoz nyúlni nem volt szabad, mert az emberi szem előtt elmosódtak a betűk s úgy sem olvashatott a jövőendő könyvéből. – Ha nem is ebben a formában, valamiképp mégis igazuk volt a régi öregeknek. A múlt könyvét tényleg megkapjuk, mert emlékezetünkben élnek a lepergett évnek bennünket érintő eseményei, a jövő eseményeit pedig homályban látjuk s csupán Istentől kért jókívánságokkal próbáljuk rózsássá változtatni az ismeretlent.

De kérdem, mit ér nekünk a múlt könyve és a jövő jókívánsága?

1. *A múlt tapasztalatain okulnunk kell!* A könyvet forgatni kell, lapjai tanulságot foglalnak magukban, azért olvassa az ember. *Ebbe* a titkos könyvbe saját magunk irtunk. Nem ceruzával, sem tintával, de cselekedeteinkkel. Most vesszük csak észre, hogy egyik cselekedet a másiknak szülőanyjává lett. Rossz barátok, rossz társaságok okozták romlásunkat; egyenetlenkedések, civódások okozták durva, sokszor Istent káromló beszédeinket; a munkakerülés, korcsmázás okozta a részegeskedést vagy erkölcstelen, parázna életet. «Nyílt sir az ő torkuk, nyelvüket álnokul forgatják». (5, Zsolt. 11.) Az igazi könyveket azért forgatja az ember, hogy okuljon belőlük. Az élet könyvébe is azért tekintünk, hogy a múlt megismerése a jövőre vonatkozólag jobb elhatározásokat keltsen bennünk. – Sokszor olyan nehéznek és feketének tűnik fel a régi élet, hogy szinte fölsóhajt az ember, bár tűnnék el a múlt. És az Úr Jézus nagy kegyelme ezt is lehetővé teszi; a bűnbánat szentsége fehérre teszi a fekete lapokat. A tenger mélyére süllyeszti a múlt eseményeit, amikor azt suttogja nekünk: «Ember, megbocsáttatnak neked a te bűneid». (Lk. 5,20,) «Ha bűneitek leendenek, mint a karmazsin, mint a hó megfehérednek; és ha pirosak leendenek is, mint a bíbor, lesznek mint a fehér gyapjú» (Iz 1,18.). De bár fehér lesz a legfehérebb lap is, azt a tanúságot semmi sem törli ki a lélekből: Ember, a jövődet jobbá kell tenned, jobbá is teheted, mert ezt is magad alakítod.

2. *A jövőt jobb alapokra kell építenünk.* Hagyományos szokás, hogy az újév reggelén boldog újévet *kívánunk* egymásnak. És ebbe a kívánságba befoglalnak mindent, ami szép és jó. Egészséget, boldogságot, Istennek tetsző életet. Ha pedig arra gondolunk, hogy e kívánságok teljesülése jórészt tőlünk függ, akkor különös öröm tölti el lelkünket. Pedig ez így van. A jövő könyvét mi írjuk a múlt tapasztalatai alapján. Isten kegyelmétől függ alapjában a jövő, de az sohasem hiányzik, mert Isten mindenkit segít, a többi pedig rajtunk múlik. Az újév napján meg kell rajzolnunk a jövő év képét, ki kell gondolnunk azt az életformát, melyet élni akarunk s erőteljes lélekkel nekiállva bizton remélhetjük, hogy azt végig is élhetjük. «Az éj elmúlt, a nap pedig elközelgett; vessük el tehát a sötétség cselekedeteit és öltözzünk a világosság fegyvereibe». (Róm. 13,12.) És így alakul és valósul a jövő, melyet csupán *kívánságokkal*, halmoztak el jó barátaink!

Az újév evangéliuma szerint ezen a napon kapta a betlehemi Kisded szent nevét. Az év első napja élén tehát e szent név, tündököl: Jézus. Az egyház nem ok nélkül teszi ezt Mintha azt mondaná: Tedd életed minden cselekvésének élére e szent nevet, vele kezdj el mindent s így helyesen éled életedet. A szebb jövőn dolgozva, Jézus szent nevében kezdem az évet s hiszem, hogy e szent név erejétől áthatva, olyanná teszem életemet, hogy részemre boldog, az emberek előtt kedves és Istennek tetsző leszen...

Jézus neve napja. (Jan. 2.)

Evangélium: Szent Lakács 2,21. – (Lásd újév napját.)

A család legkedvesebb ünnepe a családfő névünnepe. A kis gyermekek ilyenkor virágot hoznak és verseket mondanak. Szeretettel köszöntik a családfőt, ki kenyeret, ételt, italt, ruhát szerez nekik. A katolikus nép előtt Jézus szent neve a legkedvesebb. Mikor ezt a szent nevet ünnepli az egyház, akkor örvendezik kicsiny és nagy, mert mennyei Atyjának névünnepeét üli. «Te vagy Uram a mi Atyánk, a mi Megváltónk, a te neved öröktől fogva van». (Iz 63,16.)

1. *Az Úr Jézus névünnepe – a kicsinyeié ünnepe.* A kis gyermek lelkében az Úr Jézus névünnepe a karácsonyi kis Jézus képét kelti fel. Azért oly kedves hangzású neki e szent név, mert azt a fehérruhás, aranyhajú kis Jézuskát juttatja eszébe, aki ajándékokat hoz, gyertyákkal díszített fácskát küld s játékokkal, mesekönyvekkel halmozza el a kicsikéket. Hogyne örülne a kis gyermek annak, hogy ennek a kis Jézusnak névünnepe van? Köszönti is őt lélekben. De az ő köszöntése inkább köszönés. Hálás lélekkel köszöni meg azon sok jót, amit tőle vett és nyert. Szép karácsonyfát, sok ajándékot... Az oko-

sabb gyermek már a lelki ajándéka is gondol... De ebben a köszöntésben ígéret is rejtőzik; az az ígéret, hogy lelkét a kis Jézuskához hasonlóan tisztán és ártatlanul fogja megőrizni, így a kicsikének névnapi köszöntése a lélek följánlása s ez az ajándék a legkedvesebb a kis Jézuskának.

2. *De ünnepe ez a nagyoknak is.* Jézus nevének hallatára minden ember megtalálja azt a Krisztusképet, mely után lelke epedezik. – A szegény küzdő munkásember előtt megjelenik a galileai Mester, aki szegényes ruhában, fáradtan jár-kezel Galileában; tanít, dolgozik, de soha meg nem roppan... «A rókáknak barlangjaik vannak; és az égi madaraknak fészkeik: az ember fiának pedig nincs hova fejét lehajtsa». (Mt 8,20.) – A fájdalomtól lesújtott, szenvedő ember a Golgota felé menő Jézusra gondol. «Bizonyára a mi betegségeinket ő viselte és a mi fájdalmainkat ő hordozta», (Iz. 53,4.) – A szenvedő Krisztusarc vigaszt is mutat, mert átsugárzik rajta a mennyei Atyába vetett végtelen bizodalom. A szenvedő ember erre a Jézusra gondol s csendes lélekkel hallgatja hívogató beszédét: «Ha ki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát, vegye fel keresztyét és kövessen engem». (Mt 16,21.) – Akit összetört a szenvedés, akit megroppantott az élet nehézsége, az a biztató Krisztusképet látja maga előtt, midőn megszólal és így szól: «Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik fáradoztok és terhelve vagytok és én megnyugtatlak titeket». (Mt 11,28.) – Aki nagy célokért küszködik, aki az emberiség boldogságán dolgozik, az előtt az a Jézusarc jelenik meg, mely arra tanít: Ti testvérek vagytok, egy a mi Atyánk, az Úr. Az önzetlen munkát, embertársaink tiszta szeretetét az Úr Krisztustól tanultuk, Ő jelenik meg tehát előttünk, midőn munkánkban példaképünket, vezérünket keressük.

Amint látjuk: minden ember rátalál Jézusban arra, akit szíve-lelke áhítozva vár. Hogyne örülne tehát minden ember, mikor az Úr Jézusnak, mindnyájunk mennyei Atyjának névünnepeét ünnepli? – Mi felnőttek is üdvözetet mondunk az Úr Jézus névünnepeén. De ezen köszöntésbe kérő hang is vegyül. Az a hang, mely azt kéri, hogy Krisztus szent kegyelme szálljon ránk s adjon erőt, hogy mi ezt a Krisztusképet, melyet magunk előtt látunk, hűen követhessük.

A keresztyén hívő mindig meghajtja fejét, valahányszor e szót kimondja: Jézus! «Nekem hajol meg minden térd és esküszik minden nyelv». (Iz 45,24.) – Az Úr Jézus nevének kiejtésekor történő fejhajtás annak a tiszteletnek és hódolatnak jele, mellyel isteni Mesterünknek adózunk. A név az ő személyét jelenti, azt az isteni személyt, aki mindnyájunknak, kicsinyeknek és nagyoknak egyaránt vezére. Mikor nevét tisztelettel övezzük és névünnepeén hódolattal imádjuk, neki hódolunk, akiről maga a Szentlélek Úristen mondta: «Ez az én szerelmes fiam, kiben nekem kedvem telik». (Mt 3,17.)

Újév és Vízkereszt közötti vasárnap.

Evangelium: Szent Máté 2,19-23.

Meghalván pedig Heródes, íme az Úr angyala megjelenik Józsefnek álmában Egyiptomban, mondván: Kelj föl, vedd a gyermeket és anyját, és menj Izrael földre; mert meghaltak, kik a gyermek élete ellen törtek vala... Ki fölkelvén, vevé a gyermeket és anyját, és jöve Izrael, földre. Hallván pedig, hogy Arkelaus uralkodik Judeában, atyja, Heródes után, féle oda menni; és megintetvén álmában, eltéve Galilea részeire. És megérkezvén, lakék azon városban, mely Názáretnek nevezetik, hogy beteljesedjék, ami megmondott a próféták által: hogy názáretinek fog hivatni.

* * *

Nagy Károly császár egyik fényes udvari ünnepségén, bekopogtatott néhány koldus. A kamarás bámulva kérdezi tőlük: Hogyan kerültök ide, ahol királyok és hercegek gyűlnek össze? Az öregebb ezt felelte: «Mit csodálkozol?» Nagy ünnepségre gyűltek össze az ország nagyjai, eljöttünk tehát mi is, egyszerű emberek. Jól tudhatod, hogy a legnagyobb Úr születésénél is a legszegényebb pásztorok és hatalmas királyok találkoztak. És ha különböző volt is ruhájuk, *egyforma volt a lelkük, s egyforma szeretettel fogadta őket az Úr*. – Az öreg koldusnak igaza volt. A betlehemi Kisded előtt egyszerű pásztorok és hatalmas királyok találkoztak, mert összehozta őket *Istent kereső, egyformán buzgó lelkük*.

1. *Pásztorain jöttek* A betlehemi Kisdedhez a környék egyszerű lakói, a pásztorok jöttek legelőszőr. «A pásztorok szólának egymáshoz; menjünk el Betlehembe, és lássuk meg e dolgot, melyet az Úr jelentett nekünk». (Lk. 2,15.) Készséges lélekkel, örvendező szívvel mentek, mert az Úr; hívta őket... «És elmenének sietve, és találák Máriát és Józsefet, és a jászolban fekvő Kisdedet». (Lk. 2,16.) – Kell-e csodálkoznunk azon, hogy a legszegényebb embereket hívta az Úr? A szegényes gúnya alatt *nagyon* értékes lélek lakhat. Mert Isten előtt igen gazdag lehet az is, akinek egyszerű a ruhája, kinek

nincs ékszer a fején, aki ezt mondhatja: «Ezüstöm és aranyom nincsen». (ApCsel. 3,6.) – A szívek és vesék vizsgálója belát a lélekbe; s akinek lelke tiszta, akinek szíve minden jóra készséges és hajlandó, azt értékes embernek ítéli az Isten. – A betlehemi Kisded mellett megkérdezhetjük mi is: Hasonlók vagyunk-e lélekben a Krisztust imádó pásztorokhoz? Kérdezhetjük: hányszor hívott az Úr, hogy hozzá menjünk, hányszor csendült meg lelkiismeretünk hívó szava, hányszor próbált Istenhez vinni jó emberek beszédje? A betlehemi pásztorokkal együtt térdeljünk a kis Jézuska lábaihoz és kérjük szent kegyelmét.

2. *Királyok jöttek.* Messze keletről csodálatos csillagtól vezetve jöttek a napkeleti bölcsek. «Hol vagy a zsidók királya? mert láttuk csillagát napkeleten, és eljöttünk imádni őt». (Mt 2,2.) – De mi volt ezeknek a nagy hatalmas királyi férfiaknak legnagyobb értékük? Az-e, hogy koronát viselt a fejük, hogy arannyal átszőtt volt a palástjuk? Hogy szolgálknak serege kísérte menetüket?... Ha csak ez lett volna, vajon akkor hívta-e őket az Úr? Hiszen a vagyonról úgy beszél a szentírás: «Jobb a jónév sok gazdagságnál; ezüstnél és aranynál a kedvesség». (Péld. 22,1.) A bölcsek lelkében a legnagyobb érték az volt, hogy keresve keresték az igazságot, keresve keresték az Istent s a betlehemi kisdedben megtalálták az isteni Megváltót

A betlehemi kisded jászolánál pásztorok és királyok találkoztak. «A gazdag és szegény találkoznak; az Úr alkotta mind a kettőt». (Péld. 22,2.) A legegyszerűbb nép és a leggazdagabb fejedelem együtt térdel a kicsi jászol előtt. De nemcsak abban találkoztak, hogy egyidőben érkeztek, hanem találkoztak abban is, hogy egyek lélekben, jóindulatban, készségben. Pásztor és király Krisztus imádásában egyek lettek, mert lelki munkájukkal egyformává alakították magukat. A kis Jézuska előtt történt ez a találkozás. Nem csoda! *Isten előtt* gazdag és szegény egyenlő, ha lelkük egyformán nemes, tiszta és szeretetteljes.

Vízkereszt ünnepe.

Evangélium: Szent Máté 2,1-12.

Mikor tehát született Jézus Júda Betlehemében, Heródes király napjaiban, íme bölcsek jövének napkeletről Jeruzsálembe, mondván: Hol vagy, aki született, a zsidók királya? mert láttuk csillagát napkeleten, és eljöttünk imádni őt. Hallván pedig ezt Heródes király, megháborodék, és vele egész Jeruzsálem. És összegyűjtven mind a papi fejedelmeket és a nép írástudóit, tudakozódik vala tolok: hol kell születnie Krisztusnak? Azok pedig mondták neki: Júda Betlehemében; mert így van megírva a próféta által: És te Betlehem, Júda földje! éppen nem vagy legcsekélyebb Júda főbbjei között; minthogy belőled származik a vezér, ki népemet, Izraelt kormányozni fogja. Akkor Heródes titkon hivatván a bölcseket, szorgalmasan megtudá tőlük a nekik megjelent csillag idejét. És elküldvén őket Betlehembe, monda: Menjete, kérdezkedjete szorgalmasan a gyermek felől; és ha megtaláljátok, izenjétek meg nekem, hogy én is elmenvén, imádjam őt. Kik meghallgatván a királyt, elmenének. És íme a csillag^ melyet láttak vala napkeleten, előttök méne; mignem oda eljutván, megállapodék a hely fölött, hol a gyermek vala. Meglátván pedig a csillagot, örülének igen nagy örömmel. És bemenvén a házba, megtalálták a gyermeket anyjával, Máriával, és leborulván, imádták őt. És megnyitván kincseiket, ajándékokat adának neki, aranyat, tömjént és mirrhát. És feleletet vévén álmukban, hogy vissza ne menjenek Heródeshez, más úton térének vissza tartományukba.

* * *

Egy gazdag ember vagyonának nagyobb részét még életében szétosztotta két fia között és szép palotájából állandóan figyelte gyermekeit. Az egyik udvarára mindig csak befelé jártak a kocsik, hordták a gabonát, vagyont; kifelé csak az árusok kocsijai mentek. A másik udvarára a társzekerek után szegények, elhagyatottak, nyomorékok fordultak be. Üres kézzel mentek és gazdagon távoztak. Egyszer az apa maga elé hívatta mindkettőt és megkérdezte őket, hogyan gazdálkodnak. A nagyobbik büszkén felelt apjának: «Vagyonoddal jól gazdálkodom; csüremeim gazdagsággal teli; halomra gyűjtök gabonát, hogy nálad is gazdagabb legyek». A másik szelíden azt felelte: «Földi kincseimmel én is gazdálkodom, de a legtöbbet azok a szegények gyűjtenek számomra, akik vagyonom javát magukkal viszik. Ezek ugyanis Isten előtt gyűjtenek számomra égi kincseket».

1. *Kinek gyűjtött, aki mindig gyűjtött?* Röviden így felelhetnék: vagyont, áldozati tárgyakat gyűjtött, de nem áldozta fel az igaz Istennek, hanem kincseivel együtt önmagát is feláldozta a pénz halvá-

nyának. – Az öreg édesapa szomorúan hallgatta a nagyobb fiú beszédjét. Eszébe jutott neki az evangélium szava: «Lelkem, van sok jószágod, sok esztendőre eltevé; nyugodjál, egyél, igyál, vígan lakozzál. Az Isten pedig monda neki: Esztelen! ez éjjel számonkérlek lelkedet; amiket tehát szereztél, kié lesznek?» (Lk. 12,19.) Eszébe jutott neki, hogy a búzakalászt a tűzvész elperzselheti, a földeket árvíz elöntheti. Eszébe jutott az Úr szava: «Ne gyűjtsetek kincseket a földön, ahol a rozsda és a moly megemésztí». (Mt 6,20.) Szomorúan gondolt arra, hogyan fog ez a fiú felelni akkor, mikor az Úr felelőségre fogja vonni, mondván: «Adj számot sáfarkodásodról!» (Lk. 16,2.) – Akármily magasak asztagaik, akármily nagyokká nőnek kazlaink, mégis csak igaz, hogy amiket összegyűjtögetünk, egy darabig megvannak, s azután pusztulnak. Áldozati tárgyak ezek, melyekből áldozatot mutatnak be vagy Istennek, vagy a pénz halványának. De érdekes: aki kapzsi természettel a kincsnek, a bankónak, földi személyeknek áldozik, az valóban *lelkének nyugalma és üdvösségét* dobja áldozatul. «Mert ahol kincsed vagyon, ott vagyon szíved is.» (Mt 6,21.) Életének örömet az arany csillogása, csengése adja, semmi munkát, semmi fáradságot sem kiméi, hogy növekedjek az értéktelen vagyontömeg. Még a napkeleti bölcsek példája szerint sem nyúlna az aranyához, hogy áldozatul vigye a kisded Jézuskának. Gyűjti, halmozza a vagyont s inkább önmagát, saját boldogságát, földi és mennyei boldogságát hozná áldozatul a pénz halványának...

2. *Kinek gyűjtött, aki mindig adott?* A másik fia beszédét könnyes szemekkel hallgatta a jó apa. Eszébe jutott, hogy ez a fia az Úr Jézus szent tanítását követi: «Ha valaki italul egynek a legkisebbek közül egy pohár hideg vizet ad csak a tanítvány nevében, bizony mondom nektek, nem veszti el jutalmát.» (Mt 10,42.) Eszébe jutott, hogy ennek a kedves gyermeknek munkája *nem a földért, hanem lélekért és az örök értékekért* történik. «Keressétek először az Isten országát és az ő igazságát és ezek mind hozzáadottnak nektek.» (Mt 6,33.) A földi kincs, a halomra gyűjtött vagyon földi boldogságunk alapja. De csábító varázsa könnyen *rabszolgájává* tesz minket. Hamis istennek teszi magát, mely előtt áldozatul kell hozni önmagunkat. Valóban akkor használjuk jól a vagyont, ha áldozati tárggyá tesszük, melyből örömmel áldozunk a jó Isten szándékának megfelelően a szegényeknek. Így áldozati tárgy leszen, mely állandóan ég a mi lelkünk üdvösségéért. A napkeleti bölcsekről azt mondja egy régi hagyomány, hogy királyi családból származó hatalmas fejedelmek voltak. Mikor azonban a titkos csillag megjelent és az Isten intő szava is arra figyelmeztette őket, hogy induljanak a kis Jézus imáadására, akkor földi kincset áldozati tárgynak nézik. Aranyat, tömjént és mirhát visznek, tevékre rakják, hogy elvigyék messze. Betlehembe vitték és ott az ég és föld Királyának lábaihoz tették. A napkeleti bölcsek példáját követte a jó apa kisebbik fia, e szép példát kövessük mi is. Vigyük áldozati tárgynak a földi vagyonunkat, amelyet, ha mások segítségére is fordítunk, Isten előtt kedves áldozati tárggyá változtatunk.

Az arany, tömjén és mirha csak a földi vagyon jelképe. Az az ember használja fel jól, aki az Isten parancsa szerint áldozati tárgynak használja. Aki azonban halványának tekinti, az önmagát teszi tönkre, örömeit, önmagát áldozza fel áldozati tárggyal a pénz hamis istenének. A napkeleti bölcsek példája megmutatja, mily örömmel kell áldozatot hozni a földi vagyonból. Aki földi kincseit áldozatul hozza, az jutalmul megtalálja Krisztust. A földön is és a mennyországban is...

Vízkereszt után 1. vasárnap.

Evangélium: Szent Lukács 2,42-52.

És mikor Jézus tizenkét esztendősen lett, fölmenének ők is Jeruzsálembe az ünnepi szokás szerint. És elvégződve az ünnepnapok, midőn visszatértek, a gyermek-Jézus elmaradt Jeruzsálemben és nem vevék észre szülői. Vélvén pedig őt az az útítársaságban lenni, ménének egy napi utat, és keresek; őt a rokonok és ismerősök között. És meg nem találván, visszatérének Jeruzsálembe, keresvén őt. És lőn, harmadnap múlva megtalálák őt a templomban a tanítók között ülve, amint hallgatta és kérdezte őket. Álmélkodának pedig mindnyájan, kik őt hallgatták, az ő okosságán és feleletein. És látván: őt, csodálkoznak. És anyja monda neki: Fiam! miért cselekedtél így velünk? Íme atyád és én bánkódva kerestünk téged. És monda nekik: Mi dolog az, hogy engem kerestetek? nem tudtátok-e, hogy amik az én Atyáméi, azokban kellennem?

De ők nem érték az igét, melyet nekik szólott. És elméne velők, és jöve Názáretbe és engedelmes vala nekik. Anyja pedig ez igét mind szívében tartja vala. És Jézus növekedik vala bölcsességben és időben és kedvességben Istennél és embereknél.

* * *

A bimbó rózsává fakad, a kis gyermek férfiúvá serdül. Ez az élet törvénye. De a gyermeklélek kifejlesztése nem könnyű dolog.

Fenséges, Istenadta feladattá lesz, melyet így állíthat maga elé minden szülő: mivé kell tennem lelkem-szerette gyermekemet?

1. *Természetes emberré.* A kis virágot ápolni kell. Víz, fény, napsugár, gondos kertészkező istápolja. Csak így lesz gyengeszirmú és jóillatú virággá. A gyermek is rejtett erőket hordoz, fejlődésre képes. Ezeket kell kihozni belőle. *Testi* életéről gondoskodik a dolgos szülő, de *szellemi életét* is ki kell fejleszteni. «Aki tanítja fiát, dicséretet nyer miatta és háza népe között dicsekedni fog benne.» (Sir. Fia 30,2.) A gyereklélek olyan, mint az üres tábla. Minden írható rá. Az otthoni nevelés adja az első sorokat. Az iskola folytatja. Ott tanulja meg a betűvetést, olvasást; ott ismeri meg, mi jó és rossz; ott kezdi érezni, hogy *emberré lenni annyi, mint a durva anyagi világ fölött a szellem erőit érvényesíteni.* «Töltsétek be a földet és hajtsátok azt birodalmatok alá, és uralkodjatok a tenger halain és az égi madarakon és minden állatokon, melyek mozognak a földön.» (1Móz. 1,28.) De mindez csak kezdet. Az Úr szava szerint magasabb cél áll előttünk, nemcsak emberré, de krisztusi emberré kell lennünk. «Mert mind, akik Isten lelkétől vezéreltetnek, azok az Isten fiai.» (Róm. 8,14.) Mivé kell nevelned gyermekedet? – kérdeznéd ismét. Az igazi felelet így hangzanék:

2. *Krisztusi emberré.* Alapokat csak azért vetünk, hogy tovább építsünk. Szántani azért szántunk, hogy vethessünk, arathassunk. Testi erőket, tudást csak azért fejlesztünk, hogy ezen alapon, ezen természetes alapon *a természetfölötti életet kifejleszthessük.* Isten fiává tett, természetfölötti életre képesített; ezt élni, ezt a földön kialakítani és a túlvilágon is folytatni – ez a legfölségebb élethivatásunk. – «Én azért jöttem – mondja az Úr –, hogy életük legyen és bővebben legyen.» (Jn. 10,10.) És ezt úgy teljesíthetjük, hogy a vallásos életet átültetjük a gyerek lelkébe. A gagyogó gyermek rebegje az Úr imáját, a kis gyermek édesanyja mellett legyen a templomban, a lefekvés, felkelés idején imát mondjon a kis ajak... a kis gyermek erkölce gondoskodás tárgya legyen. Jó szülő! Igen vigyázz! Amit te építesz, esetleg mások lerombolják. Aggódva kell keresnetek gyermekeiteket!... Hol van? Mit csinál?... Barátok, utca, rét, iskola mind, mind szerephez jut!... Boldog lesz az a szülő, ki a templomban találja rá kis gyermekére... Észrevétlenül, de életerősen kerül át lelkébe az a titkos, vallás-erkölcsös szellem s ennek erőivel kezd fejlődni benne a krisztusi ember.

A mai evangélium a szent család gyönyörűsége, gondoskodó szeretetéről és finom belső életéről beszél. Oly örömmel mondogatjuk, hogy a szent család a mi kis családuknak eszményi képe: Tegyük az-za! Áldozatkész családatya, Isten lelke szerint nevelő édesanyja megvalósíthatja ezt. Ily család azután boldogan is mondhatja gyermekéről: «... növekedett vala bölcsességben, időben és kedvességben Istennél és az embereknél».

Vízkereszt után II. vasárnap. Evangélium: Szent János 2,1-11.

És harmadnapon menyegző lőn galileai Kánában; és ott vala Jézus anyja. Meghívaték pedig Jézus is és az ő tanítványai a menyegzőre. És elfogyván a bor, monda Jézus anyja neki: Nincs boruk. És monda neki Jézus: Mi közöm nekem és neked? asszony! még nem jött el az én óráim. Monda anyja a szolgáltnak: Amit nektek mond, cselekedjétek. Vala pedig ott hat köveder helyezve a zsidók tisztulására, mindenik két vagy három mértékű. Monda nekik Jézus: Töltsétek meg a vedreket vízzel. És színig töittek azokat. És monda nekik Jézus: Merítsetek most, és vigyétek a násznagynak. És elvivék. Amint megízlelte a borra lett vizet a násznagy és nem tudta, honnét való az, de tudták a szolgálk, kik a vizet merítették vala; hívá a násznagy a vőlegényt és monda neki: Minden ember először jó bort ad, és miután megrészegülnek, akkor azt, mi alábbvaló; te pedig mindeddig tartottad a jó bort. Ez volt Jézus csodatételeinek kezdete a galileai Kánában; és kijelenté az ő dicsőségét, és hívének őbenne tanítványai.

* * *

Krisztus jelenléte mindent szentté avat. Azért szent a templomunk, mert ott van Krisztus; akkor szent az élet, ha velünk van Krisztus; akkor szent a lélek, ha benne lakik Krisztus. Egész életünket átjárja ő, vele kezdjük lelki életünket (keresztség), vele éljük életünket (Oltáriszentség) s az jelenlétében

tesszük szentté legfontosabb életszövetségünket is (házasság).

1. *Jelenlétében kötjük a házasságot.* Az oltárhoz megyünk, hol Krisztus lakik, hol az egyház szolgálja előtt ígéretet teszünk, áldást veszünk, kegyelmet nyerünk s esküvel is megerősítjük ígéretünket. Lehet-e szentebb az élet valamelyik ténye, annál, amelyet szentségnek erejével, kegyelmével kezdünk? Még az oltárhoz sem hétköznapi ruhában, de még kevésbé hétköznapi lélekkel járulunk. Csak a megtisztult lelkű jegyesek térdelhetnek az Úr oltára elé s jelenthetik ki Krisztus előtt: mi egymással örök szövetséget kötünk. «Azért már nem kettő, hanem egy test.» (Mt 19,6.) Krisztus áldó keze emelkedik fel a pap kezével, mikor megáld bennünket, lelkünk lekötöttsége történik akkor, mikor kezünket emeljük Krisztus feszületére. S a szentség kegyelme is erőket közöl, lelket fejlesztő, ígértartó, életszövetséget boldogító erőket. Lehet-e szentebb valami annál, amit Krisztus előtt, az oltár lépcsőjénél Krisztus kegyelmével tehetünk?

2. *Jelenlétében éljük.* Kegyelmet és áldást véve kezdjük el az új életet. Oly nehéz volna egyedül menni, szeretnők megfogni Krisztus kezét s azt mondani: Krisztus, vezess minket, mert hisz a szép és rózsás színben tűnő jövőt rideg kézzel tépi szét az élet. «Maradj velünk, mert esteledik és már hanyatlik a nap». (Lk. 24,29.) De mikor van velünk Krisztus? A nép mondása ez: ahol szeretet lakik, ott az Isten. Legyen *szerető férj* a férfi. «Úgy kell a férfiaknak is szeretniük feleségüket, mint önnön testüket. Aki feleségét szereti, önmagát szereti.» (Eph. 5, 28.) Munkát, fáradságot ne kíméljen, legyen megértő lélek, nézze a hitvestársban tényleg életének társát, lelkének felét. Legyen a nő *szerető hitves* és anya. Ápolgassa a családi tűzhely melegét, sugározzon derűt, békességet a családi életbe. Tegye kedvessé az otthonát, a *szerető gyermek* csengő kacaja, derűs mosolya vidítsa fel a családi kört. A szeretetben élő családot az Isten szeretete vezeti és ahol az Isten szeretete lakik, ott tényleg a családban Krisztus velünk él. «Aki nem szeret, nem ismeri az Istent, mert az Isten szeretet.» (1Jn. 4,3.)

A kánai menyegzőről szól a mai evangélium. Krisztus jelenléte tette szentté ezen új szövetséget, melyet egy életre kötöttek egymást szerető lelkek. Az Úr beszéde azt mondja: Amit az Isten összekötött, ember fel ne bontsa. Életünknek is ez legyen vezető gondolata: *a szentség erejével kezdtük, Krisztus jelenlétében éljük a házasságot.* De érezzük át azon szent igazság erejét is: e szövetség egész életre szól, mely élet csak akkor lehet boldog, ha a szívben lakik a szeretet s ennek révén a családban él Krisztus...

Vízkereszt után III. vasárnap.

Evangélium: Szent Máté 8,1-13.

Mikor pedig lejött a hegyről, nagy sereg követi őt; és íme egy poklos jöven, imádá őt, mondván: Uram! ha akarod, megtisztíthatsz engem. És Jézus kinyújtván kezét, illetté őt, mondván: Akarom, tisztulj meg. És azonnal megtisztult az ő poklossága. És monda neki Jézus: Meglásd, ezt senkinek se mondd; hanem eredj, mutasd meg magadat a papnak, és áldozd föl az ajándékot, melyet Mózes parancsolt bizonyosággal nekik. Mikor pedig bement Kafarnaumba, egy százados méné hozzája, kérvén őt, és mondván: Uram! szolgám házamban fekszik inaszakadtan, és gonoszul gyötrődik. És monda neki Jézus: Én elmegyek, és meggyógyítom őt. És felelvén a százados, monda: Uram! nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj; hanem csak egy szóval mondjad és meggyógyul az én szolgám. Mert én is hatalom alatt való ember vagyok, vitézek lévén alattam; s ha mondom ennek: Menj el, elmegyen; és a másoknak: Jöszte, s élj ő; és szolgámnak: Cselekedd ezt, és megcselekszi. Hallván pedig ezt Jézus, csodálkozék, és monda követőinek: Bizony mondom nektek, nem találtam ennyi hitet Izraelben. Mondom pedig nektek, hogy sokan eljönnek napkeletről és napnyugatról, és letelepednek Ábrahámmal, Izsákkal és Jákobbal mennyeknek országában; az ország fiai pedig kivettetnek a külső sötétségre; ott leszen sírás és fogak csikorgatása. És monda Jézus a századosnak: Menj el, és amint hittél, úgy legyen neked. És meggyógyula a szolga azon órában.

* * *

A pogány emberek véres áldozatokat mutattak be isteneiknek, hogy a kiontott vér megtisztítsa őket bűneiktől. A hindu a Ganges folyó partjára sietett, hogy piszkos hajjai mosogassák a lélek fekélyeit. Tisztulni, tökéletesebbé lenni, erényesebbé válni – ez a nagy vágy járta és járja át most is az emberiség lelkét. Csak a mód kérdéses. Hogyan tisztulhat meg a lélek? Az evangéliumi Mesterhez megyek s tőle kérdelem: Mik a lélektisztulásnak feltételei?

1. *Az ember Istenhez közeledik.* Istenhez menni a tisztulás céljából annyi, mint hibáinkat *megismerni, megbánni* és az Úr oltára előtt töredelmesen *megvallani*. Aki külső cselekedeteit átgondolja, beszédeit, gondolatait mérlegeli, az a lélek szentélyébe lép, hol egész valójában látja saját értékes vagy értéktelen voltát. – Ez a meglátás belső, zárt életet nyit... Sokszor olyat, mely mélyen megaláz... «Könyörülj rajtam Isten a nagy irgalmasságod szerint; és könyörületed sokasága szerint töröld el gonoszságaimat. Moss meg engem mindinkább gonoszságomból, és bűneimtől tisztíts meg engem. Mert elismerem gonoszságomat és bűnöm előttem vagyok mindenkoron. Egyedül neked vétettem és gonoszt előttem cselekedtem, hogy igaznak találtassál beszédeidben és győzelmes légy, midőn ítélkezel.» (51. Zsolt. 3-6.) Milyen más úton jár a Mester s milyen távol van tőle a tanítvány?... – Lehet-e a megismerés után más érzület, mint a bánkódás a bűnök fölött? Rosszat tettem, Istent sértettem, alázattal verem a mellemet: «Én bűnöm, én igen nagy bűnöm!» Mindez a lelkedben megy végbe, mégis az Istenhez való közeledés, mert amikor távolodsz a bűntől, közeledsz az Istenhez. Elmegyek Atyámhoz – mondja ilyenkor a törődött lelkű ember. – Mikor azután az Úr templomába lépsz, akkor tényleg, külsőleg is Isten közelébe jutsz. «Uram, ha akarod, megtisztíthatasz engem.» (Mt 8,2.) A poklos beszédét mondhatod, mert hiszen hasonló vagy hozzá! Gonoszságaid kizártak az Urat követők szent táborából. Életed mételyező volt. Lelked fekélyekkel teli. Méltán veszed ajkadra a poklos beszédét, hisz a *testileg* roncsnak *lelki* rokona lettél. De ha ön-ismerésed, bánkódásod után az Úr oltára elé jutottál, akkor megtetted a lélektisztulás első feltételét: az ember Istenhez közeledik.

2. *Az Isten az emberhez leereszkedik.* «Akarom, tisztulj meg!» – ez volt a pokloshoz intézett krisztusi szó. «És Jézus kinyújtván kezét, illeté őt.» (Mt 8,3.) *Ilyen* leereszkedés lenne a lélektisztulásnak második feltétele. – De végbemegy-e az bennünk is? Az Istenhez kiáltunk bűneinkben s Isten beszédének erejével közeledik felénk a megbocsátás, «Akiknek megbocsátjátok bűneiket, megbocsátatnak nekik; és akiknek megtartjátok, meg vannak tartva.» (Jn. 20,23.) Jézusnak a tanítványokhoz, intézett beszéde ez; ezen beszéd erejére támaszkodik az Úr szolgája, mikor azt mondja neked: «Én feloldozlak téged bűneid alól». Ki ne érezte volna a szent gyónás után a megtisztult, a megkönnyebbült lélek örömet? De mi más az, mint az Isten közelségének, megszentelő kegyelmének belső megnyilvánulása. És ezzel a tisztulással több történt, mint a poklos megtisztulásával. A gyógyult beteg csak a pap elé mehetett gyógyulásának megbizonyítására. Ember *emberhez!*... A megtisztult lélek Krisztushoz megy. Nem is elé, de Hozzá! Úgy, hogy Krisztus lelkébe száll az Oltáriszentségben. Ember *Istenhez megy*, hogy Isten az ember lelkébe szálljon... «Amint engem szeretett az Atya, én is szerettelek titeket. Maradjatok az én szeretetemben. Ha parancsaimat megtartjátok, megmaradtok szeretetemben.» (Jn. 15,9-10.)

Az ember Istenhez emelkedik s az Isten emberhez ereszkedik, íme a lélektisztulásnak szent folyamata. Bár ezt tenné mindig az ember! De hányszor fordul meg a helyzet. A farsangi időkben különösen. Az ember bűnösen emberhez fordul s az Isten a bűnhöz hajló embertől elfordul. Mintha az ember beszéde ilyen lenne: Hozzád fordulok ember, tőled várom boldogságomat, örömet... Ha bűnösen is... Lehet-e más az Úr felelete, mint szánakozó elfordulás?... Keresztény testvér! Istenhez fordulj, őt keresd, mert csak így remélheted, hogy hozzád is leereszkedik s veled marad az Isten.

Vízkereszt után IV. vasárnap.

Evangelium: Máté 8,23-27.

És ő bemenvén a hajóba, követek őt tanítványai. És íme nagy háborgás lőn a tengeren, úgy, hogy a hajócska elborították a haboktól; ő pedig aluszik vala. És hozzá járulván tanítványai, felkölték őt, mondván: Uram! Szabadíts meg minket, elveszünk. És monda nekik Jézus: Mit féltek? kicsinyhitűek! Akkor fölkelvén, parancsola a szeleknek és tengernek és nagy csendesség lőn. Az emberek pedig csodálkoznak, mondván: Kicsoda ez, hogy a szelek és tenger engedelmeskednek neki?

* * *

A norvég partokon imádság és szülői áldás mellett bocsátják bárkára azokat, akik hosszú időre a viharos tengerre szállnak. Szülőknek, hitvesnek, gyermeknek imája kíséri a kenyérkeresetre induló apát, hogy veszély ne érje az imbolygó bárkán. – Az élet tengerére minden ember kihajózik; az élet tengerén is viharok dúlnak, *szenvedélyek tobzódhatnak* és csak az az ember állja meg helyét, *kit megvéd és Úr Krisztus*, akivel vele van a bárkán az isteni Mester.

1. «Uram, szabadíts meg minket, mert elveszünk!» A szenvedélyeknek természete, hogy fokozato-

san fejlődnek az emberben. Kis hibákban, apró-cseprő fogyatkozásokban már a gyermekkorban jelentkeznek. A kapzsiság vágya, az érzékiség Ösztöne, mint felborzolt vízfodrocskák mutatkoznak az ember életében; később azonban hajókat zúzó hullámhegyekké növekednek. Mikor a szent gyónás előtt lelkünkbe nézünk, akkor látjuk leginkább, mily hatalmasra fejlődtek bennünk szenvedélyeink. Az élet különböző alakulásai felkeltik bennünk szenvedélyeinket; de odaáll a sátán is, ki a Szentírás szavai szerint, «mint ordító oroszlán, körüljár, keresvén, akit elnyeljen». (1Pét 5,8-9.) Érzéki képekkel, kapzsi vágyakkal telíti lelkünket s mindezt azért, hogy felkorbácsolja szenvedélyeinket. Úgy szól hozzánk is, mint az Úr Jézushoz szólott, midőn a világot mutatta neki: «Ezeket mind neked adom, ha leborulván imádasz engem». (Mt 4,8-9.) És mikor már tobzódik a lélekben a szenvedélyek dühe, akkor nem segít más mondás, mint a mai evangélium imádkozó szava: «Uram, szabadíts meg minket, mert elveszünk!»

2. «*Parancsolt a szeleknek.*» Ahol az Úr van, onnan megalázódva távozik a sátán. «Az ördögök tehát kérék őt, mondván: ha kiűzesz bennünket, hagyj minket a sertésnyájba szállni.» (Mt 8,31.) Ahol az Isten kegyelme megszólal, ott elcsendesülnek a viharok. «Távozzál sátán! mert írva vagyon: A te Uradat Istenedet imádjad és csak neki szolgálj». (Mt 4,10) mondta az Úr kísértőjének. «Akkor fölkelvén, parancsolt a szeleknek és tengernek esi nagy csendesség lőn.» (Mt 8,26.) Ugyanez történik lelkünk életében is. Mint a jó gyermek édesanyja kebelére, úgy menekszünk mi is az Úr Jézus oldalához. «Én Istenem! tebenned bízom.» (24. Zsolt. 2.) Az Isten segítsége nemcsak arra terjed ki, hogy enyhül a szenvedély ereje, hanem öregbedik az ellenállást biztosító isteni kegyelem nagysága. Az elcsendesült vihar után napsugaras égbolt borul a határra. A lélek életében világos lesz ismét az ég képe, tisztán látjuk, merre kell mennünk, hogy Krisztushoz jussunk.

A hazatért norvég hajósokat örömmel fogadja apa, hitves és gyermek. – Az élet hajósait a túlsó parton az *örök életben* rokonok, szerető lelkek várják és nagy az ujjongás akkor, mikor az érkező saján, Krisztustól kísérve, a szenvedélyek vihara által megtépve, de össze nem törve partraszáll az élet hajója. Ez a part, mely felé mindnyájan megyünk, az örök élet partja, ahol azonban a földi élet után, küzdelmek után és csakis Krisztussal köthetünk ki...

Vízkereszt utáni ötödik vasárnap.

Evangélium: Máté 13,24-30.

Más példabeszédet ad eléjük, mondván: Hasonlóvá lett mennyeknek országa azon emberhez, ki jó magot vetett földébe. Mikor pedig aludtak az emberek, eljőve az ő ellensége, és fölül konkolyt vete a búza közé, és elméne. Mikor pedig felnőtt a vetés, és termést hozott, akkor föltetszék a konkoly is. Ekkor eljővén a családos ember szolgálai, mondák neki: Uram! nemde jó magot vetettél földedbe, honnét vagyon tehát konkolya? És monda nekik: Ellenséges ember cselekedte azt. A szolgák pedig kérdezek őt: Akarod-e, hogy elmenjünk, és kiszedjük azokat? És monda: Nem, nehogy a konkolyt szedvén, kigyomláljátok azzal a búzát is. Hagyjátok mind a kettőt felnőni aratásig, és aratás idején megmondom az aratóknak: Szedjétek ki előbb a konkolyt, és kössétek azt kékékbe megégetésre! a búzát pedig gyűjtsétek az én csűrömbe.

* * *

Egy büszke és bűnös kényúr egyszer maga elé hívatta az erdő öreg remetét és azt kérdezte tőle: «Mondd meg nekem, szent férfiú, hol és mikor láthatom a sátánt? Igaz-e az, hogy szent Luca éjszakáján végignyargal a világon s igaz-e, hogy kénköves tüzet okádva, száguldja be az országot?» Az öreg remete azt felelte: «Ne várd be szent Luca napját. Nézz körül barátaid között s megtalálod őt. Aki a jóban gátol és barátodul szegődik a rosszban, az a pokol lakója». A mesebeli kényúr nem kérdeztetett többet, elbocsátotta az öreg remetét, üdvös intés nyomán rátalált az ember képében körüljáró sátánra.

1. *Gátol a jóban.* A mai evangélium az «ellenséges ember»-ről beszél, aki konkolyt hint a búza közé. Mindnyájan értjük, hogy a jó földbe vetett búza az a sok és szép tanítás, melyet az evangélium révén nyerünk. De a búza csak akkor terem, ha jó földbe esett, csirát hajtott, felnövekedett és kalászba szökött. Lelkünkben akkor kezd csírázni a jó mag, amikor készséges *elhatározások* ébrednek benne. «Mester, követelek téged, akárhová mégy.» (Mt 8,19.) Életerős pedig akkor lesz a hajtás, termést hozó a lelki magvetés, ha így tudunk felkiáltani: «Uram! íme javaim felét a szegényeknek adom». (Lk. 19,8.) Amíg azonban idáig jutunk, addig sok nehézséget kell leküzdenünk. Az ellenséges ember

ugyanis körüljár, hogy konkolyt hintsen a tiszta búza közé. Nem sátánalakban jön, mert hisz akkor nem követnénk. Olyan ember alakjában mutatkozik be, amelyik csábító beszédeivel gyengíti elhatározásainkat s gátolja jó-cselekedeteinket. «Miért mondasz le az élet élvezeteiről? Miért jársz a lemondást követelő Krisztus nyomdokain? Tarts velünk! Hiszen rövid ideig-óraig tart csupán az élet!...» Ezek a gondolatok a sátán gondolatai! Az «ellenséges ember» magvetése ez; jól vigyázz, ismerd fel az ember képében jelentkező sátánt!...

2. *Társad a rosszban.* Ha féktelen szenvedélyeid bűnökké fajultak, akkor magad mellett találsz az ellenséges embert, mint hitvány cimborát. – Első jellemző vonása, hogy dicséri életedet. «Akik elhagyják a törvényt, dicsérik az istentelent.» (Péld. 28,5.) Mintegy tömjént gyújt előtted, magasztal, hogy feledtesse veled Isten jövő büntetését. A bor gőzébe s a szenvedély piszkos tűzébe fojtja fájdalommat. Veled tart mindenben, követ, mint az árnyék. Kisebb bűnökből nagyobbakba taszít, hogy eszedbe ne jusson a megtérés lehetősége. – Ha nehéz a bűnös élet, társul szegődik a bűnalkalmak szerzésében. Könnyűvé teszi azt, amit nehéz volna megtenned és mélyebbre taszít, mint amily mélyre saját gonoszságod révén kerültél volna. «Ellenséges ember tette ezt», mondja a mai evangélium, a sok konkoly miatt panaszkodó szolgáltnak. «Ellenséges ember tette ezt», mondom én neked, mikor rád nézek, ki lelkiileg ronccsa, bűnökbe aljasait emberré alacsonyult!...

Az öreg remete azt mondta a királynak: Ha a sátánt keresed, környezetedben találsz! Jóban gátoló, rosszban támogató barátaidban. Mi is körülnézünk. Az evangéliumi ellenséges embert keressük, hogy közelünkbe ne férközzék. Ha pedig barátaink körében jóban gátlókat, rosszban cimborákat találunk, akkor ismerünk rá az ember képében jelentkező sátánra. Jusson eszünkbe az Úr Jézus tanítása: «Óvakodjatok a hamis prófétáktól, kik juhok ruházatában jönnek hozzátok, belül pedig ragadozó farkasok». (Mt 7,15.)

Vízkereszt utáni hatodik vasárnap.

(Evangélium: Szent Máté 13,31-35.)

Más példabeszédet ada eléjük, mondván: Hasonló mennyeknek országa a mustármaghoz, melyet vévén az ember, elvété földébe. Mely kisebb ugyan minden magnál, mikor pedig felnő, nagyobb minden növénynél, és fává leszen, úgy hogy az égi madarak eljönek és ágain laknak. Más példabeszédet monda nekik: Hasonló mennyeknek országa a kovászhoz, melyet vévén az asszony, elvegyíte három véka lisztbe, míg mind megkovászosodék. Mindezeket példabeszédekben monda Jézus a seregnek, és példabeszédek nélkül nem szóla nekik; hogy beteljesedjék, mit a próféta jövendölt, mondván: Megnyitom számat példabeszédekben, kimondom, ami el volt rejtve világ kezdetétől.

* * *

Michelangelóhoz, a világhírű szobrászhoz egy alkalommal beállít egy jó barátja és dorgálva mondja neki: «Amint műveidet látom, egy hét óta semmit sem dolgoztál!...» A szobrász odavezeti barátját egyik szobor műhöz, rámutat a kőszobornak kezeire, lábaira s ezt mondja: «Nézd ezeket a *kis bevágásokat*, ezeket a kidagadó erecskéket, ezeket mind ezen a héten csináltam. És ha látszólag kevés is a munka, jegyezd meg, hogy minden gyönyörűséges szobormű *parányi láthatatlan kis munkák eredménye*». – A jó Isten terve szerint minden ember művész, *lelkének* kialakító művésze. Michelangelo példáját kell tehát szem előtt tartani, amidőn a legnagyobb és legértékesebb műremeken, *lelkünk tökéletesítésén* dolgozunk.

1. *Lelkünk alakító művészei vagyunk.* Parányi kis teremtmény az ember, mikor megszületik. Tehetetlen, gyenge, teljes mértékben arra van utalva, hogy mások gondozzák és segítsék. A szerető édes anya meleg gondozása nélkül elpusztulna a jövő élet hivatott hordozója. – Valamint a testi élet, úgy az ember lelke is gondozásra szorul. Jó szülők, nevelők, jó barátok mind-mind idejönnek, kincseket hoznak és a lélek fejlődését akarják. A jó szülő gondos tanácsait, a tanító a tudomány ismereteit, a jó barát szerető támogatását hozza. Mint a magvetők jönnek s bíznak, hogy az elvetett mag jó gyümölcsöt terem. Ha parányi mustármagot hoznak, bíznak benne, hogy az is hatalmas fává fejlődik. De ennek a sok értéknek összefogója, művészi alakítója mégis csak az ember Önmaga. A fejlődésnek alapja ugyanis az Isten kegyelme, de egyes nagy művészi értékeknek egységes összefogója önmaga az ember. A szobor-műhöz Kárrarából hozzák a márványt, a vasgyárakból a vésőt és kalapácsot, de a művész ereje adja a munkát és lelke a műbe lehelendő szépséget. A lélek kialakításánál is az a helyzet Isten kegyelme

az alap, külső segítség a gyámolítás, de belső érzszak, elhatározásaink révén alakul az isteni műremek.

2. *Az alakító munkánkat parányi munkával valósítjuk meg.* Elöttem áll egy kis gyermek, lelki szememmel látom, hogyan növekszik, hogyan tanul sok-sok szépet, amivel lelkét nemesebbé teszi. Feszült figyelemmel hallgatja és teljesíti a jó anya tanácsát, gondos lélekkel figyel lelkipásztorának intéseit, hogy hűen követhesse. Tárt lélekkel várja tanítójának értékes oktatását. Parányok, kicsiségek, alig föltűnő kis adatok, ezek és mégis: egy belső, alig látható, finom lelki munka indul meg ezek nyomán, mely értékesebbé és szebbé teszi a lélek remekművét. Megindul pedig a lelki munka azért, mert a lelki szükségletnek természete, hogy ne tehetetlen valamivé, hanem lelket indító erővé váljék. A testi táplálék te tevékeny erőkké, vérré, idegzetté változik, a lelki táplálék is lelki erővé alakul. – Mikor a kis gyermek édesanyja parancsára vizet hozott beteg kis öcsikéjének, akkor lelkét szebbé és tökéletesebbé tette. Erősödött benne az engedelmesség és szeretet erénye. – Mikor jó könyvet olvasott és a szentek példáján megindulva, önmegtagadást gyakorolt, akkor lelkének művészi ruháját ismét szebbé és tökéletesebbé tette. Erősödött benne az önmegtagadó szellem. – Mikor alsóbbrendű ösztöneit leküzdötte, akkor láthatatlan munkát végzett, kicsiséget tett, de lelket fejlesztett, életet tökéletesített. Erősödött benne a szent tisztaság anyagi erénye. Lám a kicsiségek lélekfejlesztő erők! Jól mondja az evangélium: A mustármag kisebb ugyan minden magnál, mikor felnő, nagyobb minden növénynél... (Mt 13,32.)

Amit Michelangelo a legkisebb munkák értékéről mondott, azt fejtegeti szép példabeszédben a mai evangélium. A parányi magból életerős fa fejlődik, melynek ágain az ég madarai megpihennek. Mi másra int ez minket, mint arra: ne kicsinyeljünk semmit, ami lelket fejleszt. Minden parányi jó munka a lélek tökéletesedését szolgálja, becsüljük és szeressük tehát ezt a munkát, mert a kicsiségekből adódik a lélek tökéletesedése.

Hetvenedvasárnap.

Evangélium: Szent Máté 20,1-16.

Hasonló mennyeknek országa a családos emberhez, ki jókor reggel kiment miveseket fogadni szőlőjébe. Megszerződven pedig a mivesekkel, egy tízes napi bérben, elküldé őket szőlőjébe. És kimenven' három óra tájban, láta más hivalkodókat állani a piacon, és monda nekik: Menjetek ti is szőlőmbe, és ami igazságos leszen, megadom nektek. Azok pedig elmenének. És ismét kiméne hat és kilenc óra tájban, és hasonlóképpen cselekedék. Tizenegy óra tájban pedig kimenven, találta más vesztég állókat, és monda nekik: Mit állótok itt egész nap hivalkodva? Felelék neki: Mert senki sem fogadott meg minket. Monda nekik: menjetek ti is szőlőmbe. Mikor pedig beesteledett, a szőlő ura. monda gondviselőjének: Hidd elő a miveseket, és add meg nekik béröket, elkezdven az utolsóktól az elsőig. Eljövén tehát, akik tizenegy óra tájban érkeztek vala, vőnek egy-egy tízest. Eljövén pedig az első is, azt vélték, hogy többet nyernek, vőnek pedig ők is egy-egy tízest. És elvévén, zúgolódának a családtya ellen, mondván: Ezek az utolsók egy óráig munkálkodtak, és egyenlőkké tetted velünk, kik a nap terhét és hőségét viseltük. Ő pedig felelvén egyiknek közülük, monda: Barátom! nem teszek neked igazságtalanságot; nem egy tízesben szerződte-e meg velem? Vedd föl, ami a tied, és menj; annyit akarok pedig ez utolsónak is adni, mint neked. Avagy nem szabad-e nekem, amit akarok, cselekednem? talán a te szemed álnok, hogy ím én jó vagyok? Így lesznek az utolsók elsőkké, és az első utolsókká; mert sokan vannak a hivatalosak, kevesen vannak a választottak.

* * *

Mikor a háború kitört, megjelent a királyi parancs és fegyverbe szólított minden katonát 42 évig. A haza később új és új munkásokat kívánt. Egymásután, korosztályok szerint, vonultak be az alkalmazottak, míg végre egészen az ötvenévesekig jutott a sor. Mindenki ment, *amikor hívták*, hogy teljesítse kötelességét a hazával szemben. – Lelki életünkben is *megcsendül* az Isten hívó szava. *Azonnal* menni kell, amikor a hívást hallják.

1. *Az Isten hív.* A mai evangélium szavait szent Pál apostol is megerősíti, mikor a rómaiakhoz írt levelében így szól: «Ti is Jézus Krisztus *hivatottjai* vagytok». (Róm. 1,6.) Ezen legszentebb cél elérésére szólít munkára minket az Úr, mikor a mai szent evangélium szavai szerint így szól hozzánk: «Mit álltok itt egész nap hivalkodva?» (Mt 20,6.) Mindnyájunkat *lelkünk munkálására szólít fel*. Egyiket korábban, másikat később. Sokan kisgyermek korukban hallották már az Úr szavát. Kedves, jó szü-

leik, lelkipásztoruk szavában ráismertek a jó Isten hívó szózatára, és készséges lélekkel állottak a lélekfejlesztés munkájába. «Félelemmel és rettegéssel munkáljátok üdvösségeteket.» (Fil 2,12.) A kegyelemnek hívása őket is megragadta. Hozzájuk is szólt a Mátéhoz intézett hívás: «Kövess engem» (Lk. 5,27.) – Másokat *tökéletesebb* életre és *tálm később* hívott az Úr. Úgy szólt hozzájuk, mint az evangéliumi ifjúhoz: «Add el mind, amid vagyon, és oszd a szegényeknek, és kincsed leszen a mennyben; azután jöjj, kövess engem.» (Mt. 19,21.) Ezek a férfiak és nők lemondtak vagyonról, hatalomról, *szerezeti ruhát* öltöttek s az Úr Jézus aláztos követői lettek. Akiket mikor hívott az Úr, akkor állottak munkába. – Vannak, akiket henye, bűnös életük *közben* hívogat az Úr. A megtérés kegyelme hívogatja őket. Jó emberek beszéde, lelkiismeretük mardosása alakjában szól hozzájuk az Úr! «Mit álltok itt hiwalkodva? Menjetek a szőlőmbe». – Keressük, kutassuk lelkünk titkos életét s rátalálunk, hogy csendes intő, figyelmeztető szóval minket is hívogat az Úr...

2. *Követem hívását.* «Ez elhagyván mindent, és fölkelvén követé őt», írja az evangélium sz. Péterről. Az Isten szavát hallgatónál is ez a fontos. *Amikor hív, azonnal* követni kell az Urat. Az Úr csak azon hivatalosak ellen fordul, akik ürügyeket keresnek, hogy magukat kimentsék. És kik ezek? Akiknek nagyobb érték a földi vagyon, mint a lélek. «Őt iga-ökröt vettem, és megyek megpróbálni azokat; kérlek, ments ki engem». (Lk. 14,19.) Akiknél az érzéki örömek többet érnek, mint a lélek: «Feleséget vettem és azért nem mehetek». (Lk. 14,20.) A szőlőmunkások jutalmazásánál is azt vette mértékül az Úr, vajon készséges lélekkel állt-e munkába a hivatalos ember? Mivel azt látta, hogy első hívásra azonnal munkába állt, a jutalom szétosztásánál így szólt a zúgolódókhoz: «Annyit akarok pedig az utolsónak is adni, mint neked. Avagy nem szabad-e nekem, amit akarok cselekednem?» (Mt 20,14-15.) Ha gyakran keressük és gyakran kérdezzük, *mily munkára hív* az Úr, ha hívását lélekben meghalljuk és *azonnal követésre indulunk*, akkor mi is számíthatunk arra, hogy a szőlőmunkásokhoz hasonlóan, bőséges jutalmát vesszük.

A háborúban korosztályok szerint vonultak be az emberek. S akik végig küzdötték a rettenetes éveket, azok elismerőleg emlékeznek meg azon öregekről, kiket legkésőbb hívott munkába a Haza. Még a vitézségi érmek kiosztásánál is azt láttuk, hogy igen sok öregnek mellét díszíti a királyi elismerés. – Még a háború is azt igazolta, hogy nem az döntött, kit mikor szólított fegyverbe a királyi szó, hanem *mily készséggel és lélekkel* állott a zászló alá. És ha a földi dolgoknál ez volt a mérték, akkor megérthetjük a mai evangélium nyomán azt, hogy a lelki hivatottaknál is az a lényeges, hogy *amidőn halljuk*, azonnal kövessük az Ő szavát: «Mert sokan vannak a hivatalosak, kevesen pedig a választottak.» (Mt 20,16.)

Hatvanad vasárnap, Evangelium: Szent Lukács 8,4-16.

Midőn tehát nagy sereg gyűlt egybe, és a városokból hozzája siettek, monda hasonlatosság által. Kiméne a magvető, elvetni az ő magvát; és a mint vetett, némely mag az útfélre esek, és eltapodtaték, és az égi madarak megevék azt. És némely a kősziklára esek, és kikelvén, elszárad, mert nem vala nedvessége. És némely a tövisek közé esek, és együtt felnővén, a tövisek elfojtják azt. És némely a jó földbe esek, és kikelvén, százannyi termést hoz. Ezeket mondván, kiálta: Akinek fülei vannak a hallásra, hallj a meg. Kérdezek pedig őt tanítványai, mit jelent e példabeszéd? Kiknek ő monda: Nektek adatott tudni az Isten országa titkát; egyebekben pedig példabeszédekben (szólok), hogy látván, ne lásanak, és hallván, ne értsenek. Ez tehát a példabeszéd: A mag az Isten igéje. Az útfélre esők azok, kik hallgatják, azután eljő az ördög, és kiveszi az igét szívökből, nehogy híven, üdvözljenek. A kősziklára esők azok, kik midőn hallják, örömmel fogadják az igét; de nincs gyökerek; egy ideig hisznek, és a kísértet idején eltávoznak. A tövisek közé esők azok, kik hallják, de utóbb a szorgoskodástól, gazdagságtól és az élet gyönyörűségeitől elfojtatnak, és gyümölcsöt nem teremnek. Amelyek pedig a jó földbe estek, azok, kik jó, igen jó szívvel hallván az igét, megtartják, és termést hoznak békétűrésben.

* * *

Kitől függ életünk helyes kifejlesztése? Vajon kívülünk álló körülményektől, vagy belső erőinktől? A felületes ember könnyelműen azt felelné: neveltetés, környezet, testi és lelki berendezettség teszi az embert azzá, ami. – Az evangélium szerint Isten kegyelme *indít*, de saját belső, akarati erőnk *fejleszt* és *alakít*. Mintha azt mondaná: Ember, veled az Isten, hogy gyámolítása mellett képmására ala-

kítsd lelkedet

1. *Isten indít.* Belső, titkos hatásokkal. De hol észlelhető ez az isteni indítás? Mások élete, intő, figyelmeztető beszéde, jó könyvek és olvasmányok, a templom és az iskola mind-mind kívülről hatnak, de belső hatást váltanak ki belőlünk. Mindezek beszédek. Isten beszédei, melyek a Teremtő műve révén, vagy Krisztus evangéliuma révén szólnak hozzánk. Mert művei által valóban beszél az Úr. A világ szépsége elbűvöl s magával ragad. A rettenetes zivatar a végtelen Isten hatalmára figyelmeztet. «Dicsérjétek őt nap és hold; dicsérjétek őt minden ragyogó csillagok. Dicsérjétek őt egeknek egei és minden vizek, melyek az egekben fölül vannak. Tűz, köeső, hó, jég, forgószelek, melyek az ő igéjét cselekszik. Hegyek és minden halmok, gyümölcsfák és minden cédrusok». (148. Zsolt. 3-9.) Embertársaink élete példaként hat, a templom, evangélium, szentségek, vallási gyakorlatok mindig kegyelmet közölnek. – Mi más volna az, mint az Úr indító, segítő kegyelme? Hisz tétlenségből ráz fel s jobb és tökéletesebb életre ösztönöz!... De nemcsak ösztönöz, hanem állandóan segít is. Amikor erőink lazulnak, akarataink gyengül, akkor erősít és bátorít. Hányszor érezzük az Úr közelsége révén ezt a titkos segítséget! Imánk, a szentségek vétele mindig erősít, emel. Betegségünkben, szenvedéseinkben reményt és bizalmat csöpögtet belénk, lelki bajainkban, bűnvesztéseinkben a jó felé lendít, így indít, így gyógyul bennünket Isten, így áll mellettünk mindig és minden helyen, így hatja át egész életünket, minden cselekedetünket. «Mert nálam nélkül semmit sem cselekedhettek» (Jn. 15,5.), mondja az Úr. Lelkünk egész erejével érezzük: Igen, nélküled semmit sem tehetünk, Uram!

2. *Akaratunk fejleszt és alakít.* Isten nélkül semmit sem tehetünk, de akarataink nélkül Isten kegyelme fel használt égi adomány. Kincs, melyet dobozba zárnak, értékes holmi, mit a ládába csuknak. Ha megindít bennünket az Isten s ha feltámadt lelkünkben a vágy, hogy Hozzá menjünk, akkor áll munkába akarataink. – Először is a jó magnak talajt készítünk. «Készítsétek el az Úr útját, tegyétek egyenesekké ösvényeit. Minden völgy betöltsétek, minden hegy és halom megaláztassék, és a göröngyösök egyenesekké legyenek, és a darabosok sima utakká». (Lk. 3,4-5.) Sziklátat zúzunk, bojtortjánt irtunk, földet törünk, termőföldet, puha, porhanyós földet teremtünk, hogy a mag jó földbe essék. A sziklás, kietlen talaj az érzéketlen, törtetés-nélküli lélek, a bojtortján a bűnökkel, szenvedélyekkel telített lélek! Bűnöket irtani, lelket érzékennyé tenni, ezzel indul meg részünkről az a munka, mely Istennek tetsző emberré alakít. «A szőlő ki van száradva, a fügefa meghervadva, a gránátalma, a pálma, az almafa és a mező minden fája kiaszva, úgy hogy szégyenné lesz az öröm az emberek fiai között, övezétek föl magatokat és sírjatok papok! Ordítsatok oltár szolgái! menjetek és virrasszatok szőlőszőlőben, én Istenem szolgái! mert elvétetik a ti Istenetek házából az eledel- és ital-áldozat». (Joel 2,12-13.) Aki nem fárad, aki nem dolgozik, az lemarad. A földet izzadság termékenyíti. Kémény munka szántja, nagy erőfeszítés teszi porhanyóvá. A lelket hasonlóképpen. *Erre* a munkára kell az ember akarata. – De a munkában erős *kitartás* is szükséges. Mert első pillanatra könnyű a kezdet, de nehéz az állandó, kitartó munka. Isten segítsége, kegyelme állandóan indít, állandóan kell tehát az embernek dolgoznia, hogy az isteni adományt felhasználja.

A mai evangéliumi példabeszédben azt mondja az Úr; «Akinak fülei vannak a hallásra, hallja meg!» (Lk. 8,8.) Fülünkben cseng az Úr szava: Isten segítsége mindig veted, de a lelki munka végzése reád várákodik... Hallom az Úr beszédét. Értem is. Hallom, értem úgy, hogy követem is...

Ötvened vasárnap.

Evangelium: Szent Lukács 18,31-43.

Magához vevé pedig Jézus a tizenkettőt, és monda nekik: íme fölme gyünk Jeruzsálembe, és beteljesednek mind, amik megíratk a próféták által az ember fiáról. Mert a pogányok kezébe adatik és megcsúfoltatik, megostoroztatik és megpökdöstetik, és miután megostorozzák, megölik őt, és harmadnapra föltámad. És ő ezekből mitsem értének, és ez ige el vala rejtve tolok, és nem érték a mondottakat. Lőn pedig, mikor Jerikóhoz közelgetett, egy vak űl vala az útfélen, kéregetvén. És midőn hallotta az átmenő sereget, kérdezé, micsoda az? Mondák pedig neki, hogy a názáreti Jézus me gyén által. És kiálta, mondván: Jézus, Dávidnak fia! könyörűlj rajtam. És akik elől mennek vala, fedek őt, hogy hallgasson. Ő pedig annál inkább kiálta: Dávidnak fia! könyörűlj rajtam. Megállván pedig Jézus, magához parancsolt őt hozatni. És midőn közeledett, kérdé őt, mondván: Mit akarsz, hogy cselekedjem neked? Amaz pedig mondá: Uram! hogy lássak. És Jézus monda neki: Láss; a te hited megszabadított téged. És azonnal látá és követé őt, magasztalván az Istent. És az egész nép, amint ezt látta, dicséretet monda Istennek.

* * *

A német nép egyik legkiválóbb költője, Goethe, halálos ágyán így kiáltott fel: *Több világosságot!* Nem volt neki elég a csillárok fénye, több világosság kellett volna, mert azt hitte, hogy erősebb fényárban *többet* lát a körülötte állóknál... Tán az élet értékét, célját akarta látni... Azt a titkos értéket, amit egész életén át nem látott, ami mellett vakon járkált s aminek nagyságára a halálos ágy felhívta figyelmét. Mintha az út szélén ülő vak beszédének modern kiáltását hallanám: «Uram, hogy lássak!» Mintha ezer és ezer embernek beszédét hallanám, kik lelkiileg vakon járnak a világban s csak házakat, fákat, vizeket, csillagokat látnak, de ezek csodás szépségében *nem látják az Istent*; kik vakon járnak s önmagukban testet, ruházatút látnak, de *nem látják a lelket*...

Mit kellene látnunk az életben?

1. *A világ szépségeiben és Istent.* A vak előtt sötét a világ. Erdő, mező, patak, csillagos ég elveszett szépség! Színtelen egyformaságba olvad minden s nyomasztóan nehezedik a lélekre a szürkeség. Teljesen érijük a vak kiáltását: A legnagyobbat add, Uram! «Uram, hogy lássak!» – De a látó szem előtt sem fényes, világos minden. A világ szépsége csillogó külsőség, csábító délibáb, múlandó tünemény... Honnan e sok szépség? Hová tűnik el minden? «Láttam mindent, mi a nap alatt történik és íme minden hiúság és a lélek gyötrelme». (Sir. Fia 1,14.) Ezt szeretném látni! Titkos, a dolgok lényegébe néző és látó szemmel!... A virág szépségében az Alkotó szépségét, a világ nagy egyetemében a Rendező hatalmát, az élet belső mozgásában az Éltető erejét. Keresem, látni akarnám az Istent! «Lássák a szegények és vigadjanak; keressétek az Istent és vigadni fog lelketek». (68. Zsolt. 33.) Ez a nagy vágy járja át a lelket, mert ilyen látás után szépséges volna a világ. Igazi paradicsommá lenne, hol a mennyei Atya szétszórja a szépségeket, hogy élvezze és lelkiélete érdekében kamatoztassa az ember. Ha földi szemeinkkel nem is láthatjuk az Istent, de lelki szemeinkkel – *művein keresztül* – megláthatjuk. «Uram, hogy lássak!» – ezt az imát rebegjük mi is!...

2. *Önmagunkban a lelket.* A szem *kifelé* néz. A tárgyról, kívülről kap sugarakat s így látja a világot. Amikor *lelket* akar látni, akkor *lefelé* fordul. De milyen kevés ember teszi meg ezt az utat visszafelé! Csak a külsőségeket nézi. Mulatság, élvezet az érték. Ezért minden áldozatra kész. Lemond éjjeli nyugalomról, eltékozolja vagyonát, házát, tönkreteszi egészségét. Mintha vak lenne! Értelmetlen kontár, aki kavicsnak nézi a drágakövet, vagy igazgyöngynek az üvegszemet. «Vegyétek oktatásomat és nem a pénzt; a tudományt válasszátok inkább, mint az aranyat». (Péld. 8,10.) A farsang idején mennyi ilyen ember szaladgál a világon. Mintha megvakítana mindenkit a sok-sok csillogás s nem látna be a mélyre, hol por és hamu a világ... És ezzel szemben mi a lélek? Isten képmása, örök élet várományosa. Mit ér ehhez képest a világ minden kincse? – De *ennék a meglátásához* Isten kegyelmével megvilágított *lelki szemek* kellene. «Én vagyok a világ világossága, aki engem követ, nem jár sötétségben, hanem az élet világossága lesz nála». (Jn. 8,10.) Az a szerencsétlen, ki az útszálon ült s az átmenő názáreti Jézus után kiáltott, szerencsésebb a lelki vaknál, mert csak a múlandó világ van homályban előtte, a másik pedig a halhatatlant, az «egyetlen szükséges»-t nem látja. Ha a jerikói vak Jézus után kiált, akkor a lelki vak ezerszer hangosabban kiálthat: «Uram, hogy lássak!»

Hamvazó szerda hetében vagyunk! Az egyház meghinti fejünket hamuval és azt mondja: «Emlékezzél meg ember, hogy porból lettél és porrá leszel!» Mintha rámutatna arra: múlandó minden, egyetlen érték a lélek. Ez a szent cselekmény csodás tény, mert felelet az ember vágyára, mellyel látni akar. «Láss!» – mondta az Úr a betegnek. Láss! – mondja az Egyház. De úgy, ahogyan én tanítlak...

Böjt első vasárnapja.

Evangelium: Szent Máté 4,1-11.

Akkor Jézus a pusztába viteték a Lélektől, hogy megkísértessék az ördögtől. És miután böjtölt negyven nap és negyven éjjel, azután megéheznek. És hozzá járulván a kísértő, monda neki: Ha Isten Fia vagy, mondd, hogy e kövek kenyerekké legyenek. Ki felkelvén, monda: írva vagyon: Nem csak kenyérről él az ember, hanem minden igével, mely az Isten szájából származik. Akkor fölívta őt az ördög a szent városba, és a templom tetejére állítá őt, és monda neki: Ha Isten Fia vagy, bocsásd le magadat; mert írva vagyon: Hogy angyalainak parancsolt felőled, és kezeikben hordoznak téged, netalán kőbe üssed lábadat. Mondta neki Jézus: Ismét írva vagyon: Ne kísértsd a te Uradat Istenedet. Ismét fölívta őt az ördög egy igen magas hegyre, és megmutatá neki a világ minden országait és azok dicső-

ségét, és monda neki: Ezeket mind neked adom, ha leborulván, imádandasz engem. Akkor monda neki Jézus: Távozzál, sátán! mert írva vagyon: A te Uradat Istenedet imádjad, és csak neki szolgálj. Akkor elhagyá őt az ördög; és íme angyalok jövének, és szolgálának neki.

* * *

A régi olasz és osztrák határ közelében állt Marter nevű község. A hadviselés ideje alatt itt állították fel az egyik tábori kórházat. Egyik alkalommal az olasz tűzéréség tűz alá vette a községet. Nagy fejvesztettséggel szaladgáltak az emberek s az egyik a másiktól kérdezte, mit csináljon a sebesültekkel? Végre az egyiknek ez a mentő gondolata támadt: vigyük át őket a szomszédos Novalédó nevű falu templomába, talán a *messze látható templomkereszt* megmenti őket a golyózáportól... A templomot megkímélte a tűzéréség és a sebesültek megmenekültek...

1. *A keresztfához megyek.* Hol talál menekülést az ember? Marter katonai parancsnoka eltalálta, hova kell vinni a sebesülteket. A *keresztfa* védelme alá, mert ott tényleg menekülést talál az ember... Mert mi a kereszt? Krisztus értünk történt szent halálának jele. «Mert a kereszt igéje az elveszendőknek ugyan bolondság; azoknak pedig, akik üdvözülnek, azaz nekünk, Isten ereje». (1Kor; 1,18.) «A megfeszített Krisztust hirdetjük, a zsidóknak ugyan botrányozást, a pogányoknak pedig bolondságot, azonban a hivatott zsidóknak és görögöknek, az Isten erejét és az Isten bölcsességét». (1Kor. 1,23-24.) – Ez a szent jel mindenkiben a szeretetnek érzését váltja ki. A kereszt védelme alá menekülnek a szegények és a gyöngék. A háború sebesültjeit is a *vöröskereszt* védelme alá iparkodtak helyezni, mert mindenki érezte, hogy a kereszt védelme biztosító jelleg. «E jelben győzni fogsz». Mi a kereszt? Beszédes jelkép, mely az isteni szeretet nagyságáról beszél. «Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszerű Fiát adá érte». (Jn. 3,16.) Beszédes jele Krisztus szeretetének: «És ha én felmagasztaltatom a földről, mindent magamhoz vonzok». (Jn. 12,32.) Beszédes jele tehát annak az áldozatos szeretetnek, mellyel az Istenember életét áldozta fel érettünk. «Én vagyok a jó pásztor. A jó pásztor életét adja az ő juhaiért». (Jn. 10,11.) Ahol kereszt van, ott a szeretet szól. Ahol szeretet van, ott megértés és béke honol. Bajainkban mi is a szent kereszt lábai elé borulunk...

2. *«Mert máshol nem lelhetek nyugodalmat lelkemnek.»* Az élet csapásaiban hova menekülnek az emberek? «Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik fáradoztok és terhelve vagytok és én megenyhítelek titeket». (Mt 11,28.) Az útszéli keresztelnél és a templom keresztjénél ott térdelnek azok, kiket a szenvedések, csapások sújtottak porba. Az élet Királyához, az isteni Mester lábaihoz menekülnek, aki vezéreként tette meg az utat s aki életét a kereszten fejezte be. «Jézus... monda: Beteljesedett! és lehajtván fejét, kiadá lelkét». (Jn. 19,30.) A szenvedő ember nyugalmat és békességet keres és épp ez az, amit a keresztnél talál meg. A kereszt ugyanis csak nagypénteken a fájdalom jelvénye; húsvét vasárnapján' a föltámadás diadalmas jele. «Ha együvé oltattunk az ő halálának hasonlatossága szerint, feltámadásával is úgy leszünk». (Róm. 6,5.) A szenvedő emberiségnek ezt mondja a kereszt: az elnyomott igazságnak, a küzdelmes életnek a letaposott erénynek van boldogságos föltámadása. A gonoszság, a gyűlölködés keresztre feszíti, de az isteni igazságosság új életre támasztja.

A keresztény családok szobáinak legszebb díszé a kereszt. Ezen szent jelvény védelme alá helyezte magát a keresztény család. Ezen szent jelvény előtt térdel le esténként a család apraja-nagyja, hogy az Isten segítségét és kegyelmét kérje. Az Isten végtelen szeretetének jelvénye a szent kérészt. Bízvást térdelhetünk előtte, nem űz el meghallgatás nélkül az értünk halált szenvedett szerető Krisztus. Méltán énekelhetjük a keresztről nagybőjtben: «A keresztfához megyek, mert máshol nem lelhetek nyugodalmat lelkemnek».

Bőjt második vasárnapja. Evangélium: Szent Máté 17,1-9.

És hat nap múlva, maga mellé vevé Jézus Pétert és Jakabot és Jánost, ennek öccsét, és fölívívé őket egy magas hegyre külön. És színében elváltozék előttök; és fénylék orcája, mint a nap, ruhái pedig fehérék lőnek, mint a hó. És íme megjelenőnek nekik Mózes és Illés, szólván vele. Felelvén pedig Péter, monda Jézusnak: Uram! jó nekünk itt lennünk; ha akarod, csináljunk itt három hajlékot, neked egyet, Mózesnek egyet, és Illésnek egyet. Még ő szólott, íme fényes felhő árnyékozá meg őket. És íme szózat a felhőből, mondván: Ez az én szerelmes Fiam, kiben nekem jó kedvem telik; őt hallgassátok. Ezt hallván a tanítványok, orcájokra esének, és igen megfélemlének. És hozzájok menvén Jézus, illeté őket

és monda nekik: Keljetek föl, és ne féljetek. Fölemelvén pedig szemeiket, senkit sem látának, hanem csak egyedül Jézust. És amint lejöttek a hegyről, meghagyá nekik Jézus, mondván: Senkinek se mondjátok a látomást, míg az ember Fia halottaiból föl nem támad.

* * *

A színváltozás nem idegen gondolat előttünk. A természet az évszakok egymásutánjában új és új változatot mutat. Amikor a tavasz erői működnek, akkor üde, zöld, virágot fakasztó minden; amikor elcsendesül, pihenni tér az éltető erő, akkor komor, sötét színt ölt az erdő és liget egyaránt. – Az ember életében vannak-e színváltozások? Régi, élettelen, mozdulatlan lelkekben megy-e végbe titkos belső színváltozás? Saulból Pál lett, a hittagadó Péterből apostolfejedelem lett, sok-sok bűnösből szent lett... van tehát lélek-színváltozás is! – Az alvó erdőt, határt a természet belső ereje változtatja, az ember lelkét Isten közelségének érzete...

1. *Arca fénylett, mint a nap.* Az Úr Jézusról szólva, ez az Úr színeváltozásának első jele. – Az ember színeváltozásánál is ilyesmit látunk. A földiesen gondolkodó, bűnökben élő ember arca zord és komor. Barázdákat szánt rajta a bűn, sötét vonást rajzol reá a múlt... «Az ajkak bűneiért romlás közelgött a gonoszhoz». (Péld. 12,13.) A szempár a szenvedély tüzeiben izzik... Milyen szép színváltozás történik itt, midőn a lélek átváltozik Istennek tetsző lélekké! Nézzétek csak meg a gyóntatószéket elhagyó töredelmes embert! Mily nyugodt, mily, derűs az arca. Vagy gondoljatok a halálos ágyon vergődő bűnösre... *Mielőtt* megtisztult volna... *Miután* vette az Úr megszentelő kegyelmét!... Mily erős színváltozás ez!... Krisztust üldöző Saulból Krisztusért meghaló apostol lesz, a csaló Zacheusból vagyont kiosztó alamizsnás, az élvezethajhászó emberből önmegtagadó ember válik... Akarunk-e mi is ilyen elváltozást? A húsvétot előző böjti időt erre szenteli az egyház! Keressük ennek módját!...

2. *Ruhái pedig fehérek lettek, mint a hó.* Az embernél a lélekben megy végbe mindez. A ruha marad a régi, de a lélek színében megváltozik. Az első áldozáshoz járuló leánykák ártatlanságát a ruházat is visszatükrözi, de a hófehér szín inkább a lélek tisztaságát jelenti. A bűn beszenyyezi a lelket. Eltűnik a régi ártatlanság, a liliomos kertet tönkreteszik a szennyes indulatok. «Az igazság fölemeli a nemzeteket; a bűn pedig szegényekké teszi a népeket». (Péld. 14,34.) – Az Isten *megszentelő kegyelme* lehet az egyetlen erő, mely ragyogó tisztaságot terem. Isten képmásai vagyunk. De ennek *igazi* kialakítása úgy történik, hogy az Isten megszentelő kegyelmével dolgozunk. Mit ér az értelem és akarat, ha nem a jó felé tör? Mit ér a lélekhalhatatlanság, ha bűnökkel terhelve kerül a túlvilágra? Ezeket a kiváló isteni adományokat úgy kell felhasználni, hogy ezek közelebb hozzanak bennünket Istenhez, Isten hasonlóságához. A bűnös emberben egész belső színeváltozásnak kell végbemennie, ha azt akarja, hogy értelme és akarata mindig a jó felé törjön. Az Úr megszentelő kegyelme lesz az az erő, mely tisztít s állandó indítással Isten felé vezet. Ezt pedig nem rabolja el emberi hatalom, ettől csak a halálos bűn fosztana meg bennünket.

Az Úr színeváltozásánál boldogan kiáltottak fel az apostolok: «Uram, jó nekünk itt lennünk!» (Mt 17,4.) Értjük az apostolok örömet! Jó nekik ott lenniük, ahol közel van az Isten! De mi is felkiálthattunk velük, ha lelki színváltozásunk után megérezzük, hogy velünk, hogy lelkünkben van az Úr! Mi így kiálthattunk fel a megszentelő malaszt állapotában: Uram, jó nekünk *így* lennünk...

Böjt harmadik vasárnapja.

Evangelium: Szent Lukács 11,14-28.

És ördögöt űze tó, s ez néma vala. És midőn kiűzte az ördögöt, szóla a néma, és csodálkozának a seregek. Némelyek pedig közülük mondák: Belzebub, az ördögök fejedelme által űzi ki az ördögöket. És mások kísértvén, égi jelt kérőnek tőle. Ő pedig látá gondolataikat, monda nekik: Minden magában meghasonlott ország elpusztul, és a ház házra omol. Ha tehát a sátán meghasonlott magával, miképp áll fenn az ő országa? mert azt mondjátok, hogy Belzebub által űzöm ki az ördögöket. Ha pedig én Belzebub által űzöm ki az ördögöket, a ti fiaitok ki által űzik ki? Azért ők lesznek a ti bíraitok. Ha pedig én Isten ujjával űzöm ki az ördögöket, bizonyára elérkezett hozzátok az Isten országa. Mikor az erős fegyveres őrzi tornácát, békében vannak, amiket bír. Ha pedig nálánál erősebb jövén, meggyőzi őt, elveszi minden fegyverét, melyekben bízott, és elosztja ragadományait. Aki nincs velem, ellenem vagyon; és a M nem gyűjt velem, szétszór. Mikor a tisztátalan lélek kimegyen az emberből, vízetlen helyeken jár, nyugalmat keresvén; de nem találván, így szól: Visszatérek házamba, ahonnet kijöttem.

És eljövén, kisöpörve találja azt és fölékesítve. Akkor elmegyen, és magához vészen más hét lelket, nálánál gonoszabbakat, és bemenvén, ott laknak; és azon ember utóbbi állapotja rosszabb az elsőnél. Lőn pedig, midőn ezeket mondotta, fölemelvén szavát egy asszony a seregből, monda neki: Boldog a méh, mely téged hordozott, és az emlők, melyeket szoptál, ő pedig monda: Sőt inkább boldogok, kik az Isten ígését hallgatják, és megtartják azt.

* * *

A nagy költők, a nagy királyok állandóan arra hivatkoznak, hogy a nép erkölcsétől és belső erejétől függ az országok jövője. Helyesen állítják! Az Isten az országok sorsát jó uralkodók, de méginkább erkölcsös nép által intézi. Addig, míg megérdemli az ország népe. Az Ószövetség népét is addig szerette, míg buzgó Isten-imádó, erkölcsös, egyetértő volt, de ellenség kezébe adta, mihelyt eltért Istentől s földi haszonért feláldozta az erkölcsöt, a lelket és életet. «Mivelhogy ez volt benned, és nem tártad meg szövetségemet és parancsaimat, melyeket neked parancsoltam: elszakasztva elszakasztom országodat és szolgáltnak adom azt.» (3Kir. 11,11.)

1. *Minden magában meghasonlott ország elpusztul*, mondja a mai evangélium. Nekünk egy hazánk van, azonnal erre gondolunk, ha ország-pusztulásról beszélnek... Különösen most, midőn összetörtén, megalázva vonaglik előttünk. Rettenetes csapás zúzta darabokra! A rabló kezek elragadták részeit. Szertezúzták, feldarabolták, pedig nem a fegyver ereje ütötte ki kezünkől-a kardot. A magyar katona hősieen forgatta a fegyvert, de teljesült rajtunk az evangélium mondása: «Minden magában meghasonlott ország elpusztul.» (Lk, 11,17.) Nem itt volt-e a hiba? Egységünk megbomlott, erkölcsünk meglazultak, az igaz Isten helyett-a pénz pogány istenének hoztunk áldozatot. Papírbankót papírbankóra raktunk, az éhezöket, katonákat éhezni engedték, hogy csak több és több hasznot szerezzünk magunknak! Ne mást vádoljunk! Ne mások portája előtt söpörjünk, saját lelkünkbe nézzünk, ott is ugyanazt a hibát találjuk! Ó, jaj nekünk! Beteljesedett népünkön az Isten büntetése. Érzem, látom, hogy Isten keze a nép *lelke* révén *áldja*, vagy *veri* az országot. «Virágos kert valál régen Pannónia!» És most? Igazán a siralom völgyei Ha Ninive lakossága szörruhába öltözött, hogy bűnbánatot tartson, a magyar nép is hamut hintsen fejére, hogy Isten csapását elhárítsa országáról.

2. *De minden léikében megújuló ország újjáéled.* Ennek jeleit keresem s örömmel látom, hogy a jó magyar népnél megtalálom. A kommunisták ki akarták irtani az Isten, egyház, tekintély tiszteletét. Meg akarták törni a házasság szentségét, ki akarták dobni a keresztet az iskolából de a jó magyar nép ősi keresztény erkölcsé föllázadt e gálád merénylet ellen. Az evangéliumi Mesterként ostort font s kikergette a kalmárokat az Úr hajlékából «És kötélkéből ostort fonván, mindnyájukat kihajtá a templomból, a juhokat és ökröket is és a váltók pénzét elszórá és asztalaikat felforgatá. (Jn. 2,14.) Vajon nem annak a jele ez, hogy megmozdult bennünk az igaz, nemes lelkület? A tavasz után soká jön a nyár. Még később a gyümölcsöt öntő ős. De el nem marad. Hát a nemzet erkölcsi tavasza után is el kell jönnie az érlelő nyárnak s gyümölcsöt termő ősznek. A régi virágos kert-ismét pihenést, üdülést nyújtó lesz. Virágos kert lesz majd ismét Pannónia! Olyan nagy hittel, oly erős reménnyel énekesük sokszor: «Boldogasszony Anyánk, régi nagy Patrónánk, nagy Írásban lévén, így szólít meg hazánkat: Magyarországról, romlott hazánkról, ne feledkezzél meg, szegény magyarokról!» Mert majd változik az ének. Nem kell *romlott* hazánkról fájdalmas éneket zengenünk; *édes* hazánkról énekelhetünk diadalmos éneket. Van fakadó tavasz, lesz szépséges jövőendő.

A nagybüjt bűnbánatos hangulatában bűnbánóan sírjon fel a mi imánk is! Múlt bűneinket sirassuk, hogy Isten távolítsa el rólunk szörnyű csapását. De jelenünk méltónak mutasson bennünket Isten segítségére és áldására. Akkor méltán énekelhetjük szent imánkat: «Megbűnhődte már e nép a múltat s jövőendő!...»

Böjt negyedik vasárnapja.
Evangélium: Szent János 6,1-15.

Ezek után Jézus a galileai tengeren túl méné, mely Tibériásé. És nagy sokaság követé őt, mert látták a jeleket, melyeket cselekedett azokon, kik betegek valának. Fölméne tehát Jézus a hegyre, és ott ül vala tanítványaival. Közel vala pedig a húsvét, a zsidók ünnepe. Fölemelvén tehát szemeit Jézus, és látván, hogy igen nagy sokaság jó hozzája, monda Filepnek: Honnét veszünk kenyeret, hogy ezek egyenek? Ezt pedig monda, kísértvén őt; mert ő tudta, mit vala cselekedendő. Felelé neki Filep: Két-

száz tízes-árú kenyér sem elég nekik, hogy kinek-kinek csak valami kevés jusson. Monda neki egyik tanítványai közül, András, Simon Péter bátyja: Van itt egy gyermek, kinek öt árpakenyere vanon és két hala; de mi az ennyi között? Monda erre Jézus: Telepítsétek le az embereket. Vala pedig sok széna ama helyen. Letelepédének tehát a férfiak, számszerint mintegy ötezren. Jézus pedig vévé a kenyereket, és miután hálát adott, elosztá a letelepülteknek; hasonlóképen a halakból is, amennyit akarnak vala. Miután pedig jóllaktak, monda tanítványainak: Szedjétek föl, ami morzsalékok megmaradtak, hogy el ne vesszenek. Fölszedek tehát és tizenkét kosarat töltönek meg az öt árpakenyér hulladékaiból, melyek megmaradtak azoktól, kik ettek vala. Azon emberek tehát, látván a jelt, melyet Jézus cselekedett vala, mondák: hogy ez bizonyval ama próféta, ki e világra jövendő. Jézus azért, mivel észrevéve, hogy eljönnek és megragadják őt, hogy királlyá tegyék, ismét a hegyre futa maga egyedül.

* * *

Budapesten az egyik farsang alkalmával nagyszabású, de csendes ünnepélyt rendeztek a «Láthatatlan Vendég» tiszteletére. Az ország vagyonosai sok pénzt adtak össze, hogy önzetlen és lelkes emberek segítsenek a pesti nyomorgókon. – Akiket emberszeretetük elvisz a nyomortanyákra, azok borzadva látják, mily iszonyú szenvedések között tengődik némelyik ember. Ilyenkor feltámad bennük az Úr gondolata: «Szánom a sereget...» (Mt 15,32.) Ez a mélységes szánalom vitte a jó embereket arra, hogy országos gyűjtést rendezzenek... Szép eredmény kísérte munkájukat, mert lelkükben ott lakott a «Láthatatlan Vendég»...

1. «*Bocsásd el a sereget...*» (Lk. 9,12.) Egyszerű, lelkeket szerető, de segíteni nem tudó apostoloknak beszédje, ez. Ott ül Krisztus lábainál a hű nép, szeretettel hallgatja és követi a Mestert s mikor éheznek, akkor ezt mondják az Urnak: «Bocsásd el a sereget...» – Könnyű beszéd! Szétküldeni a szegényeket, az Isten igéjét kereső lelkeket akkor, mikor szenvedés, éhség környékezi... Az Úr egyszer ezt mondta: Nemcsak kenyérrel él az ember! De az Úr csodás kenyérszaporításával azt is igazolta: nemcsak *igével* él az ember... Az emberek szeretik jámbor szavakkal és oktatásokkal kielégíteni a szenvedő nyomorgót! Legyetek jók és türelmesek, szokták mondani legtöbbször azok, *akik semmit sem tesznek mások kielégítésére*. Akik igazán együtt élnek Krisztussal, a világ nagy «Láthatatlan vendég»-ével, azok irgalmas szamaritánusként járnak a világot, bort és olajat visznek és a betegek sebeire öntik... Rajtuk valósul, amit az apostolok mondtak az Úr Jézusról: «Körüljárt jól tévén.» (ApCsel. 10,38.) Nem csoda! Hisz ezen irgalmas szamaritánusok lelkében *tényleg* él – a «Láthatatlan Vendég», maga az Úr Krisztus. Ezek így gondolkodnak, mikor szegényt látnak: «*Ne bocsásd el üres kézzel a szegényt!*»

2. «*Szánom a sereget.*» Isteni beszéd, Krisztus lelkéhez méltó megnyilatkozás. A meleg szeretet szava ez, mélynek nyomán segítség árad az éhező nép felé. *És csodálatosan megszaporodik a kenyér...* – Ez az isteni erőre valló csoda mindannyiszor megismétlődik, valahányszor bele tudjuk vinni az emberek lelkébe, hogy *szánni kell a sereget, a nyomorgók seregét...* Megnyílnak a lelkek, megnyílnak a zsebek, megszaporodnak a kenyerek és nem öt, nem tíz, de tízezer embert tudnak kielégíteni öt árpakenyérből és néhány halacsakából... Az Úr mennybemenetele előtt ezt mondta: «Azokat pedig, kik *hisznek*, ezen jelek követik: ez én nevemben ördögöket űznek ki, új nyelveken szólnak, kígyókat vesznek föl és ha valami halálosat isznak, nem árt nekik; a betegek kezeit teszik és meggyógyulnak.» (Mk. 16,17-18.) Akik az isteni «Láthatatlan Vendég»-gel együtt élnek, akik nemcsak *beszédjükkel*, de *életükkel* is követői a «Láthatatlan Vendég»-nek, azoknak buzdító beszédjére *tényleg csoda történik*: a csodálatos *kenyérszaporítás* csodája... Az emberek örömmel adnak, ha látják, hogy embertestvérük élete függ tőle. Adnak pedig azért, mert a keresztyén nép a «Láthatatlan Vendég»...

Ahol kincs és vagyon halmozódik, és ahol százezrek részére elégséges vagyonból csak kevesen táplálkoznak, ott legtöbbször a Mammon, a pénz istene van jelen. Ahol kis vagyonkából, parányi kenyérből és kevés halacsakából sokan táplálkoznak, ott az isteni Mester van jelen. – Kit keressünk, és kit akarunk, hogy hajlékunkban vendégünk legyen? Nem kell felelni rá, hisz mindenki így imádkozik: «Láthatatlan Vendég, tiszteld meg a szegény házat!» Ha ezt akarod, hogy imádat meghallgassa az Úr, akkor tedd azt, amit a «Láthatatlan Vendéget» lelkükben hordó lelkek cselekszenek: kis, vagy nagy vagyonod szerint *szánd meg te is a szegények seregét...* Vagyonodból, keresetedből adj másoknak is. Mikor pedig azt látod, hogy csekélyke vagyonkából jóllaknak, akkor elmondhatod, hogy a csodálatos kenyérszaporítás révén nálatok is ott lakik a «Láthatatlan Vendég»...

Böjt ötödik (fekete) vasárnapja.
Evangelium: Szent János 8,46-69.

Ki fedd meg engem közületek a bűnről? Ha igazságot, mondok nektek, miért nem hisztek nekem? Aki Istentől van, Isten igéit hallgatja. Ti azért nem hallgatjátok, mert az Istentől nem vagytok. Felelék azért a zsidók és mondák neki: Nemde jól mondjuk mi, hogy szamaritánus vagy te, és ördögöd vagy? Felelé Jézus: Énnékem ördögöm nincsen, hanem tisztelem Atyámat, és tiszteletlenséggel illettek engem. Én azonban nem keresem dicsőségemet: van, aki keresse és megítélje. Bizony, bizony mondom nektek: ha ki az én beszédemet megtartja, halált nem lát mindörökké. Mondák erre a zsidók; Most ismertük meg, hogy ördögöd vagy. Ábrahám meghalt és a próféták, és te azt mondod: Ha ki az én beszédemet megtartja, a halált nem ízele meg mindörökké. Vajon te nagyobb vagy-e a mi atyánknál, Ábrahámnál, ki meghalt? a próféták is meghaltak. Mivé teszed magadat? Felelé Jézus: Ha én dicsőítem magamat, az én dicsőségem semmi: van, aki dicsőít engem, az én Atyám, kiről ti mondjátok, hogy Istenetek. De ti nem ismeritek őt, én pedig ismerem; és ha mondom, hogy nem ismerem őt, ti hozzátok hasonló hazug leszek. De ismerem őt, és a beszédét megtartom. Ábrahám, a ti atyátok, örömmel kívánta látni az én napomat, látta és örvendezett. Mondák azért a zsidók neki: Még ötven esztendő sem vagy, és Ábrahámot láttad? Monda nekik Jézus: Bizony, bizony mondom nektek: mielőtt Ábrahám lenne, én vagyok. Köveket kapának azért, hogy raja hajítsák; Jézus pedig elrejté magát, és kiméne a templomból.

* * *

Tegnap még látható volt az oltár feszület, ma már lila lepel fedi el Krisztus szent alakját Akit hosszú időn át nem látunk, annak viszontlátása igen nagy örömet okoz. Az elleplezett Krisztus-arcot nagypénteken látjuk viszont, mint értünk kimúló, szent áldozatot...

1. *Életünkben is sokszor elrejtőzik Krisztus*, Mikor derűs és szép az élet? Ha érezzük, hogy e siralom völgyében jó, Atyánk velünk van. Ez az érzület az, mely szent Pétert megragadta, midőn az Úr színeváltozásánál felkiáltott: «Jő nekünk itt lennünk!» (Mt 17,4.) Nem érezzük-e mi is sokszor, hogy közel az Úr Jézus? Lelki felemelkedésünkben, örömeinkben, imáinkban, bűnöktől való tisztulásunkban, szentáldozásainkban mily boldogan mondogatjuk: Velünk az Úr, De a napfényt éj is követi. Csak a bányadt hold és csillagok világítanak!... Testi és lelki életünkre is ránehezedik a sötétség. A kétség... a szenvedés... a csapás... Nincs éltető nap. Nem látjuk, nem érezzük Krisztus közelségét Csak a remény bányadt csillaga biztat... Milyen nehéz ilyenkor az élet. Sír a lelkünk, mint a szüleit elvesztő gyereké. Olyanok vagyunk, mint a Genezareth-tavon viharban küzdő tanítványok, kik keltegetni próbálják a Mestert: «Uram, szabadíts meg minket, elveszünk». (Mt 8,25.) De bizalom! Az Úr alszik. Bánatunk sötétsége elfedi előlünk éltet hozó arcát. «Mit féltek, kicsinyhitűek!» Éltessen a remény! Az éjszakát a hajnalhasadás s fényt hozó nappal követi...

2. *Törekszünk, hogy meglássuk Krisztust*. Mily nagy vágyakozással keresi az idegenbe szakadt gyermek édesanyját! Mily biztos iránnyal fordul a virág az éltető nap felé. Mily erősen keresi a sötétségben tévelygő, szenvedő lélek Krisztust! «Ábrahám, a ti atyátok örömmel kívánta látni az én napomat, látta és örvendezett». (Jn. 8,56.) – Mi is többféleképpen keressük. Sokszor és a nagyböjtben különösen *lemondással*, a földi élvezetektől való visszahúzózással, *önmegtagadással*. Hisz jól tudjuk, hogy minél inkább szabadulunk a földi, érzéki kötelekedtől, annál jobban közeledünk a mi Urunkhoz. – Közeledünk hozzá imáinkban. Felemeljük lelkünket; *hittél* átitatott gondolatainkkal a magasságok felé törünk. – Lerakjuk bánatunkat s *reménnyel* telve hozzá közeledünk. – Szeretetének emlékeit, életét, halálát rajzoljuk magunk elé s a *szeretet szárnyain* feléje szállva reá találunk... És ilyenkor olyan különös érzés száll lelkünkbe! A *magasságokban* kerestük az Urat s *lelkünkben* találjuk őt. Ha pedig az Úr velünk van, letörhet-e akkor bánat, fájdó érzület?

Egyik kedves egyházi énekünk így kezdődik: «Hol vagy én szerelmes Krisztus Jézusom». Felsőhajtván, epekedve kérdezi, keresi az ember. A feketevasárnapon történő keresztfő után keressük mi is. De keressük különösen akkor is, midőn életünkben nem találjuk Krisztust... Mondjuk ilyenkor igazán szívből és lélekből: Keresünk, várunk, Uram, mert «nálad nélkül szívem olyan bányadt».

Virágvasárnap.
Evangelium: Szent Máté 21,1-9.

És midőn Jeruzsálemhez közeledtek, és Betfágéba jöttek az olajfák hegyénél, akkor Jézus elküldte két tanítványt, mondván nekik: Menjetek a helységbe, mely ellenetekben vagyon, és azonnal találtok egy megkötött szamarat és vemhét vele; oldjátok el, és hozzátok ide nekem. És ha valaki nektek valamit szól, mondjátok, hogy az Úrnak ezekre szüksége vagyon, és azonnal elbocsátja azokat. Ez pedig mind lőn, hogy beteljesedjék, mit a próféta jövendölt, mondván: Mondjátok meg Sión leányának: íme, a te királyod jó neked szelíden, ülvén a szamáron és a teherhordozónak vemhén. Elmenvén tehát a tanítványok, úgy cselekvőnek, amint parancsolt vala nekik Jézus. És elhozák a szamarat és vemhét, és azokra tevék ruháikat, és őt raja fölülteték. A nagy sereg pedig leteríté ruháit az úton; mások pedig ágakat vágnak vala a fákról, és elteríték az úton. A seregek pedig, melyek megelőzik, és melyek követik vala őt, kiáltanak, mondván: Hosanna Dávid fiának! áldott, ki az Úr nevében jó! Hosanna a magaságban!

* * *

Királyok fogadtatása mindig ünnep. A város zászlódíszát ölt, a lakosság díszes köntösben jelenik meg, a házak falait virágfüzér futja be. Ilyen volt Jeruzsálem ünnepe, midőn az évezredekig várt Messiását fogadhatta. De legnagyobb öröm a tisztaszívű gyermekek lelkéből tört elő; ők kiáltottak leghangosabban: «Hosanna Dávid fiának!» – A jeruzsálemi bevonulás megismétlődik *lelkünkben* is. Ide is bevonul gyakran az Úr!... Jó lelkek, tanuljatok az Ószövetség népétől, hogy kell fogadni az Urat!

1. *Vigyetek néki örvendező lelket.* A hódoló városok kenyeret, sót, vizet, fűvet visznek a hódító vezér elé. Kényszeradomány az egész, mert nem a lélek önkéntes megnyilatkozása, hanem a fegyveres erőszak kizsárolt hozománya. – Az Úr jövele nem hódítók érkezése. Szerető, magához ölelő Mester jövele. – Jön a húsvéti szent áldozásban. Titkos kenyér színe alatt, de valóságos jelenléttel. «Vevé Jézus a kenyeret és megáldá és megszegé és adá tanítványainak és monda: Vegyetek és egyétek, ez az én testem». (Mt 26,26.) Ünnepi köntöst húzunk magunkra, mikor az oltár elé lépünk, de lényegesebb a másik: ünnepi lélekbe öltözzünk. «És öltözzetek új emberré, ki Isten szerint teremtetett igazságban és valóságos szentségben». (Eph. 4, 24.) A tavaszi szellő és éltető napsugár bolyhos rügyeket fakaszt a fán. Krisztus közelségét érző lelkünk a lelki élet tavaszi rügyeit fakasztja. A régi, bűnös életet temesse el a bűnbánat szentsége. Vesse ki belőlünk ösztönös életünket, legyen lelkünk gyermekien tiszta, hófehér... Krisztust a gyermekietek fogadja igaz örömmel. Az ő ajkuk magasztalja a jeruzsálemi bevonulásnál is a Messiást. Egyszerű, tiszta lélek kaput nyit az Úrnak; hívő lelkek, jó keresztény lelkek, tegyetek olyanná lelketeket, hogy hozzátok is bevonulhasson az Úr Jézus.

2. *Vigyetek néki mindenre ítéző lelket.* Mit ér az ünnep, a díszes fogadtatás, a lelki készüllet, ha nem él a lélekben az elhatározás: mindent Krisztusért! A bűn kivetése csak első lépés lehet. Az élet ennél magasabb és fölségesebb hivatása. Úgy kell élni, hogy minden jó tulajdonságunk kifejlődjék. – Már magához a bűn leküzdéséhez is erő, áldozat kell, mennyivel inkább a tökéletes és kitartó katolikus élethez. Ha az Úr Jézus lelkem hajlékába szállt, akkor lemondok minden oly cselekedetről, mely ezt a titkos egyesülést megbontaná. A halálos bűn elűzi Krisztust a lelkünkéből; lehet-e más az ember első törtétese, mint óvni magát mindentől, mi ezt a legnagyobb veszteséget hozná? Mit ér az igaztalan úton szerzett vagyon, az élvezet, a tobzódás, a fékevesztettség, ha vele együtt jár, hogy elhagy bennünket Krisztus. Az a Krisztus, kit oly örömmel vártunk!... «A nagy sereg pedig leteríté ruháit az úton: mások pedig ágakat vágtak vala a fákról, és elteríték az úton». Mi is ezt tettük s most szerető lélekkel magunknál tiszteljük.

Mindennél többet ér, ha az Úr közelségét érezzük. Mennyi buzgó imánk száll az Istenhez, mily könnyű a meg-hallgattatás, ha velünk, lelkünkben van az Úr Jézus! Látszólagosan igen elrejtett alakban, de szent Szívének melegsége is biztosít róla, hogy ott az Úr. A próféta is így beszél: «Íme a te királyod jó...» (Jn. 12,15.) De mi ne a külső megjelenés szerénységét nézzük, hanem tegyünk meg mindent, hogy a szelíden jövő Urat *örvendező és mindenre kész* lélekkel fogadjuk!

Nagypéntek.

Evangelium: Szent János 18-19.

Miután ezeket elmondotta Jézus, kiméne tanítványaival a Cedron patakán át, hol egy kert vala, melybe beméne ő és tanítványai. Tudja vala pedig Júdás is, ki őt elárulta, ama helyet, mert Jézus gya-

korta jött vala oda tanítványaival. Júdás tehát vévén egy csoportot, s a főpapoktól és farizeusoktól poroszlókat, oda méné lámpákkal és szövétnekekkel és fegyverekkel. Jézus pedig tudván mindeneket, melyek rá jövendők valának, eléjük méné, és monda nekik: Kit kerestek? Felelek neki: A názáreti Jézust. Mondá neki Jézus: Én vagyok. Velők álla pedig ott Júdás is, ki elárulta őt. Amint tehát mondotta nekik: Én vagyok! hátrálának és a földre esének. Ismét kérdezé tehát őket: Kit kerestek? Azok pedig mondották: a názáreti Jézust. Felelé Jézus: Mondám nektek, hogy én vagyok; ha tehát engem kerestek, hagyjátok ezeket elmenni. Hogy beteljesedjék a beszéd, melyet mondott: hogy akiket nekem adtál, azok közül senkit sem vesztettem el. Simon Péternek pedig kardja lévén, kivoná azt és rácsapván a főpap szolgájára, elvágá annak jobb fülét. A szolga neve pedig Malkus vala. Mondá azért Jézus Péternek: Ereszd a hüvelybe kardodat. A poharat, melyet nekem Atyám adott, ne igyam-e meg? A csoport tehát és a hadnagy és a zsidók poroszlói megfogták Jézust, és megkötözték őt. És viték őt először Annáshoz, ki ipa vala Kaifásnak, az azon esztendő-béli főpapnak. Kaifás pedig az vala, ki tanácsolta a zsidóknak: hogy hasznosabb egy embernek meghalni a népért. Követé pedig Jézust Simon Péter és egy más tanítvány. Az a tanítvány pedig ismerőse vala a főpapnak, és beméne Jézussal a főpap tornácába. Péter pedig az ajtón kívül álla. Kiméne tehát az a másik tanítvány, ki ismerőse vala a főpapnak, és szóla az ajtónálló szolgálnak, és bevezeté Pétert. Mondá azért az ajtónálló szolgáló Péternek: Nemde te is ez embernek tanítványa közöl vagy? Mondá ő: Nem vagyok. Ott állának pedig a szolgák és poroszlók a szentüznél, mert hideg vala, és fűtözének; velők vala pedig Péter is, ott állván, és fűtöztén. A főpap tehát kérdezé Jézust az ő tanítványai és tudománya felől. Felelé neki Jézus: Én nyilván szólottam é világnak; én mindenkor a zsinagógában tanítottam és a templomban, ahova gyűlnek mindnyájan a zsidók; és rejtekben semmit sem beszéltem. Mit kérdész engem? Kérdezd azokat, kik hallották, mit beszéltem nekik; íme ezek tudják, amiket én mondtam. Midőn pedig ezeket mondotta, egy az ott álló poroszlók közül arcucsapá Jézust, mondván: így felesz-e a főpapnak? Felelé neki Jézus: Ha rosszul szólottam, bizonyítsd be a rosszat; ha pedig jól, miért versz engem? És elküldé őt Annás megkötözve Kaifás főpaphoz. Simon Péter pedig ott álla és fűtözték. Mondák tehát neki: Nemde te is az ő tanítványai közöl vagy? Ő megtagadá és monda: Nem vagyok. Mondá neki egy a főpap szolgálai közöl, annak rokona, kinek Péter elvágta fülét: Nem láttalak-e téged a kertben övele? Péter tehát ismét megtagadá; és mindjárt szóla a kakas. És Jézust Karfástól a törvényházba vezeté. Reggel vala pedig; és ők nem ménének be a tanácsházba, hogy meg ne fertőztessenek, hanem hogy megehessék a húsvétét. Pilátus azért kiméne hozzájuk, és monda: Micsoda vádat hoztok fel ez ember ellen? Felelék és mondák neki: Ha ez nem volna gonosztevő, nem adtuk volna őt kezedbe. Mondá tehát nekik Pilátus: Vegyétek át ti őt, és törvényetek szerint ítéljétek meg. Ámde mondák neki a zsidók: Nekünk senkit sem szabad megölnünk. Hogy beteljesedjék Jézus beszéde, melyet mondott, jelentvén, minő halállal fog meghalni. Beméne tehát ismét a tanácsházba Pilátus, és szólítván Jézust, monda neki: Te vagy-e a zsidók királya? Felelé Jézus: Magadtól mondod-e ezt, vagy mások mondották neked énfelőlem? Felelé Pilátus: Vajon zsidó vagyok-e én? A te nemzedet és a főpapok adtak téged kezembe; mit míveltél? Felelé Jézus: Az én országom nem e világból való. Ha e világból volna országom, az én szolgálaim harcra kelnének, hogy kézbe ne adassam a zsidóknak. Most azonban országom nem innét való. Mondá erre neki Pilátus: Tehát király vagy te? Felelé Jézus: Te mondod, hogy én király vagyok. Én arra születtem és azért jöttem e világra, hogy bizonytságot tegyek az igazságról. Minden, aki az igazságból vagy, hallgatja az én szómat. Mondá neki Pilátus: Mi az igazság? És midőn ezt mondotta, ismét kiméne a zsidókhoz, és monda nekik: Én semmi okot sem találok őbenne. Szokástok pedig, hogy egyet elbocsássak nektek húsvétkor. Akarjátok-e tehát, hogy elbocsássam nektek a zsidók királyát? Kiáltanak azért ismét mindnyájan, mondván: Nem ezt, hanem Barabbást. Barabbás pedig lator vala. Akkor tehát Pilátus fogván Jézust, megostoroztatá. És a vitézek koronát fonván töviséből, az ő fejére tevék, és biborruhát adának rája, és hozzája ménének, és mondák: Üdvözlégy, zsidók királya! És arcucsapdosák őt. Kiméne tehát ismét Pilátus, és monda nekik: íme kihozom nektek őt, hogy megismerjétek, hogy semmi okot sem találok őbenne. (Kiméne pedig Jézus, töviskoronát viselvén és biborruhát.) És monda nekik: íme az emberi Midőn tehát látták őt a főpapok és szolgák, kiáltanak, mondván: Feszítsd meg, feszítsd meg őt! Mondá nekik Pilátus: Vegyétek ti őt, és feszítsétek meg; mert én nem találok okot őbenne. Felelék neki a zsidók: Nekünk törvényünk van, és a törvény szerint meg kell hálnia, mert Isten Fiává tette magát. Midőn pedig Pilátus hallotta e beszédet, még inkább megijede. És ismét beméne a tanácsházba, és monda Jézus-fiák: Honnan való vagy te? Jézus pedig nem ada feleletet neki. Mondá azért neki: Nekem nem szólalsz-e? Nem tudod-e, hogy hatalmam vagy, megfeszítésedre, és hatalmam vagy, elbocsátásodra? Felelé Jézus: Nem volna semmi hatalmad ellenem, ha teneked onnan fe-

lülről nem adatott volna; azért annak, ki engem neked átadott, nagyobb bűne vagyon. És ettől fogva azon volt Pilátus, hogy elbocsássa őt De a zsidók kiáltanak, mondván: Ha ezt elbocsátod, nem vagy a császár barátja; mert mindaz, ki magát királlyá teszi, ellenmond a császárnak. Pilátus tehát midőn e beszédek hallotta, kihozá Jézust, és az ítélőszékbe üle azon helyen, mely kövezetnek mondatik, zsidóul pedig Gabbatának. Vala pedig a húsvét készültnapja, mintegy hat óra tájban monda a zsidóknak: Íme a ti királytok! Azok pedig kiáltanak: Vidd el, vidd el, feszítsd meg őt! Monda nekik Pilátus: A ti királyotokat feszítsem-e meg? Felelék a főpapok: Nincs királyunk, hanem csak császáruk. Akkor azért kezökbe adá őt, hogy megfeszíttessék. Átvevék tehát Jézust, és kivezetek. Ki a keresztet hordozván magának, kiméne azon helyre, mely agykoponyahelyének mondatik, zsidóul pedig Golgotának. Ahol megfeszíték őt és vele más kettőt kétfelől, középen pedig Jézust. Fölírást is íra pedig Pilátus, és a kereszt fölé tévé. Vala pedig írva: *A názáreti Jézus, a zsidók királya*. Ezt a fölírást pedig sokan olvasák a zsidók közöl; mert a városhoz közel vala a hely, hol megfeszítették Jézus. És írva vala zsidóul, görögül és latinul. Mondák azért Pilátusnak a zsidók főpapjai: Ne írjad, a zsidók királya, hanem, hogy ő mondotta: A zsidók királya vagyok. Felelé Pilátus: Amit írtam, megírtam. A vitézek pedig, miután megfeszíték őt, vevék az ő ruháit, (és négy részre oszták, mindenik vitéznek egy részt), s a köntöst is. Varratlan vala pedig a köntös, felülről egészen szöve. Mondák azért egymásnak: Ne metéljük el azt, hanem vessünk sorsot raja, kié legyen. Hogy beteljesedjék az írás, mely így szól: Eloszták az én ruháimat magolf között, és köntösökre sorsot vétenek. És a vitézek ezt meg is cselekedtek. Állanak vala pedig Jézus keresztje mellett az ő anyja, és anyjának rokona, Mária, Kleofás felesége, és Mária Magdolna. Jézus tehát látván anyját és az ott álló tanítványt, kit szeret vala, monda anyjának: Asszony! Íme a te fiad. Azután monda a tanítványnak: Íme a te anyád! És azon órától a tanítvány őt magához vevé. Azután, tudván Jézus, hogy minden elvégeztetett, hogy beteljesedjék az írás, monda: Szomjúhozom! Vala pedig ott egy edény tele ecettel. Amazok tehát a szivacsot megtöltvén ecettel és izsópra tűzvén, az ő szájához nyújtják. Amint tehát Jézus az ecetet vette, monda/ Beteljesedett! És lehajtván fejét, kiadá lelkét. A zsidók pedig (mivel készültnap vala), hogy ne maradjanak a kereszten/a testek szombatban (mert az ama nagyszombat vala), kének Pilátust, hogy töressenek meg azok szárai, és vétessenek le. Eljövénnek tehát a vitézek, és az elsőnek megtörék ugyan szárait, a másoknak is, ki megfeszítettet vala övele. Mikor pedig Jézushoz jöttek, látván őt, hogy már meghalt, nem törék meg szárait, hanem egy a vitézek közöl lándzsával megnyitá az ő oldalát, és legottan vér és víz jöve ki. És aki látta ezt, bizonyosságot tesz erről, és igaz az ő bizonyossága. És ő tudja, hogy igazat mond, hogy ti is higgyetek. Mert ezek azért történtek, hogy beteljesedjék az írás: Csontot meg ne törjetez benne. És ismét más írás mondja: Meglátják, akit általvertének. Ezekután pedig kére Pilátust az arimateai József, (azért mivel tanítványa vala Jézusnak, de titokban a zsidóktól való félelem miatt), hogy Jézus testét levehesse. És megengedő Pilátus. Eljőve tehát és levéve Jézus testét Eljőve pedig Nikodémus is, ki Jézushoz először éjjel jött vala, mirrha- és áloe-vegyítéket hozván, mintegy száz fontot. Vevék tehát Jézus testét, és azt lepedőkbe takarák fűszerekkel, amint szokás a zsidóknál temetni. Vala pedig azon helyen, hol ő felfeszítettet, egy kert, és a kertben egy új sírbolt, melybe még senki sem tétetett vala Azért a zsidók készület napja miatt, mivelhogy a sír közel vala, oda tevék Jézust

* * *

A rómaiak idejében gyakran állítottak keresztfákat a város határaiba, Községes gerendából ácsolt, durván faragott alkotmányok voltak ezek; némák, fájdalmasak, s a rajtuk szenvedőkre halált hozók. Ezek a néma fák intő jelek voltak, hogy az arra menők előtt *megszólaljanak* s néma ajakkal ezt mondják: *bűnöknek elrettentő büntetései vagyunk*. – Jeruzsálem határában három ily fát állíttatott fel Poncius Pilátus. Némákat, durva fából faragottakat, hogy ezek is beszéljenek és elrettentő beszédet mondjanak. És ezen fák két szélseje azt mondta: «cselekedeteinkhez méltó díjat veszünk». (Lk. 23,41.) A középső pedig, amely fölé ezt irattá Poncius Pilátus: «Ez a zsidók királya». (Lk. 23,38.), szintén megszólalt s ezt mondta : «Beteljesedett». Beteljesedett az, *hogy az Isten ártatlan Báránya áldozat lett az emberiségért*.

1. *A kereszt bűneink büntetése*. A római nép legkegyetlenebb és leggyalázatosabb büntetése a bűnös ember keresztrefeszítése volt. Súlyos bünt, rablást, vagy gyilkolást kellett elkövetni annak, akire a halálnak ezt a gyalázatos nemét szabták. A nép jól tudta ezt, s úgy vette körül a gyalázat fáján kínlódó embert, mint elrettentő példaképet. A gyászos nagypénteki Ítélet után is állott két keresztfa, mely gyalázatos bűnök méltó büntetéséről beszélt. Egyik igazán megszólal s azt mondja: «Te sem féled az Is-

tent, holott ugyanazon büntetés alatt vagy, és mi ugyan igazságosan, mert cselekedeteinkhez méltó díjt veszünk; de ez semmi gonoszt sem cselekedett». (Lk. 23,40-41.) És hozzáteszi: «Uram, emlékezzél meg rólam, midőn országodba jutsz». (Lk. 23,43.) Bűnök büntetése, gyalázatok gyalázata, de valamilyen kiengesztelődés is, mert épp a legnagyobb gyalázat, a legnagyobb megaláztatás az, amellyel a megsértett erkölcsi rendet visszaállítja az ember. Az emberi életnek kísérője a bűn, de a véres szenvedés kiegyenlítés és kiengesztelődés!...

2. *A kereszt bűneink kiengesztelése.* Középen a harmadik kereszt áll némán s rajta függ fájdalmasan, de itt-ott *ég felé* néző szemekkel az isteni Mester. «Atyám bocsáss nekik, mert nem tudják mit cselekszenek». (Lk. 23,34) Majd ismét ima hagyja el ajkát: «Atyám, a te kezeidbe ajánlom az én lelkemet. És ezt mondván meghala». (Lk. 23,46) Beteljesedett!... és ettől kezdve *nem szólal meg a kereszt.* A körülötte álló zsidóknak és pogányoknak látszólag ugyanazt mondja mint a másik kettőnek. «És íme a templom kárpitja ketté hasada felülről egész aljáig, a föld megindula, a kősziklák megrepedének». (Mt 27,51.) Ez a borzasztó tény a *halott* Krisztus keresztjének első beszédje s eget és lelket megrázó beszédjére az egész emberiség nevében borul térdre az őrt álló százados: «Valóban Isten Fia volt ez». (Mt 27,54.) Ettől kezdve mindig beszél. «A kereszt ígéje az elvégzendőknek ugyan bolondság; azoknak pedig, akik üdvözülnek, azaz nekünk Isten ereje». (1Kor. 1,18.) Beszél úgy, hogy beszédje *elnémítja az összes régi leeresztet beszédét.* Krisztus *önfeláldozó szeretetéről* beszél. «Úgy szerette Isten a világot, hogy az ő egyszülött Fiát adá, hogy mindenki, aki őbenne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen». (Jn 3,16.)

A keresztény világban most is kereszteteket állítanak a falvak és városok határaiba. Közönséges fából ácsoltak, durván faragott alkotmányok, némák, fájdalmasak, hogy *szóljanak* az arra menő emberekhez. De ezeknek beszédje most már nem a bűn büntetéséről beszél. Megváltozott a hangja s állandóan az *Isten szeretetéről, az önfeláldozó szeretéről és az élet föltámadásáról* beszél. A kereszt, amely régen az elrettentésről szólt és a gyalázat jele volt, az első nagypéntek óta az önfeláldozó szeretetről és az élet föltámadásáról beszél s az Isten szeretetének szent jelévé magasztosult...

Húsvétvasárnap.

Evangélium: Szent Márk 16,1-7.

És mikor elmúlt a szombat, Mária Magdolna és Mária, Jakab anyja, és Szalóme, fűszereket vásárlának, hogy elmenvén, megkenjék Jézust. És korán reggel a hét első napján a sírhoz ménének napfelköltekor. És mondák egymásnak: Ki hengeríti el nekünk a követ a sír ajtajáról? És oda tekintvén, láták, hogy a kő el van hengerítve, mert igen nagy vala. És bemenvén a sírba, látának egy ifjat ülni jobbkéz felől, hosszú fehér ruhába öltözve és megrémülének. Ki monda nekik: Ne féljete. A megfeszített názáreti Jézust kerseitek: feltámadott, nincs itt: íme a hely, ahova tették őt. De menjete, mondjátok meg tanítványainak és Péternek, hogy elöttetek megyén Galileába, ott meglátjátok őt, amint mondotta nektek.

* * *

A feltámadás körmenetén lobogó zászlót tart kezében Jézus Krisztus. Mit jelent a zászló? Vereséget, ha ellenség lábánál hever, diadalmat, ha fennmen lobog. A feltámadott Krisztus kezében a legnagyobb diadal jele. Nem csapatok, nem népek, ország feletti diadal jelképe, itt az élet legnagyobb ellenfelén, a halálon aratott győzelmet ünnepli a zászló.

1. *Halálon aratott győzelmet Krisztus.* A nagypéntek fájdalmas, szenvedés-teljes napja után oly vigasztaló a húsvét-vasárnap! Mert a nagypénteki temetés nemcsak Krisztus holttestét temette. Itt látszólag sírba szállt az a sok és szent remény is, amelyet az Úr Jézushoz fűztek a tanítványok és bennük az egész világ. «Mi pedig reménylők, hogy ő megváltja Izraelt.» (Lk. 24,21.) Örvendező lélekkel hitték, lesték szavait, hisz csodái, jövődöléseik igazolták állításait s boldogító reményt keltettek a törekvő és élet után szomjúhozó lelkekben... Ezt a nagy, boldogító reményt is temette a nagypénteki bánatos este. A sír szájához hengerített kő ilyen szent, boldogító reményt zárt hideg sírboltba... Ilyen temetés után nem ok nélkül lobog a zászló a feltámadt. Krisztus kezében. Nem ok nélkül énekeljük: «Feltámadt Krisztus e napon, Alleluja, hogy az ember vigadozzon, Alleluja». Legnagyobb győzelem ez. A halott Krisztus feltámadott. A legnagyobb öröme hangolhat ez, hisz Krisztussal *biztató reményeink* is feltámadtak...

2. *És így győzedelmes életet élhet az ember.* A feltámadás ténye győzelmes életre vezet bennünket is. Krisztus Urunk élete a mi életünk példaképe. Szenvedés, lemondás, nélkülözés, de a lélek érdekeinek előtérbe helyezése jellemezte egész életén... Golgothát járt, de a kereszttel után a feltámadás reggele következett. A mi életünk is így győzedelmes lesz. Győzedelmes mindenféle anyagi, testi szenvedéseink dacára, győzedelmes erkölcsi küzdelmeink idején, de legfőképpen győzedelmes lesz a halál felett aratandó győzelemben!... A föld, a földi érték megsemmisül, de a lélek, a lelki érték, *az ember, én,* az Istennek legszentebb teremtménye, élni fogok mindörökké. «Én vagyok a feltámadás és az élet, aki énbennem hiszen, ha szintén meghal is élni fog. És minden, aki él és énbennem hiszen, nem hal meg mindörökké». (Jn. 11,25-26.) Mily vigasztaló, mily elértet fakasztó gondolat ez! Tavaszi légáramlat, mely rügyeket fakaszt, éltető meleg, mely a bontakozó óhajtasokat levéllé, virággá növeli. Ki ne tudna örömmel dolgozni, midőn ily távlatokat lát? Ki ne tudna lemondani anyagi javakról, szenvedélyről, bűnös életről, midőn a szellemi javak, erkölcsi értékek örök érvényét hallja?... Ilyen gondolatok tevékeny életet sürgetnek s ezért lesz számunkra Krisztus feltámadása győzelmes munkára serkentő örömhír. A Krisztus kezében lobogó zászló a mi életünknek is győzelmi lobogója.

A szent sírhoz ballagó jámbor asszonyok azon beszélgetnek: «Ki hengeríti el nekünk a követ a sír ajtajáról?» (Mk 16,3.) Mire odaérnek, a kő el volt hengerítve!... Krisztust kereső. Krisztus felé törekvő lelkek is sokszor kérdegetik: Ki fogja elhengeríteni lelkünkön azt a nehéz követ, mely szép reményeinket temette?... Angyali kezek jöttek, az első, az igazi nagy követ elhengerítették és Krisztus feltámadott. A lélekről is angyali kezek távolítják el a követ... Nem valódi kézzel, hanem szent és örömet hirdető beszéddel: Bízatok, reméljétek, Krisztus feltámadott! És így életet adó reményeink is feltámadnak...

Húsvéthétfő.

Evangélium: Szent Lukács 24, 13–35.

És íme ketten közülük az napon ménének egy Emmausz nevű helységbe, mely hatvan futamatnyi távolságra vala Jeruzsálemtől. És ők beszélgetőnek egymással mindazokról, amik történtek vala. És lőn, mikor szót váltottak és kérdegetek egymás között, ön maga Jézus oda érkező, velők méné. Az ő szemeik pedig tartóztatva valának, hogy meg ne ismerjék őt. És monda nekik: Micsoda beszédek ezek, melyeket egymással váltotok útközben, és szomorúak vagytok? És felelvén egyik, kinek Kleofás vala neve, monda neki: Te vagy-e egyedül jövevény Jeruzsálemben, ki nem tudta, meg, amik abban történtek *e* napokban? Kiktől ő kérdé: Micsodák? És felelének: A názáreti Jézus felől, ki próféta férfiú volt, hatalmas a cselekedetben és beszédben, Isten és az egész nép előtt; és mimódon adták őt a főpapok és a mi fejedelmeink halálos ítéletre, és megfeszítették őt. Mi pedig remény lők, hogy ő megváltja Izraelt. És most mindezek után harmadnapja ma, hogy ezek történtek. De némely közülünk való asszonyok is rémítének minket, kik virradat előtt a sírnál voltak, és nem találván az ő testét, visszajöttek, mondván, hogy ők angyalok jelenését is látták, kik őt élni mondják. És némelyek közülünk a sírhoz mentek, és úgy találták, amint az asszonyok mondták, őt magát pedig nem találták. Ére ő monda nekik: Oh balgatók és késedelmes szívűek mindazok elhívására, miket a próféták szólottak. Nem ezeket kellett-e szenvedni a Krisztusnak, és úgy menni be az ő dicsőségébe? És elkezdvén Mózesen és mind a prófétákon, fejtegeté nekik mind, amik az írásokban felölő szóltanak. És elérkezének a helységhez, ahova mennek vala, és ő tovább látszék tartani. De kényszerítők őt, mondván: Maradj velünk, mert esteledik és már hanyatlik a nap. És belére velők. És lőn, mikor, letelepedett velők, vevé a kenyeret, és megáldá, és megszegé, és nekik nyújtá. És megnyílnak az ő szemeik, és megismerek őt; de ő el tűnek szemeik elől. És mondák egymásnak: Nemde szívünk gerjede vala bennünk, midőn szólott az úton, és megfejtette nekünk az írásokat. És fölkelvén azon órában visszatérének Jeruzsálembe, és egybegyűlve találák a tizenegyet és azokat, kik velők valának, mondván: hogy valóban feltámadott az Úr, és megjelent Simonnak. És ők is, elbeszélek, amik az úton történtek vala és mint ismerték meg őt a kenyérszégben.

* * *

Régi időben, mikor még nem szelték vasutak az ország rónáit, mikor még nem fodrozták a vizek tükrét a hajórajok, akkor minden polgárt kényszerítem lehetett arra, hogy a katonai futárok részére előfogatot, szállást adjanak s ha kell, velük maradjanak és nekik segítsenek. Ebben az időben a törvény

kényszere volt az az erő, mély összetartotta ezeket az embereket. – A jó emberek, szerető barátok is *kényszerítik* néha egymást, hogy együtt maradjanak. Nem használnak ugyan durva, kemény kényszert, hanem *szerető szóval*, készséges *szeretettel* veszik reá barátjukat, hogy velük maradjon. Az Emmausba menő tanítványokban ilyen lelkű embereket látok. *Kérd szóval és adakozó lélekkel* akarják maradásra kényszeríteni az *«ismeretlen embert...»*

1. *Kérő szavakkal.* «Maradj velünk, mert már esteledik és már hanyatlak a nap» (Lk. 24,32.), mondják annak, akit szeretnek s akivel örömmel beszélgetnek. S az idegen úgy látszik messze megy, nem akar maradni. *De szerető szavakkal kényszerítik, hogy velük maradjon.* És ha tudták volna, hogy ki van velük, akkor meghajlott volna térdük és a kérés *imádságos* könyörgés lett volna s imádkozó lélekkel kényszerítették volna *az Urat, hogy velük maradjon...* A kérő szónak enged az «idegen», mintegy annak jelül, hogy az imádkozó kérést meghallgatja az Úr. «Ha kérendetek az Atyától az én nevemben, megadja nektek.» (Jn. 16,23.). Ha azt akarjuk, hogy velünk maradjon az Úr, akkor az emmauszi tanítványok példájára *imával, állhatatos* imával kérjük s bízhatunk, hogy nem hagy el minket...

2. *Készséges, adakozó lélekkel.* Az idegen vendéget asztalhoz ültetik. Kenyérrel és borral kínálják, testvérnek nézik. Ami az enyém, az a tied, ami a mienk, az közös javunk. *És «az idegen» látható örömmel marad közöttük.* És ha tudták volna, hogy ki az az idegen, kivel egy asztalnál ülnek, akkor ők kértek volna az isteni Mestertől! «Ha tudnád az Isten ajándékát, és tudnád ki az, ki neked mondja: Adj innom, talán te kértél volna tőle. és élő vizet adott volna neked.» (Jn. 4,10.) Az emmausziakhoz így szólt volna az Úr: Ha tudnátok, ki vagyok, ti kértétek tőlem kenyeret és én az élet kenyerét adtam volna nektek... «Atyáitok mannát ettek a pusztában és meghaltak. Ez a mennyből leszállott kenyér, hogy aki abból eszik, meg ne haljon.» (Jn. 6,49-50.) – Mi tudjuk, kit szeretnénk otthonunkban látni, mi tudjuk, hogy a föltámadott Isten-emberrel akarnánk együtt lenni, kérdezhetnénk tehát, mit tudunk az isteni Mesternek följánlani, hogy velünk maradjon? Az evangélium ezt az útmutatást adja: «Adjátok el, amikkel birtok és adjatok alamizsnát» (Lk. 12,33.), tehetségünk szerint vagyoniunkat felajánljuk, akkor kényszeríthetjük, hogy velünk legyen *«az ismeretlen idegen»*.

Az ismeretlennek kenyeret és bort adnak. «És lőn, mikor letelepedett velők, vevé a kenyeret és megáldá, és megszegé és nekik nyújtá. És megnyílának az ő szemek és megismerek őt.» (Lk. 24,29-30.) – *Amit földi kenyéren adták és ismeretlennek, azt égi kenyérben adta vissza az isteni Mester.* És most megnyíltak a szemek és lehullott a fátyol és a szomorú lelkű apostolok megéreztek, hogy a szemük elől eltűnő «idegenben látták és hallgattak az isteni Mestert.» – *Imával és áldozatos lélekkel mi is magunkhoz köthetjük Krisztust és kényszeríthetjük, hogy velünk maradjon.* «Maradj velünk, mert esteledik...» (Lk. 24,29.) Az isteni Mester nélkül éjszaka borul életünkre...

Húsvét után első vasárnap. Evangélium: Szent János 20,19-31.

Mikor tehát este lőn azon nap, a hét első napján, és az ajtók betéve voltak ott, hol a tanítványok egybegyültek vala a zsidóktól való félelmük miatt, eljőve Jézus, és megállá középen, és monda nekik: Békesség nektek! És midőn ezt mondotta, megmutatá nekik kezeit és oldalát. Örvendenek a tanítványok, látván az Urat. Monda, azért nekik ismét: Békesség nektek! Amint engem küldött az Atya, én is küldelek titeket. Ezeket mondván, rajok lehelé, és monda nekik: Vegyétek a Szentlelket. Akiknek megbocsátjátok bűneiket, megbocsáttatnak nekik; és akiknek megtartjátok, meg vannak tartva. Tamás pedig, egy a tizenkettő közül, ki kettősnek mondatik, nem volt velük, mikor eljött Jézus. Mondák tehát neki a többi tanítványok: Láttuk az Urat. Ő pedig monda nekik: Hacsak nem látom az ő kezein a szegek liggatását, és ujjamat a szegek helyére nem bocsátom, és kezemet az ő oldalába nem bocsátom, nem hiszem. És nyolc nap múlva, ismét benn valának az ő tanítványai, és Tamás is velük. Eljőve Jézus a bezárt ajtón át, és megállá középen és monda: Békesség nektek! Azután monda Tamásnak; Ereszd ide be ujjadat, és lásd kezeimet; és hozd ide kezedet, és bocsásd az én oldalamba, és ne légy hitetlen, hanem hívő. Felele Tamás, és monda neki: Én Uram és én Istenem! Monda neki Jézus: Mivelhogy láttál engem, Tamás! hittél; boldogok, akik nem láttak, és hittek. Sok egyéb jelet is cselekvék ugyan Jézus az ő tanítványai láttára, melyek nincsenek megírva e könyvben; ezek pedig megírtak, hogy higgyétek, hogy Jézus a Krisztus, az Isten Fia; és hogy hívén, életetek legyen az ő nevében.

A temetőhöz vezető út a leggyászosabb, kedves halottainkat kísérjük oda, sőt mi magunk is arra felé ballagunk... A temető kapujára vigasztaló szót ír föl az egyház: Föltámadunk! A virágok elszáradnak, mikor az őszi és téli közeledik. Mily vigasztaló gondolat az, hogy a gyökérszálból a tavasz új életet fakaszt. Engem, az élet vándorát is az vigasztal, hogy hallom az Úr biztató szavát: ember! Te is új életet fogsz élni! Föltámadunk!...

1. *A föltámadás lelkünk igénye.* Minden cselekvésünk, minden törekvésünk *célok* felé tör. Dolgozunk, anyagi javakért fáradunk, tanulunk, kutatunk, szellemi értékekért és küzdünk, lemondunk erkölcsi, Istennek tetsző értékekért De mily borzasztó gondolat volna, hogy ennek végén a megsemmisülés áll... Milyen fájó gondolat, hogy a halál fenyeget, hogy az életnek végén temetés következik. «Embert nem szabadítanak meg a haláltól, az erőtlent sem mentik meg a hatalmasabbtól.» (Baruk 6,35.) Megborzadok tőle. Érdekes, mennyire egyezik lelkünk életvágyával ez az idegenkedés. Hisz a halálnak percét mindenki félelmetesnek és rettenetesnek látja. Mit ér oly törtetés, amelyről előre látom, hogy eredménytelen? Ha így volna, rosszabb dolgunk volna a világ-minden növényénél, állatánál; mert ezeket legalább nem; gyötri a gondolat, hogy hiába minden törtetés, a vég az összeomlás... Mi, akik Istenben célokat kitűző, jó Atyánkat látjuk, jól tudjuk, hogy ez a nagy igény, Istennek ez a lélekben csengő beszéde, az élet legszentebb igazsága. Lélekben nem leszünk Tamás apostolok, akik kételkedünk a föltámadásban, hanem élni akarjuk Krisztus e mondását: «Boldogok, akik nem láttak és hittek.» Mert mi nem látunk szemmel, de értünk ésszel, érzünk lelki igénnyel és hallunk finom lelki érzékkel...

2. *A föltámadás Krisztus tanítása és föltámadása révén életünk legszentebb ténye.* Lelkünk igényén kívül Krisztus közvetlenül is beszél. Sokszor szól arról. «Mert mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, lelkének pedig kárát vallja?» (Mt 16,26.) Szól a mennyországról, jók jutalmazásáról, gonoszak büntetéséről, az örök életről. Aki bennem hiszen, örök élete leszen és én föltámasztom őt az utolsó napon. Ez az isteni beszéd ugyan az apostoloknak, a tanítványoknak szólt, de szól nekünk is, mikor az egyház Krisztus gondolatait közli velünk. De ezt a beszédet erőteljesen nyomatékozza Krisztus föltámadása. Szent Pál apostol azt mondja: «Ha pedig Krisztus föl nem támadott, akkor hiábavaló a mi prédikálásunk, hiábavaló a ti hitetek is». (1Ker. 15,14.) Ez a titkos tény azt mondja nekünk: él Krisztus, van erő Krisztus révén bennünk s van számunkra életfeltámadás.

A temetőkapunál ez a fölírás fogad: Föltámadunk! Bent kereszteket tűznek a sírokhoz. Jelek ezek, melyek az élet küzdelmes voltát és Krisztus életének látszólagos végét jelzik. De ezek a jelképek azt is beszélik, hogy a kereszten meghált Krisztus föltámadott! Odatűzik a jeleket a sírok fölé. Ember bízzál, akinek hittél, kinek kereszttje árnyékában pihensz, annak erejéből föltámadsz...

Húsvét után második vasárnap.

Evangélium: Szent János 10,11-16.

Én vagyok a jó pásztor. A jó pásztor életét adja az ő juhaiért A béres pedig, és aki nem pásztor, kinek a juhok nem tulajdonai, látja a farkast jőni, és elhagyván a juhokat, elfut; és a farkas elragadozza és elszéleszti azokat. A béres azért fut, mert béres, és nincs köze a juhokhoz. Én vagyok a jó pásztor, és ismerem enyéimet, és ismernek engem enyéim; amint engem az Atya ismer, és én ismerem az atyát; és életemet adom az én juhaimért. Egyéb juhaim is vannak, melyek nem ez akolból valók; azokat is el kell hoznom, és hallgatni fogják az én szómat, és egy akol leszen s egy pásztor.

* * *

A kis gyermekmesék gyakran beszélnek eltévedt gyermekekről, kik a sötét vadonban fogvacogva keresik a kivezető utat. Tévelygő báránykák ezek, kik keresve-keresik a pásztor, hogy a nyáj közé vesse őket. – De mi is okozza a félelmet, rettegést? Nincs védelmező, elhagyatott, magára maradt a gyámoltalan kis ember!... De a kis gyerekmber esete megismétlődik a nagy embernél is, csak hogy az élet nagy és nehéz útján. Sokszor tévelyeg s ilyenkor vágyva-vágyódik a *pásztorok Pásztora* után, ki védelmet, támaszt nyújtana neki. Mi segít ilyenkor? Az a szent hit, melyet a mai evangéliumból merítünk.

1. *Ismerem enyéimet, és ismernék engemet az enyéim.* Mikor elhagyatottnak érezzük magunkat, akkor is halmaiujuk, nem vagyunk egyedül; titkos módon, de velünk van az Úr. Ő ismer bennünket. A keresztség szentségével sajátjává, szentegyházának tagjává avatott s ez az *eltörölhetetlen jel* állandóan

jelzi: ezek Krisztus hívei. Christiani, mondja a latin nyelv. Magyarul annyit jelent: Keresztények. Talán így is mondhatnók helyesen: *Krisztuséi*. «Az enyéim mind a tieid; és a tieid az enyéim, és én megdicsőíttettem bennök». (Jn. 17,10.). Mi is megismerjük őt... Ha *örömök érnek*, akkor a jeruzsálemi bevonulást ünneplő Krisztust érezzük közelünkben... ha *fájdalom kísér*, akkor a keresztet hordozó Krisztust, a segítőt, gyámolítót... A jó lelkek, igazán Krisztust követő keresztények, szegényekben, betegekben is ráismernek Krisztusra. Jó lelkű «kedves nővérek» minden betegben Krisztus szemlélik; azért olyan kedves, gondos, önfeláldozó minden mozdulatuk. «Ismernek engem az enyéim». (Jn. 10,13.) Életemben, saját életünkben és felebarátaink életében... És «Én ismerem enyéimet...»

2. «*A jó pásztor életét adja az ő juhaiért*» – folytatja az Úr. Ennél megnyugtatóbb, örvendetesebb hírt keveset olvasunk, különösen, ha halljuk az Úr ezen beszédét is: «Én vagyok a jó pásztor!» (Jn. 10,11.) Egész földi élete azt mutatta. Áldozatos lélekkel kereste a lelkek üdvét, éveken át járta Galileát, Judeát, nyugtot sem keresve tanított, fáradozott, hogy övéi közül senki el ne vesszen. «A rókáknak barlangjaik vannak; és az égi madaraknak fészkeik. Az ember fiának nincs, hova fejét lehajtsa». (Mt 8,20.) Ez az élet befejezésében a keresztfához jutott. «Úgy szeretete Isten a világot, hogy az ő egyszülött Fiát adá». (Jn. 3,16.) Lehet-e ilyen szeretet hallatára kétségeskednünk? «Én veletek vagyok mindennap a világ végezetéig.» (Mt 28,20.) – mondta az Úr. Velünk van most is – meg nem kevesbedő szeretettel és gondoskodással... Különösen *lelki bajainkban, kísértéseink idejében*, amikor a kislelkűség, gyengeség, az elesés veszélye kísért. A jó bajtárs veszély idején nem hagyja el bajtársát! Hány önfeláldozó, sőt halált is vállaló önfeláldozó hősről olvasunk a háborús krónikákban... Magam is láttam súlyos fejsérült beteget, ki ágyából nehezen kimászva, más súlyosabban sebesült bajtársának ételt nyújtott... És ha az ember ilyen, milyen lehet a jó Pásztor?... Életét adta értünk, higgyük, hogy kegyelmét, segítségét, szeretetét most sem vonja meg tőlünk.

A nyáj a jó Pásztor körül marad. «Égy akol leszen és egy pásztor». (Jn. 10,16.) Az anyaszentegyház nagy és szent társasága egybefűz bennünket s az Úr Jézus, a jó Pásztor, vezet, gyámolít, segít. Bátoran járhatjuk tehát az élet útjait, nem kell tévelygéstől félnünk, vagy pusztulástól rettegnünk, hiszen *a nyájról gondoskodik a jó Pásztor...*

Húsvét után harmadik vasárnap.

Evangélium: Szent János 16,16-22.

Égy kevésbé, és már nem láttok engem; és ismét egy kevésbé, és megláttok engem; mert az Atyához megyek. Mondák azért az ő tanítványa közül egymásnak: Mi ez, amit nekünk mond: Egy kéréssé, és nem láttok engem; és ismét egy kevésbé, és megláttok engem; és: mert az Atyához megyek? Mondák azért: Mi ez, amit mond: Egy kéréssé? Nem tudjuk, mit beszél. Észrevéve pedig Jézus, hogy kérdezni akarják őt, és monda nekik: Efelől tudakozódtok egymás között, hogy mondtam: Egy kevésbé, és nem láttok engem; és ismét egy kevésbé, és megláttok engem? Bizony, bizony mondom nektek: hogy ti majd könnyeztek és sírtok, a világ pedig örülni fog; ti megszomorodtok, de a ti szomorúságtok öröme forduló. Az asszony, midőn szül, szomorúsága van, mert eljött az ő órája; miután pedig megszület a gyermek, már nem emlékezik szorongatásáról örömeiben, hogy ember született e világra. Nektek is most ugyan szomorúságtok van, de ismét meglátlak titeket, és örvideni fog szívetek, és örömeteket senki sem veszi el tőletek.

* * *

Az emberiséget Krisztust szeretők és Krisztust száműzők csoportjára oszthatjuk. Ez a két tábor állandó szellemi harcot vív egymással. Sokszor nyílt, de nem ritkán rejtett a harc; eltakart páncélzattal, álköpenybe burkoltan küzdenek a harcosok; méltán kérdezheti tehát a keresztény lélek: melyik Krisztus igaz harcosa? Hiszen oly ritka az az ember, ki nyíltan bevallja, hogy ő Krisztus országa ellen küzdök!... Könnyű a felismerés. A mai evangélium eligazít. «Egy kevésbé és már *nem láttok engem; és ismét egy kevésbé, és megláttok engem...* Bizony, bizony mondom nektek: hogy *ti majd könnyeztetek és sírtok, a világ pedig örülni fog.*» (Jn. 16,16.)

1. «*Ti majd könnyeztetek és sírtok.*» Íme, az igazi katolikus, krisztusi lélek ismertető jegye. Bír és szomorkodik, mikor Krisztus távozását látja. De Krisztus nemcsak akkor távozott, midőn Atyjához ment. Gyakran távozik ő a földi intézményekből, emberi telkekből, sőt tán a mi lelkünkben is. – Az egész társadalmat Krisztus hirdette eszközöd tartják össze. «Minden állam talpköve a tiszta erkölcs!»

A törvényes rend tisztelete, a fegyelem, a tekintély nagyrabecsülése, mind Krisztus jelenlétéből fakadnak, Emberszeretet, testvéri érzés, felebarát- és ellenségszeretet, lélek-megbecsülés, a jónak mindennél többrebecsülése: ezek is Krisztus jelenlétéből fakadó erények. Mikor ezek pusztulását látjuk, méltán fogja el szomorúság szíveinket. Igaz, hogy még Krisztus ellenségei is hivatkoznak arra, hogy keresik Krisztust. De keresik Heródesként, hogy megöljék őt, keresik a főpapok és papi fejedelmek küldöttjeiként, hogy elfogják és halálra adják őt. «Akkor egybegyűlének a papi fejedelmek és a nép vénei a főpap tornácába, ki Kaifásnak neveztetik vala és tanácsot tartanak, hogy Jézust álnoksággal megfogják és megöljék». (Mt 26,3-4.) Az igazi keresztény lélek úgy keresi, hogy dolgozik, fárad, hogy Krisztus szent tanítása valósuljon, egyháza erősödjék s örömmel munkálkodik azon, hogy *életében is Krisztus uralkodjék*. A legkisebb fogyatkozás Krisztus-távozást jelent s Krisztus távozása könnyeket fakaszt...

2. «*A világ pedig örülni fog*». (Jn. 16-20.) A közönséges, hitvány embernek ez a lehatározottabb jele. Amikor letaszíthatta Krisztust a trónról s gögös természetével uralkodhatott, akkor sátáni öröm fogta el a lelkét. Csak a kommün borzalmaira gondoljatok! Azokra az időkre, midőn letaszították a keresztet, midőn raktárakká alakították át a kápolnákat, mikor szétverték az isteni törvényeket, mikor «szabaddá» tették az embert a krisztusi törvények kötelekeitől, midőn jónak minősítettek mindent, ami érzékileg és anyagilag jó volt s gúny tárgyává tették a krisztusi erényeket, midőn üldözték Krisztus szent egyházát, akkor örömtől szélesbült a Krisztust üldözők arca, Pedig ekkor igazán valósult az Úr mondása: «Egy kevéssé, és nem láttok engem». *Akik örültek ennek, azok nem lehetnek Krisztus igazi hívei*. – De nézzetek csak körül most is. Akik örömmel nézik, ha Krisztus egyháza szenved, akik örülnek akkor, midőn erények pusztulását látják, azok is Krisztus üldözői. «Nem örül a hamisságon, hanem az igazságon örvend». (1Kor. 13,6.) Ezek még akkor is farkasok, ha a bárányok aklai körül settenkednek ...

Krisztus uralmának gyengülésén szomorkodnák az igazi hívők, de örömrivalgásba törnek ki a Krisztus-üldözők. *Erről, ismerjétek meg az igazi Krisztus követőket*. Bár a világ változik s el-eltűnik egy időre a krisztusarc, biztatok, nektek szól az Úr beszéde: «szomorúságtok örömmre fordul», mert «ismét meglátlak titeket». Krisztus egyháza terjed, Krisztus uralma a lelkekben állandóan erősödik s így Krisztus jelenléte a világban állandósul – a hívek örömére és az üldözők, szomorúságára.

Húsvét után negyedik vasárnap.

Evangélium: Szent János 16,6-14.

Ezeket pedig nektek kezdetben nem mondtam, mivel hogy veletek valék. De most immár ahhoz megyek, ki engem küldött; és senki közületek nem kérdi tőlem: Hová mégy? hanem mivel ezeket szóltam nektek, szomorúság tölti be szíveteket. De én igazságot mondom nektek: Hasznosabb nektek, hogy én elmenjek: mert ha el nem megyek, a Vigasztaló nem jó hozzátok; ha pedig elmegyek, elküldöm őt hozzátok. Ki mikor eljövend, megfeddi e világot a bűnről, az igazságról és Ítéletről: a bűnről ugyan, mert nem hittek énbennem; az igazságról pedig, mert az Atyához megyek, és már nem láttok engem; az ítéletről pedig, mert e világ fejedelme már megítéltetett. Még sokat kellene nektek mondanom, de most el nem viselhetitek. Mikor pedig eljön amaz igazságnak Lelke, megtanít titeket minden igazságra; mert nem szól ő magától, hanem amiket hall, azokat mondja, és a jövődöket hirdeti nektek. Ő engem megdicsőít; mert enyéből veszi, és hirdeti nektek.

* * *

Temetések idején vigasztalók jönnek a lesújtott családhoz. Jó barátok, szerető rokonok, kik szívük szeretetét hozzák, hogy enyhítsék a szomorkodók fájdalmait. – Krisztus távozása a legfájdalmasabb elválás. Az isteni testvér maga gondoskodik vigasztalóról. A Szentlelket küldi, hogy Ő enyhítse fájdalmainkat.

1. *Ő eszünkbe hozza Krisztus tanításai*. Lelkünk mélyén szunnyadó sok jót keltegeti. A feledés, az idő sokat kiöl, «A vigasztaló Szentlélek pedig, kit az Atya az én nevemben küld, az titeket megtanít mindenre, és eszetekbe juttat mindent, amiket nektek mondtam». (Jn. 14,26.) Nagy szükségünk van erre. A nap éltető melege szunnyadó erőket kelteget. A Szentlélek kegyelme az elvetett, de M nem kelt lelki vetésnek adja a fejlődést biztosító erőt. Valahányszor megelevenednek csendes magányunkban a lélek mélyén lappangó krisztusi tanítások, mindannyiszor gondoljunk reá: a vigasztaló Lélek kegyelme keltegeti ezeket. – «Mert ki tudja az emberek közül, amik az emberben vannak, hanem csak az embe-

rek lelke, ki őbenne vagyon? Úgy amik Istenben vannak is, senki sem tudja, hanem csak az Isten Lelke». (1Kor. 2,11.) – De az egyház révén is eljön hozzánk a Szentlélek. Az egyház minden tanítása, iskola, templom mind-mind azt szolgálja, hogy a vigasztaló Szentlélek közelebb hozza hozzánk az Úr Jézus szent tanítását. A kis gyermekkortól kezdve állandóan társunk, tanítónk az egyház. Papjai révén szól hozzánk s beszédének mindig az az alaphangja: Az élő Krisztus alakját, példáját, tanítását, reményeket fakasztó tanítását erőteljesebben belevinni mindnyájunk életébe. Amikor pedig Krisztus tanítása, példája és élete szerint élünk, akkor már nem érezzük magunkat elhagyatottnak. «Nem tudjátok-e, hogy az Isten temploma vagytok és az Isten lelke lakik bennetek?» (1Kor. 3,16.)

2. *És Krisztus tanításának követésére képesít.* Ha előttünk a Mester, ha örömmel csatlakozunk is hozzá, fájdalommal észleljük néha, hogy mégis gyengülnek erőink Krisztus útjain... A nehéz keresztúton megremeg a testünk, leroskad a térdünk. Ilyenkor kell a vigasztaló, erősítő Szentlélek, ki kegyelmének kenetével erősít és új megfeszülésre képesít. «Ezen-felül pedig a Lélek is segíti gyarlóságunkat; mert mit és miképpen imádkozzunk, nem tudjuk, hanem maga a Lélek könyörög érettünk, kimondhatatlan foházkodásokkal». (1Róm. 8,26.) Sokszor reményeink fosztanak szét, melyeket Krisztus tanításából merítettünk, majd erkölcsi erőink roppannak össze, melyeket alkalmasnak tartottunk minden próba kiállására. Majd olyan súllyal nehezednek reánk az élet szenvedései, hogy lelkünk összeomlásától félhetünk. Milyen boldogító, mily bátorító ilyenkor az a tudat, hogy a Szentlélek éltető kegyelme erőteljessé teszi bennünk Krisztus képét, a keresztet hordozó, vérrel verejtékező, a halódó Krisztus képét... A Vigasztaló titkos módon közel hozza hozzánk Krisztust...

A keresztyény lélek legnagyobb fájdalma, ha távol érzi magát Krisztustól. A vigasztaló Szentlélek szent hivatása, hogy közel hozza hozzánk Krisztust. De bennünket is Hozzá visz, midőn kegyelmével Krisztus követésére képesít; Krisztust hozza hozzánk s minket Hozzá vezet...

Húsvét után ötödik vasárnap. Evangélium: Szent János 16,23-30.

És az napon semmit sem kérdelek éntőlem. Bizony, bizony mondom nektek: ha mit kérendetek az Atyától az én nevemben, megadja nektek. Eddig semmit sem kértetek az én nevemben. Kérjete és megnyeritek, hogy örömetek teljes legyen. Ezeket példabeszédekben mondtam nektek; de eljön az óta, midőn már nem példabeszédekben szólók nektek, hanem nyíltan beszélek nektek az Atyáról. Az napon kértek majd az én nevemben; én nem mondom nektek, hogy én kérem az Atyát érettetek; mert maga az Atya szeret titeket, mivel hogy ti szerettetek engem, és elhittétek, hogy én az Istentől jöttem ki. Kijöttem az Atyától, és e világra jöttem; ismét elhagyom e világot, és az Atyához megyek. Mondák neki a tanítványai: íme most nyíltan szólsz, és semmi példabeszédet nem mondasz. Most tudjuk, hogy mindeneket tudsz, és nincs szükséged, hogy valaki kérdezzen téged; ebből hisszük, hogy az Istentől jöttél ki.

* * *

Egy bohókás kis mese-tündér egyszer a virágos kertben sétált s azt kérdezte a lilimoktól, rózsáktól: Miért nyújtogatjátok kis fejeiteket a magasságok felé, hisz a föld a ti anyátok?... A virágok legszebbike, a rózsza azt felelte: Igaz. A föld a mi anyánk, mégis ég felé emeljük fejünket, mert onnan kapunk napsugarat, jótékony esőt, üdítő harmatot. A földön élünk, de az égből táplálkozunk... Mesének mese az egész, de bölcsessége az igazságok igazsága. Mi emberek is a földön élünk, de az égre nézünk, hogy életet derítő napsugarat, éltető kegyelmi esőt és harmatot nyerjünk. Az Ég pedig letekint reánk, hogy lelkünk kifejlesztését lehetővé tegye.

1. *Az Égre nézünk.* Egészen úgy, mint a szépséges rózsaszál. Természetünk készlet reá, hogy az, Úrhoz forduljunk. Érezzük, hogy sok mindenre van szükségünk. Testnek, léleknek egyaránt. «Hisz tudja a ti Atyátok, hogy mindezekre szükségetek vagyoni. (Mt 6,32.) De honnan szerezzük meg mindezt? Testünkről az anyaföld gondoskodik. Táplálékunkat, ruházatunkat a lelkiismeretes munka szerzi meg, de lelki igényeinket csupán az Úr elégítheti ki. Ki, vagy mi ad kitartást? Az Úr kegyelme... Ki, vagy mi ad életkedvet? Az Úr Jézusnak nagy hivatottságunkról szóló beszéde... Ki, vagy mi ad boldogságot? Az Isten által vezetett lélek tisztasága... Ki, vagy mi képesít csapások, szenvedések elviselésére? Az Úr Jézus kereszttútja... Ki, vagy mi vezet állandóan az erény útján? A jó Pásztor... És honnan mindez? Nem a földből, de az Égből!... Nem hiába nézünk tehát az Égre, méltán szárnyal lelkünk a

magasságba, csakis onnan várhat napsugarat, esőt, üdítő harmatot. «Ha mit kérendetek az Atyától az én nevemben, megadja nektek» (Jn. 16,23.) – szól a mai evangéliumban az Úr Jézus. Ez is biztat, ez is bátorít. Természetünk az Ég felé irányít, Krisztus is arra felé mutat, szent egyházunk is arra vezet, bátran fordulok tehát imádsággal arra felé, honnan életető erőt remélhetek.

2. *Az Ég lenéz.* Mosolygó napsugár, derűs égboltozat tekint a természetre. Isten szeme, szerető Atyának jóságos szeme tekint az emberekre. Különösen azokra, kik hozzá emelik tekintetüket, kik magasabb igényeket táplálnak, kiknek kicsiny és kevés a föld, kiknek lelke a végtelen Istent akarja! Ezekre mosolygós, kegyelemteljes az Isten tekintete. Ki ne érezte volna buzgó imádsága után, hogy felüdült, megerősödött a lelke? Ki ne érezte volna kísértések idején rebegett fohász után, hogy vele van az Úr? Ki ne tapasztalta volna fájdalmas sóhajai után, hogy reá tekintett a drága Ég? «Kérjétek és adatik nektek.» (Mt 7,7.) – De különösen reggel, este emeljétek szíveteket az Istenhez. A reggeli ima hatása alatt a nap folyamán érezni fogjátok, hogy rajtatok van Isten szeme; az esti ima pedig biztos érzületet kelt bennetek: «Isten szeme örködik felettünk». Összezúzhatja-e szenvedés azt az embert, ki föltött nappal és éjjel Isten szeme örködik?

A bohókás mese-tündér a virágokhoz szólt s a rózsaszál a legbölcsebb feleletet adta. A virágoknak az ég felé kell nézniük. Az ember szeme is az Égre nézzen s lelke higgye és bízva várja, hogy az Ég reája tekint...

Áldozócsütörtök.

Evangélium: Szent Márk 16,14-20.

Végre a letelepedett tizenegyek jelenek meg, és szemökre hánya hitetlenségüket és szívek keménységét, hogy azoknak, kik látták őt, miután feltámadott, nem hittek. És monda nekik: Elmenvén az egész világra, hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek. Aki hiszen és megkereszteltetik, üdvözülni; aki pedig nem hiszen, elkárhozik. Azokat pedig, akik hisznek, ezen jelek követik: Az én nevemben ördögöket űznek ki, új nyelveken szólnak, kígyókat vesznek föl, és ha valami halálost isznak, nem árt nekik; a betegek kezeit teszik, és meggyógyulnak. Az Úr Jézus tehát, miután szólott nekik, fölveteték mennybe, és ül az Istennek jobbjára felől. Azok pedig elmenvén, tanítanak mindenütt, az Úr velük együtt munkálkodván, és a beszédet megerősítvén a rákövetkező csodajelekkel.

* * *

Szent Ferenc egy alkalommal Leó testvérrel járván, éhségtől kimerülve, egy patakhoz jutott. Összes élelmiszerük egy darabka száraz kenyér volt, melyet csak úgy tudtak elfogyasztani, hogy a patak vizébe mártották, hogy itt megpuhuljon. Ezen igen szerény ebéd elfogyasztása közben Leó testvér azt veszi észre, hogy szent Ferenc sir. Erre csodálkozva kérdezi: «Atyám, miért sírsz?» Szent Ferenc azt feleli: «Hogyne sírnék, ha arra gondolok, hogy a jóságos Isten évezredek és évezredek előtt már úgy teremtette ezt a kis patakot, hogy a legnagyobb szükségben segítségemre legyen». – Mikor ezt a szép eseményt olvasom, eszembe jut az a gondolat, amely szent Ferencet is megsiratta, hogy a gondviselő Isten keze mindenütt jelen van s hogy minden kis teremtményben a jóságos Isten gondoskodása jelentkezik. Csak észre kell venni! Ez a gondolat pedig azért vigasztal meg különösen *ma*, mert az Úr mennybemenetelét az mutatja, hogy elhagyott és nincs már többé velünk az Úr...

1. *Látszólag elhagyott bennünket Krisztus.* A mai evangéliumban azt olvassuk: «Az Úr Jézus tehát, miután szólott nekik, fölveteték mennybe és ül az Istennek jobbjára felől». (Mk 16,19.) Az Úr itt élt közöttünk 33 évig, itt járt, tanított, és példájával megmutatta, hogyan kell élnünk s dicsőséges föltámadása után a mennyekbe vitetett. – Sokszor mondogatjuk, mily könnyű volt azoknak, akik az Úr környezetében élhettek. Az Isten-ember szájából hallgathatták az örök élet ígét, szent életében szemlélhették az életnek legszebb példáját. Színről-színre láthatták, hogyan kell jól cselekedni. «Ki körüljárt, jöltéven.» (ApCsel. 10,38.) Benne szemlélhették az irgalmas szamaritánust, benne látták a tékozló fiúnak megbocsátó jóságos Atyát. – Mind-mind oly hatás, mely lelküket alkalmassá tette, hogy az Úr Jézus mintája szerint éljenek. Mintha különösen kedvezett volna nekik az isteni Gondviselés, olyan időben, oly helyre állította őket, ahol könnyű volt élni Krisztus szerint. – De ez csak látszólagos. Szent Ferenc szellemében keresem, tényleg távol van-e az Úr?...

2. *De titokzatos módon velünk van tovább.* Az isteni Gondviselésről oly szépen mondja szent Ferenc, hogy már évezredekkel ezelőtt úgy rendezett be mindent, hogy mi szegény emberek megtalál-

junk mindent, amire szükségünk van. Földet, mezőt, patakot teremtett nekünk, élelmet, táplálékot nyújtott, hogy földi hazánkban otthont lelhessünk. Az egész teremtett világban az isteni gondviselésben velünk van titkosan az Isten. – De az Úr Jézus arról is gondoskodott, hogy egyháza révén mindig velünk maradjon. «Íme én veletek vagyok mindennap a világ végezetéig». (Mt 28,20.) Ha tehát az egyház beszédjét hallgatjuk, akkor úgy teszünk, mint a jóságos apostolok, akik gyönyörködve hallgatták az Isten igéit. – És legvégül itt maradt velünk az Oltáriszentségben, titkon, de valóságosan, némán, és mégis beszédesen. Magatokhoz veszitek a Szentostyában, akkor lelketekben megszólal, beszél, int és figyelmeztet... «Akinék fülei, vannak a hallásra, hallja...»

Isten szeretete az egész világot betölti. Isten gondviselő keze mindenre kiterjed. Ne féljünk attól, hogy Krisztus eltávozott, ne szomorkodjunk azon, hogy másokkal élt együtt, próbáljuk úgy nézni a világot, hogy mindenben meglássuk a jóságos Atyát Hallgassuk az egyház tanítását és benne megtaláljuk Krisztust. «Aki titeket hallgat, *engem* hallgat...»

Húsvét után hatodik vasárnap.

Evangélium: Szent János 15,26-27, 16,1-4.

Mikor pedig eljövend a Vigasztaló, kit én küldök nektek az Atyától, az igazság Lelkét, ki az Atyától származik, ő bizonyosságot tesz felőlem. Ti is bizonyosságot tesztek, mert kezdettől velem vagytok. Ezeket szólottam nektek, hogy még ne botránkozzatok. A zsinagógákból kizárnak titeket; sőt eljön az óra, hogy mindaz, ki megöl titeket, szolgálatot vél tenni az Istennek. És ezeket cselekszik nektek, mert nem ismerik az Atyát, sem engemet. De ezeket szólottam nektek, hogy mikor eljön az óra, azokról megemlékezzetek, hogy én megmondottam nektek.

* * *

A római nép egy időben annyira lesüllyedt, hogy összes vágyát e két szó fejezte ki: kenyeret és mulatságot. Aki szembeszállt vele, azt letorkolta a durva tömeg. Azt hitte, hogy szolgálatot teljesít, ha elnyomja azok beszédét, kik, magasabb és szebb életcélt hirdettek. – A mai emberek is így vannak. Az egyik *földi boldogságot hajszol*, a másik *mennyei boldogság* után törekszik. Ez utóbbiaknak szól a mai evangélium: «Eljön az óra, hogy mindaz, ki megöl titeket, szolgálatot vél tenni az Istennek». (Jn. 16,2) «És elmegyek, és a helyet elkészítem nektek, ismét eljövök és magamhoz veszek titeket.» (Jn. 14,3.)

1. *Földi boldogságot teremteni!* ezt kiáltja az egyik tábor. Jól tudom, jót akarnak ezek is. Paradicsommá szeretnék tenni a földet; derűssé változtatni az életet. Egyenlőséget, szabadságot, anyagi boldogságot akarnak. Mintha azt mondanák: ne legyen kemény a kő, ne nehezdedjék életünkre a köd... De megvalósítható-e ez a földön? A föld röge nehéz, a rajta viruló élet múlandó. Minden azt hirdeti: nem lehet állandó paradicsom az élet. «Orcád verítékével eszed a kenyeret, míglen visszatérsz a földre, melyből Tétettél, mert por vagy és porrá leszel.» (Móz. 3,19.) Akik Krisztustól távol vannak, akik az anyagi életnek, a Mammonnak rabszolgái, azok nem értik ezt a beszédet. Azoknak hiába beszél Krisztus, egyház, papság. «Jobb a jónév sok gazdagságnál; ezüstről és aranyról a kedvesség.» (Péld 22,1.) Azt hiszik, hogy ellenséges beszéd a szavuk. Örömeiket ölü mérég a beszédük, fényt eltakaró, derűt elűző a megjelenésük... Azért kezdenek és folytatnak is ádáz küzdelmet ellenük. A boldogtalanok nem veszik észre, hogy ábrándok után szaladgálnak és az igazi életformát hirdetőket üldözik. Igazán rájuk áll az evangélium beszéde, mellyel az Úr egyházát üldöző lelkiületüket jellemzi: üldözik az igazságot és azt hiszik, hogy szolgálatot tesznek az Istennek. Rossz utakon járnak, mert *csak* földi, *csak* anyagi boldogságot keresnek. «Keressétek először az Isten országát és az ő igazságát és ezek mind hozzáadottnak nektek.» (Mt 6,37.)

2. *Mennyei boldogságot teremteni!* – ez a másik tábor beszéde. És ez a helyes! Nekünk is kell a föld. Ezen állunk, ezen dolgozunk! Nekünk is kell az élet. Ezt fejlesztjük. Nekünk is kell a boldogság. Ez indít, ez tüzel. De a föld csak alap, a földi élet eszköz, a földi boldogság ízleltető. Nekünk az igazi hazánk nem a sárteke, nekünk nem múlandó boldogság a vágyunk. Krisztus elment s azt mondta: hazát szerzek nektek s lakást készítek számotokra. Ott, ahová Ő ment: a mennyei Atyjánál. Ott, ahol tiszta lelki öröm lesz az élet. Ott, ahol sohasem hervaszt rózsát a tél. Ott, ahol Istent színről-színre látjuk... Ide vágyódik a mi lelkünk. Ez a mi igazi és maradandó otthonunk! Milyen szép ezen nézőpontból az élet! Milyen könnyű a szenvedés, milyen biztató a lemondás, milyen könnyű a kereset... Ez a nézőpont nem teszi értéktelenné a földet, csak annyit mond: *a föld és földi élet nem cél, de eszköz*. A túlvilági,

lelki élet eszköze... Mi az utóbbit hirdetjük, ezt éljük s nem ver le, ha érte megvetnek, üldöznek bennünket. De szívünk szomorúságával rebegjük ezt az imát: «Atyám, bocsáss még nekik, mert nem tudják mit cselekesznek». (Lk. 23,34.)

Az élvezethajhászok most is a római nép kiáltását visszhangozzák. Részvétellel nézem őket. – Lelkünkől törjön fel az ellentétes, mélységes és igazságot hirdető kiáltás: Urunk, Istenünk! A föld tiszta élvezése után az Eget add nekünk!

Pünkösdi vasárnap.

Evangélium: Szent János 14,23-31.

Felelvén Jézus, monda neki: Ha ki engem szeret, az én beszédemet megtartja, és Atyám is szereti őt, és hozzája megyünk, és lakóhelyet szerzünk nála. Aki engem nem szeret, az én beszédeimet nem tartja meg. És a beszéd, melyet hallottatok, nem enyém, hanem azé, ki engem küldött, az Atyáé.

Ezeket szoltottam nektek, nálatok lévén. A vigasztaló Szentlélek pedig, kit az Atya az én nevemben küld, az titeket megtanít mindenre, és eszetekbe juttat mindent, amiket nektek mondtam. Békességet hagyok nektek, az én békességemet adom nektek; nem mint a világ adja, adom én nektek. Ne háborodjék meg a ti szívetek, és ne féljen. Hallottátok, hogy én mondtam nektek: Elmegyek és eljövök hozzátok; ha engem szeretnétek, örülnétek azon, hogy az Atyához megyek; mert az Atya nagyobb nálamnál. És most megmondtam nektek, mielőtt megtörténne, hogy midőn meglesz, higgyétek. Immár nem sokat szólok veletek; mert eljő e világ fejedelme; de énbennem semmije sincsen; hanem hogy megismerje a világ, hogy szeretem az Atyát, és a mint parancsot adott nekem az Atya, úgy cselekszem. Keljetek föl, menjünk el innét.

* * *

A pünkösdi Lélek Maradásait tüzes nyelvek, szélvésznek zúgása, égből támadt hirtelen zaj kísérte. De mindez csak külső jel volt. A lényeg a gyenge apostoli lelkek meg-acélosodása, erőinek megizmosodása. A gyenge Péterből kereszthalált elviselő apostol lett, a félénk, szétfutó tanítványokból a világ minden táján Krisztust hirdető, küzdői világot átalakító s végül vérrel tanúságot tevő apostol alakult. Elmondhatjuk: a *Szentlélek* eljövételének napja az *apostolokat* küzdelmes *férfitá* avatta. – Méltán kérdezhetjük: miben mutatkozik bennünk a Szentlélek pünkösdi Maradása?

1. *A Szentlélek megerősíti hitünket.* Az apostolok lelkében is ez volt az első hatás. «És hetelének mindnyájan Szentlélekkel, és kezdenek szólani különböző nyelveken, amint a Szentlélek ad vala szólamok.» (ApCsel. 2,4.) Érezzük néha-néha, hogy élő hitünk gyengül, ingadozik. – Amikor az egyház küzdelmeit látjuk... Ilyenkor félénken kérdezzük, hol van Krisztus? – Amikor égbekiáltó igazságtalanságokat látunk... Hol van Krisztus? – Amikor a gonosznak látszólagos diadalát szemléljük... Hol van Krisztus? Úgy vagyunk, mint az apostolok! Remegve nézünk körül: jön-e az isteni segítség? «Istenem, ne légy távol tőlem; én Istenem, tekints segítségemre.» (70. Zsolt. 12.) – Nem hallottatok-e ilyenkor belső, finom, suttogó hangokat, melyek szebb jövővel biztattak? Nem gyengültek-e nehézségeitek, ha az Úr házában buzgón imádkoztatok? Nem lendült-e tevékenységre lelketek, midőn a szentségekhez járultatok? – Nagyon sok ily alkalomra emlékszünk vissza s minden ily alkalommal a Szentlélek finom és titkos hatása jelentkezett bennünk! A külső jelek, tüzes nyelv, szélzúgás elmaradt, de a Szentlélek *belső* hatása jelentkezett!...

2. *A Szentlélek indítja cselekedeteinket.* Van-e cselekedet, melyet nem külső, vagy belső hatás indít? A természetet, a növény- és állatvilágot a napsugár, a föld nedvessége, az ég harmatja indítja. – Az ember sem kivétel a természet nagy háztartásában. Az egyik embert az anyagi javak, a másikat a természet varázslatos szépsége, a harmadikat a lélek szépsége, a negyediket Isten, Krisztus szeretete indítja... – Némelyiket *külső* és durvább, másokat *belső* és finomabb erők mozgatnak. Akit a legfinomabb lelki hatások hoznak rezgésbe, azt a Szentlélek kegyelme viszi cselekvésre. «Nem tudjátok-e, hogy az Isten temploma vagytok, és az Isten lelke lakik bennetek.» (1Kor. 3,16.) S ott érezzük magunkban, hogy olyan könnyű a jó cselekedet. A törvény, a tízparancsolat nem teher többé. Egyenesen odasimul lelkünk egyes intézkedéseire s mintegy meglátjuk benne a helyes életmódnak egyetlen feltételét Lám az isteni kegyelemnek, a Szentlélek indításának jelentkezése! – A szentek életében rendkívüli formákban is jelentkezik. A vértanúk diadalmas lélekkel léptek a vérpadra, szent Ignác imádkozik, hogy minél előbb Krisztusé lehessen; szent Teréz szenvedésért fohászkodik az Úrhoz... – A bűnő-

sők életében a megtérésben mutatkozik a Szentlélek ereje. Megrendíti lelküket az életük hitványsága, megkapja lelküket a krisztusi élet gyönyörűsége, levetik régi köntösüket, menyegzői ruhát öltenek s Krisztus követőikhez csatlakoznak, íme, itt is a Szentlélek indítja az ember cselekedeteit. Bűnösét megtérésre, erényesét állandó, buzgó kitartásra. «Mert az Úr lelke betölti a föld kerekességét, és aki mindeket összetart, annál vagyon a szó értelme.» (Bölcs, 1,7.)

Az egyház a Szentlélek Istenhez fordulva buzgón fohászkodik: Sugallataid megvetésétől ments meg Uram minket! Mi, az egyház hű követői, feszült figyelemmel figyeljük, hogy a Szentlélek lelket indító kegyelmének követői legyünk. A lélekben jelentkező finom, rábeszélő, indító kegyelemben mutatkozik, legyen reá felelet a sámueli mondás; «Szólj Uram, mert hallja a te szolgád.» (1Kir. 3,10.)

Pünkösdhétfő.

Evangelium: Szent János 3,16-21.

Mert úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött fiát adá, hogy minden, aki ő benne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen. Mert nem azért küldötte Isten az ő Fiát e világra, hogy ítélje e világot, hanem hogy üdvözüljön e világ ő általa. Aki őbenne hiszen, meg nem ítéltetik; aki pedig nem hiszen, már elítéltetett, mert nem hisz az Isten egyszülött Fia nevében. Ez pedig az ítélet, hogy a világosság a világra jött, de az emberek inkább szerették a sötétséget, mint a világosságot; mert az ő cselekedeteik gonoszak valának. Mert minden, aki gonoszul cselekszik, gyűlöli a világosságot és nem jó a világosságra, hogy meg ne feddessenek az ő cselekedetei; aki pedig igazságot cselekszik, a világosságra jó, hogy kinyilatkoztassanak az ő cselekedetei, mert Istenben tétettek.

* * *

Jeruzsálem feldúlása előtt Jeremiás próféta elrendelte, hogy a szent tüzet, mely az Úr oltára előtt állandóan égett, rejtse el, hogy a pogány hadak bevonulása alkalmával ne lehessen felhasználni a halvány istenének áldozataira. Amikor pedig a zsidók visszatértek a fogságból, megtalálták az elrejtett helyet s a hamu alatt ott pislákol még a garázs. – A pünkösdi tűz, a Szentlélek kegyelme lelkünkben ég; az idők folyamán látszólag eltemettetik, de el nem alszik soha. Ha *keressük*, a lélek mélyén megtaláljuk. Gyenge parazsa ott pislákol lelkünk rejtekén...

1. *A Szentlélek tüzet meggyújtotta a bérmlás Mentsége.* «Tüzet jöttem bocsátani a földre, és mit akarok, hanem hogy felgyulladjon.» (Lk. 12,49.) Ez a tűz külső formában pünkös napján száll az apostolokra, a kézzel átadott hívekre és a bérmlás szentségében száll mindnyájunkra. – A tűznek természete, hogy éget és melegít. A Szentlélek tüze a lélek ösztöneit, bűneit égeti és a lelket a kegyelem melegével tölti el. Aki a Szentlelket vette, annak éreznie kellett e kettős hatást. A pünkösdi szent tűz, mint áldozati tárgyat elégeti a lélek hibáit és bűneit, de jócselekedetekre is hevíti a lelket. A tűz tisztító erejében megújult lélek, a kegyelem melegségével hevített lélek minden tevékenységre kész. Az ilyen lélek képes csupán lendülettel betölteni hivatását, minden áldozattal végezni munkáját. – De van-e szebb hivatás, mint az Isten-fiúságra szóló hivatottság? Van-e szebb hivatás, mint a lélek örök élete érdekében dolgozni? Akit a Szentlélek tüze megragadott, az ezen hivatás érdekében minden áldozatra kész...

2. *A hamu alatt rejtőző tüzet felszítja az Isten kegyelme.* A zsidók a fogságból való visszatérésnél megtalálják az elrejtett szent tüzet. – A lélek is rabságba kerül... Nem a földi Babylon, de a bűnök, szenvedélyek Babylonja ejti rabságba. Látszólag elalszik a szent tűz... Lángja nem égeti a bűnöket, tüze nem hevít... Más tűz került helyére. A szenvedélyek tüze éget!... Erényeket éget. – De meddig tart az? Addig, míg a *fogság* véget nem ér. Az Isten kegyelme hívogat, szebb országot mutat, az elpusztított lelki ország újjáépítésével biztat... Az ember megindul az isteni hívogató szó nyomán, leveti magáról a bűn bilincseit s a bűnök Babylonjából – a lélek tiszta birodalmába tér vissza. A visszatérésnél őt is csoda várja. Ott találja a hamu alatt a Szentlélek szent tüzet, melyet nem tudott teljesen kioltani a pusztító ellenség!... És az Úr kegyelme segítségére jön, hogy «Isten előtt éljenek *lélek* szerint.» (1Pét. 4,6.) Szeretetével felszítja a pislákoló tüzet s egyszer csak azt találja az ember, hogy a régi, a szent áldozati tűz lobog a lelkében s újra Isten-fia, a mennyország örököse. A bűnök rombolása sem tudja kioltani a Szentlélek tüzet s Isten szent kegyelme, új életre kelti...

A fogság előtt elrejtett és később megtalált tűz ismét az oltár szent tüze lett. – A lélek mélyén rejtőzött és újra felszított szent tűz és hev ismét az Istenért dolgozó, áldozó embernek hevítője lett. «Ti

pedig majd megismeritek őt; mert nálatok marad és bennetek leszen.» (Jn. 14,17.) Ráismertek pediglen buzdító, hevítő erejéről...

Szentháromság vasárnap.
Evangélium: Szent Mt 28,18-20.

És hozzájuk menvén Jézus, szól a nekik, mondván: Minden hatalom nekem adatott mennyben és a földön. Elmenvén tehát, tanítsatok minden nemzeteket, megkeresztelvén őket az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek nevében tanítván őket megtartani mind, amiket parancsoltam nektek; és íme én veletek vagyok mindennap a világ végezetéig.

* * *

Egyszer egy kis fiúcska sóhajtván kérdezte meg édesanyját: Miért van az, hogy nekem mindenki parancsol? – Ennek a kis embernek gyerekes megjegyzése nemcsak a gyerekvilágra illik. Az egész világ hatalom alatt áll. Kis betekintés után átérti ezt mindenki s ilyenkor fellép benne is a kis gyerek kérdése: Miért van az, hogy világnak, embernek egyaránt törvények, parancsok szerint kell igazodnia?.. Felelet helyet a mai evangéliumhoz nyúlok s az Úr Jézus beszéde adja meg a megnyugtató magyarázatot.

1. *«Minden hatalom nekem adatott mennyben és földön.»* Mintha azt mondaná: Minden *hatalomnak*, minden *erőnek forrása az Isten*. Tőle függ a föld teremtésében, az ember egész lényében, ő szabta meg mindennek határát, Ő irányítja útját. A csillagok pályája, a nap és hold felkelésének váltakozása, a tengerek és szárazföldek határainak lemérése, a növények, állatok élettörvényei – mind Isten fenséges hatalmának megnyilvánulásai. «És alkotta Isten földi vadakat fajaik szerint és barmokat és a földnek minden csúszó-mászó állatát, neme szerint. És látá Isten, hogy jó.» (1Móz. 1,25.) – A természet-törvényben hozzánk is az Isten beszél. Minden más törvény ennek az elsőnek, az isteninek, részletezése, magyarázata. Isten oly mélyen véste belénk szent törvényeit, hogy az emberek egy része jórészt tisztán a természettörvény alapján cselekszik. «Ugyanis, mikor a pogányok, kiknek törvényük nincsen, természet szerint azokat cselekszik, miket a törvény tart, az ilyenek törvényük nem lévén, önmaguk törvényük maguknak». (1Róm. 2,14.) Minket is indít a lelkiismeret szava. Ez isteni beszéd isteni hatalomnak erőteljes és közeli szóló megnyilvánulása. Intő szava Isten szava, javalló sugallata Isten sugallata, elítélő beszéde Isten ítélete, így kerül közelünkbe természetünk révén az Isten. – Az Istennek ezen benső megnyilvánulása mellett intézmények, élő személyek is szólnak hozzánk. Isteni törvényt magyaráznak, emberi törvényt hoznak s felettünk hatalmat képviselnek. (Egyház-állam.)

2. *De az emberi hatalom Isten hatalmában bírja alapját.* Egyház és állam a legfőbb két hatalmi tényező. Meríthetné-e tekintélyét, hatalmát máshonnan, mint attól, kinek «megadatott minden hatalom mennyben és földön?» Vajon adhat-e hatalmat a nép? A választás, vagy ünnepies megbízás csak jelkép. A hatalmat gyakorlók maguk is érzik ezt s megnyilatkozásuk első szava mindig ez: *Isten törvényei, az ember testi-lelki igényeinek megfelelően fogom hatalmamot gyakorolni.* Az egyház állandóan hangsúlyozza, hogy Isten nevében beszél. «Aki titeket hallgat, engem hallgat; és aki titeket megvet, engem vet meg.» (Lk. 10,16.) De érthető is, hisz az ember és Isten viszonyát szabályozza. – Az államról is így kell gondolkodni, tehát az Istenben bírja hatalmának forrását. Koronás király *Isten begyeiméből való király*. Ha így nézünk a felsőbbiségekre, akkor nagy tisztelet ébred bennünk a hatalom birtokosai iránt. Nagyon természetes, hogy intézkedéseiknek kizárólag lelki és testi javaink helyes szabályozására kell irányulniuk. Mivel Istentől nyert hatalommal rendelkeznek, törvényeik is addig kötnek, míg Isten törvényeivel nem ellenkeznek. Aki az istenit ledönti, az saját magát teszi tönkre, mert intézkedéseinek alapját pusztítja.

A mai evangélium így szól: «Menjetek el tehát és tanítsatok minden népet.» Tanítsatok meg arra, hogy «minden hatalom nekem adatott mennyben és földön», tanítsatok meg arra, hogy minden felsőbbség hatalma bennem bírja alapját. A hatalom Istentől, de az emberért van. És mivel az emberért van, azért csak testi és lelki jólétünket szolgálja. A keresztyén ember meghódol előtte, mert érzi, hogy a hatalom szavában Isten beszél...

Pünkösöd után első vasárnap.
Evangélium: Szent Lukács 6,36-47.

Legyetek tehát irgalmasok, mint a ti Atyátok is irgalmas. Ne ítéljete, és nem fogtok ítélteni; ne kárhoztassatok, és nem fogtok kárhoztatni; bocsássatok meg, és megbocsáttatig nektek. Adjatok, és adatik nektek, jó és tömö, megrázott és kifolyó mértéket öntenek a ti öletekbe; mert azon mértékkel, mellyel mértek, visszaméretik nektek. Azután monda nekik hasonlatosságot is: Vajon a vak vezethet-e vakot? Nemde mindketten a verembe esnek? Nem följobbvaló a tanítvány mesterénél; tökéletes lesz pedig mindenki, ha olyan, mint az ő mestere. Mit nézed pedig a szálkát atyádfia szemében, a gerendát pedig, mely tenszemedben vagyon, nem vészed észre? Avagy, mint mondhatod atyád-fiának: Atyám-fia! hadd vessem ki szemedből a szálkát, tenszemedben a gerendát nem látván? Képmutató! vedd ki előbb a gerendát tenszemedből és azután lásd, hogy vedd ki a szálkát atyádfia szeméből.

* * *

Gyengék, gyámoltalanok vagyunk, ha egyes-egyedül saját erőnkre hagyatkozunk. Még a munka is jobban ég a kézben, ha többen fogunk össze. Dalosabb a mező, vidámabb az aratók dala, ha sok jóbarát, sok erőskarú férfi és nő keze alatt dőlnek a rendek s köttetnek a kévék. Bajainkban is nagyobb az önbizalmunk, lelki erőnk, ha érezzük, hogy erős és szerető barát áll hátunk mögött. A kölcsönös szeretetben és segítségben bízva jobban bírunk minden nehézséggel.

De kiben bízhatunk leginkább?

1. *Az Úrban bízunk!*... Királyi ember, szegény ember egyaránt. Hozzá fordul mindenki anyagi és lelki bajaiban. Mennyi *anyagi* baj környékez bennünket! Elemi csapás, betegség, szeretteink szenvedései... Mind, mind reánehazednek a lélekre. Milyen megnyugtató ilyenkor az evangéliumi királyi ember példája, ki megtalálja a helyes utat az élet Mesteréhez. De *lelki* bajaink is nagyok. Hibáink, bűneink súlyként nyomják lelkünket. És ki ne erezné, hogy ezek testi bajainknál is súlyosabbak? Azzal sem áltathatjuk magunkat, hogy bennünk kevés a hiba! Vizsgáld csak meg lelkedet és találni fogsz. A fecske, rágalmazó nyelv, a zsugori kéz, a bűnös érzéki élet vádlóként fog beszélni!... Ezen sebek is gyógyulásra szorulnak! Légy hasonló most is az evangéliumi királyi emberhez. A gyógyító Mesterhez könnyedén mehatsz. Ott van a templomban. Mondd neki bizalommal: Jöjj, Uram, és gyógyítsd meg beteg lelkemet!

2. *Az Úrban meg nem csalatkozunk.* Kiben csalatkozik az ember? Aki nem igazán szeret, vagy akit érdek fűz hozzánk. De lehet-e kicsi az a szeretet, mely életet ad – lelkünk életéért? Lehet-e nem igazán bensőséges az a szeretet, mely lemondásban, szegénységben tölt hosszú harminchárom évet – miértünk? Lehet-e külsőséges az a szeretet, mely így beszél hozzánk: Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik terhelve vagytok és én megenyhítlek benneteket? Nem szeret-e bennünket egész lelkével az a Mester, ki betegeket gyógyít, bűnöket bocsát, szamaritánusként olajt és bort önt a sajgó sebbe? Ehhez a jó Mesterhez csak a királyi ember lelkületével lehet járulni s ettől a Mestertől csak teljes bizalommal eltelve lehet távozni. Az ő szerető Szíve magához ölel benneteket, kedves lelkek, csak nyissátok meg lelkete, mutassátok sebeiteket, vigyétek hozzá bánatos szívete. Nem csalódott benne a szomorodott szívű naimi özvegy, gyógyultan távozott mellőle a belpoklos beteg, tisztultan kelt fel lábai elől a bűnös Magdolna, tisztító könnyáradat mellett hagyta el a főpapi házat a Krisztust megtagadó Péter apostol is... Ilyen Mester, csak enyhülést hoz nekünk is! Lehet-e más utam nagy bajaimban, mint az Úr házának útja? Lesz-e számomra más vigasz, mint az Úr vigasza? Igazán lelkemből érzem a szent szavak igazságát; Én Istenem és mindenem.

Örömmel fordítom szememet az Úr háza felé, örömmel emelem lelkemet az Úr Krisztushoz, mert érzem, hogy nála nélkül semmi sem lehetek. «Uram, hová menjünk, az örök élet igéi najád vannak!»

Úrnapja.

Evangélium: Szent János 6,56-59.

Mert az én testem bizonynal étel, és az én vérem bizonynal ital. Aki eszi az én testemet, és issza az én véretem, én bennem lakik, és én őbenne. Amint engem küldött az Atya, és én élek az Atyáért: úgy aki eszik engem, ő is él énértem. Ez: a kenyér, mely az égből szállott alá. Nem úgy, mint atyáitok mannat ettek és meghaltak. Aki e kenyeret eszi, örökké él.

* * *

Egyik szép elbeszélés szerint Salvat hegyén, hófehér ruhájú és hófehér lelkű lovagok őrzik a szent Grált. A szent Grál nem más, mint Krisztus Urunknak a keresztről lefolyó szentséges vére. – A legenda többet is beszél. Azt mondja, hogy a szent Grál mellé csak olyan lovagok állhatnak, akiknek lelkét nem érintette a bűnnek szennye. Az Úr szent vére mellett tiszta lelkek, Istennek tetsző lelkek állták a vártát. – Krisztus szent teste és szent vére *tényleg* reánk van bízva, s *mi* vagyunk azok a lovagok, akiknek őriznünk kell. Nem úgy van ugyan reánk bízva, mint az elbeszélés mondja, hanem titkos módon, az Oltáriszentségben. – Az utolsó vacsorán vevén a kenyeret és hálát ada, és megszegé és nekik adá mondván: «Ez az én testem, mely érettetek adatik. Ezt cselekedjete az én emlékezetemre». (Lk. 22,19.) Majd más alkalommal így szól: «Én veletek vagyok mindennap a világ végezetéig». (Mt 28,20.) *És ha jelen van az Úr, milyennek kell lennünk jelenlétében?*

1. *Az Úr jelen van a templomban.* Rendes körülmények közt hétköznapiakon a szentségházban. A mai napon díszes, aranyos szentségmutatóban. Nem legendásan, valóban itt van. «Ez az én testem, ez az én vérem». (Lk. 22,19.) Körülötte állunk mi, hívő lelkek, mi, az Oltáriszentségét őrző, legendás Grál lovagok, de kérdés: vajon *tiszta lélekkel* állunk-e itt? Egy bizonyos, hogy e szent helyen, ahol Krisztus az Oltáriszentségben jelen van, ott elcsendesül az utca zaja, csak a lélek nyílik meg, az is csendes imára... Titkos *jelenléte* varázslatos csendet, *imádságos* csendet parancsol... Krisztus jelenlétében imádkozóvá válik az ember.

2. *Az Úr jelen van az utcán.* Az év legszentebb napjainak egyikén, a mai napon, az Úrnapján diadalmas menetben jelen van az utcán. A Jeruzsálembe bevonuló Krisztus lábai elé virágokat szórtak, hozsannát kiáltottak, ruháikat terítették az út porába. «A nagy sereg pedig leteríté ruháit az úton; mások pedig ágakat vágának vala a fákról és elteríték az úton. A seregek pedig, melyek megelőzik, és melyek követik vala őt, kiáltanak, mondván: áldott, ki az Úr nevében jó, hozsanna a magasságban.» (Mt 21,8-9.) – Ma ugyanezt teszik... Kik?... Gyermek, tiszta lelkek, fehér ruhás lányok, liliomos lelkek? Krisztus jelenlétét, Krisztus közelségét megőrző tiszta lelkek. – A mai nap csöndes az utca, hallgat a hétköznapi piac, födetlen fővel, porba hullva térdel a nép... Ahol Krisztus jár, nem legendásan, de *igazán*, ott ünnepi lesz a környezet s imádkozó az ember lelke.

3. *Jelen van lelkünkben.* Az Úr jelen van lelkünkben a szent áldozásban és a szent áldozás után mindaddig, míg bűneink révén el nem távolítjuk. Ha így gondolkodunk a szent áldozásban hozzánk jövő Krisztusról, akkor megremeg a lelkünk, ha eszünkbe jut, hogy bűneink révén elűzzük magunktól az eget Királyát. – Mivé lett a lelkem, mikor az Úr jött hozzám? Templommá, szentéllé, a Szentlélek templomává, Isten házává! És én, szegény ember, Istent hordozóvá, az Úr vétele révén az örök élet birtokosává lettem!... «Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, énbennem lakik és én őbenne». (Jn. 6,57.) – Krisztus vétele után elcsendesül lelkünkben a szenvedély vihara, biztos irányítónk van az élet tengerén, reménykedő szemmel nézünk messze, messze, a túlsó partra és érezzük, hittél, lélekkel és szeretettel, hogy velünk van az Úr. *Hol jelen van az Úr, ott színében megváltozik az ember lelke...*

«Azért ezt a nagy Szentséget, leborulva imádjuk». Azért imádjuk leborulva, mert tudjuk, hogy titkos jel, az Úr jelenlétének titkos jele. Templomban, utcán, lélekben megváltozott minden, a zajos falu csendessé változott, a piaci, lármás emberek *imádkozó* lelkekké váltak. *Ahol Krisztus van, ott titkosan átváltoznak az emberek.* A mesészerű Grál lovagok *élő lelkekké* lettek. Mi lettünk azok, akik Krisztust *tiszta lélekkel, ünnepi formában* és az örök élet reményével vettük körül...

Pünkösöd után második vasárnap.

Evangélium: Szent Lukács: 14,16-24.

Ő pedig monda neki: Egy ember nagy vacsorát szerze, és sokat meghíva. És elküldé szolgáját a vacsora idején, megmondani a hivatalosoknak, hogy jöjjenek, mert már minden el van készítve, És kezdék együtt mindnyájan magokat mentgetni. Az első monda neki: Majort vettem, és szükség ki-mennem és megnéznem azt; kérlek, ments ki engem. És a másik monda: Őt iga ökröt vettem, és me-gyek megpróbálni azokat; kérlek, ments ki engem. Ismét más monda: Feleséget vettem, és ezért nem mehetek. És visszatérvén a szolga, megjelenté ezeket urának. Akkor megharagudván a családtagja, monda szolgájának: Menj ki hamar az utcákra és a város szereire, és a szegényeket, bénákat, vakokat és sántákat hozd be ide. És monda a szolga: Uram! meglett, amint parancsoltad, de mégis vagyon hely. És monda az Úr a szolgának: Menj ki az utakra és a sövényekhez, és kényszerítsd bejöni, hogy megtel-jék az én házam. Mondom pedig nektek, hogy senki ama férfiak közül, kik hivatalosak voltak, nem íz-leli meg az én vacsorámat.

* * *

A meghívást rendszeresen az ünnepélynek, lakomának dicsérete előzi. Elsorolják a meghívott személyeket, kik között kitüntetés lehet a megjelenés, ecsetelik az ünnep jelentőségét, a házigazda szívélýességét, s így próbálják megnyerni ígétünket. – Ezen hívásokhoz hasonló az Úr Jézusnak, a mi Urunknak hívogató beszéde, aki nem kis ünnepségre, nem egyszerű lakomára, hanem természetfeletti életre, földi és túlvilági életre hívogat bennünket. Beszéde mindnyájunknak szól, követei, az egyház szolgálói, mindenkinek prédikálnak, de hívó szavát nem mindenki követi... Mi akadályoz abban, hogy az Úr szavát kövessük?

1. *A földhöz tapadó anyagias szellemünk.* Az élet, melyre az Úr Jézus hív, természetfeletti élet. Boldog élet, de boldogsága a lélek tiszta élvezeteiben nyilvánul. Mi ez valójában? Istennel, szent parancsolataival való teljes egybekapcsolódás, a lélek legszebb készségeinek – Isten, ember-szeretet – tökéletes kifejlesztése. «Ne gyűjtsetek magatoknak, kincseket a földön, hol a rozsda és a moly megemészti és ahol a tolvajok kiássák és ellopják». (Mt 6,19-20.) – De kell-e ez mindenkinek? Az anyagias szellemű ember idegenkedik ettől. Az elmondja a mai evangéliummal: «Majort vettem – őt iga ökröt vettem... kérlek, ments ki engem». Mi más ez, mint *mentegetődzés*? A föld, a pénz az állat értéke-sebb és kedvesebb, mint az Úr beszéde. Hiába szól ennek az Istenhez hívó harangszó, a földi gond a házhoz köti; hiába az adományokat kérő felebaráti szeretet szava, bezárja szívét és magtárát... Halomra gyűjteni és hányni minden vagyont, pénzt, kincset, ez a főtörekvése. Igazán magukra vehetik a kufár lelkek az Úr Jézus komoly intő szavait: «Mondom pedig nektek, hogy senki ama férfiak közül, kik hivatalosak voltak, nem ízleli meg az én vacsorámat». *Aki teljesen a földé, azt nem fogadja le az Ég...*

2. *A testhez fűző érzékies szellemünk.* Az a boldogság, melyet az Úr ígér, az a lélek boldogsága. Nyugodt lelkiismeretből fakadó finom érzület, mely a durva, ösztönös boldogságtól távol esik. Többször érezhetted, – jótetteid nyomán, szentgyónásod, szentáldozásod után... – De az a finom, tisztult érzésvilág nem minden ember világa. A test beszédjére hallgatók nem is hallják ennek csendes szavát, A zúgó orkán mellett nem hallható az erdő lágy suttozása. Pedig az szép, andalító zene... Az ember életét is megfogja az érzékiség ösztöne. «Óvatos és meggondolandó légy és ajkaid megtartsák az oktatást. Ne figyelj az asszony álnokságára, mert a parázna személy ajkai csepegő lépesméz, és torka simább az olajnál, de utója keserű mint az üröm, és éles, mint a kétélű kard». (Péld. 5,2-4.) Nem lehet egyszerre két úrnak szolgálni! Vagy a testé, vagy a Krisztusé vagyunk! Nem ízlelhetik meg az Úr lakomáját azok, kik a tékozló fiuknak kedves moslékból táplálkoznak. Az undok férgeknek föld, szenny és mocsár való. Hogyan éreznék magukat jól a tiszta patak üde vizében, vagy a napsugaras pázsit verőfényében? Csak az lehet Krisztusé, aki kivetkőzik alantas, ösztönös életéből...

Mindnyájan azt szeretnők, hogy a választottak seregéhez tartoznánk. Könnyen elérhetjük, ha hallgatjuk és követjük az Úr hívó szavát... Tartsuk lelkünket előbbre-valónak a föld minden öröménél, tekintsük többnek a mennyei világot az egész anyagi világnál! Röviden így foglalhatjuk össze mindezt: *Elhagyjuk a földet, hogy elérhessük az Eget...*

Pünkösöd után harmadik vasárnap.

Evangélium: Szent Lukács 15,1-10.

Közeledének pedig hozzája a vámosok és bűnösök, hogy hallgassák őt. És zúgolódának a farizeusok és Írástudók, mondván: Hogy ez a bűnösöket elfogadja és velők eszik. És monda nekik e példabeszédet, így szólván: Kicsoda az az ember közületek, kinek száz juha vagyon; és ha elveszt egyet azok közül, nem hagyja-e a kilencvenkilencet a pusztában, és az után megyén, mely elveszett vala, mígnem megtalálja azt? És midőn megtalálja, vállaira veszi, örülvén; és hazamenvén, egybehíja barátait és szomszédait, mondván nekik: Örvendjetelek velem, mert megtaláltam az én juhomat, mely elveszett vala. Mondom nektek: hogy szintűgy öröm lesz mennyben egy megtérő bűnösön, mint kilencvenkilenc igazon, kiknek nincs szükségök bűnbánatra. Vagy amely asszonynak tíz garasa lévén, ha elveszt egy garast, nem gyűjt-e gyertyát, és kisöpri házát, és keresi szorgalmasan, mígnem megtalálja? És midőn megtalálja, egybehíja barátait és szomszédait, mondván: Örvendjetelek velem, mert megtaláltam a garast, melyet elvesztettem vala. Így mondom nektek, öröm lesz az Isten angyalai előtt egy megtérő bűnösön.

* * *

Az ember jó és rossz hajlamoknak vegyüléke. Ámde-igazi, krisztusi ember csak az, aki a jót daldalra juttatja. Ebben a nehéz munkában csak az bátorít, hogy Krisztus a megbocsátás lehetőségével biztat s szent kegyelmével új és új lelki munkára képesít. Minket különösen érdekel: *hogyan nézi Isten a bűnöst, mert ebből tanuljuk, hogyan nézze az ember a törődött lelket.*

1. *Isten tekintete...* Krisztus nyájának néz bennünket s Pásztornak mondja magát. Legelőre visz, tiszta, üde vizekbe^ vezet, utat jelöl, utunkon kísér, hogy el ne tévelyegjünk «Én vagyok a jó pásztor. A jó pásztor életét adja juhaiért». (Jn. 10,11:) *Az eltévelyedettért* elhagyja a kilencvenkilenc igazat. *Szemei* jóságosan, megértően pihennek a szegény bűnösön. *Szava* nem a kemény, elítélő bíró szigorát mutatja. *Lelkülete* nem visszautasítóan kemény, ellenkezőleg, örömet tanúsító. Örömmel veszi vállaira s hazaérkezve, összehívja barátait és szomszédait és így szól hozzájuk: «Örvendjetelek velem, mert megtaláltam az én juhomat». (Lk. 15,6.) Akit mindenki kivet, az az Úr oltáránál talál védelmet és megnyugvást. Régi időkben az Úr oltára menedékhelyet is biztosított az üldözött bűnös részére. Aki a templomba menekült, azt még a törvényes hatalom sem vihette el onnan! Isten úgy tekint a bűnösre, mint elveszett fiára, kit szeretettel fogad vissza, ha megbánta bűneit.

2. *Az ember tekintete...* Igazán kettős. Krisztusian *megértő* akkor, ha *saját* hibánkról van szó; *kemény, elítélő*, ha *másokról* van szó. Saját hibáink számára mindig akad mentségünk. Felebarátainkkal szemben nagyon ritkán!... Pedig ez a kettős mérték helytelen. Krisztus ítéleténél egységes megítélést látunk! *Mások hibáját* is megértő lélekkel kell néznünk. Gyermekünk, alárendeltjeink életénél különösen figyelembe kell azt vennünk. Fejlődésük hosszú évek munkája. Jobbra, balra hajlanak közben. Pásztori lelkület vezéreljen minket s így kezeljük a tévelygőket. Különösen álljon távol tolnunk a bosszúérzés. «Haragudván ne vétkezzetek; a nap ne szálljon le haragotok fölött». (Eff. 4,26.) A múlt megbánt hibája ne legyen örökös folt a felebarát lelkén! Akinek az Isten megbocsátott, annak az ember is bocsásson meg. Egyik híres író borzasztó színekkel ecseteli azon «nyomorultak» életét, kik életükben egyszer vagy kétszer vétettek!... Nézzünk lelkünkbe! Hány olyan hiba, bűn emléke él bennünk, melyek, ha nyilvánosságra jutottak volna, minket is megvetettek volna! De törődött lelkünknek megbocsátott az Isten s így nyugodt lélekkel élhetjük napjainkat. Mások megítélésénél is ez legyen gondolatunk! Isten nekik is megbocsátott, megbocsátásunk révén adjuk meg nekik mi is a lélek nyugalmát.

«És bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek» – imádkozzunk naponként. Legyen ez a szent fohász a lélek beszéde és érzületének hű kifejezője. – Ha imánk csak a száznak mozgása, akkor Isten előtt nem lehet kedves. Az Isten akkor hallgatja szívesen az «Úr imádság»-át, ha embertársunkra vetett tekintetünk olyan lesz, mint az Isten tekintete...

Pünkösöd után negyedik vasárnap.

Evangelium: Szent Lukács 5,1-11.

Lőn pedig, midőn a sereg raja tódult, hogy az Isten igéjét hallgassa, és ő a Genezaret tava mellett áll vala, látá a tó szélén két hajót állani, mert a halászok kiszállottak és mossák vala a hálót. Bemenvén tehát egyik hajóba, mely Simoné vala, kére őt, hogy a földtől vigye beljebb egy kevéssé. És leülvén tanítá a hajócskából a sereget. Amint pedig megszűnt szólni, monda Simonnak: Vidd a mélyre, és eresszétek meg hálóitokat a halfogásra. És felelvén Simon, monda neki: Mester! egész éjszaka fáradozván, semmit sem fogtunk, de a te igédre megeresztem a hálót. És midőn ezt mívelték, a halaknak oly bő sokaságát rekeszték be, hogy szakadoz vala hálójok. És intenek társaiknak, kik a másik hajóban valának, hogy jöjjenek segítségökre. És eljövének, és megtölték mindakét hajócskát, úgy, hogy csaknem elmerültenek. Látván ezt Simon Péter, Jézus térdeihez borula, mondván: Menj ki tőlem, mert bűnös ember vagyok, Uram! – Mert álmélkodás lepte meg őt és mindazokat, kik vele voltak a halfogáson, melyet tettek vala; hasonlóképen Jakabot is és Jánost, Zebedeus fiait, kik Simon társai valának. És monda Jézus Simonaak: Ne félj, mostantól már embereket fogsz. És a szárazra kivonván a hajókat, és mindenöket elhagyván, követtek őt.

* * *

A reggeli napfényben ott állt Krisztus a Genezáret-tó partján s előtte az igéi után áhító tömeg. Szomjúhozzák *az igazságot!* – gondolta magában az Úr. Szánakozva néz végig a tömegen s azt mond-

ja Simonnak: «Ne félj! *Ezentúl már embereket fogsz*». – Most is így képzelem el Krisztust. Szemét végighordozza a világon, fájdalmasan látja a tévelygők százezreit s hű követőit küldi, hogy vezessék hozzá az embereket. «Ezentúl embereket fogsz» – mondta Simonnak. Ezt mondja most is *az egyház szolgáinak*, de ezt mondja *egyszerű híveinek is*.

1. *Az Úr beszéde leginkább az egyház szolgáinak szól...* «Elmenvén tehát tanítsatok minden nemzeteket,» (Mt 28,19.) «Az aratás ugyan sok, de a munkás kevés,» (Lk. 10,2.) Ebbe a nagy aratásba hívja és küldi munkásait. És mi egyéb ez a munka, mint *leletmentés*, Istenhez vezetést A pap közeledését így kell néznetek! Mikor iskolába lép, Jézus helyett beszél, midőn szószéken áll, Isten igéjét közli, midőn szentmisét mond, a kereszttáldozatot ismétli. Érdeke csak egy: lelkek mentése, lelkek nemesítése! – Még feddő szavait is ennek a szent tűznek kell hevítenie. Csak így lehet pásztor, ki Krisztushoz vezetni juhocskáit, csak így lehet halász, ki Simon apostolként embereket fog az örökkévalóság számára. Ehhez a nagy munkához külön isteni hivatás kell, mert csak a jó Isten különös kegyelmével lehet egész életet embertársaink lelkéért feláldozni. De a jó Isten annyira szeret bennünket, hogy mindig bőven önti kegyelmét, erősen hangoztatja hívó szavát s mindig akadnak lelkes férfiak, kik meghallják és követik hívó szavát. Nekünk az a kötelességünk, hogy Krisztus helyett beszélő, intő, figyelmeztető pásztorunk szavában mindig felismerjük az Isten szavát...

2. *Másodsorban az egyház minden tagjához intézi buzdító szavait az Úr.* A pásztor beszéde sokszor hivatalos beszédnek látszik. Az apostoli lelkületű hívő szava sok esetben mindennél többet ér. Neki is ki kell vetni a hálót, hogy Krisztushoz juttassa a messze tévelygő testvéreket. – A bűnösök megfeddésében, szeretetteljes intésében is nagy szerep várakozik a hívőre. Szeretetteljes szavára sokszor a legmeg-rögzöttebb is jó útra tér. De a családban egyenesen kötelessége az Úr szavának hirdetése. A gyermekeket jó, tisztaéletű katolikusokká, derék honpolgárokká nevelni, feltétlen kötelesség. Ez a munka a családanya és családjának apostoli hivatása. «Aki tanítja fiát, dicséretet nyer miatta és háza népe közt dicsekedni fog benne.» (Sirák fia 30,2.) A jó családapája szeme mindig a gyermekén függ; nemcsak ruhát, élelmet szerez neki, de *lelke tisztaságáról* is gondoskodik. «Engedjétek hozzám jönni a kisdedeket...» (Lk. 18,16.)

Krisztus szeme most is végigjár a világon. Figyelve nézi, mennyi lélek keresi, óhajtja szent igazságait. De keresi azt is, kik dolgoznak azon, hogy minél több lélek találja meg az igaz utat. Boldogok lehetünk, ha ránk ismer halászaik között, kik megvalósítjuk szent küldetésünket: «Ezentúl már embereket fogsz...»

Pünkösöd után ötödik vasárnap.

Evangelium: Szent Máté 5,20-24.

Mert mondom nektek: Hogyha nem lesz tökéletesebb a ti igazságtok az írástudókénál és farizeusokénál, nem mentek be mennyeknek országába. Hallottátok, hogy mondatott a régieknek: Ne *ölj*; aki pedig *öl*, méltó az Ítéletre. Én pedig mondom nektek: hogy minden, aki atyjafiára haragszik, méltó az ítéletre. Aki pedig mondja atyjafiának: raka! méltó a főtörvényszékre; aki pedig mondja: bolond! méltó a gehenna tűzére. Ha azért ajándékozt az oltárra viszed, és ott eszedbe jut, hogy atyádfiának van ellened valamije: hagyd ott ajándékozt az oltár előtt, és menj előbb megbékélni atyádfiával; és akkor eljövén, ajánld föl ajándékozt.

* * *

«Ki követ el bűnt?» – kérdezzük akis iskolás gyerektől. A kicsike bölcsen így felel: «Az, aki tudva és akarva nem engedelmeskedik Isten parancsának». – Ezt a helyes felfogást másképpen magyarázta az Ó-Szövetség- és másképp az Új-Szövetség embere.

1. *Az Ószövetség embere.* Mit tartott igazán bűnnek a régi ember? A gyilkosságot, rablást, megtorlást, egyszóval: *külsőleg megnyilvánuló bűnöket*. – De amint *saját* cselekedeteinél is a *külsőség* vezet-e, úgy *mások* megítélésénél is ez számított. Aki nyilvánosan vetkezett, az a legkeményebb elbírálásban részesült «Vidd ki a káromlót a táborból, és mindnyájan, akik hallották, tegyék annak fejére kezüket és kövezzék meg őt az egész nép.» (3Móz. 24,14.) A *belső világ*, bizony alig került az igazság mérlegébe. Pedig hányszor megváltoztatja ez a külső tetteket! – Ugyanígy volt a jócselekedettel is. Aki a látszatnak eleget tett, azt nagyon könnyen hajlandók voltak jónak minősíteni. A megítélésnél a szándék keveset számított! Pedig hányszor rontotta le a cselekedet erkölcsi értékét az önzés, a dicsvágy; a

dicsekvés szertelen és hibás szándéka. Ezen eltorzított magyarázat révén az Ószövetség embere a külsőségek emberévé lett!... «Képmutatók! Jól jövendölt felőletek Izaiás, mondván: E nép ajkával tisztel engem, szíve pedig távol van tőlem.» (Mt 16,7-8.)

2. *Az Újszövetség embere.* Hogyan gondolkodjunk mi cselekedeteinkről? Krisztus belép a lélek szentélyébe s ítéletét alkot mirólunk! Olyan szépen beszél a szegény asszony két fillérééről, mert ott a jószándékot látja, olyan leereszkedően kedves Zakeussal szemben, mert benne a jót kereső embert látja. Olyan odaadó, melegszívű Mária Magdolnával szemben, mert benne a törődött, jóakarátú bűnös nőt szánja. A farizeus megbotránkozik ezen, mert a külső tettek, az élet külső megnyilvánulása szerint alkotja meg az életről mondott ítéletét. De az Úr Jézus másként beszél és ítélkezik: «Hallottátok, hogy mondatott a régieknek: Ne öl, aki pedig öl, méltó az ítéletre. Én pedig mondom nektek, hogy minden, aki atyafiára haragszik, méltó az ítéletre». Mintha ezt mondaná: Az Újszövetség emberének a szándék tisztaságát a tetteknél is nagyobbra kell becsülnie. – De nemcsak magunkról kell így gondolkodnunk, hanem embertársaink megítélésénél is ezt a szempontot kell követnünk. A törekvő, a jót akaró, de nehezen haladó embertársban igazán testvért kell látnunk. Nekünk is be kell hatolnunk a lélek szentélyébe s ott kell vizsgálnunk mások tetteit s csak azután hozni ítéletet. Az Újszövetség embere a tiszta szándékú s a másokban is a szándékot néző krisztusi ember.

Melyik ember az igazi? – kérdezheti valaki végezetül. Kétségen felül az, aki *nemcsak külsőségeket* keres, de a *szándékok*, elhatározások *tisztaságát* is követi és keresi. «Hogyha nem lesz tökéletesebb a ti igazságtok az írástudókénál és farizeusokénál, nem mentek be a mennyeknek országába.» (Mt 5,20.) Mi, a hű Krisztus-követők, a mennyek országát keressük. Önként adódik tehát a felelet: az Újszövetség emberei akarunk lenni, mert annak gondolatai szerint élve érhetjük el a mennyei boldogságot...

Pünkösöd után hatodik vasárnap.

Evangelium: Szent Márk 8,1-9.

Ama napokban, midőn ismét nagy sereg volt együtt, nem lévén mit enniök, egybehívá a tanítványokat, és monda nekik: szánom a sereget, mert íme már harmadnapja vannak velem, és nincs mit enniök. És ha étien bocsátom őket haza, elfogyatkoznak az utón, mert némelyek közülük megszűnnek jöttek. És felelék neki az ő tanítványai: Honnan elégítheti meg ezeket valaki kenyerekkel itt a pusztában? És kérdé őket: Hány kenyerek vagyon? Azok mondák: Hét. És parancsolá a seregnek, hogy telepedjék le a földre. És vevén a hét kenyeret, s hálát adván, megszegé és tanítványainak adá, hogy eléjök tegyék, és a sereg elé tevék. Kevés halacsckájok is vala; azokat is megáldá, és eléjök hagyá tétetni. És evének, és megelégedének; és a megmaradt hulladékból hét kosárral szedének föl. Valának pedig, akik ettenek, mintegy négyezren; és elbocsátá őket.

* * *

A kora reggeltől dolgozó aratómunkás alig várja a déli harangszót, hogy testi erőit étellel és itallal felfrissítse. A munka sok erőt fogyaszt; táplálék kell tehát, hogy pótolhassuk az elvesztett erőket. – A lélek életében is erős munka folyik. Fáradunk, küszködünk, hogy hibákat irtván, rossz hajlamainkat le-törjük, hogy az élet nagy nehézségeivel megküzdjünk. Ebben a fárasztó munkában is megfogyatkoznak a lelki erők. Hol a táplálék, mely erősít? Az Úr Jézus gondoskodik erről s saját szent testét és véré-t adja nekünk az Oltáriszentségben.

1. *Az Úr teste valóságos étel.* «Mert az én testem bizonyval étel» (Jn. 6,56.), – mondja az Úr. De mi is az étel természete? A hiányzó és fogyatkozó erők pótlását szolgálja. Olyan, mint a gőzmozdony szene, mely a gőzfejlesztő erőt adja. Az ételfeldolgozás a szervezet hivatása. Titkos módokon alakul át vérré, izommá, csonttá, velővé a kenyér, hús és egyéb élelem. «Az élet több az edelnél, és a test több az öltözetnél.» (Lk. 12,23.) – A lélek fejlődése Krisztus szent testének vételével történik. «Bizony, bizony mondom nektek, ha nem eszitek az ember fia testét, és nem isszátok az ő véré-t, nem lesz élet tibennetek.» (Jn. 6,54.) A durvább, anyagiasabb ember az Úr szent testének vételével az istenség erőiből vesz fel magába. Hogyan? Titkos munka, az Isten kegyelmének munkája ez, nehezen látható. Anynyi azonban bizonyos, hogy saját munkánk és hozzájárulásunk révén. Krisztus vétele az ő szent gondolatainak, életének, tanításának is vétele. Ezekből is merítünk a titkos egyesülés idején s ezeket életté tenni, tevékeny erővé alakítani, ez főfeladataink egyike. Ha megtettük, akkor tényleg *étel lett bennük az Úr szent teste.*

2. *Az Úr szent vére valóságos ital.* «Az én vérem bizonynyal ital,» (Jn. 6,56.) – mondja az Úr. Ez is isteni beszéd, ez előtt is meghajlik az emberi ész. – De mi is az ital természete? A kiszáradt és elfáradt szervezetet felüdíti s további munkára képesíti. Tikkasztó melegben vágyva-vágyakozunk az üdítő forrás után. A messze-messze elterülő homoksivatag, a Szahara vándorai minden kincset odaadnának egy pohár üde italért. Egy kimerült és szomjúságtól gyötört arabnak a homokban talált zacskót hozott szolgálja, mire a szegény így válaszolt: «Vidd, vidd, mit ér ez, hisz *csak* drágakövek vannak benne!... Víz, üdítő italt adj nekem!» – Az Oltáriszentség üdítő ereje a szentáldozásban észlelhető. Bizonyára tapasztaltatok magatok is. Ha elfáradt, elfásult a lelkünk, ha ránehezedett a világ anyagiassága szelleme, menyire felüdített a szentáldozás kegyelme. Lelkünket az örökkévaló dolgok felé fordítja, a földi élet kincseit, bajait, nehézségeit kicsinek mutatja s az igazi jót, a lélek erényeit és a túlvilági élet szépségét tünteti fel kíváncsúnak. «Aki eszi az én testemet és issza az én véremet, én bennem lakik és én őbenne.» (Jn. 6,55.) Ilyen kegyelmi erő azután könnyűvé teszi a földi vándorutat, frissé, rugékonnyá a haladó vándort, íme: *az Úr szent vére valóságos, lelket üdítő ital!*... A kora reggeltől dolgozó aratómunkás alig várja a déli harangszót... Az élet nehézségeivel küszködők naponta hallják a templomba, az Úr Jézushoz, az Oltáriszentséghez hívogató harang szavát. Nap-nap után hívogat e széphanú, kongó-bongó követ; csak hallani és hallgatni kell szavát!... Letenni a kapát, otthagyni az ásót. Amely időt lelkünknek áldoztunk, az nem veszett kárba! Gyakorta menjünk az Úrhoz, indítsuk fel tikkadt lelki erőinket, higgyük, hogy az Úr minket nem bocsát el felfrissítés nélkül, hisz nekünk is szól az evangélium beszéde. «Szánom a sereget... És ha étlen bocsátom őket haza, elfogyatkoznak az úton.» (Mk 8,2.)

Pünkösöd után hetedik vasárnap.

Evangélium: Szent Máté 7,15-21.

Óvakodjatok a hamis prófétáktól, kik juhok ruházatában jönnek hozzátok, belül pedig ragadozó farkasok. Az ő gyümölcsseiről ismeritek meg őket. Vajon szednek-e a tövisről szőlőt, vagy a bojtorványról fügéket? Így minden jó fa jó gyümölcsöt terem; a rossz fa pedig rossz gyümölcsöt terem. Nem teremhet a jó fa rossz gyümölcsöt, sem a rossz fa jó gyümölcsöt nem teremhet. Minden fa, mely nem hoz jó gyümölcsöt, kivágatik és tűzre vettetik. Azért gyümölcsseiről ismeritek meg őket. Nem minden, aki mondja nekem: Uram, Uram! meggyén be mennyeknek országába, hanem aki Atyám akaratját cselekszi, ki mennyekben vagy, az meggyén be mennyeknek országába.

* * *

A színész mindennap más ködment húz magára. Egyik nap királyi palástban tündököl, másik nap szegény napszámost játszik. Ez a mestersége. – De mikor ember az életben is nap-nap után változtatja alakját s minden alkalommal más színben akar megjelenni, akkor elmondhatjuk: Ez már nincsen jól, itt már idegen bőrben, mások dicsőségében akar tündökölni a közönséges lelkű ember.

Hogy *jeljenek meg* és hogyan *kellene megjelenniük* az embereknek?

1. *Farkas-lelkek – báránybőrben.* Különös beszéd, de igaz. Vannak közöttünk farkas-lelkek. Kemény, durva, kapzsi, kaján és kegyetlen lelkek, kik egyéni hasznukért mindent fölálldoznak. Másokat semmibe se vesznek, mások javait kevésre becsülik, csak hogy saját aljas szenvedélyeik kielégülést találjanak. «Nyomjuk el a szegény igazat, és ne kíméljük az özvegyet, se ne becsüljük a sokidejű vénak ősz haját», mondja az ilyen farkas-lélek. (Bölcs. 2,10.) Befurakodnak a jó lelkek közé is. De a nyáj között csak báránybőrben jelenhetnek meg. Adják, majmolják, játsszák a jó embert, hogy tévedésbe ejtsék a gyengéket. Ilyenről beszél az evangélium, midőn így szól: «Óvakodjatok a hamis prófétáktól, kik juhok ruházatában jönnek hozzátok, belül pedig ragadozó farkasok». (Mt 7,15.) Ahogyan a szél fúj, úgy változik a formájuk. Keresztény gondolkodású emberek között ezek a legkeresztényebbek, más felfogásúak között ők is hozzájuk hasonulnak. Szétfolyó lelkek; olyanok, mint a víz; az edény alakjához idomulnak. – Nézzünk magunkba s kérdezzük: Nem vádol-e ezen a ponton a lelkiismeret? Ne mást ítéljünk el. Önmagunk fölött hangozzék az ítélet! Az *igaz* és kemény ítélet után könnyű kimondani a javulást ígérő szót: Nem akarunk farkas-lelkek lenni – báránybőrben...

2. *Báránylelkek – báránybőrben.* Szelíd, kedves, tiszta lelkek, kik ugyanilyen alakban jelennek meg az emberek előtt. Ilyennek kellene lennie minden embernek! Nem hiába használja az Úr ezt a hasonlatot. «Az én juhaim szavamat hallgatják; és én ismerem őket, és követnek engem,» (Jn. 10,27.) A

kis báránka méléző, kedves szeméből kicsillan az a szelídség, mely a jó ember jellemvonása. A szerénység természete a visszahúzódás. Nem kell félni, hogy elkallódik a szerény ember. Az ibolya illata vonz. Keresve-keresik a jó embert A tolakodót odébb nyomják, a szerényre reátalálnak. A tolakodónak *szája*, a szerénynek *tettei* beszélnek. És különös. A *tettek* néma beszédei hangosabban sok száz üres lármánál. Az Úr is azt mondta: «Azért gyümölcseikről ismeritek meg őket.» (Mt 7,20.) A szerény, de munkás ember tettei az élet igazi gyümölcsei. Olyan gyümölcsök, melyeket mindenki meglát és nagyra becsül. Az ilyen báránylelkület nem is jelenhetik meg más formában, mint bárány formában. Nem fog magára erőszakolni más alakot. Amilyen a belső világa, olyan a ködmöne. Amilyen az ember lelke, olyan legyen külső megjelenése. Legyenek a lelkek – báránylelkek, s jelenjenek meg – bárány formában...

A színész mindennap más ködment húz magára. De azért teszi ezt, mert naponta más és más szerepet játszik. Mi az életben önmagunk életét éljük; tehát csak egy életet, egy alakot mutathatunk. Krisztus szent kegyelmével a szelíd báránéhoz hasonló lelkületet kell kialakítani magunkban s ha ezt megvalósítottuk, akkor a szelíd bárány formájában kell állandóan megjelenünk. Krisztus a jó Pásztor! Mi pedig nyája, báránykái vagyunk – lélekben, külső megjelenésben egyaránt...

Pünkösöd után nyolcadik vasárnap.

Evangélium: Szent Lukács 16,1-3.

Monda pedig az ő tanítványainak is: Vala egy gazdag ember, kinek sáfára vala; és ez bevádoltaték nála, mintha eltékozolta volna az ő javait. És elhíván őt, monda neki: Mit Kallók felőled? adj számat sáfárságodról, mert már nem sáfárkodhatol. Monda pedig a sáfár önmagában: Mit míveljek, hogy ím uram elveszi tőlem a sáfárságot? kapálni nem bírok, koldulni szégyenlek. Tudom, mit cselekedjem, hogy mikor elmozdítatom a sáfárságból, befogadjanak engem házaikba. Egybehíván azért urának minden adósait, monda az elsőnek: Mennyivel tartozol uramnak? Az pedig felelé: Száz tonna olajjal. És monda neki: Vedd elő számtartókönyvedet, és ülj le hamar, írd ötvenet. Azután kérdé a másikat: Te pedig mennyivel tartozol? Ki felelé: Száz köből búzával. Monda neki: Vedd elő leveledet és írd nyolcvanot. És dicséré az Úr a hamisságának sáfárát, hogy eszesen cselekedett, mert e világ fiai eszesebbek az Ő nemökben a világosság fiainál. Én is mondom nektek: Szerezsetek magatoknak barátokat a hamisság mammonájából, hogy mikor megfogytok, befogadjanak titeket az örök hajlékokba.

* * *

Július havában hangos a mező. Dalos lelkű aratónép járja a határt, kaszapengés, kocsizörej zavarja a madársereget. A kasza aransárga búzakalászokat dönt rendre, a sok kocszi hatalmas osztagokba hord össze s az acélos búzát gyűjti csűrbe a gazda. Mindez azért, hogy legyen a télre kenyér, melyet szorgos munkával keres meg az ember. A jó Isten ajándéka ez, ő teremtette úgy az embert, hogy *munkával, fáradsággal keresse mindennapi kenyerét!*

1. «*Kapálni nem bírok*», mondja a mai evangélium sáfára. Szegény ember! A keze nem nőtt a munka eszközéhez s mikor magának kellene magáról gondoskodni, akkor nincs ereje hozzá! – A jó Isten akarata, hogy dolgozzunk! «Aki nem akar dolgozni, ne is egyék.» (2Tess. 3,10.) Mindenki a maga módja szerint. Az egyik, a tanult ember tudományával dolgozzék; az iparos álljon a gyalupad mellé, faragja a deszkát, mint szent Józsefről tudjuk; a földműves fogja meg az eke szarvát, túrja, művelje a földet, pengjen kezében az acélkasza... De egyben legyen egyforma minden ember: «*munka szeretetében*. Dalos kedéllyel végezze a munkát mindenki s egyik a másikat ne kisebbitse! Egymásra vagyunk utalva s csupán együttesen elégíthetjük ki összes igényeinket Lelkiélet sem lehetséges munka nélkül. A tétlenség lelket öl s a lustaság az ördög párnája leszen... «A kívánságok; megölik a restet, mert kezei semmit sem akarnak munkálkodni.» (Péld. 21,25.) Rossz gondolatoknak, gonosz indulatoknak szülője a naplopás és semmittevés. Testi és lelki életet a munka fejleszt, életét, lelkét szerető ember sohasem mondhatja ki a hűtlen sáfár szavait: «Kapálni nem bírok...»

2. «*Koldulni szégyenlek*» – folytatja panaszát a rosszlelkű ember. Amilyen közönséges és megvetendő a beszédjének első része, annyira emberi és igaz a második. – A garas-gyűjtés, a házalás, a koldulás nem emberi foglalkozás. A szegénység, bénaság, nyavalya Isten-csapás, vagy próbatevés, de gyógyítási módja – népi a koldulás. A szerencsétlen ember-testvérünkön kétféle módon kell segíteni. – Elsősorban aminő munkát végezhet, olyan munkára kell alkalmazni, másodsorban a társadalomnak kö-

telessége segíteni rajta. A katolikus gondolkodás teremtett menhelyeket, kórházakat, ezek fenntartása leszen mindannyiunk közös kötelessége. Az alamiznaadás csak a legutolsó segíti mód. Ez csupán akkor gyakorolható, ha hirtelen segélyre van szükség. De akkor is igaz keresztény szeretetből és szeretettel történik. «Te pedig midőn alamiznát adsz, ne tudja a balkezed, mit cselekszik jobbkezed.» (Mt 6,3.) A gögösen odavetett arany érdemtelenebb Isten előtt, mint a szegény asszony két fillére... A szeretetből, megértésből nyújtott falat édessé leszen s a Krisztus szeretetéből nyújtott pénzdarab nem borítja szégyenpírral szegény felebarátunk arcát. – A kéregető, munkát kerülő koldus nem érdemel segélyt. A munkabíró koldusnak lelke is durva, közönséges leszen. Hazug és alattomos; jóhiszemű, jószívű emberekre számító. A szegénység nem szégyen; a bénaság, nyavalya istencsapás és békével, türelemmel viselendő, de a közönséges, munkanélküli koldulás nem emberhez méltó. Az igazi ember így beszél: Koldulni szégyenlek, *dolgozni akarok!*...

A munka jellemző vonása a kéréses tenyér. Tiszteletreméltó megszorításra, baráti megszorításra alkalmas. De kinek keze ilyen csupán? Aki étellel vallja az Isten szent törvényét: munka nélkül nincs *igazi* emberi élet!...

Pünkösöd után kilencedik vasárnap.

Evangélium: Szent Lukács 19, 41-47.

És amint közeledett, látván a várost, síra azon, mondván: Vajha megismerted volna te is legalább ezen a te napodon, amik békességre szolgálnak, most pedig el vannak rejtve a te szemeidtől! Mert rádjönnek a napok, és körülvesznek ellenségeid árokkal és körülfognak és megszorogatnak téged mindenfelől. És földig lerontanak téged és fiaidat, kik benned vannak; és nem hagynak benned követ követőn, mivelhogy nem ismerted meg a te látogatásod idejét. És bemenvén a templomba, kezdé kiűzni azokat, kik abban árulnak és vesznek vala, mondván nekik: írva vagy: Az én házam imádság háza, ti pedig azt latrok barlangjává tettétek. És tanít vala mindennap a templomban.

* * *

Dávid, a zsidók hírneves királya egy alkalommal így kiáltott fel: A király bíborral és arannyal díszített palotában tartózkodik, az Úr pedig állatbőrökből készült sátorban látók! Elhatározta tehát, hogy a szövetség sátora helyett pompás, nagyméretű templomot épít. – Ez a Dávid-féle lelkület él az emberekben ma is, midőn saját házaiknál nagyobb, díszesebb hajlékot emelnek az Úrnak. Nagyszabású, egekbe meredő épületnek kell lennie a templomnak, hisz *ez az Isten háza*, de másrészt kedvesnek, vonzóknak is kell lennie, hisz a templom *Atyánk háza*.

1. *Isten hasa...* A legnagyobb Úrnak, az Istennek hajléka a templom. «Szent a te templomod.» (64. Zsolt. 5.) Ha beszélni tudna, azt mondaná: Istené vagyok. Díszes festmények, oszlopos oltárok, gyönyörű szobrok teszik magasztossá. A főoltár, de különösen a szentség ház pedig egyenesen reáutal: Itt a szentek szentje, az Úr Krisztus lakik... «Én vagyok az élő kenyér, ki mennyből szállottam alá.» (Jn. 6,51.) Bágyadt fényű mécs pislog elől, mely állandó őrszemként figyelmeztet minden hívőt: A hely, ahol állasz, szent! Itt mutatják be az Úr szolgálai a legszentebb áldozatot, itt szolgáltatják ki a szentségeket, itt térdel buzgó imában a hívők serege... Mintha éreznék: «Az én házam imádság házának hívatik». (Mt 21,13.) Áhítatos csendje az Istenről beszél, minden képe, oltára az suttogja: «Szent, szent, szent Szabbaoth Ura, Istene». – Még az utca porát taposó hétköznapi ember is megérzi ezt és alázattal emeli meg kalapját a templom előtt. – A templom valóban, érezhetően – *Isten háza*....

2. *Atyánk háza...* A nagy tisztelet miatt a régi zsidók, csak a templom előcsarnokában tartózkodtak. A sínai heggyen is égdörgés és villámlás között jelent meg az Úr s a zsidó nép térdreesve, remegve várta a törvényt hozó Mózes!... Az Úr Jézus így tanít: «Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik fáradotok és terhelve vagytok és én megnyugtatlak titeket». (Mt 11,28.) A kereszten kitárt karok is felénk tárulnak s így beszélnek: «És én, ha felmagasztaltatom a földről, mindent magamhoz vonzok». (Jn. 12,32.) És nekünk oly dalosan csendülő hang ez. Oly vonzó, csalogató beszéd, hogy örömmel halljuk hívogatását. Minden harangszóban ezt a *hívogató* isteni beszédet halljuk. Örömmel követjük s lelkünk egész szeretetével megyünk a templom felé. Ez az út letaposott. Igazi országút. Azért, mert igen sokan járták. A tiszta-szívűek hálaadás, imádás végett, a bűnösök bűnbocsátás céljából. De mindenki örömmel, mindenki szent kegyelemmel telítve hagyja el, mert ahová ment, az a hely – *mennyei Atyjának háza*,...

Dávid király óta megváltozott a világ helyzete, Az Úr i háza a legfölségebb, legmagasztosabb.

Jól van így. A templom – *az Isten hasa*. De megváltozott másban is. A Ószövetségben a hatalmas, féltelmetes Jehova házává lett, az Újszövetség a mi *mennyei Atyánk házává* avatta. Boldogabb lehet az újszövetségi hívők serege, mert a templom küszöbét átlépve – *atyai hajlékba*, a mennyei Atya hajlékába léphet...

Pünkösöd után tizedik vasárnap.
Evangélium: Szent Lukács 18,9-14.

Monda pedig némelyekhez, kik magukban bíztak, mint igazak, és másokat megvetettek, e példabeszédet. Két ember méné föl a templomba, hogy imádkozzanak, egy farizeus és egy vámos. A farizeus állván, így imádkozék magában: Isten! hálát adok neked, hogy nem vagyok, mint egyéb emberek, rágadozók, hamisak, házasságtörők, mint ez a vámos is. Kétszer böjtölök hetenként, tizedet adok mindenből, amit bírok. És a vámos távol állván, szemeit sem akará fölemelni az égre, hanem mellét vére, mondván: Isten! légy irgalmas nekem, bűnösnek. Mondom nektek: ez megigazulva méné *házához*, inkább, mint amaz; mert minden, aki magát fölmagasztalja, megaláztatik, és aki magát mag alázza, fölmagasztaltatik.

* * *

A nyári meleg a városok lakóit a vidékre vonzza. Különösen kedves jelenség a kis fiúk nyári táborra, hol 40-50-es csoportokban, sátrak alatt töltik el a nagy vakációt. Egyik táborban résztvettem az esti imánál. A kis fiúk gyönyörű rendben sorakoztak fel a tábori oltár előtt, ünnepélyes áhítattal hangzott fel az esti ima, a lelkiismeret-vizsgálás utáni bánat-fohász... Igazán templomban éreztem magamat. Lelkek szálltak a jó Isten felé s ezernyi csillagszemen át lenézett az égből e gyönyörű jelenségre a jó-ságos mennyei Atya. *Élő lelkekben* láttam azt, *mit eredményez a lélekben az igazi*, mélységes és buzgó *imádság*.

1. *A lelket az Istenhez viszi.* Az ima alatt, a hétköznapi gondok között vergődő ember elfelejti a nap fáradozásait, Eloszlik a gond, elsimul az arc ránc-sora, derűs lesz a csillogó szempár. «Könyörögj az Úrnak és ő meggyógyít tégedet.» (Sirák fia 38,9.) A földet néző szem a magasságba mered, a földet túró, munkát kovácsoló kéz összekulcsolódik, a szenvedélyekkel telt szívbe a szeretet és megbocsátás érzései kelnek... a lélek elszáll... messze, messze... az ember Isten elé kerül. A föld eltűnik előle s megnyílnak a mennyország kapui. Az apostolok láttára megtörtént az Úr színeváltozása s erre ők így kiáltottak fel: «Jó nekünk itt lennünk, ha akarod, csináljunk itt három hajlékot». (Mt 17,4.) Velünk is megtörténik e csodás átváltozás. A mennyek országában érezzük magunkat s felkiáltunk: «Jó nekünk itt lennünk»!... Mennyre más ez, mint a farizeus imája. Aki még igájában is *önmagát és a földet* látja, az ne várja, hogy Istenhez emelje az imának *elmormolt* szövege.

2. *A léleknek az Isten kegyelmét hozza.* Jákob álmában, magas létrát látott. Angyalok szálltak le az égből s a jó-ságos Isten szeretetét, biztató, buzdító kegyelmét hozták számára. A lélek az ima szárnyán száll az Úr magas színe elé. De a szent helyen nem a szolga áll fenséges Ura előtt, hanem a szerető gyermek a jó-ságos Atyja előtt. «Mi Atyánk» rebegi az ajkunk. Oly meleg, oly édes hang!... És az atya megtagad-e valamit gyermekétől? Különösen akkor, ha lelki-testi életének javaiért esedezik!... És a mennyei Atya?... Kegyelmének bőségében bocsánatot ad a bűnös vámosnak, erőt a gyötrelemben vergődő léleknek, türelmet a betegségben sínylődőnek, kitartást a lelki harcban. «Mindaz, mit imádkozván kértek, higgyétek, hogy megnyeritek, és megleszen nektek.» (Mk. 11,24.) És mi más az, mint *kegyelem-kiáradás*, melyet a buzgó ima hoz az ember számára? Különös gazdagság ez a lelki gazdagság, de mindig nagyobb, mint a földi kincsekben való bővelkedés. «Gyűjtsetek magatoknak kincseket az égben, hol sem a rozsda és moly meg nem emésztí és a tolvajok ki nem ássák s el nem lopják.» (Mt 6,20.) Ezek azok a nagy értékek, melyeket a rozsda meg nem emészt s a tolvajok ki nem ássanak és el nem lopnak. Földi hatalom nem fog rajtok; látszik, hogy égből hozza le a buzgó imádság.

A cserkészfiúk táborában megszólalt az esti imára hívó sípszó. Buzgó fohászok emelték a lelkeket az Istenhez és Isten kegyelme áradt szét az ima révén a fiúk lelkén. Ti is észlelhattétek ezt kedves családjaitokban, hol kis gyermekeiteknek buzgó imája lélekváltozást hozott. Oly imára tanítsátok buzgalommal kis családokat, mely a lelket Istenhez viszi s a léleknek Isten kegyelmét hozza...

Pünkösöd után tizenegyedik vasárnap.

Evangelium: Szent Márk 7,31-37.

És ismét kimenvén Tyrus határaiból, Szidonon által a galileai tengerhez jöve a tíz város határai közé. És hozának neki egy siketnémát, és kerék őt, hogy tegye rája kezét. És félrevívón őt a seregtől, annak füleibe bocsátá ujjait, és pökvén, illetve nyelvét, és föltekintvén az égre, fohászkodék, és monda neki: Epheta! azaz nyilatkozzál meg! És azonnal megnyitónak fülei, és megoldaték az ő nyelvének kötele, és helyesen szól vala. És megparancsolá nekik, hogy ezt valakinek meg ne mondják. De mennél inkább tiltá nekik, annál inkább hirdetek, és annál inkább csodálkozának, mondván: Mindent jól cselekedett; a siketeket hallókká tette, és a némákat szólókká.

* * *

A megkeresztelendő kisded fülét sárral érinti a pap s Krisztus szavait ismétli, mondván: *Epheta, azaz nyíljál meg!* – A fülnek természetéhez tartozik, hogy mások beszédét felfogja: az *epheta* az isteni beszéd befogadására vonatkozik...

Kérdések kérdése: hol beszél az Isten?

1. *A nagy természet titkos beszédében.* Zsong az erdő, zúg a szélvész, tombol a vihar, cikázik a villám, virít a mező, zöldéi a fű, illatozik a virág, szint játszik a drágakő. Mindez beszéd. Egyik az Isten hatalmas erőit szólaltatja meg, a másik a szépségről beszél. Titkos, néma beszédek ezek. Nem mindenki érti. Igazán szükséges az *Epheta*, a megnyilatkozás. Akinek a füle alkalmas *ilyen* beszédek hallására, az Isten házában nézi a természetet, hol beszédes igehirdető minden fűszál. «Atyáink Ura, Isten! áldjanak téged az egek és a föld, a tenger és kutak és folyóvizek és minden teremtményeid, melyek azokban vannak,» (Tób. 8,7.) Azért kedves helye a szent remetének az elhagyatott vadon, azért kedves szent Ferencnek a természet, mert mindenütt meghallotta Isten titkos beszédét...

2. *A templomokban megcsendülő evangéliumi beszédében.* A szentek szentjében, az igazi templomban még inkább beszél az Úr. «Aki titeket hallgat, engem hallgat, és aki titeket megvet, engem vet meg.» (Lk. 10,16.) Beszédjük tényleg *az Isten beszédje*. Hisz először evangéliumot olvasnak, majd az evangélium bővebb magyarázatát adják. Beszédjük erejét nem a beszéd csillogása, a szavak szép zenéje adja, hanem Krisztus kegyelme. A régi keresztények a templomokból hazatérve, otthon elmondták a szent beszédet, hogy a munka miatt távolmaradók is részesüljenek az Úr igéjében. Némely vidéken nálunk is megvan ez a jó és dicséretes szokás. A gyerekektől is megkérdezi a jó szülő, miről szólt a szentbeszéd és evangélium. – De a beszéd meghallgatása *még* nem minden. «Nem minden, aki mondja nekem: Uram, uram, megy be a mennyek országába, hanem, aki Atyám akaratát cselekszi, aki a menyekben van, az megyen be a mennyek országába.» (Mt 7,21.) Hallgatni, megérteni, és *követni*. Ez a lényeg. Ehhez szintén *Epheta* kell. Jóakarátú, készséges lélek, mely örömmel szívja magába az Isten igéjét. A keresztelés megadja azt a készséget, hogy alkalmasak legyünk az Úr beszédjeinek meghallgatására és megértésére. «Epheta, azaz nyilatkozzál meg!» (Mk. 7,34.) Csak arra ügyeljünk, hogy eldurvulásunk révén fülünk meg ne süketüljön!... Az isteni kegyelem révén megnyilatkozott fül mindig készségesen hallja Isten beszédét a természet nagy – s az Isten kis templomában egyaránt...

Pünkösöd után tizenkettedik vasárnap.

Evangelium: Szent Lukács 10,23-37.

És tanítványaihoz fordulván, monda: Boldogok a szemek, melyek látják, amiket ti láttok. Mert mondom nektek, hogy sok próféták és királyok akarták látni, amiket ti láttok, és nem látták; és nem hallották. És íme egy törvénytudó fölkele, kísértvén őt, és mondván: Mester! mit cselekedjem, hogy bírjam az örök életet? Ő pedig monda neki: A törvényben mi vagyon írva? miképp olvasod? Amaz felelvén, monda: Szeressed a te Uradat Istenedet teljes szivedből és teljes lelkedből, és minden erődből és minden elmédből; és felebarátodat, mint tennenmagadat. És monda neki: Igazán feleltél; ezt cselekedjed, és élni fogsz. Amaz pedig magát igazolni akarván, monda Jézusnak: De ki az én felebarátom? Felelvén pedig Jézus, monda: Egy ember méné Jeruzsálemből Jerikóba, és rablók közé jutta, kik meg is foszták őt, és megsebesítvén, félholtan hagyták őt, és elmenének. Történeked pedig, hogy egy pap jött le azon az úton, és látván őt, elméne mellette. Hasonlóképpen egy levita is; midőn azon helyhez ért, és látván őt, könyörületre indula. És hozzája menvén, beköté sebeit, olajat és bort töltvén azokba; és föl-

tévént őt barmára, a szállásra vivé és gondját viselő. És másnap két tízest vön elé, és a gazdának adá, mondván: Viseld gondját ennek, és amit ezen fölül költesz, mikor visszatérek, megadom neked. E három közül kiről véled, hogy felebarátja volt annak, ki a tolvajok közé jutott? Amaz pedig monda: Aki irgalmasságot cselekedett vele. És monda neki Jézus: Menj, s te is hasonlóképen cselekedjél.

* * *

A tengeren járó nagy hajók veszélyek, tűzvész esetén drótnélküli távirón három betűből álló jelet adnak le: S. O. S. Ez a három betű egy angolnyelvű mondat szavainak első betűje s annyit jelent: «Mentsétek meg lelkeinket». Ezen jel felvétele után minden tengeren járó teljes gőzzel siet a veszélyben levő hajó felé. Feszült izommal dolgozik minden matróz, hogy jókor érkezzen oda, ahol *embermentvéreik megmentéséről* van szó. – Az életben is igen sokszor felhangzik a segítség után kiáltó hang. Mi a teendője itt az embernek? Testi és lelki veszélyek környezik az embert, ezek nyomán hangzik a kiáltó szó.

1. *Testi veszélyek környeznék bennünket.* Az élet kemény követeléssel lép fel. Munkát, nehéz munkát vár. Csak ezen áron terem élelmet a föld, csak így lesz ekévé a vas, géppé a nyersanyag. – De ez a munka sok bajt hoz. Szenvedést, küzdelmet. A test gyarló és gyenge. Betegség is leveri. Nem mindenki tudja munkával megkeresni a szükségeseiket. – Még elemi csapások is kísérhetik az ember munkáját. Terményeit tönkreteszi tűzvész, árvíz, jég és fagy. Ilyenkor is felhangzik a segítség után kiáltó hang. «Mindeneket azért, amiket akartok, hogy cselekedjenek nektek az emberek, ti is cselekedjétek nekik.» (Mt 7,12.) Az irgalmas szamaritánus jut ilyenkor az eszünkbe. Krisztus Urunk mondja: «Menj és te is hasonlóképpen cselekedjél!» (Lk. 10,37.) Jól jegyezzük meg: Testi bajainkban nekünk is jól-esik a segítség, felebarátaink szenvedései idején mi se forduljunk el tőlük.

2. *Lelki veszélyek vesznek körül.* De a testi bajnál nagyobb a lelki. A test csak múlandó, a föld összes értékei por és hamu, de a lélek örök életre hivatott. Az igazi veszély akkor környékezik, midőn lelkünk tisztaságát fenyegeti veszély. A léleknek ellensége van: a bűn. «Mert belülről, az emberek szívéből származnak a gonosz gondolatok, házasságtörések, paráznaságok, gyilkosságok.» (Mk. 7,21.) – A szülő a *gyermek veszélyeire* ügyeljen elsősorban. Az utca, a rossz barátok, bűnös játékok, a gondatlan magára hagyás könnyen a legnagyobb bajt okozhatják. A nevelő elsősorban növendékei szavát hallja... De felnőtt embertársainkon is segíthetünk. Veszélyes olvasmányok, részeges, durva barátok mótelye ellen jó iratokat, üdvös szórakozásokat adjunk. A jó embernek a jó olvasmány a lelki tápláléka; szorgosan válogassuk tehát, hogy ne csepeghessen be a betű ölé mérgé a fogékony lelkekbe. Isten-, Krisztus-, egyházellenes iratok nem foglalhatnak helyet annak az embernek asztalán, aki lelkének életével is törődni akar. Sőt ha mások lelkét ily veszélyben látjuk, legyünk irgalmas szamaritánusok, akik ott teremünk, hol segíteni kell!...

S. O. S.! Ezek a betűk jelentik a bajt s ennek nyomán indul segítségre a becsületes hajós. Egyik se kérdi: *vajon nekem kell-e mennem? Mindenki* kötelességének érzi azt. Embertársaink testi és lelki veszélyének idején mi is érezzük' annak parancsszerű erejét: *segíteni kell*. Csak így lehetünk méltók Krisztushoz, az egész emberiség irgalmas Szamaritánusához...

Pünkösöd után tizenharmadik vasárnap.

Evangelium: Szent Lukács 17,11-19.

És lőn, mikor Jeruzsálem felé tartott, átméne Szamarián, és Galileán. És mikor bement egy faluba, eléje tíz poklos férfiú jöve, kik távol megállának. És főlemelek szavokat, mondván: Jézus, mester! könyörülj rajtunk. Kiket midőn meglátott, monda: Menjetek, mutassátok meg magatokat a papoknak. És lőn, mikor mentek, megtisztulának. Egy pedig közülük, látván, hogy megtisztult, visszatérek, nagy szóval magasztalván az Istent, és. arcraborula az ő lábai előtt, hálát adván; és ez szamaritánus vala. Felevén pedig Jézus, monda: nemde tízen tisztultak meg? és kilence hol vagy? Nem találtatott, ki megtérjen és dicsőséget adjon Istennek, hanem csak ez idegen nemzetbeli. És monda neki: Kelj föl, menj el; mert a te hited megszabadított téged.

* * *

Egy alkalommal két kedves kis jelenetet láttam. Egyik kis diák törődött, bűnbánó arccal kopogta-

tott a «tisztelendő úr»-a ajtaján s így szólt: «Eljöttem az én tisztelendő uramhoz, hogy gyógyítsa meg fájó lelki sebeimet». Azután zokogni kezdett... Pár nap múlva ugyanaz a gyerek rohant az ajtó felé, erősen kopogott s derűs arccal kiáltotta: «Eljöttem a tisztelendő úrhoz, hogy megmutassam és elmondhassam, hogy én is tudok igen jó fiú lenni». És derűsen kacagott a kis teremtés... A mai evangélium megtestesülését látom ezen kis jelenetben. Először a *lélek* orvosához eljön a kis ember, hogy gyógyulást keressen; másodszor pedig azért jön, hogy megmutassa magát a papnak és bizonyosságot tegyen lelki gyógyulásáról, új életéről. – És a felnőtt ember? Ha Krisztus embere, akkor hasonlóképpen cselekszik...

1. *Elmegy a lélek orvosához, hogy gyógyulást keressen.* Lelki sebeink is vannak. Fájók, sajgók, mélyek, gyötrőbbek az acéllyitotta sebnél. – Az elmúlt, a bűnben töltött élet emlékei minden sebnél élesebben fájnak. Igazán kísértének a múlt szellemei. Nem ijesztő arcú kísértetek ezek, hanem igazi visszatérő, fájdalmas emlékek, melyeket lehetetlen eltemetni. – Ezen emlékek mellett a jelen élet küzdelmei fájdalmas sebeket okoznak. Sok erőt feszítünk meg szenvedélyeink, harag, paráznaság, iszákoság ellen s mégis... Meg-megjelenik újból egyik-másik. Mennyire fáj ez, midőn tudatára ébredünk gyengeségünknek. Ilyenkor átérezzük: poklosok vagyunk! De különösen akkor, midőn embertársaink kivetnek maguk közül. Igazán az út szélén ülünk!... Várva-várjuk Krisztust s fájdalmasan kiáltunk: «Jézus, Dávidnak fia, könyörülj rajtam». Ez a kiáltás a szentgyónásban hangzik leginkább, hol megmutatjuk magunkat Krisztus papjának, ki isteni hatalmával enyhít, midőn így szól: «En téged feloldozlak bűneidtől az Atyának, Fiúnak, Szentléleknek nevében».

2. *Elmegy Krisztus papjához, hogy tanúságot tegyen megváltozott életéről.* A meggyógyult poklost a paphoz küldi az Úr. Hadd tegyen tanúságot az Isten szolgája arról, hogy méltóvá lett a jó emberek közösségére. Az Újszövetség embere a megtisztulás után szintén a paphoz megy. Itt tanúság tétetik, de nem szóval. A pap hozzá lép s a megtisztult lélekhez odaviszi a titkos Oltáriszentségben Krisztust. És ez a csodás isteni látogatás, a lelki tisztulásnak lesz jele, pecsétje. Ilyenkor derűs mosoly játszik az ajkon. – De lehetne-e ez másképpen, mikor az Ég ölelkezik a földdel?... Ezen találkozás valóban az embernek Istennel való találkozása. – Ezen találkozás azután erőt ad arra is, hogy további életünk szent, Istennek tetsző legyen. Ahol Isten lakik, ott nem üthet tanyát a bűn, a poklos fekély. Isten közelsége, a mennyek országának bírása s a Legszentebb jelenléte istenies életnek forrása és lendítője. «Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, énbennem lakik és én őbenne.» (Jn. 6,57.)

A kis gyermek kétféle arccal kereste a papot. Szomorúval, midőn lelki sebeinek gyógyítását kérte, derűssel, midőn tisztult lelkét akarta bemutatni. Bánatban és örömben egy utat járunk: Isten útját. Legalább is így: azt az utat, mely az Istenhez vezet. Ha poklosként lépünk az útra, akkor a gyógyító Krisztushoz jutunk, ha tisztultan keressük, akkor a megdicsőült Krisztust találjuk. Mutasd meg magadat a papnak, mondja a mai evangélium. Bármily formában, csak jóakarató lélekkel mutassuk magunkat, minden esetben isteni vigaszra s magára Krisztusra találunk...

Pünkösöd után tizennegyedik vasárnap.

Evangelium: Szent Máté 6,24-33.

Senki két úrnak nem szolgálhat; mert vagy egyiket gyűlölni fogja és a másikat szeretni; vagy egyiket eltűri, és a másikat megveti. Nem szolgálhattok az Istennek és a mammonnak. Azért mondom nektek: Ne aggódjatok éltetekről, mint egyesek, se testetekről, mibe öltözzetek. Nem több-e az élet az eledelemnél, és a test nem több-e az öltözetnél? Tekintsétek az égi madarakat; ezek nem vetnek, nem aratnak, sem csűrökbe nem gyűjtenek; és a ti mennyei Atyátok táplálja azokat. Nem vagytok-e ti azoknál becsesebbek? Ki adhat pedig közületek gondjai által magasságához egy könyöknyit? És a ruházatról miért aggódtok? Nézzétek a mezei liliomokat, mint növekednek, nem munkálkodnak és nem fonnak; mondom pedig nektek, hogy Salamon minden dicsőségében sem volt úgy felöltözve, mint egy ezek közül. Ha pedig a mezei fűvet, mely ma vagyon, és holnap kemencébe vettetik, az Isten így ruházza, mennyivel inkább titeket, kicsinyhitűeket! Ne aggódjatok tehát, mondván: Mit eszünk, vagy mit iszunk, vagy mivel ruházkodunk? Mert mindezeket a pogányok keresik. Hisz tudja a ti Atyátok, hogy mindezekre szükségtok vagyon. Keressétek azért először az Isten országát és az ő igazságát: és ezek mind hozzáadottnak nektek.

A nagy, nyári forróságban gyakran aggódó lélekkel vizsgálja a gazda a határt Mi lesz a termésből, ha nem ad jótékony esőt a jóságos ég?... Gyakran nézegetjük a száradó kukoricát, babot, burgonyát s nem egy kislelkű ember levert lélekkel sóhajt: Mi lesz velünk a téli hónapokban? – Álla nekik szól az evangélium: «Bízzatok a jóságos mennyei Atyában, Ő mindenről gondoskodik!»

1. *Ételt-italt ad a testnek.* «Ne aggódjatok éltetekről, mit egyetek, se testetekről, mibe öltözzetek.» (Mt 6,25.) Isten akarata, hogy étel-ital tartsa fenn a testet. Isten szeme virraszt felettünk, hogy mindez megteremjen. A tavasz esőt hoz, a nyár érlelő meleget, s ha egyik-másik terményben hiányt szenvedünk, csodásán pótolja azt a másik. A tavaszi fagy rügyeket fagyaszt; de a természet bölcs berendezkedése folytán titkos alvó rügyek bontakoznak ki s ezek próbálják pótolni a tönkrement hajtásokat. Mi más mindez, mint az isteni Gondviselés bölcsessége, mely gondoskodik arról, hogy teljes hiányt ne szenvedjünk. Csak annyit kívánunk a földiekből, amennyi nem gátol a lelkiek keresésében. A földi javak csak *eszközök*, melyek a mennyei javak szerzésére segítenek. «Keressétek azért először az Isten országát és az ő igazságát: és ezek mind hozzáadottnak nektek.» (Mt 6,39.)

2. *Kegyelmet a léleknek.* A testnek étel-italra van szüksége, a léleknek pedig Isten kegyelmére. Mit érne az élet, ha csak a test kapná meg a magáét? Isten gondoskodik arról is, hogy a lélek se szenvedjen hiányt. – «Semmi gonosz beszéd szájakotkból ne származzék, hanem, mely a hitben épülésre jó, Hogy használjon a hallgatóknak.» (Efez. 4,20.) – De miben is mutatkozik ez az isteni adomány? Először is *külső behatásaiéban*. Jó példát látok, követésére indulok: Íme, Isten segítő kegyelme; jó könyvet olvasok, jó beszédet hallok, intő szót kapok, lelki megindulást érzek: Íme, Isten segítő kegyelme; imát mondok, istentiszteleten veszek részt, sok szent gerjedelmet érzek: Íme, Isten segítő kegyelme. Nem vetted-e észre, mily könnyű ilyenkor a jó cselekedet? Mi más ez, mint Isten segítő erőinek vétele és felhasználása. Csak kövesd az apostol tanácsát: «Ne hanyagold el a kegyelmet, mely benned vagyon, mely neked adatott a prófétálás által az egyházi szolgák kézfeltételével». (Tim. 4,14.) – De a szentségek révén még többet nyerünk. Nem *egy-két* cselekvéshez nyerjük meg Isten segítségét, hanem *állandó* készséget kapunk az istenes életre. Ez az Isten *megszentelő* kegyelme. Gyónás, áldozás, bérmlás után, mindnyájan érezhettük, hogyan töltötte meg lelkünket az Úr megszentelő kegyelmével, így táplál léleekben, így erősít kegyelmével s így képesít arra, hogy neki tetsző életet éljünk. *Testi életünkről etetél, lelki életünkről szent kegyelemmel gondoskodik az Úr.*

A perzselő nyári szárazságban sokszor kérdezzük, mi lesz téli élelmünkkel? Fordítsunk több gondot lelki táplálékunkra. Kérdezzük gyakran, – különösen lelki szárazság idején, – honnan vesszünk erőt erkölcsi életünk, megőrzésére? Az ég madarairól is gondoskodik az Úr, testi életünkről, földi jólétünkről sem feledkezik meg. De lelki, táplálékunkat is gyakran kérjük az Istentől, mert csak akkor élhetünk helyes életet, ha megadjuk a testnek, ami a testé, a léleknek pedig, ami a léleké...

Pünkösöd után tizenötödik vasárnap.

Evangélium: Szent Lukács 7,11-16.

És lőn azután, egy városba méné, mely Naimnak neveztetik, és vele ménének tanítványai és nagy népsokaság. Mikor pedig a város kapujához közelgetett, íme egy halott vitetek ki, egyetlen egy fia. anyjának, ki özvegy: vala, és a város igen sok népe ment vele. Kit mikor meglátott az Úr, könyörülvén rajta, monda neki: Ne sírj. És oda járulván, illeté a koporsót. (Azok pedig, kik viszek vala, megállának.) És monda: Ifjú! mondom neked, kelj föl. És felüle, aki megholt vala, és szólani kezde. És átadá őt anyjának. Elfoga pedig mindnyájukat a félelem, és magasztalák az Istent, mondván: Nagy próféta támadott közöttünk, és hogy az Isten meglátogatta az ő népét.

* * *

Amikor zörögnek a sírgödörbe hulló göröngyök, akkor a fájdalom érzése járja át a lelket. Sírunk, könnyezünk, f] mert az élet pusztulását látjuk. – De érzi-e azt az ember akkor is, midőn földi életénél értékeesebb, a léleknek halálos veszélyét tapasztalja? A test elföldelése múlandó érték temetése, de a lélek *temetése*, *súlyos tűnőssel való tetézése*, – örök értékeink elpusztítása. A temető fölé megnyugvással írjuk: «Feltámadunk», de a lélek értékeinek elpusztulása után van-e remény a feltámadásra?

1. *Krisztus feltámaszt.* A naimi ifjú anyját is megsajnálja az isteni Mester. Pedig itt csupán a földi élet elvesztéséről van szó. – De Ő világosan látja, mi az igazi érték! Ha a lélek veszélyét látja, méginkább segítségére siet. Maga mondotta: «Keressétek először az Isten országát!» (Mt 6,33.) ő

mondotta: «Csak egy a szükséges.» (Lk. 10,42.) Ő hirdeti: Mit használ neked, ha az egész világot megnyered, lelkednek pedig kárát vallód? Jól tudja tehát, hol kell leginkább segíteni. De akar is segíteni. Apostolait küldi, hogy kereszteljenek, bűnbocsánatot hirdessenek. «Akiknek megbocsátjátok bűneiket, meg lesznek bocsátva.» (Jn. 20,23.) Maga is leereszkedett a bűnösökhöz. Zaeheust, a vámost, Mária Magdolnát nem vetette meg, hanem fölemelte. Többet mondok! Feltámasztotta. Mert eddig *erkölcsi* értelemben halottak voltak. A jó Mester most is így érez. Köztünk jár. Papjai, szentségei révén hozzánk közeledik. Bűnöket bocsát. Lelkeket támaszt fel...

2. *Csak akarnunk kell a lelki feltámadást.* Isteni Mesterünk szerető lelke köztünk jár, részünkről csak jóakaratot igényel. Mily örömmel használnák ki az emberek a Naim közelében járó Krisztus isteni erejét, ha új földi életet kínálnak nekik?... – Az új lelkiélet megnyeréséhez Krisztus kegyelmét biztosan megnyerjük. Mit kell tehát tennünk? a) Tudatára kell ébrednünk lelkünk szomorú állapotának. Mi más ez, mint igaz és mély lelkiismeret-vizsgálás, amelynek nyomán sötét oldalán is szemléljük életünket. «Mert elismerem gonoszságomat, és bűnöm előttem vagyon mindenkoron.» (50. Zsolt. 5.) b) De lehet-e egyszerűen tudomásul venni a léleknek szörnyű helyzetét? Önkénytelenül támad fel ily alkalommal a bánat érzése s törődött lélekkel verjük mellünket, mondván: Én bűnöm, én bűnöm, én igen nagy bűnöm... Ezzel bánom vétkeimet, c) A bánat felindítása után a bűnvallomás következik. Isten helyettese elé járulunk. Törődött szívvel elsoroljuk bűneinket, feloldozást kérünk s komoly ígéretet teszünk, hogy életünket megjobbitjuk. Mindezek nyomán a lélekben csoda történik. Elhangzik a feloldozás szent ígéje, Isten megszentelő kegyelme száll a lélekbe, új erőt, új lelki életre képesítő erőt érzünk magunkban! Igazán elmondhatjuk: Krisztus jár itt s a naimi ifjú feltámadt!... *Nem testi, de lelki értelemben!*...

Ha a sírok megnyílnának, s a zörgő hantok szétgurulnának, s előlépkednének az élők, öröm töltene el, a lelket. A lélek világában megtörténik ez. *Krisztus feltámaszt, csak akarjuk a lelki feltámadást!* A jó lelkek pedig örömmel várják – *a lélek feltámadásai!*...

Pünkösöd után tizenhatodik vasárnap.

Evangélium: Szent Lukács 14,1-11.

És lőn, mikor bement Jézus egy főfarizeus házába szombaton kenyeret enni, azok szemmeltartották őt. És íme egy vízkórságos ember vala előtte. És kérdezvén Jézus, szöla a törvénytudóknak és farizeusoknak, mondván: Ha szabad-e szombaton gyógyítani? Azok pedig hallgatának. Ő pedig fogván azt, meggyógyítá, és elbocsátá. És szólván nekik, monda: Ha valakinek közületek szamarára vagy ökre kútba esik, nem húzza-e ki mindjárt azt szombatnapon? És ezekre nem felelhettek néki. Monda pedig a hivatalosoknak is példabeszédet, látván, miképp válogatják az első üléseket, mondván nekik: Mikor menyegzőre hivatal, ne ülj az első helyre; nehogy náladnál érdemesebb legyen meghíva általa, és eljövén az, ki téged és őt meghíttá, azt mondja neked: Adj helyet ennek; és akkor pirulással kelljen elfogadnod az utolsó helyet. Hanem mikor hivatal, eredj, ülj az utolsó helyre, hogy midőn eljövend, aki téged hivatott, mondja neked: Barátom! menj feljebb. Akkor dicsőséged leszen a veled együtt letelepültek előtt. Mert minden, aki magát fölmagasztalja, megaláztatik; és aki magát megaláztatja, fölmagasztaltatik.

* * *

A hét hetedik napján a kasza megpihen, az ásó a pajtába kerül, az ének elhal a munkás ajkán, s csak a mező dalos pacsirtája töri meg a csendet. Minden nyugodt, minden csendes, mintha most is valóra válnék a világ teremtésénél olvasható szent ige: «és az Úr lelke lebegett» a természet felett... A hét folyamán görnyedt háttal dolgozott, fáradott az ember: a munkáé volt teste-lelke; méltán kérdezzük a csendes ünnepnapon, *kié és mié az ember e szent napokon?*

1. *Lelkéé.* A hétközi munka a testnek szól. Törjük a földet, hogy gabonát teremjen; a gyárak állatbőröket dolgoznak fel, hogy legyen ruházatunk; bányásztövéink a föld gyomrában járnak, hogy a felszínre hozzák az ércet, ekét adó vasat... Mindez azért, hogy boldogabb, szebb földi élet legyen osztályrészünk. Íme: a hét munkája a testé. «Az ember munkára születik, és a madár repülésre». (Jób. 5,7.) – A hétköznapi munka révén a lélek is nyer, mert az iskola és tanítás a lelket fejleszti, de a szegény embernek alig jut arra ideje, hogy sok időt szentelhessen erre. Pedig még ez sem az igazi lélekfejlesztés ez is inkább ismeretszerzés. Távol esik attól az élet, *az igazi lelki élet.* Annak *első lépése*

volna azon ismeretnek megszerzése, amelyen Jézus így beszél: «Csak egy a szükséges». A lélek! «Ne aggódjatok éltetekről, mit egyetek, se testetekről, mibe öltözzetek.» (Mt 6,25.) De ez a gondolkodás csak hosszas és elmélázó elgondolások után adódik. Erre pedig a munkásnap ezernyi gondja közt nem igen érünk reá. Lám a vásár- és ünnepnap *kivon a szolgai munkák közül* s egyenesen reávezet arra, hogy lelkünkkel törődjünk. Akkor könnyen szentelünk arra időt, hogy lelkünket jó könyvek, a Szentírás olvasásával gazdagítsuk. Ilyen gondolkodás mellett eszünkbe se jut a korcsma, az ördög tanyája... A jó hollandi népnél a családfő felolvas a Bibliából, hogy az egész család lélekben gyarapodjék! ... Így az Úr napján a *léleké* lesz a ember!

2. *Istené*. Aki a múlandó földért, kincsért dolgozik, az a Mammoné. «Gyűjtsetek magatoknak kincseket az égben, hol sem a rozsda és a moly meg nem emészti, és hol a tolvajok ki nem ássák és el nem lopják.» (Mt 6,21.) Aki a lelkiekért dolgozik, az az Isten különös tulajdona. Az Úr napján közelebb kell férköznünk az Úr Jézushoz. Nem hiába parancsolja az anyaszentegyház: vásár- és ünnepnapokon misét becsületesen hallgass. Azt akarja, hogy részesüljünk a legszentebb áldozatban, hogy Krisztus szent vére a mi lelkünkön is lemossa a bűn szennyét... Mikor vásárnap megcsendüli a szentmise hívatató harang szava, akkor az Isten beszél s hívogatja magához övét... Olyan beszéd ez, mint a pásztor sípja, mely a messze legelésző báránykákat hívogatja. Aki Isten fiának vallja magát, az örömmel megy mennyei Atyjához! Melyik szerető gyermek maradna el a családi asztaltól, hová ünnepi alkalomra hívja a gondos édesapa? Mikor a templom felé megyünk, akkor átérezzük: Isteni vagyunk s mint Isten gyermekei, Atyánkhoz közeledünk. «Boldogok, kik a Te házában laknak Uram! örökkön-örökké dicsérnek téged.» (83. Zsolt. 5.) Aki így gondolkodik, annak a vásárnapi szentmise öröme öröme, hisz ott domborodik ki leginkább, hogy különösen – *az Isteni vagyunk*...

A hét hetedik napján elül a munka s az ember átadhatja magát lelkének és Istenének. Mintha elhagyná a földet... *Léleké* és *Istené* leszen. Az ünnepet ép ez a szent fölemelkedés avatja ünneppé. *Mert az az igazi ünnep, midőn a földies éleiből a magasabb, istenibb élet felé törünk*. Csak így valósul az Isten parancsa: «Megemlékezzél róla, hogy az Úr napját megszenteljed...» *Te megszenteled az ünnepet, mert lelkednek és Istennek szenteled, s az ünnep megszentel téged, mert Istenheg emeli egész valódat*...

Pünkösöd után tizenhetedik vasárnap.

Evangélium: Szent Máté 22,35-46.

A farizeusok pedig hallván, hogy elnémította a szaduceusokat, egybegyülének; és kérdé őt közölök egy törvény-tudó, kísértvén őt: Mester! melyik a főparancsolat a törvényben? Monda neki Jézus: Szeressed a te Uradat Istenedet teljes szívedből és teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez a legnagyobb és első parancsolat. A második pedig hasonló ehhez: Szeressed felebarátodat, mint tennenmagadat. E két parancsolaton függ az egész törvény és a próféták. Összegyűjtvén pedig a farizeusokat, kérdé őket Jézus, mondván: Mit tartotok ti Krisztus felől? Ki fia? Mondák neki: Dávidé. Monda nekik: Miképpen híjjá tehát Dávid őt lélekben Urának, mondván: Monda az Úr az én Uramnak: Ül az én jobbomra, míg ellenségeidet lábaidd számolyává teszem? Ha tehát Dávid őt Urának híjjá, mi módon fia ő? És senki egy szót sem felelhetne neki, sem nem meré őt senki az naptól többé kérdeni.

* * *

Miben virágzik ki legszebben az igazi lelki élet? Az Isten és ember szeretetében. A Mestert kísértő farizeusnak ugyanezt mondja a mai evangélium. Ez a szent gondolat annyira megfelel az emberi lélek természetének, hogy mindenki átvette az isteni Mestertől. Még a társadalmi rendet megbontó «újítók» így úgy próbálnak közel férközni a lelkekhez, hogy ők is a szeretetet, egymás megbecsülését akarják terjeszteni az emberek között. De joggal kérdezhetjük: *melyik az igazi, evangéliumi szeretet?*

1. *Az, amely az istenszereteten alapul*. Mit ér az emberek megjavításáról, a társadalom átalakításáról szóló sok beszéd, ha nem vezetik az embert magasabb Isten felé törő szempontok. A föld röge a földhöz köt s anyagiassá tesz. Az anyagiasság pedig önzést szül, az önzés pedig a szeretet gyilkosa. Aki tehát *csat* a földi, anyagi életet keresi s embertársát is *csak* ily szempontból szereti, az nem tanúsíthat valóságos szeretetet. Mert mi lehet ilyen ember szeretetének alapja? A földi haszon, melyet felebarátjától szerezhet... De ez múlandó. Tűzvész, árvíz, szerencsétlenség tönkretesz. «A moly és rozsda megemészti, a tolvajok kiássák és elloppják.» (Mt 6,19.) Vagy a földi szépség, mely rossz és szeretetet ébreszt?... Elég egy temetést látni s a viruló szépségek élettelen arcát nézni! «Hiúságok hiúsága, és

minden hiúság.» (Préd. 1,2.) Vagy talán elég erős az annyit emlegetett testvériség, általános emberies érzés? Amikor áldozatkészséget követel a szeretet, akkor laza, szétmálló erőnek bizonyul az is. – De nézzük Krisztust és igaz követőit. A Galileában, Júdeában járó-kelő, áldozatokat hozó Krisztust. A megostorozott, megfeszített, szenvedéseket elviselt Krisztust!... A keresztfán is így imádkozik: «Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek...» (Lk. 23,34.). Mi hevíti ezt a nagy, szent Szívet? *Isten szeretete*, lelkek szeretete! És kicsodák követői? Szenvédők mellett virrasztó szüzek, beteg mellett életet áldozó apácák, vakok mellett dolgozó szent Vince nénikék, poklosokat kezelő szent lelkek... Miért? Földi kincsről *lemondó*, *Isten szeretetétől* hevített *lelkületből*. Egy szóval: *isten-szeretetből*...

2. *Az, amely cselekedetekben nyilvánul...* De minő tettek legyenek ezek? Amit akarsz, hogy neked cselekedjenek az emberek, te is cselekedd nekik. Ez a mérték. Kérdezd tehát magadat; amit magadnak jónak tartasz, azt tedd felebarátodnak. Becsülöd hírnevedet? Ne tégy kárt máséban. Szeretted lelkedet? Ne okozd más lelki kárát. Örölsz anyagi javaid gyarapodásának? Ne károsítsd meg felebarátodat. A kérdéseket sokszorosíthatod s a felelet a helyes szeretet módozatait adja. – Sőt tovább mehetsz. Amiből többet adott neked az Úr, annak fölös javait mások részére fordíthatod. Búzádból, termésedből. Százszorosán visszafizeti az Úr!...

Csupán tettekben nyilvánuló szeretet kedves mennyei Atyánknak. «Ki fölkelvén, vevé a gyermeket és anyját, és jöve Izrael földére.» (Mt 2,21.) Annyian beszélnek a szeretet szépségéről... Csak az Isten szeretetén alapuló és tettekben nyilvánuló szeretet az igazán szép és értékes. Krisztus igaz követői azt fejlesztik lelkükben. Mint igazi, jó katolikus hívek, Krisztus tanításához híven mi is így cselekszünk...

Pünkösöd után tizennyolcadik vasárnap.

Evangélium: Szent Máté 9,1-8.

És bemenvén a hajócskába, átkele a tengeren, és jöve, az ő városába. És íme hozónak neki egy ágyban fekvő inaszakadtat. És látván Jézus azok hitét, monda az inaszakadtnak: Bízzál, fiam! megbocsáttatnak neked a te bűneid. És íme némelyek az írástudók közül mondák magokban: Ez káromkodik. És látván Jézus az ő gondolataikat, monda: Miért gondoltok gonoszokat szíveitekben? Mi könnyebb, mondani-e: Megbocsáttatnak neked bűneid; vagy mondani: Kelj föl, és járj? Hogy pedig tudjátok, hogy az ember fiának hatalma vagyon a földön a bűnök megbocsátására, – akkor monda az inaszakadtnak: Kelj föl, védő ágyadat; és menj házádba. És fölkele és haza méné. Látvaló pedig ezt a seregek, megfélemlenének, és dicsőíték az Istent, ki ily hatalmat adott az embereknek.

* * *

Amilyen maga az ember, olyanok embertársairól alkotott ítéletei is. A sötét lélek sötét szemüvegen nézi a világot. Vajon kormos üvegen keresztül csillogó fehérnek látszik-e a tiszta hópehely? Aki belső világában, *szándékában* nem egyenes, az mások cselekedetében is sötét, alattomos okok után szimatol. Igazi farizeuslélek, aki az Úr Jézus bűnbocsánatot adó beszédein így gondolkodik: «Ez káromkodik...» «És íme némelyek az Írástudók közül mondák magokban: ez káromkodik.» (Mt 9,3.) Méltán intézhetjük ezekhez az evangélium kérdését: «Miért gondoltok gonoszokat szívetekben?» (Mt 9,4.)

1. *A farizeus lélek keresi a rosszat más szándékaiban.* Nagyon természetes, hogy minden cselekvésnek keressük az okát. A templomlátogatás, böjt, alamizsnálkodás, beteglátogatás, kis gyermekek tanítása, valamelyik rejtett gondolatból, szándékból történik. Az Úr Jézus lelkületét sem értették a tanítványok, midőn így szólt a beteghez: «Megbocsáttatnak neked bűneid». (Mt 9,5.) – De ha nem ismerjük más szándékát, hogyan kell arról gondolkodnunk? A sötétlelkű emberben tüstént feltámad a gyanúsítás. Alantasságot keres... Tán külsőség, vagy mások elismerésének hajhászása vezeti... Talán előmenetelt keres felebarátunk... Talán anyagi haszon hajtja... Vagy bűnös okok készítetik... A gyanakvó ember sötét gondolatokat táplál lelkében s ilyen sötét gondolatokat tételez fel felebarátjában is. Pedig reagondolhatna a Szentírásra: «A gonoszt akaró lélekbe a bölcsesség nem megyén be». (Bölcs, 1,4.) Pedig mennyire fáj ez a rosszakarató félreismerés! Ha igaz, amint feltétlenül igaz, hogy «a lustaság az ördög párnája», akkor százszorosán igaz, hogy a sötétlelkű gyanúsítás minden viszálynak és széthúzásnak szülője. A gyengelelkű embert összetöri, jóindulatú törekvését semmivé teszi. Fagyos szél, mely fakadó bimbót fagyaszt... Lehet-e ott meleg, krisztusi szeretet, hol az észak hideg szele tombol? Lehet-e ott krisztusi, katolikus lelkület, hol csak rosszat tételezünk fel másokról?... «Mivel az

elfordult gondolatok elválasztanak az Istentől; a megpróbált erő pedig megdorgálja az esztelent.» (Bölcs, 1,3.)

2. *A farizeus lelkiület nemcsak keresi, de egyenesen ráfogja a rosszat másra.* Aki maga is hitvány, az nem tud jót feltételezni másról. Ha nem talál jót, azonnal aljas, hitvány, gonosz szándékból magyaráz mindent. Sőt érveket is keres és talál csúnya gondolatainak támogatására. «A gonosz szíve gonoszt keres». (Péld. 27,21.) Majd fecsegő szájjal, alattomban terjeszti rágalmozó beszédét. «Csak neked mondom!» «Nem akarok ugyan rosszat neki...». «A világért sem tételezném fel róla, de...» Ilyen bevezetés után a fecsegő szájú, gonoszindulatú ember megszólásai, rágalmai következnek. – Milyen különös! Ha rágondolna az ember, hogyan fájna nekem, ha rólam beszélnének így, mennyire megváltoznék gondolkodásunk és beszédmodorunk. Eszméljünk gyakran erre a krisztusi mondásra: Amit nem akarsz, hogy neked cselekedjenek az emberek, te sem cselekedd nekik. Különösen ne állíts róluk hitvány, alantas szándékot, mert ezzel legnagyobb kincsüket, jó hírnevüket rablod el tőlük...

A jó ember jónak lát mindent. Az ő szemén keresztül gyengének, emelendőnek látszik a bűnös is. Az arcon a bánat jeleit látja. A könnyön keresztül a törődött lelket nézi. Hát még a jó cselekedetben? Ebben csak jót, Istennek tetszőt szemlél. Ilyen lélek igazán teremő lélek. Fejleszti a jót másban. Harmat, mely virágokat éleszt. Emeli a gyengéket, szamaritánus, ki sebeket gyógyít. Igazi krisztusi lélek, kiről el lehet mondani: «Körüljárt, jóltevé». (ApCsel. 10,38.)

Pünkösöd után tizenkilencedik vasárnap.

Evangélium: Szent Máté 22,1-14.

És felelvén Jézus, ismét példabeszédekben szóla nekik, mondván: Hasonló mennyeknek országa egy királyemberhez, ki menyegzőt szerze fiának. És elküldé szolgálait, hogy a hivatalosakat híják meg a menyegzőre; de nem akarának eljöni. Ismét más szolgálait küldé, mondván: Mondjátok meg a hivatalosoknak: íme elkészítettem ebédemet, tulkaim és hizlalt állataim meg vannak ölve, és minden kész; jöjjetek a menyegzőre. Azok pedig elmulasztván, elmenének némelyik majorjába, némelyik pedig keresete után. A többiek pedig megfogák az ő szolgálait, és szidalmakkal illetvén, megölik. Hallván ezt a király, megharaguvék, és elküldvén hadait, elveszte ama gyilkosokat, és azok városát felgyújtá. Akkor monda szolgálainak: A menyegző kész ugyan, de a hivatalosak nem voltak méltók. Menjetek ki tehát az útfelekre, és akiket találtok, mind híjátok a menyegzőre. És kimenvén szolgálai az utakra, összegyűjték mind, akiket találtak, rosszakat és jókat, és betelek a menyegzős ház letelepültekkel. Beméne pedig a király, hogy lássa a letelepülteket, és láta ott egy embert, ki nem volt menyegzős ruhába öltözve. És monda neki: Barátom! hogy jöttél ide be, menyegzős ruhád nem lévén? Amaz pedig elnémula. Akkor monda a király a szolgálainak: Megkötöztvén kezeit és lábait, vessétek őt a külső sötétségre; ott leszen sírás és fogak csikorgatása. Mert sokan vannak a hivatalosak, de kevesen a választottak.

* * *

Az erdők dalos népe, a csacsogó madársereg fészket rak és otthont épít. Gallyacskákat, szalmaszálakat hord össze, házzá fűzi a szétágazó szálakat; pelyhet, puha bogáncs-bóbitát gyűjt s meleg otthont épít magának és Bókáinak. Szépséges, védelmet nyújtó menyegzős házat épít, melynek ajtajánál dalra nyílik kicsike torka, csiripelő csőre... Van-e az embernek is ilyen gyönyörűséges, menyegzős palotája?

1. *Földi menyegzős palotánk «tó egyház.* Nem magunk építettük, Krisztus emelte. Nem kőből rakták, élő emberek alkotják. Nem homoktalajon, sziklán épül. «Te Péter vagy, és e kőszálon fogom építeni anyaszentegyházamat.» (Mt 16,28.) Nem emberi erők védik, Isten védi. Nem emberkéz díszíti, a Szentlélek ékesíti... Erős ház, szépséges ház, Isten igazi háza. Ez a mi földi menyegzős házunk. – *Hivatalosak vagyunk bele.* Nem magunk érdeme szerint. Isten kegyelméből bele születünk. Jó elődeink nehéz utat, nem egyszer véres kálvária-utat tettek, hogy beleköltözködhessenek. Bejárata előtt zord, pogány martalócok álltak s az Isten által hívott emberek még életük árán is, de be akartak jutni. Akartak, mert az a ház erős vár. A lélek erős vára. Be akartak jutni, mert az a ház – Isten kegyelmének háza. Be akartak jutni, mert az a ház – a bűnösök menedéke, szomorúak vigasza... Mi benne élünk. Mi sokszor feledjük, mit kaptunk tőle a keresztségben, a szentségekben, a bűnbánatban, a szentmisében. A védőfalak jótékony erejét nem az érzi, aki a házban van; jobban érzi, aki a *védőfal* hiányában tengődik... Aki kívülről néz bele, az látja, mily erőforrás, mily védelem, mily isteni gondoskodás árad szét az anyaszentegyházban! Boldogunk lehetünk, hogy házunkká lett! Örülünk, hogy menyegzős há-

zunkká lett...

2. *Égi menyegzős palotánk a mennyország.* Ide is *hivatalosak vagyunk*. Krisztus hív, szentegyháza révén vezet, de magunk munkájával megyünk. Ezt a palotát Isten építette, de mindnyájan lelki munkával érdemeljük ki. *Ezért már dolgozni kell.* «Aki ültet, és aki öntöz, egy; ki-ki pedig tulajdon jutalmát veszi az ő munkája szerint.» (1Kor. 3,8.) Talán azt is mondhatnám, ezt már magunknak is kell építenünk. A földi palotánkban, Isten szent egyházában dolgozunk rajta. Az Úr szent beszédeiben halljuk, mit kell tennünk, hogy a földöntúli hivatottságunknak is megfelelhessünk. Menyegzős ruhát kell készítenünk. «A királyok leányai a te dicsőségedben. A királyné jobbod felől áll aranyos ruházatban, körülvéve sokszínű ékességgel.» (44. Zsolt. 10.) Az erények aranszálaiból kell szőnünk az anyagát, átvirrasztott éjszakában kell dolgoznunk a készítésén, állandóan kell díszítenünk és *mindig készen kell lennünk*, mert nem tudjuk, mikor hív az Úr s hozzá csak menyegzős ruhában lehet belépnünk. – Aki lélekkel végzi ezt a földi munkát, annak számára titkos kezek révén épül, szépül, díszítetik a mennyek országa. Az az ország, melyről úgy szól az Úr, hogy az Isten igazi országa, hol a jók színről-színre látják az Istent, a mennyei Atyát... Lehet-e szebb és jobb otthon, mint az, ahol állandóan j eléri van az Atya?... Nem földi, de mennyei Atya. Nem láthatatlanul, de mennyei dicsőségében láthatóan! Örömmel, diadalmas lélekkel járjuk a földet, erős lélekkel dolgozunk lelkünk szépségén, hisz *útban vagyunk az égi menyegzős házunk felé...*

Az erdők dalos serege fészket rak és otthont épít. De a szélvihar megtépázza a fát, letöri az ágat s szétszórja a gondosan épített fészket. A mi földi otthonunk erősen áll, «a pokol kapui sem vesznek erőt rajta» (Mt 16,18.) s ha a halál kérlelhetetlen hatalma *látszólag* kiszakít belőle, vár a másik, a szebbik, az igazi menyegzős hazánk, a mennyek országa. A dalos madárcák éneke bús, mélázó lehet, mert nincs biztos hazájuk, legyen a mienk örömdal, diadalmas, mert a mi menyegzős palotánk erős, állandó, *örökös...*

Pünkösöd után huszadik vasárnap.

Evangelium: Szent János 4,46-53.

Jöve tehát ismét a galileai Kánába, hol a vizet borrá változtatta volt És vala egy királyi ember, kinek fia beteg vala Kafarnaumban. Ez midőn meghallotta, hogy Jézus Júdeából Galileába jött, hozzája méné és kéré őt, hogy jöjjön le és gyógyítsa meg az ő fiát, mert már halálon vala. Monda azért neki Jézus: Ha csak jeleket és csodákat nem láttok, nem hisztek. Monda neki a királyi ember: Uram! jöjj le, mielőtt meghal a fiam. Monda neki Jézus: Menj el, a te fiad él. Hitt az ember a beszédnek, melyet Jézus mondott neki, és elméne. Midőn pedig lement, a szolgák eléje jövének, és jelenték, mondván: hogy az ő fia él. Megkérdezé tehát tolok az órát, melyben megkönnyebbedett. És mondák neki: hogy tegnap hét órakor hagyta el őt a hideglelés. Ésrevéve tehát atyja, hogy azon óra volt az, melyben mondotta neki Jézus: A te fiad él. És hitt ő és egész háza.

* * *

Még a legnagyobb gonosztevő lelkét is megindítja a halál közelsége. Aki gyalázta az Istent, az a legnehezebb órában *hozzá*, folyamodik. Ekkor érzi az ember gyengeségét s ekkor látja igazi színben: a vagyont, az életet, az erényt. – A mindennapi életben számtalan példa igazolja ezt. Igazán olyanok az emberek, mint az evangéliumi királyi ember, ki kérve-kéri az Urat, mondván: «Uram, jöjj le, mielőtt meghal a fiam». De joggal kérdezhetjük, *csak* ilyenben kell keresni és megtalálni az Istent?

1. *Bajainkban könnyen rátalálunk...* «Aki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát, vegye fel keresztjét és kövessen engem» (Mt 16,24.), mondta az Úr. Az élet keresztútját pedig bejárja az ember. Akár akarja, akár nem. Ráteszik a vállára a nehéz keresztet s vinni kell a súlyos terhet. Amíg rózsás az út, amíg nem nyomja a vállat a kereszt, addig¹ az ember nem igen keresi, kik járnak vele az. utat, ki az első, ki mutat utat... De a fájdalom idején önként körül néz s a jó Mestert látva elül, felkiált: «Jézus, Dávid fia, könyörülj rajtam!» (Mk 10,47.) Sebes a váll, láz gyötri a testet, de csodás gyógyulás történik, mihelyt az Istent kereső szent sóhaj elhagyja a szenvedő ajkat. Mintha megfordulna az elől haladó Mester, Kegyes szemmel néz a Hozzá kiáltóra. Úgy, mint Péterre nézett!... Könnyebb a szenvedés, kisebb a gyötrelme, bizakodóbb a lélek. Boldogító tudat, hogy velünk van a jó Pásztor, ki életét adta juhainért. Még a halálóra is könnyebb, ha ellátogatott hozzánk az Oltáriszentségben az Úr. Azért kérjük és óhajtuk, hogy az Úr jelenlétében hunyjunk le bágyadt szemeinket...

2. *De jó helyzetünkben is fel kell találunk a Mestert.* Boldogságunkban könnyen megfeledekezünk az Úrról. A gazdagság, szépség, földi öröm annyira leköt, hogy *szemünket elvonja az égiektől.* «Gazdagságot ne adj nekem; csak élelemre add meg a szükségeseket; nehogy igen eltelvén, megingereltessem.» (Péld. 30,8-9.) A napi élet eseményei, üzleti, hétköznapi munkája könnyen feledteti az isteni Mestert, ki gondviselő kezét ilyenkor is kitarja fölénk. A jó katolikus hívő *átszővi a napját Istent kereső, Istent tisztelő gondolataival.* Reggel imával ébred, Isten segítségét kéri a napi munkára. Ha megszólal a reggeli, déli, esti harangszó, megáll a napi munka. Lekerül a fejről a süveg, keresztet vet a kerges kezű ember s lelke az Úrhoz száll, ki a magas mennyekekből néz le reánk. Majd a lefekvés előtt együtt térdel az egész család, hogy hálát adjon a nap jótéteményeiért. Milyen kedves ilyenkor a gagyogó kisgyermek és az élemedett öreg együttes imája. Igazán érzi az ember, hogy *ilyen imánál* jelen van az Úr...

A nagy veszély idején könnyű megtalálni az Istent. De nehéz állandó közelségében élni. Pedig ez az utóbbi a fontos és az utóbbi az igazi igen csekély feladat. Mily boldog lehet az az ember, ki ezt megtalálta! Könnyű, szép az élete, mert minden mozzanatát áthatja az a gondolat: *velem az Isten.* Ahol pedig az Úr van, ott erő, kegyelem árad szét s bearanyozza az ember egész életét...

Pünkösöd után huszonegyedik vasárnap.

Evangélium: Szent Máté 18,23-35.

Azért hasonló mennyeknek országa egy királyemberhez, ki számot akart vetni szolgáljaival. És mikor elkezdte a számvetést, eléje vitetek egy, ki neki tízezer talentummal tartozik vala. Mivel pedig nem volt honnét megfizetnie, parancsolá ura, hogy eladtván ő és felesége, fiai és minden vagyona, úgy fizessen meg. Leborulván pedig az a szolga, kére őt, mondván: Légy béketűrőssel hozzám, én mindent megfizetek neked. Könyörülvén tehát az úr azon a szolgán, elbocsátá őt és az adósságot elengedé neki. Kimenvén pedig az a szolga, találá egyet szolgatársai közül, ki száz pénzzel tartozik vala neki; és megfogván, fojtogata őt, mondván: Fizesd meg, amivel tartozol. És leborulván szolgatársá, kére őt, mondván: Légy béketűrőssel hozzám, és mindent megfizetek neked. Amaz pedig nem akara, hanem elmenvén, a tömlőébe veté őt, mígnem lefizeté az adósságot. Látván pedig szolgatársai a történeteket, igen megszomorodának, és elmenvén, elbeszélek uroknak mind a mi történt vala. Akkor elhíván őt ura, monda neki: Álnok szolga! minden adósságot elengedtem neked, mivelhogy kértél engem; vajon nem kellett volna-e neked is könyörölnöd szolgatársadon, mint én könyörültem rajtad? És megharagudván ura, átadá őt a poroszlóknak, míg le nem fizeti minden adósságát, így cselekszik az én mennyei Atyám is veletek, ha meg nem bocsátotok, ki-kí az ő atyjafiának, szívetekből.

* * *

Ha egy napon át váratlan, csodás esemény elcsendesítené a világ zaját s csupán a jó lelkekből fakadó ima lenne beszédes, akkor a sokszor ismételt «Miatyánk» szövege adná a vezető hangot... De ebben a csodásán imádkozó világban a kedves kis falvak volnának a leghangosabbak!... Ott imádkoznak legtöbbet a jó emberek. – Ha egy szent remete *hallhatná és nézhetné e nagy csodát*, csodálkozva mondaná: «Mennyien mondják és *hányszor mondogatják* az Úr szent imáját és mily *kevesen vannak, kik meg is tartják!*» – «*És bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk ellenünk vétettekknek*», mondja *a száj*, de haragot, ellenségeskedést, viszályt, *gyűlöletet szít a szív!*...

1. *Igen sokszor mondjuk...* A csodás elváltozást szemlélő remete azt mondaná: mi, a falu népe imádkozzuk *legtöbbször és leghangosabban* az Úr imáját. – Reggel megszólal minden ház... Öregek hangjába gyermekek vékony muzsikájú hangja vegyül... Gagyogó apróságok csacsogó imája hangzik... Mindenütt e szent ima: «Mi Atyánk Isten». Délben hasonló a helyzet. Sőt munkaközben, de különösen, midőn pihen a kapa, eke vagy kasza, fáradt emberek ajkán hangzik ez az imádság. Az ebéd előtti, ebéd utáni áldást is a «Miatyánk» adja. Esté ugyancsak ennek hangjai mellett tér pihenőre a falu apraja-nagyja... Beszédes, zengzetes a falu az ima szent hangjaitól. – És ha ilyenek a kis házak, mennyivel hangosabb e szent fohásztól a templom, hol összesereglenek a hívek Isten imáadására. Ha csak az ima hangzanék egy csodás, varázslatos napon, akkor a templom egész zenélő palota benyomását keltené, mert ott imádkozik együttesen, buzgón a falu becsületes népe... A remete örömmel hallgatná a sok szent fohászt, de kérdezve kérdezné: *cselekszi-e* a falu népe, amit szájával imádkozik?

2. *De kevesen tesszük!*... Igazán úgy teszünk, mint az evangéliumi szolga. Sokat kapunk. Nagy tar-

tozásainkat elengedi az Úr, de száz dénárnyi tartozást nem tudunk elengedni! Hiába mondja a szegény szolgatársunk: «Légy béketűréssel hozzám és mindent megfizetek neked!» (Mt. 18,29.) – Ha elcsendülne a csodás varázserővel hangzó ima s újra hallható lenne a falu zaja, hétköznapi zaj, mit hallana a jó remete? Perlekedő csoportokat, viszálykodó gyerekeket, pereskedő haragosokat!... És ha meghallgatná a vitázók beszédét, vagy a járásbírósi tárgyalás anyagát, igazán kicsinyes dolgokról folynék ott a szó! Egyiknek nyelve volt hosszabb és élesebben sőt sértően szólt szomszédjának, másoktól egy vékony barázdát vitt el a szomszéd, a harmadik igazi «tyúkperek»-ben jár-kel... De megbocsátás, elnézés, szeretete oly kevés!... Az imát pedig mondják: «És bocsásd meg a mi vétkeinket!» De a másik felét nem teszik maguk sem: «*Miképpen mi is megbocsátunk ellenünk vétetteknek?*». Pedig azért lesz keserves, terhes az emberek élete, mert nincs meg bennünk az egymást szerető, egymásnak megbocsátó krisztusi szellem.

A varázslatos csoda nem történik meg sohasem. A falu zaja mindig hangzik s a sok-sok ima csupán csendes, alig hallható fohász marad. De egy formában megtörténhet a csoda. Olyan formában, hogy a sok buzgó imának *hatása* minden beszédnél hallhatóbb legyen... *Láthatóvá lesz* a békés, szerető életben. Mert *szívből* megbocsátunk az ellenünk vétetteknek. Ezen dolgozzunk és fáradjunk! És így isteni csodát látunk!...

Pünkösöd után huszonkettedik vasárnap.

Evangélium: Szent Máté 22,16-21. vers.

Akkor elmenvén a farizeusok tanácsot tartának, hogy megfogják őt beszédében. És hozzája küldék tanítványait a heródiánusokkal, mondván: Mester! tudjuk, hogy igazmondó vagy, és az Isten útját igazságban tanítod, és nem törődöl senkivel, mert nem tekinted az emberek személyét; mondd meg tehát nekünk, mit állítasz: Szabad-e adót adni a császárnak, vagy nem? Tudván pedig Jézus az ő álnokságukat, monda: Mit kísértetek engem? képmutatók! Mutassátok meg nekem az. adópénzt Azok pedig előhozának neki egy tízest. És monda nekik Jézus: Kié ez a kép és e felírás? Felelék neki: A császáré. Akkor monda nekik: Adjátok meg tehát a mi a császáré a császárnak, és a mi az Istené az Istennek.

* * *

A kommunizmus vörös uralma alatt a «nép apostolai» azt hirdették, hogy minden a népé! Vagyon, jog, öröm, élvezet, színház, mulató – minden a népé. Hogy hogyan magyarázták ezt, jól jellemezte az a festő, aki rablónak festette le a nép cégére mellett magamagának gyűjtő fővezért. De még ha ki is hagyták a számításból a munkájából élő embertestvért, ez még csak kimagyarázható, ha másból nem, hát önzésből; de az már igazán különös dolog, hogy még az Istentől is elvették, vagy legalább is el akarták venni: ami az Istené. A földi kincsek mellett elvették az iskolát, sőt a legfanatikusabbak még a templomot is elvették volna, de ha azt meg is hagyták, az istentiszteletre kémekeket küldöttek, hogy meggátolják, hogy e szent helyeken nemesedjék az Isten legszentebb tulajdona: a lélek.

Elvették az embertől, ami az emberé, Istentől, ami Istené!

1. *Mi illeti az embert?* Mindenkit megilleti saját keresménye, saját munkájának gyümölcse. Háza, telke, kertje, szőlője és földje. Apáinak verejtéke szerezte, saját munkája fejlesztette. – De titeket becsületek, erényeitek, jócselekedeteitek, egyszóval: *lelki értékeitek*. Ezek még értékesebbek, mert *kizárólag ti szereztétek*. – De megillet még benneteket mások megbecsülése.

És ha a mai evangélium oly határozottan mondja: «Adjátok meg tehát, ami a császáré, a császárnak, és ami az Istené, az Istennek» (Mt 22,21.), akkor így is értelmezhetjük az Úr beszédjének első részét: «Adjátok meg embertársaitoknak azt, ami embertársaitoké». – Vagyonára nem áhítozom, sőt kívánom előmenetelét! Nem kívánom el tőle jogtalanul az övét, nem zsarolom ki csalással vagyonát és pénzét, csak annyit kérek tőle, amennyi munkám arányában megillet engem. «Ami a császáré, az a császáré!» – Lelki értékeire sem irigykedem. Sőt örömmel nézem más haladását Ha magam hátrább vagyok, követésére buzdulok. Becsületét tiszteletben tartom. Róla előtte-mögötte szeretettel beszélek s nyelvemet nem ártom mások jó hírnevébe. Ha szólna hozzám az Úr, akkor azt mondaná: Megadtad embertársadnak, ami embertársadé!

2. *Mi illeti az Istent?* Sáfárok vagyunk csupán, kik az Úr adományaival gazdálkodunk. A cél pedig: Isten dicsősége, embertársaink földi és mennyei boldogsága s csak ezek révén saját üdvösségünk. – De ha a földi kincs, a csillogó arany és érett búzakalász Istentől van, akkor százszor inkább tőle van

halhatatlan, lelkünk. És ha földi vagyonúnknak is csak sáfárai, akkor lelkünknek még inkább csak gondozói vagyunk. Lelkünk tehát egészen az Úr! Minden gondolatában, minden vágyában, minden belső, rejtett cselekvésében. Hozzá kell fordulnia, mint a virágnak a Naphoz. Fény és éltető erő csak Belőle árad reá! Ezt az isteni kincset, ami halhatatlan lelkünket, igazán a legnagyobb gondoskodással, legodaadóbb szeretettel kell gondoznunk. Tisztán és bűn nélkül kell megőriznünk, hogy halálunk után a keresztségi tisztaságban adhassuk az Urnak. – Földi életünkben is ez legnagyobb kincsünk. Ez emel minket az állatok fölé s ez tesz minket képessé, hogy Isten fiai és a mennyország örökösei lehessünk. A test porlandó, a sír elfödi külső szépségeit, de a lélek, mint drága kincs továbbra is fennmarad. Ez teljesen az Istené. Életben, halálban egyaránt. De akarnunk is kell, hogy lelkünk Istené legyen. Örömmel kell dolgozni azon, hogy a megszentelő kegyelem fénye sugározzék rajta, hogy az Isten háza legyen, hová gyakran lép be az Úr – az Oltáriszentségben. Ha dolgozós kézzel fáradtok, hogy lelketek tisztán tartsátok, akkor különösen eleget tesztek ezen parancsnak: «Adjátok meg az Istennek, ami Istené». (Mt 22,21.)

Az evangélium nem mondja, mit tett a képmutató az Úr bölcs és szent ígéje nyomán. Bizonyára megszegyenülve távozott s fájt gonosz szívének, hogy nem foghatta meg az Urat beszédében. A jó és hívő keresztyén lélek pedig örömmel hallja az Úr beszédét s a szent elhatározást kelti föl szívében. Keresem az alkalmat, hogy mindig megadjam az embernek, ami az emberé, az Istennek, ami az Istené! És mi egyéb ez az elhatározás, mint az Úr ihlető kegyelme?...

Pünkösöd után huszonharmadik vasárnap.

Evangélium: Szent Máté 9,18-26.

Midőn ezeket mondotta nekik, íme egy fejedelem járula hozzá, és imádá őt, mondván: Uram! leányom most halt meg; de jer, tedd rá kezedet, és élni fog. És fölkelvén, követé őt Jézus és az ő tanítványai. És íme egy asszony, ki vérfolyásban szenved vala tizenkét év óta, hátul járula hozzá, és illette ő ruhája szegélyét; mert monda magában: Hacsak ruházatát illetem is, meggyógyulok. Jézus pedig megfordulván, és látván őt, monda: Bízzál, leányom! a te hited meggyógyított téged. És meggyógyula az asszony azon órában. És midőn Jézus a fejedelem házába jött, és látta a síposokat és tolongó sereget, monda: Távozzatok; mert nem halt meg a leányzó, hanem aluszik. És kinevetek őt És miután kiutasítottak a sereg, beméne, megfogá kezét; és fölkele a leányzó. És ennek híre terjede azon egész földön.

* * *

Könnyen közmondásszerű beszéddé lesz ez a kijelentés: «Én jó katolikus vagyok! Én elhiszek mindent s ezzel megmutattam igazi katolikus voltomat». Még olyan emberek is hangsúlyozzák ezt, akik *életükkel* megtagadják Krisztust. – Az igazi hit azonban nem lehet üres beszéd, nem lehet a mellveregetők piaci lármája; méltán kérdezzük tehát:

1. *Mi az igazi hit?* Olyan lelkület, minő a zsinagóga előjárójában él. «Uram, a leányom épen most halt meg, de jöjj, tedd rá kezedet és élni fog». (Mt 9,18.) Valami nagy mélység a hit. Nem csupán száraz elgondolás és elfogadás, legkevésbé babonás felfogás, hanem az egész életnek különös és szent jelentőséget nyújtó alap gondolkodás. – A világot igazi értéke szerint nézni, s *a lelket* mindennél többnek tartani – ez hit. Szent meggyőződéssé kovácsolni, hogy Isten, a szerető Atya mindig *velünk van* – ez is hit. Az életről úgy gondolkodni, hogy határai a végtelenségbe nyúlnak – ez hit. Krisztus velünk van az anyaszentegyházban, – ez is hit!... Lám, mindez új és az egész életet más irányba terelő megítélés. Valóban igaz, hogy az egész életet teljesen mélyebb vizekre vezeti a keresztyén ember hite. – Milyen balga tehát az az ember, aki nem látva ezt, lebecsülően nyilatkozik a hitről! És mennyivel balgább az az ember, ki felületes emberek ítélete, gúnyos megjegyzése miatt szégyelli hitét. Hát sötétség, vagy lealacsonyítás az a felfogás, amely az életnek oly *magas*, örök élettel biztató folytatást ígér? Hát az volna a «felvilágosítás» (?), ha bölcs «tudósok» megmagyaráznák, hogy állatok vagyunk? – Nem, nem! Mi nem kérünk ebből. Nekünk nem kell az álpróféták letörő és lealacsonyító beszéde, nekünk egy mester kell: az Úr Krisztus! Az ő beszéde után megyünk, az ő szava pedig így szól: Ez bit, ez egész életünket boldogító, isteni hit!

2. *De mikor lesz tényleg boldogító a hit?* «A hit cselekedetek nélkül holt» Csak akkor éltet, ha olyannyira átjárja lelkünket, hogy *a Krisztustól tanult és átvett hit minden cselekvésünkben megnyilvánul*.

nul. Csak az az ember *hívó* lélek, aki *éli* szent hitének igazságait «Mindnyájan Isten fiai vagytok a Jézus Krisztusban való hit által.» (Gal. 3,26.) «Ha pedig fiai, örökösei is, Krisztusnak pedig örökös társai, de úgy, ha vele együtt szenvedünk, hogy együtt mégis dicsőítessünk.» (Róm. 8,17.) «Ha ki engem akar követni, tagadja meg önmagát, és vegye föl keresztjét, és kövessen engem». (Mk. 8,34.) – Ez a hit egészen átalakítja az embert. Krisztusra néz, mint az élet Mesterére és próbálja saját magában kiformázni istenies életét. Embertársaira úgy néz, mint Krisztus nézett. Az útszéli ülő beteg mellett megáll, hogy segítsen rajta. A rablók kezébe került testvért gyógyítani kezdi, mint a szamaritanus. A bűnőshöz leereszkedik, hogy felemelje. Úgy, amint az Úr Jézus tett, ahogyan ő kezelte, gyógyította, erősítette az embereket. *Lám, ez a hit a régi, emberből új embert alakít.* Az önző, mással nem törődő, kizárólag anyagi dolgokkal foglalkozó emberből Krisztus szerint gondolkodó embert nevel, íme ez a hit átalakít, szememet a magasságba fordítja s lelkemet az Istenhez fűzi. Aki pedig az Úrhoz tapad, az nem lehet boldogtalan, mert hisz Istennel, Istenben élni a legtökéletesebb boldogság, így élve, így cselekedve; a hit valóságos hatalommá lesz.

Boldogságot keresünk mindnyájan! Epekedve járjuk az élet útjait. Keressük az eszközt, de nehezen találunk reá. A mai evangélium rámutat erre. Mintha azt mondaná: Töltsd meg hittel a lelkedet, krisztusi hit szerint rendezd be életedet s a hit fénye mellett széppé, istenivé válik a világ, széppé, reményteljessé az élet, diadalmassá, mennyországgá a túlvilági élet... Ilyen világban élni, ilyen életet élni – az élet legtökéletesebb boldogsága!...

Pünkösöd után XXIV. vasárnap.

Evangélium: Szent Máté 24,15-35.

Midőn tehát látjátok a pusztulás utálatosságát, melyet megjövendölt Dániel próféta, állani a szent helyen, – aki olvassa, értse! – akkor akik Judeában vannak, fussanak a hegyekre; és aki a héjazaton van, le ne szálljon valamit elvinni házából! és ki a mezőn, vissza ne térjen elvinni köntösét. Jaj pedig a nehézkeseknek és szoptatóknak ama napokban! Imádkozzatok pedig, hogy futástok ne legyen télben vagy szombaton. Mert nagy szorongatás leszen akkor, minő nem volt világ kezdetétől mindeddig, s nem is leszen. És ha meg nem rövidítenének azok a napok, egy ember sem szabadulna meg; de a választottakért megrövidítenek ama napok. Akkor, ha valaki mondja nektek: íme itt a Krisztus, vagy amott: ne higgyétek. Mert támadnak hamis Krisztusok és hamis próféták; és nagy jeleket és csodákat tesznek, úgy hogy tévedésbe hozzák (ha lehet) még a választottakat is. Íme eleve megmondottam nektek. Ha tehát mondják nektek: íme, a pusztán vagyon, ki ne menjetek; íme a rejték helyeken... ne higgyétek. Mert valamint a villámlás napkeleten támad és látszik napnyugatig: úgy leszen az ember fiának eljövetele is. Ahol a test vagyon, odagyűlnek a sasok is. Mindjárt pedig ama napok gyötrelme után a nap elsötétedik, a hold nem ad világosságot, a csillagok lehullnak az égből, és az egek erői megindulnak. És akkor feltűnik az ember fiának jele az égen; és akkor majd sírnak a föld minden nemzetségei, és meglátják az ember fiát az ég felhőiben jöni nagy hatalommal és fönséggel. És elküldi angyalait harsonával és nagy szózattal; és egybegyűjtik az ő választottait a négy szélről, & egek végétől azok határáig. A fügefáról pedig vegyetek példát: Midőn immár ága gyenge és levelei sarjadnak, tudjátok, hogy közel van a nyár. Azon-képen ti is, midőn látjátok mindezeket, tudjátok, hogy közel van az ajtóban. Bizony mondom nektek, hogy el nem múlik e nemzedék, mígnem mindezek meglesznek. Ég és föld elmúlnak, de az én ígéim el nem múlnak.

* * *

A háború pusztításai után szomorodva állunk meg ledőlt falvak előtt, szent ihlettséggel megyünk el csataterék helyén elterülő temetők mellett... Minden kis kereszt arra figyelmeztet: Itt embertestvéreink vérzett el miérettünk! – A falvak és városok végén lévő temetők felett sokhelyütt ez a felírás díszel: «Feltámadunk!» Ilyen nagy pusztulások terein járva-keelve, szintén ez a szent gondolat vigasztal: Feltámadunk. Van remény, hogy újra szép lesz minden, ami összeomlott!...

De vajon ezen pusztulás-e a legnagyobb és legrettenetesebb?

1. Dániel próféta szerint *amikor majd látjátok, hogy a pusztulás undoksága a szent helyen áll...»* (Mt 24,15.), akkor szállja meg a legnagyobb rettegés és legmélyebb félelem a lelkeket. – A városok ledőlhetnek, a házakat gaz verheti fel, az utakat gránát tépheti fel, de utóbb a gondos kezek újra virágzó városokat, kidolgozott kőutakat építenek. Itt könnyebb a feltámadás. De ha ugyanily pusztulás és

rombolás megy végbe *a szent helyen*, a leghszentebb helyen, *a ti lelketekben*, annak újjáépítése rettenetes nehézségekkel történik. – Ez a pusztulás pedig tényleg megtörtént! Hol vannak a régi erkölcsök? Nem ütötte-e fel fejét az eldurvulás? Ember embertestvért öl... Hol van a régi megértő szeretet? Hisz egyik ember a másikat zsarolja... Hol van a felsőbb, a túlvilági élet utáni vágy? Hisz a pénz, a vagyon halvány lett, mely előtt még akkor is áldoznak, midőn embertársuk éhezve, dideregve élelemért és tüzelőért könyörög... Hol van az egyenes, nyílt becsületesség? Hisz hamis árúk, hamisított élelmiszerek egészen közönséges árúk a piacokon... Istenem! Hát lehet-e ennél nagyobb pusztulás? A pénz a halványnak arca vigyorog reánk!... Saját lelkivilágunkon látjuk: *az egek erői megrendülnek...* (Mt 24,29.)

2. *De mi itt a teendő?* – kérdezheted tovább. Keseregve ülünk és sirassuk a rombolást és pusztulást? Vagy szidjuk és okozzuk a háborút? Vagy nekirontunk a régi szép eszményeknek, hamisaknak, ábrándoknak mondjuk azokat s így altassuk el zajló és elítélően beszélő lelkiismeretünket? Mit tegyünk? Ki igazít el ebben a nagy zűrzavarban? Ki ad megnyugvást, ki jelöl helyes útirányt? Ebben a nagy zavarban az Evangélium beszédét hallom: «Akkor, ha valaki mondja nektek: íme, itt a Krisztus, vagy amott ne higgyétek. Mert támadnak hamis Krisztusok és hamis próféták; és nagy jeleket és csodákat tesznek, úgy hogy tévedésbe hozzák (ha lehet) még a választottakat is – íme eleve megmondtam nektek!» (Mt 24,24-25.) Álköntösökben tényleg mellétek szegődnek most is hamis krisztusok. Beszélnek, lazítanak, izgatnak. Szébb és jobb jövőről jövendölnek, de figyeld csak őket: *minden beszédük a földnek, a vagyonnak, a pénz démonjának szól.* Pedig kérdezd csak magadtól: milyen boldogság leszen, amely kizárólagosan csak a testet szolgálná? Hamis próféták beszéde ez s szinte egyenesen nekünk szól az Úr: «... ne higgyétek... Íme eleve megmondtam nektek!» – Az igazi út az lesz, ha *önmagatokon* kezditek és kezdjük a munkát. Amit magunkban elvesztettünk, azt törtető munkával visszaszerezessük. Vegyük alapos vizsgálat alá lelkünket: mily fokú bennünk «a pusztulás undoksága». Azután pedig munkába kezdünk. Kivetjük magunkból a pénznek halványát, kigyomláljuk az erkölcsatlenség értéktelen kóroszásait... Mit ér, ha szidalmakkal illetnők a tűzvészt vagy okozóját s nem állnánk neki a romok elhordásához és új építéshez? Mit ér, ha siránkozunk a kert letaposásán s nem ásunk, ültetünk, gyomlálunk újból?... A lelket, «a szentek szentjét» belső lelki munkával újjáépítjük s így újból kialakítjuk magunkban az Isten országát.

A háború okozta pusztulások megrendítik a lelket. De öröm töltene el lelkünket, ha odamennénk, hol szorgos és gondos kezek új életet, szébb életet teremtenek. Ugyanilyen öröm, sőt nagyobb öröm támad a lelkünkben, ha *a belső* pusztulás és romhalmaz helyén új életfakadást látunk. Hinni és bízni kell abban, hogy a szorgos munka – *saját* átalakítási munkánk – *lélekfeltámadást* teremt. A lélek újra nappali fényben ragyog, mert besugározza az élet éltető ereje, a lélek napja – maga az Úr...

B) *Evangéliumok és rövid szentbeszéd a boldogság ős szent Szűz és néhány szent ünnepére.*

Szűz Mária szeplőtelen fogantatása. (Dec. 8.)

Evangélium: Szent Lukács 1,26-28.

A hatodik hónapban pedig küldetek Gábiel angyal az Istentől Galileának városába, melynek neve Názáret, egy szűzhöz, ki egy férfiúnak vala eljegyezve Dávid házából, kinek neve vala József; és a szűz neve Mária. És bemenvén az angyal hozzája, monda: Üdvözlégy, malaszttal teljes, az Úr teveled, áldott vagy te az asszonyok között.

* * *

A nemzetek nagy apostola, szent Pál önmagáról írva így nyilatkozik: «Más törvényt látok tagjaimban, ellenkezőt elmém törvényeivel. (Róm. 7,23.) Nem sokat beszél, de; mégis sokat mond, mert önmagában élénk állítja *a földi embert, a bűnben született, a bűnös szenvedélyekkel küzdő* és a szenvedélyek közt ingadozó *embert*. A mai ünnep egy másik emberformát mutat. Egy tisztultabb, az embernél emberibb az Isten gondolatát teljesen, megőrző embert, *az eredeti bán nélkül fogantatott embert*. – Az első ember önönmagunk képe, a *második* saját életünknek, ha nem is itt, de a *másik világ*on elérendő *eszményképe*.

1. *A szenvedélyektől üzőtt ember*. Szent Pál gondolata szerint *magunkba* nézünk. Nem a világban keresünk ily embert. Akad-e közöttünk egy, aki azt mondhatná önmagáról: «Ki fedd meg engem közületek a bűnről?» (Jn. 8,46.) Az egyik ember lelkét *az ösztönös*, a szent Pál említette tüzes *szenvedélyeit*

dúlják. «Semmit nem tagadtam meg szemeimtől, amit kívánták és nem tiltottam meg szívemnek, hogy ne éljen minden gyönyörűséggel.» (Préd. 2,10.) Izzóvá teszi lelkét, tüzessé a vérét, és gyengíti lelkének erejét Homályossá szemét, ködössé a tájakat, de kapkodóvá és élvezetet habzsolóvá, sokszor lilomokat tipróvá... Szegény ember! Hány van közöttetek, aki *saját magára* ismer ebben az emberben? – A másikat a kincs, a vagyon teszi rabbá. «Gyűjtöttem magamnak ezüstöt és aranyat a királyok és tartományok gazdaságait.» (Préd. 2,8.) Homályosul a szem, gyöngül a látás, tompa a fül, mikor koldusok jönnek. De mindjárt látóvá lesz, mikor a vagyonok halmazát hozzák, hallóvá lesz a fül, mikor pendül az érc és csendül az arany... Hány ember látja önmagát, hány ember ismer önmagára ebben az emberformában! – A harmadikat a gyűlölködés szenvedélye tartja. Hány ember ismer ebben önmagára! – Mi ne menjünk tovább, de te menj tovább és keresd és megtaláld magadban a szenvedélyektől hajtott, gyötört, üldözött szegény embert.

2. *Az eredeti bűn nélkül fogantatott asszony.* «Berekesztett kert (vagy) én húgom, jegyesem! berekesztett kert, bepecsételt kútforrás.» (Énekek Éneke 4,12.) Zárt világ, belső, tiszta világ; kert, melybe be nem jöhet külső ellenség, melyet nem pusztít el ellenséges ember. – A tökéletes szépség és tisztaság. Liliomos kert, melyet gondosan öntözött a mennyei Atya, melyet még a kicsi férgek is megóvott gondos szeme. – Szeplőtelen fogantatás! Ez a szép cím azt mondja: Emberi, ösztönös szenvedélyektől mentes, Isten tökéletes elgondolása szerint teremtetett igazi ember! – Sajnos, a földi életben elérhetetlen. Eredeti bűnben születünk, szenvedélyeinkben küszködünk. De egyet megtehetünk. Ha ezen eszményi szépséget látjuk, vágyak kelnek lelkünkben, hogy ehhez *közeledjünk*. És ha nem érjük el, csak közelíthetjük a földön, elérjük a mennyek országában.

A szeplőtelenül fogantatott szent Szűz életünk eszménye, jövő életünk reménye. Amit elvesztett a paradicsomi ember, azt nem szerezheti vissza a földi ember. De amit elvesztett az első ember, azt visszaszerezte az emberek elseje: Krisztus. Amit visszaszerzett Krisztus, azt állította élénk a tiszta *«asszony»* szent képében a mai ünnep. És e kép felé haladva dolgozik az ember; a földön meglátva a mintát a szeplőtelenül fogantatott szent Szűzben, dolgozik, hisz abban, hogy ezt a szép ideált, a Krisztus szerezte ideált, ha nem itt, a másvilágon elérje, vagy, megközelítse.

Gyertyaszentelő Boldogasszony napja. (Febr. 2.)

Evangélium: Lukács 2,22-32.

És minekutána érkeztek az ő tisztulásának napjai, Mózes törvénye szerint, Jeruzsálemben vívék őt, hogy bemutassák az Úrnak; amint megíratott az Úr törvényében: Hogy minden gyermek, ki anyja mehet megnyitja, az Úrnak szenteltessék; és hogy áldozatot adjanak aszerint, amint megmondattott az Úr törvényében: egy pár gerlicét, vagy két galambfiat. És íme egy ember vala Jeruzsálemben, Simeon nevű, igaz és istenfélő férfiú, várván Izrael vigasztalását, és Szentlélek vala őbenne. És feleletet vön a Szentlélektől, hogy halált nem lát, mígnem előbb meglátja az Úr Krisztusát. És a Lélek által (indíttatva) a templomba jöve; és mikor a gyermek-Jézust bevitték szülői, hogy a törvény Szokása szerint cselekedjenek őérette, karjaira vevé őt, és áldván az Istent, monda: Most bocsátód el, Uram, szolgálodat a te igéd szerint békességben: mert látták szemeim a te Üdvözítődöt, kit rendeltél minden népek színe elé, világossággul a pogányok megvilágosítására és dicsőségül a te népednek, Izraelnek.

* * *

A falusi kis templomban, pár héttel a keresztelő után, megjelenik a fiatal anya, karján a kicsike kis gyermekkel, s az egyház szép szertartása és áldása mellett bevezeti a templomba. A boldog anya kezében égő gyertyát, karján a kisdedit tartja, kit szent szertartás kíséretében ajánl fel az Úrnak. *Istenhez hozza.* – Ez a kedves, meleg szertartás megisméltése annak, mikor a bold. Szűz, a kis Jézus születése után negyven nappal, a templomban megjelent s a kisdedit Jézust a templomban bemutatta. A szent Szűz a zsidó szokás szerint, ezen alkalommal két gerlicét áldozott fel, jelölül, hogy ő is eleget tesz Isten törvényének, mely a tisztulás áldozatát elrendelte.

1. *Gyermekéért áldozatot mutatott be.* «Áldozatot adjanak aszerint, amint megmondattott az Úr törvényében, egy pár gerlicét, vagy galambfiat» (Lk. 2,24.) Ezt írta elő a törvény s ennek tesz eleget a szent Szűz, midőn a kis Jézus születése után negyvened-napon a templomban megjelenik. *A gyermek az Isten ajándéka és az Istentől vett ajándékért hála és köszönet illeti meg az Urat!* És ha a család számára minden gyermek Isten legszentebb ajándéka, akkor az Úr Jézus az egész emberiség számára a

legszentebb ajándék. Az áldozatot bemutató pap nem is sejtette, de a szent Szűz jól tudta, hogy az évezredekén át várt Messiásért, az ő isteni gyermekének megszületéséért száll az áldozat füstje a magasba, íme az asszony, akiről az első evangélium beszél: «Ellenkezést vetek közötted és az asszony között, a te ivadékod és az ő ivadéka között; ő megrontja fejedet és te sarka után leselkedel». (1Móz. 3,15.) Íme az asszony, ki annál az áldozati tűznél áll, melynek füstje első jele annak a kiengesztelődésnek, mely az emberiség és Isten között végbemegy, íme az asszony, ki boldogan néz az égre s kinek szeme boldogan kíséri az áldozat füstjét, mert lélekben érzi: a Kisded született nekünk és fiú adott nekünk, kinek vállán vagyon a fejedelemség; és hívatik az ő neve csodálatosnak, Istennek, erősnek, a jövődőség atyjának, békesség fejedelmének». (Izaiás 9,6.)

2. *Gyermekéért ő volt a legnagyobb áldozat*, íme, a boldog asszony, a boldog édesanya, aki isteni gyermekéért bemutatta a törvény szerinti áldozatot! De a szent Szűz áldozatos lelke ezeket a boldog perceket sem úgy élte végig, hogy meg ne sejtette volna, hogy isteni gyermeke életében *ő is áldozat*. «A te lelkedet is tör járja át» – mondta az agg Simeon. (Lk. 2,35.) Az a szent Szűz azonban, aki az angyali jelenésnél ezt tudta felelni: «Íme az Úr szolgálóleánya, legyen nekem a te igéd szerint» (Lk. 1,38) s aki Erzsébet üdvözlésére így felelt: «Magasztalja lelkem az Urat és örvendez lelkem az én üdvözítő Istenemben, mert megtekintette szolgálójának alázatosságát» (Lk. 1,46-48), annak a szent Szűznek lelkéből most is e sóhaj fakadt: «Legyen nekem a te igéd szerint». A szent Szűz nem tudta, mi vár reá, nem látta a nehéz jövőt, lelki szemeivel nem látta az üldöző Heródest, nem látta a három éven át szenvedő és küzdő isteni Mestert, nem látta a Kálvária útját és nem látta a keresztet, de érezte, hogy mikor az Úr reábizta a világ legnagyobb ajándékát, akkor az ajándékkal járó szenvedéseket is vállalnia kell. – Az Istenanya példája lebeg minden olyan keresztény anya előtt, aki Isten legszentebb ajándékának, a gyermeknek vételével áldozatul adja magát gyermekéért. *A gyermek a csalódnak Istenadta ajándéka, az édesanya pedig gyermekéért élő és eléggő áldozat.*

Gyertyaszentelő napján az egyház égő gyertyákkal körmenetet rendez. A gyertya körül világosság árad s a világosság utat mutat, de a gyertya fogy, fogy, míg végre elég. A jó édesanya Isten-küldötte világosság a gyermek életében, de másrészt a jó édesanya Isten-adta égő áldozat a gyermek életében...

Gyümölcsöjő Boldogasszony. (Márc. 25.)

Evangélium: Szent Lakács 1,26-38.

A hatodik hónapban pedig küldetek Gábrriel angyal az Istentől Galileának városába, melynek neve Názáret, egy szűzhöz, ki egy férfinak vala eljegyezve Dávid házából, kinek neve vala József; és a szűz neve Mária. És bemenvén az angyal hozzája, monda: Üdvözlégy, malasztal teljes, az Úr teveled, áldott vagy te az asszonyok között. Ki mikor ezt hallotta, megháborodék az ő beszédén, és gondolkodik vala: minemű köszöntés ez? És monda az angyal neki: Ne félj, Mária! mert kedvet találtál az Istennél, íme méhedben fogansz, és fiat szülsz, és az ő nevének *Jézusnak* hívod. Ez nagy leszen, és a Magasságbeli Fiának fog hivatni; és neki adja az Úr Isten Dávidnak, az ő atyjának szókét, és országolni fog Jákob házában mindörökké, és az ő országának nem lesz vége. Monda pedig Mária az angyalnak: Miképp leszen ez, holott férfiat nem ismerek? És felelvén az angyal, monda neki: A Szentlélek száll terád, és a Magasságbelinek ereje megárnnyékozt téged; és ezért a Szent is, mely tőled születik, Isten Fiának fog hivatni. És íme Erzsébet, a te rokonod, ő is fiat fogant vénségében, és ez hatodik hónapja annak, ki magtalannak hívatik; mert Istennél semmi sem lehetetlen. Monda pedig Mária: íme az Úr szolgálóleánya, legyen nekem a te igéd szerint. És élméne tőle az angyal.

* * *

Királyok érkezését futárok hirdetik, Krisztus eljövételét angyalok hirdetik először. «És monda az angyal neki: Ne félj Mária; mert kedvet találtál az Istennél, íme méhedben fogansz és fiat szülsz, és az ő nevének *Jézusnak* hívod». (Lk. 1,30.) Oly titkos küldetés volt ez, mélyről maga a szent Szűz sem tudta tisztán előre, mit jelent számára az angyal üdvözlése. Csak egyet tudott: Isten akarata nyilatkozik, erre egy kötelessége lehet, alázatos lélekkel mondani: «Íme az Úr szolgálóleánya, legyen nekem a te igéd szerint». (Lk. 1,38.)

1. *Isten jön.* A világra jövő Krisztusnak *első, igazi* közeledése is titokszerű. Emberré lesz és emberré levését angyal hirdeti előre. – Mikor Krisztus a mi lelkünkbe száll, akkor és az ő ivadéka között; ő megrontja fejedet és te sarka után leselkedel». (1Móz. 3, 15.) Íme az asszony, ki annál az áldozati

tűznél áll, melynek füstje első jele annak a kiengesztelődésnek, mely az emberiség és Isten között végbemege, íme az asszony, ki boldogan néz az égre s kinek szeme boldogan kíséri az áldozat füstjét, mert lélekben érzi: «Kisded született nekünk és fiú adatott nekünk, kinek vállán vagyon a fejedelemség; és hívatik az ő neve csodálatosnak, Istennek, erősnek, a jövődőség atyjának, békesség fejedelmének». (Izaiás 9,6.)

2. *Gyermekéért ő volt a legnagyobb áldozat*, íme, a boldog asszony, a boldog édesanya, aki isteni gyermekéért bemutatta a törvény szerinti áldozatot! De a szent Szűz áldozatos lelke ezeket a boldog perceket sem úgy élte végig, hogy meg ne sejtette volna, hogy isteni gyermeke életében *ő is áldozat*. «A te lelkedet is tör járja át» – mondta az agg Simeon. (Lk. 2,35.) Az a szent Szűz azonban, aki az angyali jelenésnél ezt tudta felelni: «Íme az Úr szolgálóleánya, legyen nekem a te igéd szerint» (Lk. 1,38) s aki Erzsébet üdvözlésére így felelt: «Magasztalja lelkem az Urat és örvendez lelkem az én üdvözítő Istenemben, mert megtekintette szolgálójának alázatosságát» (Lk. 1,46-48), annak a szent Szűznek lelkéből most is e sóhaj fakadt: «Legyen nekem a te igéd szerint». A szent Szűz nem tudta, mi vár reá, nem látta a nehéz jövőt, lelki szemeivel nem látta az üldöző Heródest, nem látta a három éven át szenvedő és küzdő isteni Mestert, nem látta a Kálvária útját és nem látta a keresztet, de érezte, hogy mikor az Úr reá bízta a világ legnagyobb ajándékát, akkor az ajándékkal járó szenvedéseket is vállalnia kell. – Az Istenanya példája lebeg minden olyan keresztény anya előtt, az Isten legszentebb ajándékának, a gyermeknek vételével áldozatul adja magát gyermekéért. *A gyermek a családnak Isten adta ajándéka, az édesanya pedig gyermekéért élő és élő áldozat.*

Gyertyaszentelő napján az egyház égő gyertyákkal körmenetet rendez. A gyertya körül világosság árad s a világosság utat mutat, de a gyertya fogy, fogy, míg végre elég. A jó édesanya Isten-küldötte világosság a gyermek életében, de- másrészt a jó édesanya Isten-adta égő áldozat a gyermek életében...

Gyümölcsöző Boldogasszony. (Márc. 25.)

Evangélium: Szent Lukács 1,26-38.

A hatodik hónapban pedig küldetek Gábiel angyal az Istentől Galileának városába, melynek neve Názáret, egy szűzhöz, ki egy férfinak vala eljegyezve Dávid házából, kinek neve vala József; és a szűz neve Mária. És bemenvén az angyal hozzája, monda: üdvözlégy, malasztal teljes, az Úr teveled, áldott vagy te az asszonyok között. Ki mikor ezt hallotta, megháborodék az ő beszédén, és gondolkodik vala: minemű köszöntés ez? És monda az angyal neki: Ne félj, Mária! mert kedvet találtál az Istennél, íme méhedben fogansz, és fiat szülsz, és az ő nevét *Jézusnak* hívod. Ez nagy leszen, és a Magasságbeli Fiának fog hivatni; és neki adja az Úr Isten Dávidnak, az ő atyjának székét, és országolni fog Jákob házában mindörökké, és az ő országának nem lesz vége. Monda pedig Mária az angyalnak: Miképp leszen ez, holott férfiat nem ismerek? És felelvén az angyal, monda neki: A Szentlélek száll terád, és a Magasságbelinek ereje megárnnyékozt téged; és ezért a Szent is, mely tőled születik, Isten Fiának fog hivatni. És íme Erzsébet, a te rokonod, ő is fiat fogant vénségében, és ez hatodik hónapja annak, ki magtalannak hívatik; mert Istennél semmi sem lehetetlen. Monda pedig Mária: íme az Úr szolgálóleánya, legyen nekem a te igéd szerint. És elméne tőle az angyal

* * *

Királyok érkezését futárok hirdetik, Krisztus eljövételét angyalok hirdetik először. «És monda az angyal neki: Ne félj Mária; mert kedvet találtál az Istennél, íme méhedben fogansz és fiat szülsz, és az ő nevét Jézusnak hívod». (Lk. 1,30.) Oly titkos küldetés volt ez, melyről maga a szent Szűz sem tudta tisztán előre, mit jelent számára az angyal üdvözlése. Csak egyet tudott: Isten akarata nyilatkozik, erre egy kötelessége lehet, alázatos lélekkel mondani: «Íme az Úr szolgálóleánya, legyen nekem a te igéd szerint». (Luk. 1,38.)

1. *Isten jön.* A világra jövő Krisztusnak *első, igazi* közeledése is titokszerű. Emberré lesz és emberré levését angyal hirdeti előre. – Mikor Krisztus a mi lelkünkbe száll, akkor is titkos módon közeleg és akkor is angyal hirdeti közeledését. *Titkos módon* közeledik. Az Oltáriszentség képében jön, nem tudjuk, hogy és miként, csak vételénél érezzük: velünk van az Úr. «Aki eszi az én testemet és iszja az én véretem, énbennem lakik és én őbenne.» (Jn. 6,57.) Követei ezen megjelenése előtt is eljönnek. Szent sugallatok, lelkipásztori tanácsok és utasítások alakjában jönnek és a követek erre szólítanak fel: «Készítsétek el az Úr útját». (Mt 3,2.) – De jön Krisztus még ennél is titkosabban. Minden

külső jel nélkül, mikor szent gerjedelmek és buzgalmak támadnak lelkünkben. Ekkor is érezzük, hogy velünk van az Úr. Régen mennydörgés és villámlás közt jelent meg az Úr. Az Újszövetségben Gábor angyal hirdeti közeledését, s most a lélek csöndes magányában, a kegyelem indító erejében jön.

2. *Ember fogadja Istent.* A szent Szűz hallotta legelőször Krisztus közeledtének hírüladását. Alázatos lélekkel tört ki a fölkiáltás: «Íme az Úr szolgálóleánya». – Hogyan fogadjuk mi az Urat? Ugyanezzel az alázatos lélekkel: «Uram nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj». (Mt 8,8.) A szent Szűz beszédje azt jelenti, hogy a lélek kész Krisztus fogadására. A mi feleletünk azt jelenti, hogy a *lélek kész önmagát kidolgozni, átalakítani Krisztus fogadására.* A gyónás maga is azt teszi: bűntől tisztít, hogy *méltó hajlékai legyünk Krisztusnak.* – De még tovább megyünk. Krisztus fogadása azt is igényli: *ál-landóan* úgy dolgozzunk, hogy *velünk* és bennünk *maradjon Krisztus.* «Élek én, de már nem én, hanem Krisztus él bennem» – mondja szent Pál apostol. (Sal. 2,20.) Mi egyéb ez, mint törtető, küszködő élet, *erényes élet*, Isten törvényei szerinti élet. Csak az mondhatja, hogy vele van Krisztus, aki Isten parancsolatai szerint irányítja életét.

Gyümölcsoltó Boldogasszony gondolata egyesíti magában mindkettőt. Isten jön – és az ember készséges lélekkel fogadja. Az Úr a földre száll s a szent Szűz alázatos lélekkel fogadja. – Ha példát keresünk *arra*, *hogyan* és *mint* fogadjuk az Isten közeledését, akkor a szent Szűzre nézünk, Gyümölcsoltó Boldogasszonyban meglátjuk, mit tegyen az ember, ha Isten közeledését hirdetik angyalok, vagy Isten más követői, titkos belső indítások...

Nagyboldogasszony ünnepe. (Aug. 15.)

Evangélium: Szent Lukács 10,38-42.

Lön pedig, midőn mentenek, ő is betér egy faluba, és egy Márta nevű asszony befogadott őt házába. S ennek egy Mária nevű nővére vala; ki az Úr lábainál ülven, hallgatá az ő igéjét. Márta pedig szorgalmaskodik vala a gyakori szolgálatban, ki megállá és monda: Uram! nem gondolsz-e vele, hogy nővérem egyedül hagyott engemet szolgálni? mondjad azért neki, hogy segítsen nekem. És felelvén, monda neki az Úr: Márta, Márta! szorgalmatos vagy, és sokban törődöl. Pedig egy a szükséges. Mária a legjobb részt választotté, mely el nem vétetik tőle.

* * *

Egy kedves legenda azt meséli a kis Jézuskáról, hogy bárhová ment, mindenhova elkísérte a boldogságos Szűzanya. A legenda azt mondja: elől ment a tós Jézuska, s mögötte, mint ahogyan a jó angyalt képzelet az ember, kísérté a boldogságos Szűzanya. – Ez a kis legenda eszembe juttatja *azt a nagy igazságot*, hogy a szent Szűz *tényleg mindenben és mindenhová követte* isteni Gyermekeit!... *Elsőnek követte életében és elsőnek követte* halála után *föltámadásában.*

1. *Elsőnek követte életében.* Amíg a kis Jézuska gyermekkorát élte, addig nem tudták Názáret lakói, ki él közöttük. A szent Szűz és szent József tudták csupán, hogy a gyermekben az isteni Megváltó jár közöttük. – Eleinte csak az édesanya gondossága lebegett a kis gyermek fölött; követte, úgy, amint szeretett gyermekét kíséri minden édes anya, de később, *életének útjait* a legtökéletesebb életűnek nézte s *ezt* követte életében. – Követte őt tényleges tanítói útján; többször találkozunk vele, mikor Júdea és Galilea városait járja; követte őt egészen a kereszting, melynek lábainál «fájdalmas anya»-ként tekint halódó gyermekére. – De követte őt *lélekben*; szegénységben, alázatosságban, szerénységben. Senki sem tudta, kit kellene tisztelni a szent Szűzben. Rejtély volt az embereknek. Csak egyszer hangzik fel a tömegben: «Boldog a méh, mely téged hordozott, boldogok az emlékek, melyeket szoptál»... (Lk. 11,27.) – Követte őt küzdelmeiben, szenvedésében, haláltusájában, mert amit isteni Fia szenvedett, azt lélekben átszenvedte a szerető édes anya is. A boldogságos Szűz volt az első, aki *igazán követte* a Mestert...

2. *Elsőnek követte haldia utáni föltámadásában.* Az Úr Jézus így beszél a halálról: «Bízzatok, én legyőztem a világot»... (Jn. 16,33.) «Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, örök élete vagyon; és én föltámasztom őt az utolsó napon.» (Jn. 6,55.) De a test föltámadásáról így nyilatkozik: «Azt a napot azonban, vagy órát senki sem tudja, még a mennyei angyalok sem, hanem egyedül az Atya». (Mt 24,36.) A test föltámadásában tehát csak az utolsó napon követjük az Urat. De a jó édesanya, ki egész életében hűen követte isteni Fiát, *és utolsó napot megelőzőleg* követte őt. Mi egyéb a mai ünnep, mint a szent Szűz testének föltámadása? A régi hagyomány szerint angyalok jöttek és az égbe vitték

szent testét. Mikor az apostolok, a szent Szűz testét keresték a koporsóban, a szent test helyett rózsákat találtak. – A szent Szűz élve leghívebben és legtökéletesebben követte az Urat, halála után pedig kivételes módon elsőnek követte őt az örök hazába.

«Aki utánam akar jönni, vegye föl keresztyét és kövessen engem» (Mt 16,24.), mondja az Úr. Mindnyájunkat arra szólított fel, hogy kövessük őt. Ha hűen követjük *életünkben*, akkor megtaláltuk a helyes utat az örök életre, s akkor bízhatunk abban, hogy a *szent Szűz példájára* a föltámadásban is követjük őt...

Kisasszony napja. (Szept. 8.) Evangélium: Szent Máté 1,1-16.

Jézus Krisztusnak, – ki Dávidnak, Ábrahám fiának fia, – nemzetség-könyve. Ábrahám nemzé Izsákot; Izsák pedig nemzé Jákobot; Jákob pedig nemzé Júdát és ennek atyjafiait; Júda pedig nemzé Fáreszt és Zárát Támártól; Fáresz pedig nemzé Ezront; Ezron pedig nemzé Áramot; Áram pedig nemzé Amihadabot; Aminadab pedig nemzé Naaszont; Naaszon pedig nemzé Szalmon; Szalmon pedig nemzé Bózt Ráhábtól; Bóz pedig nemzé Óbedet Rúttól; Óbed pedig nemzé Jesszét; Jessze pedig nemzé Dávid királyt; Dávid király pedig nemzé Salamont attól, ki Uriás felesége volt; Salamon pedig nemzé Roboámot; Roboám pedig nemzé Abiást; Abiás pedig nemzé Ázat; Áza pedig nemzé Josafátot; Josafát pedig nemzé Joramot; Joram pedig nemzé Oziást; Oziás pedig nemzé Joatámot; Joatám pedig nemzé Akázt; Akáz pedig nemzé Ezekiást; Ezekiás pedig nemzé Manasazest; Manasszes pedig nemzé Ámont; Ámon pedig nemzé Joziást; Joziás pedig nemzé Jekoniást és ennek atyjafiait a Babilóniába való költözéskor. És a Babilóniába való költözés után, Jekoniás nemzé Szalátielt; Szalátiel pedig nemzé Zorobabelt; Zorobabel pedig nemzé Abiudot; Abiud pedig nemzé Eliacimot; Eliacim pedig nemzé Ázort; Ázor pedig nemzé Szádokot; Szádok pedig nemzé Akimot; Akim pedig nemzé Eliudot. Eliud pedig nemzé Eleazart; Eleazar pedig nemzé Mátánt; Mátán pedig nemzé Jákobot; Jákob pedig nemzé Józsefet, Mária férjét, kitől született *Jézus*, ki Krisztusnak nevezetik.

* * *

A nevek olvasása, ősök felsorolása. Kődös, elmosódott szellemek felidézése, kiknek földi életének dicsőségéből a késő utódok is merítenek. A születésnapon örömmel ismételtetik az emberek a származás ősiségét, büszkén tekintenek vissza ősök emlékére, pedig csak az dicsekedhetik elődeinek nagy nevével, ki lelki munkájával maga is méltó lett dicső őseihez. – A boldogságos szent Szűz születése napján származási tábláját olvastatja az egyház. A származási tábla azt mutatja: *királyi vér*; de a szent Szűz tiszta, munkás élete még nagyobb dicsőségre jogosítja» mert azt mutatja: *királynői tiszta lélek*.

1. *Királyi vér*. Dávid király családjából való. Abból a királyi családból, melyet maga az Úr választott Sámuel próféta által, abból a családból, mely dicsőséget szerzett a zsidó népnek, mely díszes templomot emelt az igaz Istennek. Ilyen ősre tekinteni földi dicsőség! – Az emberek nagy örömmel tekintenek a múltra. Sokszor *minden* dicsőségüket innen akarják levezetni. Pedig, ha megszólalnának az ősök képei, gyakran kemény és korholó kérdéseket intéznének a késői utódhoz. Mert nagy kérdés: Méltó-e az utód az előd nagyságához? A múltból csak akkor származik dicsőség, ha a jelen nem hoz szégyent a múltra. Kiváló, igazán keresztény gondolkozása őseinkre, apáinkra, akkor nézhetünk diadalmasan, ha életünkön nem volna szégyenkezni valója neves elődeinknek. – Kérdezem magamtól: méltó-e életem őseim életéhez? Az ő keresztény életükhöz hasonló életet élek-e? – A szent Szűz királyi vérből való, de életét az emelte naggyá, hogy *királynői lelket* alakított önmagából...

2. *Királynői tiszta lélek*. «Malasztal teljes» (Luk. 1,28.), mondja róla látnoki szemmel szent Erzsébet. «Az Úr van teveled!» folytatja a jóságos rokon. – De kivel van az Úr? Csak azzal, ki életével mutatja és életével vívja ki Isten boldogító szeretetét. «Boldog a méh, mely téged hordozott, és az emlők, amelyeket szoptál». (Lk. 11,27.), kiált fel a Krisztust kísérő tömegből egy asszony. De nem királynői lélek-e az, aki egész életre vállalja a Simeon jövendölte szenvedéseket. «És a te lelkedet is tör járja át.» (Lk. 2,35.) Nem királynői lélek-e az, aki kereszthez kíséri szent fiát s a kereszttel is erős lélekkel hallgatja halódó fia szavait: «Íme a te fiad.» – «Íme a te anyád.» (Jn. 19,26-27.) A szent Szűzről oly gyakran imádkozzák: «Mennyországnak királynője, könyörögj érettünk.» Így is mondhatnák: «Földi élet királynője, könyörögj érettünk.» Mert, aki oly fenséges lelkülettel élte át életét, az méltóvá tette magát az élet királynőjének címére. *Királyi vérből született és királynői lélekkel alakította magát.*

Az ősök képe és szelleme letekint reánk. Csak akkor lesz tekintetük elégedett, ha *őle is* büszkén tekintenek mi-reánk. Ez pedig csak úgy lesz, ha dolgozunk, fáradunk lelki értékeinken! – Dávid király családjának legnagyobb büszkesége a szent Szűz, mert királyi vérét királynői lelkület kialakításával megdicsőítette...

Szent olvasó királynéja ünnepe. (Okt. 7.)

Evangelium: Szent Lukács 1,26-38.

A hatodik hónapban pedig küldetek Gábriel angyal az Istentől Galileának városába, melynek neve Názáret, egy szűzhöz, ki egy férfiúnak vala eljegyezve Dávid házából, kinek neve vala József; és a szűz neve Mária. És bemenvén az angyal hozzája, monda: Üdvözlégy, malasztal teljes, az Úr teveled, áldott vagy te az asszonyok között. Ki mikor ezt hallotta, megháborodék az ő beszédén, és gondolkodik vala: minemű köszöntés ez? És monda az angyal neki: Ne félj, Mária! mert kedvet találtál az Istennél, íme méhedben fogansz, és fiat szülsz, és az ő nevét *Jézusnak* hívod. Ez nagy leszen, és a Magasságbeli Fiának fog hivatni; és neki adja az Úristen Dávidnak, az ő atyjának székét, és országolni fog Jákob házában mindörökké, és az ő országának nem lesz vége. Monda pedig Mária az angyalnak: Miképpen leszen ez, holott férfiat nem ismerek? És felelvén az angyal, monda neki: A Szentlélek száll terád, és a Magasságbelinek ereje megárnnyékozt téged; és ezért a Szent is, mely tőled születik, Isten Fiának fog hivatni. És íme Erzsébet, a te rokonod, ő is fiat fogant vénségében, és ez hatodik hónapja annak, ki magtalannak hívatik; mert Istennél semmi sem lehetetlen. Monda pedig Mária: íme az Úr szolgálóleánya, legyen nekem a te igéd szerint. És elméne tőle az angyal.

* * *

Nagy ünnepekre virágokkal díszítik a templomokat. A gondos leánykezek rózsákat visznek, füzereket fonnak s örömmel kötik szép rózsákból font füzereiket a szentek, de különösen a szent Szűz lábaihoz. Hadd illatozzék a kert legszebb virága a mennyek királynője lábainál! – De ezek a szép, bársónyos szirmú tearózsák elhervadnak. Ez a természetük! Mennyivel szebb és kedvesebb az a füzér, mely az *ima rózsáiból* füződik és simul a szent Szűz lábaihoz. Ennek a szent, élő *rózsafüzérnek* jobban örül a szent Szűz, mert lelkek imája s így maradandó, örök értékű a szent koszorú...

1. *Élő füzér, mély az Istenanyát magasztalja.* Minden virág tisztelet jele. Csak annak lábai elé rakjuk, kit szeretünk és megtisztelünk. A Jeruzsálembé vonuló Jézus lábai elé gallyakat és virágokat szórtak, hogy hódoljanak a hithű zsidók. «A nagy sereg pedig leteríté ruháit az úton; mások pedig ágakat vágnak vala a fákról és elteríték az úton.» (Mt 21,8.) A rózsafüzér szent imájában az imák és tiszteletnyilvánítás szép virágait fűzzük egybe s ezzel akarjuk megtisztelni a mi mennyei Anyánkat. Az «Üdvözlégy» angyali köszöntését mondjuk a szent Szűznek, majd az ő szent feleletét ismételjük s közben pedig a megváltás örömdetes, fájdalmas és dicsőséges titkairól elmélkedünk. *Ez a rózsafüzér* hervadhatatlan, ez a koszorú örök dicsőség a boldogságos szent Szűz fején. A hívő katolikus nép pedig örömmel viszi a szent Szűz elé azt a szent és élő füzért. Milyen kedves kép az, midőn a jó öreg néni-kék kezén ép úgy csüng a rózsafüzér, mint a kis unokáén. Az öregek tanítgatják a kicsikéket s együttesen dicsérik, magasztalják a szent Szűzet. A nagy szenteknek is állandó imájuk volt a rózsafüzér, nem igen akadt közöttük olyan, ki naponta el ne mondta volna ezt a szent imát! A szent Szűz tisztelete a szentségnek csálhatatlan jele.

2. *Élő füzér, mely a lélekre a szent Szűz áldását hozza.* Amilyen készséges lélekkel viszik a hívek imádságos lelküket a szent Szűz elé, éppoly készséggel esdi híveire az Isten áldását mennyei Anyánk. Aki megtiszteli s virágok helyett az ima szent rózsáival kedveskedik a boldogságos Szűznek, azt az isteni kegyelem bőségével árasztatja el a jóságos Szűz. Mária leányai – tiszta lelkek! A szent Szűz kegyelme révén nyerik el a tisztaság kegyelmét. Mária lovagjai – hithű lelkek! A boldogságos szent Szűz imája esdi le számukra a hitben való állhatatosság kegyelmét. Mária tisztelői – Istenhez térő lelkek! A szent Szűz könyörgése szerzi meg számukra a megtérés kegyelmét. Igazán elmondhatjuk: a Szűz Mária-tisztelők Isten kiválasztott népét alkotják. Életükre bőségesen árad Isten malasztja s haláluk után várja őket Isten mennyországa. Aki sokszor imádkozta a rózsafüzért, a koporsójába viszi a szent olvasót. És a szent Olvasókirálynéja trónja köré gyűjti hűséges tisztelőit. Trónja zsámolyának legszentebb és legszebb füzére lesz: a tiszta lelkek hűséges csoportja...

A lourdesi szent Szűz csodás jelenésében a rózsafüzért tartotta kezében. A kis pásztorleánykának

is azt mondta, hogy imádkozza a szent Olvasót. Ha ennyire kedveli a szent imát, gyakran és örvendező lélekkel mondjuk. És ha ennyi kegyelmet fűz hozzá: mondjuk nagy lelki haszonnal...

Magyarok Nagyasszonya ünnepe. (Okt. 8.)

Evangelium: Szent Lukács 1,26-28.

A hatodik hónapban pedig küldetek Gábiel angyal az Istentől Galileának városába, melynek neve Názáret, egy szűzhöz, ki egy férfiúnak vala eljegyezve Dávid házából, kinek neve vala József; és a szűz neve Mária. És bemenvén az angyal hozzája, monda: Üdvözlégy, malaszttal teljes, az Úr teveled, áldott vagy te az asszonyok között.

* * *

A hatalmas várromok, régi nagy épületek a dicső múlt eseményeiről regélnek. A jó öregek, vagy a romok mellett legeltető pásztorok annyi szép mesét mondanak, hogy hősi regék nyomán felbuzdul a mi lelkünk is!... A katona a foszlánnyá tépett ezredzászlóra néz és diadalmas csaták emléke kél lelkében!... A magyar ember a nemzeti lobogóra tekint s midőn ősei hímezte szűz Anyánk képét, a Magyarok Nagyasszonyát látja rajta, szent büszkeség érzése ragadja meg lelkét... Beszél, tanít a szent zászló...

1. *Erős hitre tanít.* Az ősök nem csupán dísznek varrták zászlóikra a szűz Anya képét. Hit hevítette lelküket Szent hit, mely szerint mennyei Anyánk védelmez, bennünket. A szent Koronát az első szent király az ő lábaihoz tette; lehetetlen tehát, hogy elhagyja a néki ajánlott országot. Ezen hit telítette a magyar lelkeket, ezért lettek a legnagyobb magyarok oly buzgó Mária-tisztelők. Ezen hitre buzdít bennünket is a Nagyasszonyunk képe. Ha valaha, akkor most van szükség erre. Gyáva kezek letépázták hegyeink koszorúját, rónáinkat áruló ellenek elbitangolták, mi maradt nekünk? Fájdalmas hit, mely erősít: velünk a Magyarok Nagyasszonya. Erő kell ahhoz, hogy ezt hinni tudjuk, de magyar lelkünk, súgja; őseink hite sem volt kisebb, mi méltó unokái leszünk, elhunyt nagyjainknak. Hiszünk az égiek segítségével, de különösen hiszünk Magyarok Nagyasszonyának segítségével!

2. *Vigasztaló reményre tanít.* A mohi pusztán a tatárok, a mohácsi mezőkön a törökök verték össze a magyar sereget s mindkét csatavesztés után síró jajszó és zokogás töltötte be az országot. Falvait felégették, vagyonát elrabolták rónáit megszállottak az ellenséges hordák. Még Buda várara is török zászlót tűztek fel a diadalmas pogányok. Ilyen rettenetes veszteségek mellett mit tett a Mária-tisztelő magyar nép? Hívő lélekkel tekintett a szent Szűzre s remélő lélekkel készült a feltámadásra. A szárnyseggettség életét sorvaszt, a remény parányi életcsirákát fejleszt. Ez az éltető remény töltötte el lelküket!... Bízó lélekkel énekelték: «Magyarországról, édes hazánkról, ne feledkezzél el, szegény magyarokról». És az ének valóra vált. A szent Szűz nem hagyta el remélő nemzetét, s így ezer éven át védte, vezette s oltalmazta. – És most? Ha valamikor, hát most kell reménnyel tekinteni felé, most kell növelni fogyatkozó erőinket, mert bizony sötét színeket rajzol elénk a rettenetes jelen. De a múlt példáján okulva, most se hagyjuk el magunkat, hanem bízó lélekkel kérjük a szent Szűzet: «Magyarországról, édes hazánkról, ne feledkezzél el szegény magyarokról».

A hatalmas várromokon még most is ott ékeskedik az *egész* magyar címer. Pedig darabokra törte a rettenetes háború vége. De az angyalok ott állnak most is mellette... Csonka darabja felett ott a szent korona... Lelkünkben éljen a hit, hogy velünk a Nagyasszony, tápláljon a remény, hogy egységbe forrnak a szétütött címerdarabok... Egybeforrasztja a szent korona, melyet szent Istvántól elfogadott, megőrzött s hű nemzetének majd visszaad a Magyarok Nagyasszonya...

Szent Margit napja. (Jan. 19.)

Evangelium: Szent Máté 25,1-13.

Akkor hasonló leszen mennyeknek országa a tíz szűzhöz, kik vévén lámpáikat, eléje ménének a vőlegénynek és menyasszonynak. Őt pedig azok közül esztelen vala, és öt eszes. De az öt esztelenek vévén lámpáikat, nem vittek olajt magukkal. Az eszesek pedig vittek olajt edényeikben a lámpákkal. Késvén pedig a vőlegény, szunnyadozának mindnyájan, és aluvának. Éjfélkor pedig kiáltás lön: íme a vőlegény jő, menjetek eléje. Akkor mind fölkelének ama szűzek, és fölékesíték lámpáikat. Az esztelenek pedig mondták az eszeseknek: Adjatok nekünk olajtokból; mert a mi lámpáink elalszanak. Felelék

az eszesek, mondván: Netalán ne legyen elég nekünk és nektek, menjetek inkább az árusokhoz, és vegyetek magatoknak. Midőn pedig venni mentek, eljőve a vőlegény, és akik készen voltak, bemenének vele a menyegzőre, és az ajtó bezáratok. Végére pedig eljövének a többi szüzek, is, mondván: Uram, uram! nyisd meg nekünk, ő pedig felelvén, monda: Bizony mondom nektek, nem ismerlek titeket. Vigyázatok tehát, mert nem tudjátok a napot, sem az órát.

* * *

Egy mesebeli lovag előtt, – ki minden idejét és fáradságát a világi dicsőség szerzésének szentelte, – megjelent egy gyönyörűséges női alak és így szólt: «Íme eljöttem hozzád, hogy jutalmad legyen sok fáradságodért». A lovag térdre esik és kézcsókkal akarja üdvözölni szépséges jegyesét, de rémülve veszi észre, hogy a bőr alatt kígyók és békák rágiák a csodás jelenség testét. Megrémülve kérdezi a csodás alaktól: «Mi az? Ki vagy?» A női alak így szólt: «*A világ jutalma!* A külsőségre szép, de valóban *mulandó szépség...*» Majd így folytatta: «Ne dolgozzál tehát a világ hiúságáért, hanem a halhatatlan értékekért...» Erre eltűnt a jelenés és csodás látomásban megnyílt az ég, hol az égi seregek fényben és dicsőségben övezték az Urat. – Azért jut eszembe szűz szent Margit napján ez az elbeszélés, mert benne olyan lelket ünneplünk, ki *értéktelenné látta a világ jutalmát, hogy elérhesse az égiek dicsőségét.*

1. *Hogyan nézte a földet?... Királyi család gyermeke volt, mindenben dicsőség, fény és pompa övezte. Arany és ezüst ékesítette, szolgálók, szolgálók serege kísérte... De az ő szent lelkét áthatotta a Szentírás bölcs igéje: «Hiúságok hiúsága és minden hiúság». (Préd. 1,2.) Mit tartott a földi dolgokról? Csak annyit érnék, amennyiben lelkünk célját szolgálják!* Vajon állandó-e a kincsek, a földi javak értéke? Nem emészti-e meg a rozsdá és a moly? Vajon magunkkal vihetjük-e az örök életbe? Csak egyet visszünk el: lelkünket s vele jó és rossz cselekedeteinket. Az Úr maga mondotta: «Könnyebb a tevének átmenni a tű fokán, mint a gazdagnak bejutni a mennyek országába». (Mt 19,24.) Csak úgy lehetséges, ha lerakja hátáról a földi kinnak terhét, ha nem ragaszkodik hozzájuk, mint élete céljához... Szent Margit így gondolkodott: Lemondott a földi, királyi udvar fényéről és kényelméről, hogy *önmegtagadásban*, a zárda csendjében szerezzen magának mennyei kincseket...

2. *«Hogy elnyerje a mennyek országúti... Zárda csendjébe vonult s életét egészen az Istennek szentelte. Az Úr egy alkalommal így szólt egy ifjúhoz: «Ha tökéletes akarsz lenni, akkor menj, add el, amid vagy és oszd a szegényeknek és kincsed leszen mennyben, azután jöjj és kövess engem». (Mt 19,21.) Szűz szent Margit azt a példát követte s ezért mondott le minden vagyonról. – De mit kíván az Úr? Ennyit nem kíván mindenkitől. De azt igen, hogy ne tekintsük legnagyobb jónak a földi kincseket s hogy anyagi javakat sohse helyezzünk a lelkiek elé. Aki kapzsi lélekkel odatapad a föld kincseihez, aki anyagi javakért áldoz minden fáradságot, az ne számítsa arra, hogy lelkének üdvét megnyerheti. «Keressétek azért először az Isten országát és ezek mind hozzá-adatnak nektek». (Mt 6,33.) Úgy kell használni a földet, hogy ennék révén elérjük a mennyet.*

Szent Margit a «Nyulak szigetén» töltötte egész életét. Sokszor belenézett a hömpölygő Duna árába s tovasiető hullámokban az eltűnedező, értéktelenné váló földi dolgokat szemlélte!... *Vannak és nincsenek!* Majd az égre tekintett s eszébe jutott az Úr Jézus beszéde: «Elmegyek és a helyet elkészítem nektek». (Jn. 14,3.) Oda vágyódott a lelke!... E szent szűz ünnepén mi is forduljunk el a *világ jutalmától* s forduljunk *az Isten örök jutalma felé.* Úgy éljünk a földön, hogy elérjük az eget...

Szent László király napja. (Jún, 27.)

Evangelium: Szent Lukács 12,35-40.

Legyenek felővezve ágyékaitok, és égő gyertyák kezeitekben; és ti hasonlók azon emberekhez, kik urokat várják, mikor visszatér a menyegzőből, hogy midőn megjön és zörget, azonnal megnyissák neki. Boldogok ama szolgálók, kiket, midőn megjön az Úr, ébren talál; bizony mondom nektek, hogy felövezi magát, és azokat letelepíti, és oda menvén, szolgál nekik. És ha a második örváltáskor jó, és úgy találja: boldogok ama szolgálók. Azt pedig tudjátok meg, hogyha tudná a családátya, mely órában fog jönni a tolvaj: bizonyára vigyázna, és nem engedné házat megásatni. Ti is legyetek készen, mert amely órában nem vélitek, eljön az ember fia.

* * *

Amikor Dávidnak párviadalra kellett kelnie Góliáttal, Saul király erős fegyverzetét öltötte magára. De a nehéz fegyverzetben mozdulni sem bírt. Ekkor így szólt: «Levertem magamról a nehéz fegyverzetet, nem helyezem reményemet emberi erőbe, parittyát fogok s Istenre hagyatkozva megyek az óriás ellen». így is cselekedve az első összecsapás után holtan terült lábai elé a «győzhetetlen» pogány. – Dávid az Istenben bízott s Isten megsegítette. Szent László király hú követője volt ebben Dávidnak s egész életén át vele volt az Isten...

1. *Aki Istenben bíz, nem csalatkozik.* A magyar nemzetnek sok ellenséggel kellett megküzdenie. De a küzdelmek nagy részét a pogányokkal vívta, kik gyűlölettel nézték e kis nemzet boldogulását. Szent László király Istenbe vetette bizodalját. Kemény karja, vitéz lelke mellett Isten volt segítségé. – Amikor már gyengének bizonyult a kard, akkor mindig ott volt az Isten segítségé. A sziklából vizet fakaszt szomjúságtól győtrött csapatának, s csalétekül a csapat elé szórt aranypénzek cserépdarabokká változtak... «Tehozzád emelem föl Uram, lelkemet, én Istenem! tebenned bízom.» (24. Zsolt, 1-2.) – Mit ért volna az emberi segítség, ha nem jött volna támaszul az Isten csodás beavatkozása? Az ellenség erősebb volt s reá is állt volna az evangélium mondása: «Ha pedig nálánál erősebb jöven, meggyőzi őt, elveszi minden fegyverét, melyben bízott és elosztja ragadmányait». (Lk. 11,22.) Szent László király, Dávid példáján mindig az Istenben bízott s Istenben bízván, meg nem csalatkozott.

2. *Mi sem csalatkozunk, ha Istenben bízunk.* Milyen harcokat vívunk? A királyok karddal, fegyverrel harcolnak és csatákat vívnak, mi pedig *lelki* harcot harcolunk. A mi ellenségünk bennünk lakik, a mi ellenségünk: *szenvedélyes* természetünk. – Egyikünket a *harag* és *gyűlölet* szenvedélye hevíti «A harag és a dühösség mind a kettő utálatos, és csak a bűnös férfiú tartja azokat». (Sir. Fia 27,28.) Mikor ellene fordul az ember, akkor harcba indul, de e küzdelemben csaj Isten kegyelmével lehet győztes. – A másik embert *érezem*, szenvedélyei fűtik. Múlándó, csalóka képek után szaladgál. Örömet, élvezetet keres az ösztönös szenvedélyben s alig veszi észre, ha végvesztébe rohan. «Én pedig testi vagyok, rab-szolgája a bűnnek». (Róm. 7,14.) Szent Pál apostollal mi is felkiáltunk: «Háromszor kértem az Urat, hogy távoztassa el tőlem» (2Kor. 12,8.), s nekünk is ez a felelet adódik: «elegendő neked az én kegyelmem». (2Kor. 12,9.) – És így tovább nézhetnők szenvedélyeinket s mindig azt találánk, hogy küzdelmeinkben csak egy biztos segítőnk van, az pedig maga az Úr. – De életünk is azt mutatja, ha Istenbe vetettük reményünk horgonyát, akkor velünk volt Isten segítségé.

Az Istenbe helyezett bizalom nem tesz gyávává és gyengévé. Csak az lenne gyáva, aki *mindenben* másokra hagyatkozik. Istenben bízva magunknak is meg kell tenni kötelességünket. «Segíts magadon, az Isten is megsegít». Szent László király az Istenben bízott, de karja és kardja erejét is kimutatta. A keresztes hadjáratban vezérré tették, mert vitézi voltát egész Európa megcsodálta. Erejét Isten ügyének szentelte, de a végső diadalt Isten kegyelmétől remélte. Istenben bízott, teljes erővel dolgozott és soha meg nem csalatkozott!...

Szent Péter és Pál napja. (Jún. 29.)

Evangélium: Szent Máté 16,13-19.

Jöve pedig Jézus Filep Cezareájának környékére és kérdé tanítványait, mondván: Kinek tartják az emberek az ember fiát? Ők pedig mondák: Némelyek keresztelő Jánosnak, némelyek Illésnek, némelyek pedig Jeremiásnak, vagy egynek a próféták közül. Monda nekik Jézus: Ti pedig kinek tartotok engem? Felelvén Simon Péter, monda: Te vagy Krisztus, az élő Isten fia. Felelvén pedig Jézus, monda neki: Boldog vagy Simon, Jónás fia! mert a test és vér nem jelentette ki ezt neked; hanem Atyám, ki mennyekben vagy. Én is mondom neked, hogy te Péter vagy, és e köszálon fogom építeni anyaszentegyházamat, és a pokol kapui nem vesznek erőt rajta. És neked adom a mennyek országa kulcsait. És amit megkötöndesz a földön, meg lesz köté mennyekben is; és amit feloldandasz a földön, fel lesz oldozva mennyekben is.

* * *

Mikor Péter apostol Róma városában hirdette az evangéliumot, és a római császár a keresztények és az apostolfejedelem élete ellen fordult, szent Péter apostol a város kapuján kifelé menekülve szemben találta magát Krisztussal. Meglepetésében ezt kérdezte: «Hová mész Uram?» – «Megyek vissza Rómába, hogy magamat újra megfeszítessem» – felelt az Úr. Szent Péter megértette a szemrehányást, mely az Úr szavaiból kiáradt, s észrevette, hogy *neki ki kell tartania* azon a helyen, ahova, az Isten ál-

lította. Visszafordult és vértanú halálával pecsételte meg kitartását. – Méltán kérdezhetjük e szent esemény kapcsán, álljuk-e mi is ott a vártát, ahova az Úr állított minket?

1. *Álljuk a vártát.* Az élethez mindenkit valamiféle hivatás köt. A földművest a mezei munka, az ipari munkást a gépek, a szellemi munkást a tudomány hívta. Látszólag kenyérkereset mind, de valójában isteni hivatás. Aki *hivatásnak* tekinti kötelességét, az *állja a vártát*. – De az isteni hivatottság erkölcsi dolgokra is kiterjed. Isten hívása abban is mutatkozik, hogy *lelkünk életét* állandóan munkáljuk. Ez a hivatás egyetemes, mindenkinek szól. Sőt annyira elsőrendű kötelesség, hogy még mások lelki érdekében sem volna szabad saját lelkünkről megfedkezünk. «Sanyargatom testemet és szolgálat alá vetem, nehogy midőn másokat tanítok, én-magam elvetessem». (1Kor. 9,27.) Aki eleget tesz ezen erkölcsi hivatottságának, az *állja a vártát*. – A további hivatottság a szülőknek szól. Minden szülő köteles gyermekeinek erkölcsi neveléséről gondoskodni. Kötelesek őket Isten félelmében oktatni, kötelesek gondjukat viselni. Aki ennek eleget tesz, az *állja a vártát*. «Hajtsd meg nyakát ifjúságában és egyengessd oldalait míg gyermek, netalán megátalkodván, ne higgyenek neked, mi lelkednek fájdalmára léssen». (Préd. 32,12.) «Vannak fiaid? oktasd őket és hajtsd meg őket gyermekségükben. Vannak leányaid? Őrizd azok testét és víg orcát ne mutass hozzájuk». (Sir. Fia 7,25-26.) Végig vehetjük egyenként kötelességeinket, melyeket teljesítenünk kell, s ha mindegyiket, kicsit, nagyot, könnyed, áldozatos lélekkel, odaadással) teljesítettünk, akkor nem kell félnünk az Úr szemrehányásától. Szent Péter példájára kitartóan *álljuk a vártát*...

2. *Ne magunk keressük a vártát.* Ha veszélyes a hely és nehéz a feladat, akkor is azt gondoljuk: Isten hívott, Isten küldött, Isten segítségével megálljuk helyünket. Jónást Ninivébe hívta az Úr és a próféta menekülni próbál a hivatás elől. «Kelj föl és eredj Ninivébe, a nagy városba és prédikálj abban, mert fölhatolt elém az ő gonoszága. És fölkele Jónás, hogy Tarzisba fusson az Úr színe elől...» (Jónás 1,2-3.) De a vihar kényszerítette, hogy Isten parancsát hűen teljesítse. – Azon a helyen, ahol dolgozunk kell, csak egyet kérdezzünk magunktól: meg tudjuk-e állni helyünket Van-e bennünk elég erő kötelességeink teljesítésére, de sohasem szabad azt néznünk, hogyan menekülhessünk a nagyobb felelősség elől. – De ha nem szabad a kiszabott munka elől menekülni, akkor nem szabad oly állásba sem feltörekednünk, amelyben nagyobb tudás, több lelki erő kell, mint a mienk. Nem szabad odatolakodnunk, ahova nem isteni hivatás szólít bennünket. Ha tehát kis munkakörben tudunk dolgozni, nem tolakszunk vezető állásba. «Ne igyekezzél bíróvá lenni, ha nincs erőd az igazságtalanságot meggronthatni». (Préd. 7,6.) Isten mindenkit hív valamilyen munkára, mindenki *saját hivatásai* teljesítse lelkiismeretesen.

A nagy apostolfejedelem hivatása az volt, hogy Róma városában állja a vártát. Mikor a város kapujánál kifelé menet Krisztussal találkozott, akkor megérezte, hogy valóban az az ő hivatása, hogy egész a kereszthalálig állja a vártát. A szent apostol példájából azt merítem, hogy keresem, kutatom életemben Isten szándékát és ha megismerem hivatásomat, akkor, ha kell, halálomig is *állom a vártát!*...

Szent István király ünnepe. (Aug. 20.)

Evangélium: Szent Lukács 19,12-26.

Egy nemes ember messze tartományba méne, hogy az országot átvegye, és visszatérjen. Előhíván pedig az ő tíz szolgáját, tíz gírád ada nekik, így szólván hozzájuk: Kereskedjete, míg megjövök. Polgártársai pedig gyűlölik vala őt, és követséget küldenek utána, mondván: Nem akarjuk, hogy ez rajtunk uralkodjék. És lőn, hogy átvévén az országot, visszatére; és parancsolá előhívatni a szolgákat, kiknek a pénzt adta vala, hogy megtudja, ki mennyit szerzett. Eljőve tehát az első, mondván: Uram! a te gírád tíz gírád nyert. És monda neki: Örülj, jó szolgám! mivelhogy a kevésben hű voltál, hatalmad leszen tíz városon. A második is eljőve, mondván: Uram! a te gírád öt gírád nyert. Ennek is monda: Te is légy öt városon. Ismét más jöve, mondván: Uram! itt van a te gírád, mely nálam el volt téve a keskenőben; mert féltem tőled, hogy ím kemény ember vagy; elveszed, amit le nem tettél, és learatod, amit nem vetettél. Mondta neki: A te szádból Ítélek meg téged, gonosz szolga! Tudtad, hogy én kemény ember vagyok, elvévén, amit le nem tettem, és learatván, amit nem vettem; miért nem adtad tehát pénzemet a váltóasztalra, hogy visszajövetemkor kamattal vettem volna meg azt. És az ott állóknak monda: Vegyétek el tőle a gírád, és adjátok annak, kinek tíz gírája vagyon. És mondák neki: Uram! tíz gírája vagyon. Mondom pedig nektek: hogy mindannak, akinek vagyoni adatik és bővelkedni fog; attól pedig, akinek nincsen, amiye van is, elvétetik tőle.

* * *

A budavári templomban díszes ereklyetartóban őrizik szent István király jobb kezét. Névünnepén diadalmenetben hordják körül a várban e szent ereklyét s egekig törő imával énekli a hívők serege: «Hol vagy István király, téged magyar kivan, gyászos öltözetben te előtted sírván...» – Mi a jobbkez hivatása és jelentősége? *Murikat végez, és áldást oszt.* Ennek a csodálatosan megmaradt szent Jobbnak is munkát kell végeznie, áldást kell osztania – a magyar emberek lelkében.

1. *Munkát végez...* A jobbkez fogja a munka szerszámát, a jobbkez forgatja a kardot. Szent István jobbja hatalmas kardot forgatott s erővel sújtott le a kereszténység; ellen támadó pogányokra. – Régen a pogányságból emelkedett fel a kereszténység, most a keresztény életből akar kinőni az újkori pogányság. Gondolkodásban, erkölcsben visszatér a pogányság, gyalázat lesz a keresztény erkölcs s szomorúan látjuk, hogy diadalt akar ülni a vad és zabolátlan szenvedély. A föld, pénz és testiség isteneinek áldozik az ember... «Mert sokan élnek úgy: – kiknek végok veszedelem, kiknek istenök a has... Kik a földiekhez ragaszkodnak. (Fil. 3,18-19.) A keresztény érzés és keresztény gondolat kiveszőfélben. Ennek a megfordítására *kéz* kell. Emberek keze, kik szent István példájára dolgoznak és harcra szállnak, de kell szent István keze is, mely segítséget nyújt a nehéz küzdelemben. Nekem a szent Jobb azt mondja: Ne sopánkodjál az erkölcsök lazulásán, *hanem önmagadon* kezdve, reád bízott gyermekeiden folytatva, dolgozzál az erkölcsi élet megváltoztatásán. Erős kéz kell ahhoz, hogy zabolát vess szenvedélyeidre. Erős kéz kell ahhoz hogy nevelhess másokat, de ne lankadj! Csak az a jobb kéz dolgozik a nemzet javán, mely zabolát tesz önmagára és zabolában tartja a reábízottakat.

2. *Áldást őst.* A pap keze áldóan emelkedik fel a szentmisében. A pátriárkák áldóan terjesztették kezüket gyermekeik fölé. A szülők is áldásra emelik jobbjukat, midőn életpálya-választás, vagy elválás elé készül kedves gyermekük. – Az épen maradt szent Jobb annak a jele, hogy a szent kéz most is áldóan terjeszkedik a magyar nemzet fölé. Régi, ezeréves munkájának áldását, a kereszténység felvételének áldását állandóan érezzük és érezzük. Mostani nagy nyomorúságunkban szintén felé fordulunk s bízunk benne, hogy a szent Jobb nem szűnik meg reánk szórni szent áldásait. – És mi lesz ez? Lelkünk felkorbácsolása, vérünk felpezsdítése, tunyaságunk felrázása, anyagi, bűnös gondolkodásunk megváltoztatása, az igazi keresztény életnek fölújítása... Ha nehéz és fájó is ez, mégis *áldás!* Az igazi magyarok e szent napon *érezik* ezen kegyelemnek meleg kiáradását.

Amikor az Úr körüljárt, a betegek látni akarták őt, «mert erő méné ki belőle». (Lk. 6,19.) És a betegek meggyógyultak. – Mikor a szent Jobbra nézek, úgy érzem, hogy *erő, bizalom* szállt lelkembe!... És az erő a szent Jobb *áldása*, mely lelki *munkára*, nemzeti munkára serkent...

Szent Imre herceg ünnepe. (Nov. 5.)

Evangélium: Szent Lukács 12,85-40.

Legyenek felővezve ágyékaitok, és égő gyertyák kezeitekben; és ti hasonlók azon emberekhez, kik urokat várják, mikor visszatér a menyegzőből, hogy midőn megjön és zörget, azonnal megnyissák neki. Boldogok ama szolgák, kiket, midőn megjön az Úr, ébren talál; bizony mondom nektek, hogy felővezi magát, és azokat letelepíti, és oda menvén, szolgál nekik. És ha a második őrváltáskor jő, és ha a harmadik őrváltáskor jő, és úgy találja: boldogok ama szolgák. Azt pedig tudjátok meg, hogyha tudná a családátja, mely órában fog jöni a tolvaj: bizonyára vigyázna, és nem engedné házat megásatni. Ti is legyetek készen, mert amely órában nem vélitek, eljön az ember fia.

* * *

Midőn szent István király Imre herceggel egy alkalommal a pannonhalmi kolostorba lépett, a fiatal herceg az akkori szokás szerint csókkal üdvözölte a tisztelgésre siető szerzeteseket. A jó királynak föltűnt, hogy egyiket egyszer, másokat kétszer, sőt egyet hétszer csókolt meg. S mikor megkérdezte, hogy mi oka ennek a megkülönböztetésnek, az ifjú herceg ezt felelte: «Annál többször csókoltam meg a szerzeteseket, minél régebb idő óta őrizték meg a szent tisztaság erényét». – A szent életű királyt megindította a bölcs és okos felelet, mert megértette, hogy a legnagyobb érdem, a szent tisztaság erényének gyakorlása szerint történt a kitüntető megkülönböztetés.

1. *A szent tisztaság az erények gyöngye.* A drágakövek mind értékes kincsek. Értékes a zafír, a ru-

bint, a smaragd, de legdrágább a gyémánt. – A virágos kertben szépséges a tulipán, a liliom, az illatos ibolya, a színpompás szegfű, de mégis legszebb a rózsza. – Az erények között is van különbség. Ha a lélek virágos kertjébe letekint az Úr, legkedvesebb és legszebb erénynek azt nézi, amelyet hétszeres csókkal tüntetett ki szent Imre herceg... Miért a legkiválóbb erény? Azért, mert állandó megőrzése a legnehezebb és egész életet lekötő erőfeszítést igényel. – A kísértések legnehezebbike bennünk van, *állandó* küzdelmet igényel tehát, hogy a tisztaságot megvédjük. «Más törvényt látok tagjaimban, ellenkezőt elmém törvényével, és engem rabbá tevőt a bűn törvénye alá, mely tagjaimban vagyok». (Róm. 7,23.) – De aki győz e legnehezebb pontban, az könnyen szerzi és tartja a többi erényt. Valamiképpen az erények bőséges forrása is a szent tisztaság, mert aki a legnehezebbet megszerezte, annak lelkében minden más erény helyet talál. Az erények pedig életünk derűjét és szépségét adják s így végeredményben ez is a szent tisztaságból fakad. Az Úr Jézus is, mikor a legnagyobb tökéletességről szól, akkor oly *lemondásról* beszél, melybe a vagyont, kincset, családi kört is, beleérti. «Bizony mondom nektek, senki sincs, ki elhagyta házát, vagy szülőit, vagy atyjafiait, vagy feleségét, vagy fiait az Isten országáért, hogy sokkal többet ne nyerjen ez időben, és a másvilágon örökéletet.» (Lk. 18,29-30:) Sőt az evangéliumi tanácsokban úgy nyilatkozik, hogy az emberi életnek ez a legértékesebb gyöngye. «E kincsünk pedig cserépedényekben vagyok, hogy méltóságunk az Isten erejétől legyen, és nem miltőlünk.» (2Kor. 4,7.)

2. *A szent tisztaság az ifjúság legszebb díszje.* A léleknek értékét a szem tükrözi vissza. A tiszta tekintet a lélek tisztaságának kiverődése. Az ártatlan lelkű ifjúság szeméből fölcillan a tisztaság erénye s ez a legszebb dísz vonja feje köré. – Annyira megszoktuk, hogy a kis-lánykákat hófehér ruhába öltöztetjük, kezükbe liliomot adjunk, hogy ezzel is jelképezzük lelkük tisztaságát. Az ifjú szentek életében azt látjuk, hogy ezek legszebb erénynek tekintették a szent tisztaságot. Szent Ágnes, szent Margit, szent Cecília, szent Dorottya mind, mind ezt az erényt tartották a legnagyobbknak. – És ez jól van így! Amely nemzedék ifjúsága elfecsérli szüzi tisztaságát s meggyalázza lelkének fehér köntösét, az lilomos lelket tapos, az tavaszi rügyfakadást sorvaszt. Lehet-e életerős az a jövő nemzedék, amelynek ifjúsága elpocsékolta, eltékozolta életerőit?... Lefagyott tavaszi virágzás, legázolt májusi virágnylás!... Az ifjúság életerős világának legszebb virága a szent tisztaság.

A magyar egyház a magyar ifjúságnak példaképül szent Imre herceget állítja. Az Isten nem bízta rá a magyar nemzetnek történetét, de rábízta évezredek át a magyar ifjúságot. Aki szent Imre herceg példáját követi, az leginkább szolgálja a nemzetnek javát, mert tiszta ifjúság tiszta és erős nemzedéket biztosít a nemzet számára. Imre herceg évezredek át a magyar nemzet példaképe és így az ifjúságnak legtisztább és legértékesebb vezére...

Árpádházi szent Erzsébet napja. (Nov. 19.)

Evangélium: Szent Máté 13,44-52.

Hasonló mennyeknek országa a szántóföldön elrejtett kincshez; melyet, ha s megtalált az ember, elrejt, s azon való örömeiben elmegy, és eladja minden vagyonát, és megveszi azt a szántóföldet. Ismét hasonló mennyeknek országa a kereskedő emberhez, ki jó gyöngyöket keres. Találván pedig egy drága gyöngyöt, elméne és eladja minden vagyonát és megvevő azt. Ismét hasonló mennyeknek országa a tengerbe vetett, és mindenféle halat összefogó varsához. Melyet, midőn megtelt, kivontak, s a part mellett leülvén, kiválasztották a jókat edényekbe, a rosszakat pedig kivetették, így lesz a világ végezetén is: Kimennek az angyalok, és az igazak közül kiválasztják a gonoszokat, és a tüzes kemencébe vetik őket; ott leszen sírás és fogak csikorgatása. Értették-e mindezeket? Felelök neki: Értettük. Monda nekik: Azért minden tanult írástudó mennyeknek országában hasonló a családos emberhez, ki az ő kincseiből újakat és ókat hoz elő.

* * *

Magyar szent Erzsébetről azt mondja egy szent hagyomány, hogy csodás módon rózsává változott az ölében az az adomány, melyet szegényeinek szánt. Jó férjének, Lajos örgrófnak kérdésére történt e csoda. «Mit rejtegetsz előlem kötényedben?» – kérdezte a férj. – «Ezt!» – feleli alázattal a szent asszony... és rózsacsokorrá változott az alamizsna. – Az utókor úgy őrizte meg dicső szentünk emlékét, hogy ő a szegények ápolója és alamizsnása volt.

1. «*Szegény földieknek istápolója voltál*». – jegyzi meg róla a krónikás író, Wartburg vára ajtaján

egymásután jöttek be betegeskedők, szegények, elhagyatottak egyaránt. Akinek öltözete hiányos volt, az jó ruhában távozott, akinek megfogyatkozott élelme, az kenyérrel, liszttel ellátva ment el. Szent Erzsébet úgy gondolkozott, hogy ő a földi vagyon Istentől küldött sáfára. Gondosan kell kezelnie, ki kell osztania az alamizsnát, hogy kincseket szerezzen a mennyben! «Mit ér neked, ha az egész világot megnyered, lelkednek pedig kárát vallód?» (Mt 16,26.) Mindent Istenért! Ez a szent vágy töltötte el lelkét! Ezért dolgozott. Úgy tett, mint a mai evangélium embere, ki megtalálta az elrejtett kincset s mindenét eladta, csak hogy az elrejtett kincset, kiáshassa. A rejtett kincs pedig az a szent gondolat és megismerés: «Csak *jegy* a szükséges». (Lk. 10,42.) Mit ér a *föld*, mikor az ég számára vagyunk teremtvé?... Ezt kellene nekünk is megéreznünk s azonnal földi kincssel, jó és bőkezű sáfarkodással szerezni meg az elrejtett kincset, a mennyi kincset!...

2. «*Légy istápolója az égben a legszegényebbnek: letaposott nemzedeknek!*» – mondjuk mi, bús magyarok égi közbenjárónknak. Szegények szegényei, gyalázottak gyalázottjai, mi szegény magyarok! Hazánk széttaposva, címerünk szertevertve, véreink megkínózva!... A föld terem, de nem ad *mindenkinek* annyit, hogy éhségét csillapítsa. Ruházatunk megtépázva, erőink megfogyatkozva! És nincs kéz, mely foltot vetne vagy fogyatkozó erőinket erősítené!... Szegények szegényei lettünk mi, a büszke, daliás, vitéz nép. De ha kicsiny is a földi erőnk, nagy az égi hitünk. Hozzád is felzokog jajsavunk! Te, ki az idegen föld szegényeinek mindene lettél, te, ki az elhagyott kis gyermekeknek anyja lettél, légy segítője szomorodott s árva honfiainak. Az isteni igazságban hívő, zokogó hang eljut hozzád! Velünk kérd a jóságos Istent, hogy el ne hagyjon! Ne pusztuljon el az a nemzet, mely annyi áldozatot hozott más nemzetekért. Török, tatár ellen védte a keresztet, mentse meg őt törhetetlen hite és áldozatos szeretete. Jövőjét adja – vérzivataros önfeláldozó múltja!... Szent Erzsébet! Ez a sóhaj száll hozzád! Kérő sóhaj, ne távozzék előled üres kézzel meggyötört nemzedek!...

A föld szegényének szánt adomány rózsává változott szent Erzsébet ölében. – Változzék rózsás kertté közbenjáró imája révén a magyarok hóna!... «Virágos kert vala régen Pannónia» – így zeng az ősi ének. – Higgyük és reméljük, hogy akinek ölében rózsává változott az alamizsna *kérés nélkül*, annak imájára, *kérésére* viruló rózsáskertté változik bús Pannónia...

Szent Kinga (Kunigunda) ünnepe. (Júl. 24.)

Evangélium: Szent Máté XXV. – L. Szent Erzsébet ünnepén.

IV. Béla király Kinga nevű leányáról azt mondja egy régi jámbor írás, hogy kis csecsemőkorában a szentmisén Jézus és Mária nevének említésekor fejét meghajította, majd az egész szentmise alatt valami csodás méla tekintettel tapadt az oltárra. A későbbi életírók is azt mondják a szentéletű hajadonról, majd később Lengyelország királynéjáról, hogy egész életén át áhítattal ejtette ki Jézus és Mária szent nevét és meleg lélekkel tapadt imádó tekintete az oltár áldozatára.

1. *Jézus és Mária nevét mi is mondjuk.* Nem egészen úgy, mint e drága kisded. Elmegyünk az Isten házába, imakönyvvel, rózsafüzérrel a kezünkben. Letérdelünk, vagy beülünk a padba s felnőtt ésszel, százszor meg ezerszer ismétljük: Jézus és Mária. Imádkozik ajkunk, egymásután többször rebegi az «Üdvözlégy Máriát», fejet hajtunk az Úr Jézus szent nevének említésekor. Kérdés: mily lélekkel mondjuk ki e szent neveket? Ott vagyunk az Isten házában, ott vagyunk a szentmisén, de kérdés: *csupán testünk*, vagy *testünk és lelkünk* van-e jelen? A kis Kinga hercegnő ajka nem ejthette ki e szent neveket, mégis egész áhítatot árult el arca, mert lelke mondta: Jézus Mária! Mi *ajakkal* mondjuk és méltán kérdezzük: mondjuk-e lélekkel is? Az Isten előtt az utóbbi a kedves. «És monda az Úr: Mivel-hogy hozzám közeleg ez a nép, szájával és ajkaival dicsőít engem, szíve pedig távol vagyon tőlem és engemet emberek parancsa és tudománya szerint félnek.» (Iz 29,13.) Aki lélekkel mondja, az igazán nemcsak testileg, de lelkileg is jelen van az Úr házában. Valahányszor a templom küszöbét átlépjük, mindannyiszor töltsön el az a szent tudat: azért jöttünk, hogy az Istent *lélekkel* dicsérjük. «De eljön az óra, és most vagyon, mikor az igaz imádók lélekben és igazságban imádják az Atyát; mert az Atya is ilyeneket keres.» (Jn. 4,23.)

2. *Imádó tekintetünk az oltárra tapad.* Ott térdelünk vasárnaponként a szentmisén. Már belépéskor térdre borulunk az oltár előtt és kell, hogy rágondoljunk arra, hogy a királyok Királya előtt, Krisztus Urunk előtt térdepelünk. Majd midőn a szentmisén megszólal a csengő s a közelgő átváltozásra figyelmeztet, mindnyájan térden állva várjuk azt a szent pillanatot, mikor a csodálatos átváltozás révén megjelenik közöttünk Krisztus. Kezünkkel a mellünket ütjük, de a szemnek föl kell tekintenie s oda kell tapadnia a titkos Oltáriszentséghez. Ott van jelen Krisztus s Krisztus csodálatos jelenlétét imádó

tekintettel kísérje az ember! – Minden egyes szentről azt írja az életírója, hogy az Oltáriszentségnek csodálatos tisztelője volt. De erről a drága kis Kinga hercegnőről azt is megjegyzi, hogy már csecsemőkorában odatapadt lelke az oltár szent titkához. Milyen oktató és milyen beszédes példa ez a néma kis gyermek! Oktatva kérdezzeti, hogyan cselekszünk mi? Erre a kérdésre sokszor szomorúan kell felelnünk. Belépünk a templomba és gépiesen letérdelünk, de lelkünk nem tapad az Oltáriszentséghez... Csengetnek Úrfölmutatásra, meghajtjuk a térdet, lehajtjuk fejünket, verjük a mellünket s szemünk, de meg kevésbé lelkünk, nem tapad az oltár szent áldozatára... Olyan fájó, ha sok szemrehányással intenek és figyelmeztetnek bennünket! Kövessük e szentnek intő és figyelmeztető szavát, hiszen itten néma, meg nem rová és még beszélni sem tudó drága kicsikének példája figyelmeztet.

A felnőtt emberek természete, hogy oktatják és tanítgatják a kicsikéket. Szent Kinga hercegnő mint kicsike tanítja és oktatja a felnőtteket. A felnőtt beszédében az ember tudása szól; a kis magyar szent néma beszédében az Isten kegyelme beszél. Jó követnünk a derék emberek beszédjét is, de Isten titkos kegyelmi beszédjét követni kötelesség! Szűz szent Kinga hercegnő életében pedig az Isten csodálatos kegyelme beszél!...

Mindenszentek ünnepe. (Nov. 1.)

Evangelium: Szent Máté 5,1-12.

Látván pedig Jézus a sereget, fölméne a hegyre, és miután leült, *hozzá*, járulának az ő tanítványai. És megnyitván száját, tanítá őket, mondván: Boldogok a lelki szegények, mert övék mennyeknek országa. Boldogok a szelídek; mert ők bírják a földet. Boldogok, akik sírnak; mert ők megvigasztaltatnak. Boldogok, akik éheznek és szomjúhozak az igazságot; mert ők megelégtetnek. Boldogok az irgalmasok; mert ők irgalmasságot nyernek. Boldogok a tiszta szívűek; mert ők meglátják az Istent. Boldogok a békességesek; mert Isten fiainak hivatnak. Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért; mert övék mennyeknek országa. Boldogok vagytok, midőn szidalmaznak és üldöznek titeket, és hazudván, minden rosszat mondanak ellenetek énértetek. Örüljete és vigadjatok, mert a ti jutalmatok bőséges mennyekben; mert így üldözték a prófétákat is, kik előttetek voltak.

* * *

Ha ránézünk a szentképekre, dicsfénykoszorút látunk a szentek feje körül. Beszédeinkben azt mondjuk róluk: elérték életük Örök célját, boldogok lettek, színről-színre látják az Istent. – De ez a boldogság *munka gyümölcse*. A pálmát csak az érheti el, ki földi életében megfeszített erővel dolgozott. Méltán kérdezhettük mi is: *kik mondhatók igazán ló dogoknak?*

1. *Boldogok, Hit lemondanak a földről.* A föld nem csupán eketúrta termőtalaj. Nem csupán fűnőtte rét és mező. Föld minden, ami anyag. A test is, hisz azt is a föld porából teremtetten az Úr. Föld a szép virág. Porból lett, porrá lesz. Föld a szépséges kert és dús kalász. Porból lett, porrá lesz. Föld a gyönyörű arc, finom idegzet. Porból lett, porrá lesz. – Mennyi ember küszködik oly kis értékű dolgokért! Égető vággyal tör ki ezek felé az ember! *De lehet-e boldog az, ától állandóan vágyak emésztenek?* Különösen olyan vágyak, melyek mindig többet és többet akarnak s melyek végén mindig ott lappang az az érzés: *mindez múlandó*, hisz porból lett és porrá lesz. «Hiúságok hiúsága! – úgymond a Prédikátor – és minden hiúság.» (Préd. 1,2.) A mai evangélium igen szépen mondja: azok lesznek boldogokká, kik lemondanak az élet, a föld örömeiről s a lélek örömeiben, az örök életben keresik a boldogságot.

2. *«Mert övék a mennyeknek országa.»* Lemondani a földről annyi, mint megnyerni a mennyországot. Aki elveti a múlandót, az keresi és megnyeri az örökkévalókat. «Mert mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, lelkének pedig kárát vallja? vagy mi váltságot ad az ember lelkéért?» (Mt 16,26.) – A jó Istent szerető, Krisztus Urunkat követő ember tényleg a lélek felé fordítja figyelmét. Inkább meghal, csak lelkét szenny ne érje. A jó katona szívesen ontja véré, de szégyent, gyalázatot, árulást nem visel el a lelke. Az igazi katolikus hívő is látja és érzi, hogy a lélek az egyetlen és igazi érték, azért fárad, azért dolgozik. Mit ér a por és hamu? Egy érték van: az a Jelek. Ennek üdvössége szíve vágya, ennek munkálása földi öröme, ennek elérése életének legtokéletebb boldogsága. A szentek példáját nézi. Dicső seregükre gondol. Lemondó, küszködő életüket szemléli s fejüket díszítő dicsfényben földi életük jutalmát látja. Az ő példájukon buzdul. Az embert a példa vonzza, a jó katolikus hívőt a szent apostolok, vértanúk, bitvallók példája hevíti. A mindszentek ünnepe különösen buz-

dít. Vonz. A szentek egyességének bűvkörébe vonz. A földről a magasságok világába visz. Elvesztjük a földet, de megnyerjük a mennyet. Ezek után nehéz-e a felelet erre a kérdésre: *Kik az élet boldog vándorai?*...

A lemondás fájdalmas. Nehéz és mély barázdákat *von* az arcra. A testnek, léleknek nehéz. Hiába! Földből teremtett lények vagyunk, erősen a földhöz nőttünk. De vigasztaljon bennünket az evangélium. Az Úr Jézus az égre mutat. Lelkünk vágyait oda feszíti. Vágyaink netovábbja az örök boldogság! Lemondásainkban erős vigaszunk és reményünk legyen az Úr beszéde: «Örüljete és vigadjatok, mert a ti jutalmatok bőséges a mennyekben». (Mt 5,12.)

VII. IMA SZÁRNYAIN – ISTEN FELÉ.

*«Mert ahol ketten vagy hárman
összejönnek az én nevemben,
ott vagyok közepettök.» (Mt 18,20.)*

1. Szent órák.

A családi élet legszentebb órái azok, melyeket esténként egybegyűlve élvezünk. Mikor az égbolton felragyognak a csillagok, s mikor csupán a hold hinti szét bágyadt sugarait, valójában csak akkor kerül össze az egész család. Ha egyáltalában vannak szent és lélekfejlesztő órák és ha van meleg és boldog családi érzést fakasztó együttlét, akkor a békés, nyugalmas, csendes esti hangulat valóban az. Pihen a természet, nyugszik a fáradt ember, de *ébren van a lélek és készséges* az Isten szent kegyelmének befogadására... Mit tegyen ilyenkor az ember?

Este.

A jó családban estére egybegyűltek öregek és ifjak, hogy hálát adjanak a jó Istennek az egész napon át vett jótéteményekért. Hogyan és miképpen történjék ez? Az igaz katolikus családok a következőképpen végzik:

a) *Közös imádság.* Az édesapa és édesanya mellé gyülekezik az egész család, körülülük az asztalt, vagy télen a tűzhelyet és az édesapa kis fejezetet olvas föl a Szentírásból, vagy valamely más jó könyvből. Néhány magyarázó szót fűz az olvasmányhoz és azután együtt letérdelnek, esti imát mondanak, melyben megköszönik a mennyei Atya jószágát. A hálaadó ima a következő lehet:

Én megváltó Istenem! ki a gyarló testnek munka után való nyugodalmára rendeled az éjjelt, világosítsd meg a Te fényességeddel az én bűnös lelkemet és nyugtasd meg Te benned. Mert ugyanis, a sok veszedelemre vívó kísértetek között, melyek szüntelen ostrommal fárasztják lelkemet, nincs egybeült nyugodalmam, hanem csak Tebenned.

Bánom, én Istenem! hogy a mai napon Téged megbántottalak; szégyellem színed előtt vétkeimet; meg akarom a Te szent malasztodnak segítségével jobbitani életemet.

Órizz meg azért, én igaz pásztorom, engemet; vigyázz fejem felett és adj a Te szárnyad alatt testemnek, lelkemnek bátorságos nyugodalmat. És miképpen az Egyiptomból kimenő zsidók között és az ő ellenségeik között éjjel egy tüzes oszlop vala, mely a Te néped ártalmára nem eresztette a pogány népet: úgy, én Istenem, mint egy tüzes kőfal, környékezz meg engemet és oltalmaz minden ellenségeimtől nyugtomban. A te szent fiadnak, a mi Urunk Jézus Krisztus érdeme által. Ámen. (Pázmány.)

b) *Lelkiismeretvizsgálat.* Az ima után következik a *legfontosabb: a lelkiismeret megvizsgálása.* Hogyan tegyük ezt?

Rövid kis ideig csendben térdel mindenki... Kicsiny és nagy *visszagondol arra, mivel bántotta meg napközben a jó Istent?* Hogy könnyebben eszünkbe jussanak hibáink, ezt a néhány szót *kis időközökben* fölolvassa az édesapa: Imádság, rossz olvasmány... *káromlás... hamis eskü... szentmise... szülőök... csábítás... paráználkodás... lopás... hazugság... rágalom... kötelességmulasztás...*

Minden szó után röviden vissza kell gondolni: véttem-e a mai nap folyamán az egyik vagy másik pontban?... Amikor mindeniken végigmentünk, akkor őszinte lélekkel, *együttesen, hangosan mondjuk* el a bánat-imádságot a következőképpen: «Teljes szívemből szánom és bánom minden bűnömet, hogy Téged, jó Atyám, oly *sokszor* és *oly nagyon* megbántottalak, mert ezáltal *méltatlanná lettem* nagy kegyelmedre és úgy azideig – mind az *örökké-tartó büntetést* megérdemeltem. Kiváltképpen pedig azért

szánom és bánom bűneimet, *mert Téged, legfőbb jót, legjobb Atyámat, legnagyobb Jótevőmet megbántottalak és szent tetszésedet elvesztettem*».

Ezután nyugodt lélekkel pihenőre tér a család. Elpihen az ember, elfelejti az életnek minden szenvedését, örömet, s bár mozdulatlanul, védtelenül nyugszik az éj folyamán, mégis biztos lehet abban, hogy virraszt felette az Úr...

Reggel.

Mikor hajnalodik és újra fény derül a határra, fölébredünk, hogy újból munkába kezdjünk. – Legyen az ébredés szent és Istennek tetsző!

Hogyan kel föl az igazi katolikus család? Mindnyájan adott és előre megszabott időben keljünk fel. Az ébredéskor első cselekedetünk: *keresztet vetünk magunkra*, amivel azt jelezzük, hogy mozdulatunk Istennek szól. Gyors mosakodás és öltözködés után ismét egybegyűl a család.

Reggeli ima. Térden-állva megismétlik az esti imában tett komoly ígéretet, s a nap folyamán szorgosan ügyelnek, hogy a leküzdendő hibákat elkerüljék. S ha nem is lehet hosszú imát mondani, elmondják együtt a *Miatyánkot* vagy *Üdvözlégy Máriát*, vagy a következő szép imát:

Örök Atya, mindenható Isten! a Te jóvoltodból a mai napnak kezdetét adtad érnem: őrizz és segélj engem a Te szent malasztoddal, hogy a mai napon semmi bűnre és gonoszságra ne térjek, hanem szüntelen a Te akarathoz és törvényedhez igazítsam szómat és minden cselekedeteimet.

Igazgasd, Uram Isten! vezéreljed és szenteld meg testünket, lelkünket, érzékenységünket, szavainkat, gondolatainkat és cselekedeteinket, hogy a mai napon semmi vétekbe ne essünk, hanem a Te igaz akarathoz szabjuk beszédünket és cselekedetünket. Irgalmasságnak Atyja és minden vigasztalásnak Istene! ki engemet a Te hasonlatosságodra teremtettél és drága szent véreddel megváltottál: Neked ajánlom és Rád bízom testemet, lelkemet, gondolataimat, szómat, cselekedeteimet, minden külső, belső dolgaimat. Oltalmaz meg engem a mai napon minden halálos büntől és botránkozástól. Távoztasd el tőlem az ördögnek incselkedéseit és minden gonosz-akaróimnak szándékait. Adjad, hogy a mai napon alázatossággal és tiszta étellel, atyafiúi szeretettel és csendes lélekkel, isteni félelemmel és jó cselekedettel töltsen el, a Te nevednek dicséretére s az én lelkemnek üdvösségére.

Uram, Jézus Krisztus, Istennek szent Fia! ki én érettem megfeszítettél: kérlek a Te szentséges sebeidért, hogy az én lelkemnek sebeit mosogasd meg és őrizz meg engem a mai napon és életemnek minden napjain a halálos büntől és ördögi kísértettől, minden kisebbségtől és botránkozástól. Ments meg a hirtelen haláltól és az örök kárhozattól. Ki élsz és uralkodói most és mindörökkön örökké. Ámen. (*Pázmány.*)

Az ünnepies és szent ima befejeztével nyugodtan megy munkára az apa, örömmel indul napi munkája után az édesanya, derűsen megy iskolába vagy játéka után a kis gyermek!... Az Istennel kezdett napon velük marad az Úr...

Szent órák – szent percek.

A reggeli és esti órákat hangulatossá teszi maga a természet. A meleg hangulat pedig fogékonyabbá teszi a lelket. Ámde magunk is teremthetünk ilyen szent órákat. Egybegyűjtjük a kis családot, olvasgatunk, elbeszélgetünk, közös imát mondunk s egyszer csak azt vesszük észre, hogy szent, vallásos hangulatba ringatódik a lelkünk. Minél többször teremtünk ilyen ünnepi perceket, annál fogékonyabbá tesszük lelkünket a jó Isten kegyelmének befogadására. Mert ha igaz, hogy mindig beszél hozzánk az Úr, akkor százszor igaz az, hogy ilyen szent percekben hangosabban beszél... «Mert, ahol ketten vagy hárman összejönnek az én nevemben, ott vagyok közepettök.» (Mt 18,20.)

2. Néhány alkalmi ima.

Az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek nevében Ámen.

1 Az Úr imádsága

Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben! Szenteltessék meg a Te neved, jöjjön el a Te országod; legyen meg a Te akarod, miképpen mennyben, azonképpen itt a földön is. Mindennapi kenyerünket adjad

nekünk ma; és bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek és ne vígy minket a kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól. Ámen.

2. Angyali üdvözlét.

Üdvözlégy Mária, malasztal teljes, az Úr van Teveled! Áldott vagy Te az asszonyok között és áldott a Te méhednek gyümölcse, Jézus! Asszonyunk szűz Mária, Istennek szent Anyja! imádkozzál érettünk bűnösökért, most és halálunk óráján. Ámen.

3. Az apostoli hitvattás.

Hiszek egy Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek teremőjében. És a Jézus Krisztusban, ő egy Fiában, a mi Urunkban; ki fogantaték Szentlélektől, születék szűz Máriától, kínzaték Poncius Pilátus alatt, megfeszítették, meghala és eltemették; szállá alá poklokra, harmadnapon halottaiból föltámadá; felméne mennyekbe, ül a mindenható Istennek jobbjára felöl; onnét léssen eljövendő ítélni eleveneket és holtakat. Hiszek Szentlélekben; egy katolikus keresztény anyaszentegyházat, szenteknek egyességét; bűnöknek bocsánatát, testnek feltámadását és az örök életet. Ámen.

4. Úrangyala.

Az Úr angyala köszönté Szűz Máriát és ez méhébe fogadá a Szentlélektől szent Fiát. – Üdvözlégy Mária stb.

Íme az Úr szolgálóleánya, legyen nekem a Te igéd szerint. – Üdvözlégy Mária stb.

És az Ige testté lön és miköztünk lakozék. – Üdvözlégy Mária stb.

Imádkozzál érettünk, Istennek szent Anyja!

Hogy méltók lehessünk Krisztus Ígéreteire.

Kérünk Téged, Úr Isten; ontsd lelkünkbe szent malasztodat, hogy akik az angyali üzenet által szent Fiadnak, Jézus Krisztusnak megtestesülését megismertük, az ő kinszenvedése és keresztje által a föltámadás dicsőségébe vitessünk. Ugyanazon Urunk Jézus Krisztus által. Ámen.

Este a megholt hívekért még egy «Miatyánk»-ot és Üdvözlét kapcsolunk hozzá e szavakkal:

A megholt hívek lelkei Isten irgalmasságából békességben nyugodjanak. Ámen.

5. Istennek tíz parancsolata.

1. Én vagyok a te Urad Istened: Uradat, Istenedet imádjad és csak neki szolgálj. 2. Istennek nevét hiába ne vedyed. 4. Megemlékezzél arról, hogy az Úr napját megszenteljed, 4. Atyádat és anyádat tiszteljed. 5. Ne ölj. 6. Ne paráználkodjál. 7. Ne lopj. 8. Hamis tanúságot ne szólj felebarátod ellen. 9. Felebarátod feleségét ne kívánjad. 10. Se házát, se mezejét, se másféle jószágát ne kívánjad.

6. Az anyaszentegyház öt parancsolata.

1. Az anyaszentegyháznak szokott ünnepnapjait megöljed. 2. Ünnepnap misét becsületesen hallgass. 3. Bizonyos napokon a parancsolt böjtöket megtartsad és a húseledeltől magadat megtartóztassad. 4. Bűneidet minden esztendőben meggyónjad és legalább húsvét táján az oltáriszentséget magadhoz vedyed. 5. Tiltott napokon menyegzőt ne tarts.

7. Asztali áldás.

Étkezés előtt: Mindeneknek szemei Tebenned bíznak Úristen, Te adsz nekik eledelt alkalmas időben. Felnyitod kezeidet és betöltesz minden élet áldásoddal.

Dicsőség az Atyának stb.

Uram, irgalmazz nekünk.

Krisztus, kegyelmezz nekünk.

Uram, irgalmazz nekünk.

Könyörögjünk: Áldj meg Uram minket és ezen ajándékaidat velünk, melyeket jóvoltodból ma-

gunkhoz veszünk: ki élsz és uralkodói mindörökkön örökké. Ámen.

Étkelés után: Hálát adunk Teneked, mindenható Úr-isten, minden jótéteményedért, ki élsz és uralkodói mindörökkön örökké. Ámen.

Uram, irgalmazz nekünk.

Krisztus, kegyelmezz nekünk.

Uram, irgalmazz nekünk.

Könyörögjünk: Fizess meg Uram mindazoknak, kik velünk jót tettek, szent nevedért az örök élettel. Ámen.

És a hívok lelkei Isten irgalmából békességben nyugodjanak. Ámen.

8. Gyónás előtti ima.

(Elmondandó a szentgyónás előtti napon.)

Hozzád jövök Istenem, a végtelen irgalom forrásához, én, szegény bűnös. Ó moss meg engem tisztátalant. Ó igazság napja, világosíts meg engem, vakot Ó örök orvos, gyógyítsd meg sebeimet. Ó királyok királya, öltöztess fel engem, kiraboltat. Ó közbenjáró Isten és emberek között jársz közben értem, békíts ki engem, vádlottat. Ó jó pásztor, vezess vissza engem eltévelyedettet!

Add Istenem irgalmadat a nyomorultnak, adj bocsánatot a bűnösnek, életet a megholtaknak, megigazolást a gonosznak, a kegyelem szent kenetjét nekem, keményszívűnek. Ó legkegyelmesebb Atyám, hívd vissza a menekültöt, vond magadhoz a vonakodót, emeld fel a bukottat, ne hagyd el azt, aki Téged elhagyott, ne vesd meg a vétkezőt

Vetkezőn, Téged Uramat, Istenemet bántottalak meg, felebarátomat megsértettem, önmagam sem kíméltem. Vetkeztem, Istenem, gyarlósággal mindenható Atyám ellen, tudatlansággal végtelen bölcs Fiad ellen, rosszakarattal a jó Szentlélek ellen és így megbántottalak, teljes Szentháromság Istenem!

Jaj nekem bűnösnek! Mennyi és mily súlyos bünt követtem el, milyeneket vétettem! Elhagytalak Uram, jóságodtól indítva panaszkodom, helytelen szeretet félrevezetett, rossz félelem megalázott s inkább akartalak Téged elveszteni, mint arról, amit szerettem, lemondani, inkább akartalak Téged megbántani, mint azokat, amiktől félttem, elszenvetni. Ó Istenem, mennyit ártottam szóval, cselekedettel, vetkezve rejtekben, nyilván, megátalkodottan.

Azért gyarlóságom tudatában esedezem, ne tekintsed gonoszságomat, hanem végtelen jóságodat, és bocsásd meg kegyelmesen, amit elkövettem, adj igaz fájdalmat a múlt fölött s hathatós óvatosságot a jövőre. Ámen.

9. Gyónás utáni ima.

(Elmondandó a szentgyónás napján.)

102. zsoltár. Áldjad én lelkem az Urat és minden, ami benne van, az ő szent nevét.

Áldjad én lelkem az Urat és ne feledd el semmi adományát.

Ki megkegyelmez minden gonoszságodnak, ki meggyógyítja minden betegségedet.

Ki a veszedelemtől kiszabadítja életedet, ki téged megkoronáz irgalmassággal és könyörülettel.

Ki betölti jókkal kívánságodat, hogy megújuljon ifjúságod, mint a sasé.

Irgalmasságot cselekszik az Úr és Ítéletet minden igaztalanul szenvedőnek.

Kijelentette Mózesnek az ő utjait és Izraelnek az ő akaratát.

Könyörülő és irgalmas az Úr, hosszantűrő és igen irgalmas.

Nem tart haragot örökké, sem örökké nem fenyeget.

Nem bűneink szerint cselekszik velünk és nem gonoszságaink szerint fizet nekünk;

mert, amily magas az ég a föld felett, oly erőssé teszi irgalmát az őt félőkön.

Amily messze van napkelet napnyugattól, annyira távolítja el tőlünk gonoszságainkat.

Mint az atya könyörül fiain, úgy könyörül az Úr az őt félőkön;

mert ő ismeri alkatunkat, megemlékezik, hogy mi por vagyunk.

Az ember napjai, mind a széna, elhervad ő, mint a mezei virág:

melyen, ha átmegy a szél, meg nem marad és többé helyét nem ismerik meg.

Az Úr irgalmassága pedig öröktől van és mindörökké az őt félőkön és az ő igazsága a fiák fiain, azokon, kik megtartják szövetségét és megemlékeznek parancsairól, hogy azokat cselekedjék.

Az Úr mennyben helyezte az ő székét és uralmának minden alá van vetve.

Áldjátok az Urat minden őrangyalai, hatalmas erejűek, az ő igéjének cselekvői, mihelyt beszéde hangját halljátok.

Áldjátok az Urat minden erősei, ti szolgálai, kik az ő akaratját cselekszitek.

Áldjátok az Urat minden alkotmányai; az ő uralkodásának minden helyén áldjad az én lelkem az Urat.

Áldjon, oltalmazzon s az örök életbe vezessen be minket az Atya, Fiú és Szentlélek Úristen. Ámen.

10. Áldozás előtti ima.

(Elmondandó a szentáldozás előtti este.)

Örök, mindenható Úristen, íme a Te szent Fiadnak, a mi Urunk Jézus Krisztusnak áldott szentségéhez járulok, mint beteg az orvoshoz, mint tisztátalan a tisztaság kútfejéhez, mint vak az örök fényesség világosságához, mint szegény koldus a menny és Föld Urához.

Kérem azért végtelenül bőkezű irgalmadat: gyógyítsd meg az én betegségemet, tisztítsd meg undokságaimat, világosítsd meg vakságomat, gazdagítsd meg szegénységemet, fodd be mezítelen voltomat, hogy Tégedet, az angyalok angyalát, a királyok királyát, az urak Urát oly hódolattal és alázatossággal, oly hittel és tisztasággal, oly töredelmes és ájtatos szívvel, oly szándékkal és szeretettel vegyelek, amint lelkem üdvössége leginkább kívánja.

Add, édes Istenem, hogy az Úr testének és vérének necsak szentségét vegyem magamhoz, hanem hogy a szentségnek gyümölcsét és erejét is érezzem magamban. Add, jóságos Istenem, hogy szent Fiadnak szűz Máriától alkotott szent testét úgy vegyem magamhoz, hogy engem titokteljes testébe befogadni és tagjai közé számítani méltónak találjon.

Ó édes mennyei Atyám, engedd, hogy a Te szerelmes szent Fiadat, kit most e földi zárandoklásomban a kenyér színében elrejtve akarok magamhoz venni, az örök boldogságban színről-színre láthassam, ki Veled él és uralkodik a Szentlélek Istennel egyetemben most és mindörökké. Ámen.

11. Áldozás utáni ima.

(Elmondandó a szentáldozás napján.)

Mennyei szent Atyám, örök mindenható Isten, hálát adok neked, hogy engem, méltatlan, bűnös szolgálodat nem az én érdemem szerint, hanem csak a Te kegyességedből, szent Fiad drága szent testével és vérével tápláltál. Kérlek, én mennyei szent Atyám, hogy ez a szentáldozás ne legyen Ítéletemre és kárhozatomra, hanem üdvös közbenjáróm, bűneim bocsánatára. Legyen hitem erős fegyvere, jókívánságaim őrző pajzsa. Irtsa ki bűneimet, gonosz indulataimat] és rossz kívánságaimat, gyarapítsa bennem a szeretetet, türelmet, alázatosságot, engedelmisséget és minden erényt, legyen minden látható és láthatatlan ellenségem ellen bátorságos oltalmam, csendesítsen le bennem minden testi és lelki háborúságot; legyen hozzád, az egy igaz Istenhez való ragaszkodásom és életem szerencsés befejezője.

Kérlek én Istenem, vezess el engem, szegény bűnöst ama kimondhatatlan boldog vendégségre, ahol szent Fiaddal és a Szentlélekkel szentjeidnek igaz világossága, teljes elégsége, örökkévaló öröme, tökéletes gyönyörűsége és végtelen boldogsága vagy ugyanazon a mi Urunk Jézus Krisztus által. Ámen.

12. Ima a feszület előtt.

Íme, ó jóságos, édes Jézusom, én színed előtt térdre borulok és hozzád könyörgök, hogy szívembe a bit, remény és szeretet élő érzelmeit, bűneim fölött igaz bánatot s azok jóvátételére elszánt erős akaratot önteni kegyeskedjél, midőn megilletődéssel és szívbeli fájdalommal őt szent sebedet fontolóra veszem s fölöttük elmélkedem, szemem előtt tartva azt, amit már Dávid próféta mondott rólad, ó jóságos Jézus: «Átlyukasztották kezemet és lábamat, megszámlálták minden csontomat»

(Teljes búcsúval egybekötve, ha a szentáldozás után a kereszttel előtt elimádkozzak és az egyház szándékára is imádkozunk.)

13. Ima, a hazáért.

Könyörögjünk hazánk sorsának jobbrafordulásáért!

Mindenható örök Isten! mindenkitől elhagyatva, senkitől meg nem hallgatva, Hozzád fordulunk, aki senkit sem hagysz el és mindenkit meghallgatsz, hogy hallgasd meg a mi alázatos könyörgésünket és segíts meg minket, szegény magyarokat.

Ellenségeink úrrá lettek felettünk, országunkat feldarabolták, alkotmányunkat szétrombolták, királyunkat számkivetésbe hurcolták, minket porig aláztak, minden szabadságunktól megfosztottak és ami romlásunkra van, azt parancsolják nekünk.

A mélységből kiáltunk Hozzád, Urunk, hallgasd meg esedezésünket, könyörülj rajtunk a Te nagy irgalmasságod szerint.

Ha a sok súlyos csapás a Te büntetésed, amelyet bűneinkkel vontunk magunkra, bocsáss meg nekünk, bűnbánóknak! Ha széthúzásunk oka nemzeti szerencsétlenségünknek, vezérelj minket egyetértésre. Ha hűségünket akarod próbára tenni, tekintsd gyengességünket és rövidítsd meg látogatásod idejét.

Add a hatalmat azok kezébe, kik azt Tőled veszik és a haza javára használják. Adj a nemzetnek önzetlen, hűséges és minden áldozatra kész fiákat; szerencsétlen hazánknak pedig adj jobb jövőndőt

Nagyasszonyunk és Anyánk kelj védelmünkre, vedd oltalmadba örökségedet, pártfogolj minket szent Fiadnál, hogy az ő kegyelméből Szent István országa újra életre támadjon. Ámen.

14. Imádság és felajánlás a magyarok Nagyasszonyához. (Eszterházi Pál herceg nádortól.)

Emlékezzél meg Istennek dicsőséges Anyja, Magyarok Nagyasszonya, szentséges szűz Mária! emlékezzél meg örökségedről, melyet hű szolgád, első királyunk és apostolunk, Szent István neked ajánlott és végrendelésében rád hagyott. Tekints kegyes arccal országodra és dicső érdemeid által légy közbenjárónk és szószólónk szent Fiadnál, Jézus Krisztusnál. Hozzád kiáltottak őseink és minden ínségükből kiszabadultak, mert folyton-folyvást vigyázott szemed örökségedre, óh mindörökké áldott Asszonyunk! Ezt mi biztosra vevén, gyakran folyamodtunk hozzád és már tapasztalásból tudjuk és mondhatjuk el, hogy éretted áldott meg minket az Úr! Ezen remény buzdít most is és e bizodalom lelkesít, hogy oltalmad alá fussunk mi, a te néped, örökséged és nyájad, kik gyermekeid vagyunk és különös pártfogásodért hazánkat is Mária országának hívják. Azért emeljük fel tehát hozzád szívünket kezeinkkel együtt és nagy alázattal kitarjuk színed előtt könyörgésünket.

Oltalmazd is, esennen esdünk és védjed nagyhatalmas pártfogásoddal minden testi-lelki gonosz ellen édes hazánkat, hogy mindenha virágzó legyen Isten dicsőségére és néped vigasztalására. Legyen eszköz benne a te esedezésed, hogy az anyaszentegyházat, vagyis a katolikus hitet nálunk és mindenütt a föld kerekén felmagasztalás érje; hazánk püspöki karának és az egész papságnak nyerj isteni segítséget, nekünk pedig tanulékony, engedelmes és a hit gyümölcseivel bővelkedő szívet, nehogy szent Fiad bármikor és méltán megharagudjék reánk és országát tőlünk elvegye. Gyullaszd fel bennünk ösatyáink buzgó szívét és vezérelj a hitetlenkedőket az igazság okosságára, hogy egy szájjal, egy szívvel-lélekkel, ugyanegy hittel szolgáljunk Fiadnak, a mi Urunknak, téged pedig tiszteljük és vallunk Nagyasszonyunknak, pártfogónknak, miként valósággal tiszteltek őseink.

Könyörgünk Nagyasszonyunk apostoli királyunkért, hogy hosszú életet, csendes országot, erős hadsereget, hű tanácsadókat, jó népet, a világ békeességét és mindazt nyerd meg neki amit ő, mint ember és mint király kíván, hogy így népét szentségben és igazságban sokáig szerencsésen kormányozhassa, a síron túl pedig az örök élet koronáját elnyerhesse. Könyörgünk Nagyasszonyunk a karok és rendekért, országunk egész tisztikaráért, hogy a Szentlélek ajándékaiból felvilágosítva, megismerjék az igazságot, megbüntessék a gonoszt és megvédelmezzék az igazat; hogy a közjó előmozdításán őszinte lélekkel fáradozván, az árváknak, özvegyeknek, ártatlanoknak igaz lelkiismerettel szolgálhasanak igazságot.

Könyörgünk Nagyasszonyunk! egész népünkért, hogy fordítsd ránk anyai irgalmasságodat és örökséged polgárait, kiket védelmed alá vettél, megőrizzed minden bűntől, kegyelmességed által kormányozzad, Isten szerelmében és félelmében megtartsad. Nagyhatalmas esedezésed által nyerj a szüzeknek tisztaságot, a házasságoknak istenességet és jámborságot, a bűnbánóknak bocsánatot, az igazaknak állhatatosságot, az özvegyeknek és árváknak gyámolítást, a szegényeknek pártfogást, az uta-

zóknek megérkezést, a szomorúaknak vigasztalást, a megholt híveknek örök nyugalmat.

Ne vesd meg esennen esdeklő gyermekeidet és a bűnök bocsánatáért könyörgőket mindenha tapasztalt irgalmasságod hathatós karjával oltalmazd; mert ámbátor mi megfogyatkozunk a fiúi kegyeletben, de nem szüntél meg édes Anyánk és Nagyasszonyunk lenni.

Légy minden bajos ügyeinkben szószólónk szent Fiadnál, hogy az ő akaratja szerint rendezzük életünket és téged mindenha Nagyasszonyunknak, különös pártfogónknak valljunk és tiszteljünk is életünknek minden napjaiban.

Kelj fel tehát édes jó Anyánk! te uralkodjál felettünk és szent fiad Jézus Krisztus, a mi Üdvözítőnk. Fogadd kegyesen hódoló szívünk esdeklését, melyet egyúttal színed elé terjesztettünk, hogy közbenjárásod ereje által megsegítve, a jelen élet után a síron túl az örökkévaló boldogságra juthassunk. Ti pedig, édes magyar hazánk védőszentjei: Béla püspök, István első király, Imre herceg, László király, Mór és Gellért püspökök, Erzsébet asszony, nemkülönben boldog Margit, Kinga és Jolán (IV. Béla király leányai), valamint boldog Márk, István és Menyhért (kassai vértanúk), Isten minden dicsőült szentjeivel esedeztetek érettünk a mi Urunk Jézus Krisztusnál. Ámen.

VIII. ÉLETCÉLNÁL – ISTENI VEZÉRNÉL, KRISZTUSNÁL.

*«Hol van halál a te győzelmed?
hol van halál a te fullánkod?» (1Kor. 15,55.)*

1. A földi boldogság.

«Vak vezet világtalant...»

Mikor a falvak piacán népszónokok összecsődítik a népet, nagyon gyakran hallható, hogy olyan világról beszélnek, mely tökéletes földi boldogságot ígér mindnyájunknak. Ebben a boldog világban megszűnnék a sok küzdés és szenvedés, eltűnnék a nyomor s elfoglalná helyét a vígság és megelégedettség!... Oly csábító és varázslatos az ilyen beszéd... Tetszetős azért, mert nincs ember, kiben nem égne és nem élne a boldogság utáni vágy.

Vágyódunk a boldogság után.

A lélek természetéhez tartozik, hogy vágyódik a boldogság percei után; hogyne hallaná tehát örömmel azt a beszédet, mely szebb világról, több boldogságról regél és paradicsomot ígér!... De mi-ben állana ez a boldogság? Kevesebb lenne a munka, több lenne az élvezet, simább lenne az élet útja, kevesebb lenne rajta a rög, több virágot teremne a mező s kevesebb bojtortján lepné el a rétet, több melegség áradna szét a világon s kevesebb hideg fagyasztaná az embert. Mily szép és mily varázslatos beszéd ez! A régi pogányok mesés hite támad fel bennem, mely arról regélt, hogy valamikor méz csöpögött a fákról, tej folyt a folyókban, igazságos és egyenes volt minden ember és szent, egyszerű boldogságban töltötte életét minden élő. Szinte kívánczik utána az ember: bár vissza lehetne térni ehhez a könnyű és derűs élethez! De a való helyzettől szántoló ember nem mindjárt ül fel a varázslatos beszédeknek! Számol azzal, hogy a világban minden munka útján születik, számol azzal, hogy az ember dologra teremtetett, számol azzal, hogy az ember természetében boldogságát gátoló bűnös szenvedélyek is vannak. Rágondol arra a szomorú tényre, hogy *siralom völgyében* vagyunk, számol azzal, amit a próféta mond, hogy az élet vándorai vagyunk, számol azzal, hogy ez a föld nem végleges hazánk, számol azzal, hogy itt fáradva és dolgozva egy szebb hazáért fáradtunk és dolgoztunk. De annyi bizonyos, hogy *ezt a földi hazát* széppé tenni, *ezt a hazát is a lehetőség szerint boldoggá tenni*, ebben a hazában is minden embertestvérünk életét gyönyörűségessé tenni – *emberi kötelességünk*.

Isten vezeti a törekvő embert.

Isten törvénye, hogy mindent hatalmunk alá hajtsunk, hogy legyőzzük a durva és kegyetlen erőket. A perzselő tüzet gőzt fejlesztő rabszolgává tesszük, a föld mélyén fekvő ércből vasgépeket és mozdonyokat építünk, az állatok bőréből finom ruházatot teremtünk, a föld terméséből, a lenből, kenderből vásznakat szövünk, a földnek terményeiből élelmiszereket készítünk. Egyszóval, mindent a földi bol-

dogság elérésére alkalmazunk. Ez az isteni irányítás, ez az isteni vezetés rákényszerít minden embert arra, hogy ebben a munkában részt vegyen s ezáltal az emberi élet földi boldogságát szolgálja.

De kielégítheti-e lelkünket, betöltheti-e életünket ez a Boldogság? Nem vethetünk gátat az árvi-
zeknek; a földrengések megdübörögtetik a földet és városokat döntenek össze. A bacilusok végigjárják az országokat és ezeket pusztítanak el. A testi nyomorúság, a háború okozta nyomorúság ránehezedett az emberek lelkére, a lelki nyomorúságok, bűnök, szenvedélyek, összedúlták a lelkeket, a családi szent-
télyeken végigvonult a világ romboló szelleme... mégis csak igaz, hogy siralom völgyében élünk.

De teremthetünk-e magunknak boldogságot a siralom völgyében? Ha vakok vezetnek minket, ha ábrándokkal telítik lelkünket, akkor *elégedetlenséget* támasztanak, de boldogságot nem nyújtanak.

Mert miben áll ugyanis az ember boldogsága? Az ember testből és lélekből áll. Igényei is testiek és lelkiek. A test azt akarja, hogy ételt és italt nyerjen, ruházatot kapjon, egészséges viszonyok közt éljen, hogy túlzott, erőit meghaladó munkától mentes legyen; oly vágyak ezek, amelyeknek elérésére közös erővel kell törekednünk. Az evangélium azt mondja: «Aki kér tőled, adj neki, és attól, aki kölcsönt akar venni, el ne fordulj». (Mt 5,42.) Mindig hangsúlyozza, hogy egymást munkánkban segíteni kell s éppen Krisztus az, aki nyomatékosan mutat rá arra, hogy testvéries együttélésben kell egymás célját munkálnunk. «Ez az én parancsolatom, hogy szeressétek egymást; amint én szerettelek titeket.» (Jn. 15,12.) Ez a boldogság annál inkább megközelíthető, minél inkább kifejlődik bennünk a testvéri szeretet. Itt is igazolódik, hogy a földi boldogság egy részét, az *anyagi* boldogságot is csak akkor érhetjük el, ha a legfőbb Vezért, Krisztust követjük és Krisztus gondolatai szerint élünk.

De lehet-e ez a boldogság tökéletes? A föld maga is véges, végtelen boldogságot tehát nem biztosíthat. Amit itt szerzünk, mindaz részlet; minél többet szerzünk, annál többet kívánunk. A küzdelmet sem zárhatjuk ki, mert hiszen a munka küzdelemmel jár. Épp azért mondja az evangéliumi Mester: «Ha ki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát, vegye föl keresztjét és kövessen engem». (Mt 16,24.)

De az ember másik része a lélek. Ez is boldogságot, örömet kíván. És miben áll ez? Abban, hogy ismeretekben gazdagodjék, hogy szellemi erőit kifejlessze s ezáltal az igazságot tökéletesebben megismerhesse. De elérhető-e ez? Maga az, hogy minden igazságot ismerjünk, ellenkezik az emberi természettel, mert hiszen véges emberek vagyunk s a végtelen Isten titkait csak megközelíthetjük, de meg nem ismerhetjük. A tökéletes tudás utáni vágy ösztöke marad bennünk és ez az ösztöke állandóan sarkal, de a teljes világismeréshez még sem juttat el bennünket. «Nyugtalan az én lelkem mindaddig, míg meg nem nyugszik tebenned Isten.» Ezt fejezi ki a Szentírás is és ezzel arra utal, hogy a lélek boldogsága is csak úgy érhető el, hogy a legfőbb Vezérnek, Krisztusnak tanítását követjük és megnyugvásunkat Istenben keressük. Ez pedig csak úgy valósítható meg, hogy a *világot* és *önmagunkat* Isten gondolatai, szent vallásunk tanítása szerint ítéljük meg. Így kevés értékű lesz előttünk a világ, minden-
nél többet érő a lélek, boldog és nyugodt az élet, mert belső nyugalmat és békét teremtünk önmagunkban. A boldogság ugyanis *nem kívülünk, de lennünk lakik*. Belső lelki megnyugvás, belső lelki öröm, belső szent meglegedettség, amely lelkünkben a világba árad. Valamiképpen olyan derűs lelki fény, amely sugarait a világra vetíti s melynek fényében szép és kedves lesz minden. Ezt a hangulatot – Krisztus nyomdokain járva – kialakíthatjuk önmagunkban, ennek sugaraival beszórhatjuk az egész világot; ha belső világunkban boldogságot teremtettünk, *cikkor színeiön megváltozott előttünk a világ*...

Ez a lelkület pedig úgy szerezhető meg, hogy végighallgatjuk a Mester beszédjét a Boldogság hegyén, hogy úgy tekintünk magunkra, mint a legnagyobb értékre, hogy lelkünket és lelkünk nyugalma mindennél többre becsüljük, hogy lelkünket Isten teremtményének és a mennyország örökösének nézzük... Aki így gondolkodik, az a világot múlandó, változó, értéktelen por- és hamunak nézi. Kőnek, mésznek és homoknak néz mindent, amiből palotát épít magának – a mennyország számára. *Az az ember lesz boldog a földön, (M a vallás szent tanítása és Krisztus szent beszéde szerint tiszta életű embert kovácsol önmagából s a tiszta lélek üde szemüvegen keresztül nézi a világot.* Ekkor paradicsommá változik a világ, színében megváltozik; minden, könnyű lesz a nehézség és a küzdelem, mert hiszen mindenkor lelkünk előtt lebeg ez a gondolat: mindez eszköz lelkünk erőinek kifejlesztésére. Mindez út, az evangéliumi Mester útjának megismétlése. Fölvihet még a Golgota hegyére is, de hisz ennek vége is a dicsőséges, szép föltámadás...

A *földi boldogság* tehát nem más, mint *lélekteremtés*. Oly lélek megteremtése, mely diadalmasan emelkedik az anyag fölé, mely a földön áll, a földön épít, de szemét a magasba emeli s életének súlypontját a messze jövőbe, az örök boldogságba helyezi. S ki jut el ide? Aki egész életén keresztül Krisztussal, az isteni Vezérrel dolgozik, aki az isteni Vezér eszméit megvalósítja magában. Egy vezér van, aki az *igaz boldogsághoz* elvezet s ez Krisztus...

2. A mennyei boldogság.

Élni! Élni!

Mi az ember életének legerőteljesebb és legkövetelődőbb hangja? Élni! Élni! Élni! Kérdezzük meg magunkat, kérdezzünk meg bárkit, nem találunk embert, aki azt mondaná: *nem kell az élet*. Még aki eldobja magától, vagy akár magára erőszakolja a tagadó mondást, az is bevallja, hogy ő sem az élettől, hanem az élet *bajaitól* akar szabadulni. Ha ezt mondhatnók neki: megszabadítalak téged az élet nyomorúságaitól – tüstént azt felelné: add vissza életemet.

Útban – a sír felé.

És mégis mily különös! Minden életnek vége egyszerű sírhalom. Az élet útja országút, a megindulás a fiatal korban rendszerint derűs, az élet későbbi korában sok nyomorúsággal teljes, a vége pedig a végső összeomlás. A nagynevű Prohászka püspök egyszer azt mondta: az élet olyan, mint a pesti Rákóczi-út. Az elején színház, a közepén kórház, a végén temető. Igaz beszéd. És ha így van, hol marad az élet? Hol marad az élni akarás nagy vágya? Hová lesz a sok törtetés, ha mindenkinek ácsolják a hat szál deszkát, amelyből nincs többé visszatérés?...

Isteni vezérünk mellett.

Az élet vezéréhez megyek. Ahhoz, ki egész életemen át mellettem volt, ahhoz, aki a keresztség szentségétől kezdve kísért és vezetett. Az Úr Jézushoz fordulok ebben a kétségben is. «Én vagyok a föltámadás és az élet; aki énbenem hiszen, ha szintén meghal is, élni fog». (Jn. 11,25.) Majd másutt ezt mondja az Úr: «Ez pedig az Atyának, aki engem küldött, akarata, hogy amit nekem adott, el ne veszítsek abból, hanem föltámasszam mindazt az utolsó napon». (Jn. 6,39.) Ezt mondja az Úr, aki végig élte a földi élet szenvedésteljes életét, aki végigjárta a Golgota útját, aki kereszten végezte életét s aki húsvét ünnepén diadalmasan föltámadott és életével mutatta meg, hogy győzött a legkegyetlenebb hatalmon... a halálon.

Krisztussal – az örök életbe.

Ez a kegyetlen hatalom nekünk is int. Vezérünk után megyünk s legyőzzük a legnagyobb hatalmat, a halált. Nincs halál, csak élet hídja és halál hídja van, melyen átmegy az ember, hogy szebb világba juthasson. Erről a szép világról beszél az apostol, mikor azt mondja: «Szem nem látta, fül nem hallotta, sem az ember szívébe föl nem hatott, amit Isten azoknak készített, kik őt szeretik». (1Kor. 2,9.) Ez az élet az, amelynek ősi ösztöne bennünk van. A tökéletes, boldog élet ez, az az élet, ahol az ember teljesen lélek szerint számít; ahol az ember annyi, amennyit Isten kegyelmével magából teremtett. Ez az élet az, amelyben a földi értékek eltűnnek. Öröklött vagyon értéktelen semmiség, kincs, hírnév és előnév mind semmiség, csak egy érték van, az a munka, amelyet Isten kegyelmével végeztünk.

Hol van ez? Hogyan jutunk ide? – kérdi a zarándokló ember. Krisztussal élve, Krisztussal járva, Krisztus országába juthatsz. Még az utolsó kenetnél is ezt hangsúlyozza az egyház, mikor az Úr szent testét adja a betegnek: «Fogadd testvérem útravalóul az Úr szent testét és vezessen téged az örök életre... » És mi földi zarándokok e szép eszményt állítva magunk elé, örvendő lélekkel nézünk az élet tengerének túlsó partja felé; viharok és szenvedések tombolnak a tengeren, Genézaret tavává változik minden. Az élet hajósai vagyunk, sokszor kétségek közt járunk, de ilyenkor mindig az vigasztal: velünk van a Mester. És ha csüggedünk, akkor mi is így szólunk: «Uram, szabadíts meg minket, elvezünk». (Mt 8,25.) és lecsöndesül a tenger...

És tovább megy az élet hajósa és közeledik a parthoz s mikor a földi ember azt mondja: a halálhoz érkeztem, akkor a Krisztus szavai szerint élő ember azt mondja: az élet céljához, az *örök boldogsághoz* érkeztem. És ha eddig láthatatlanul vezetett az isteni Vezér, akkor a halál percében látható lesz előttünk, akkor boldogság tölti el a lelket, mert célhoz ért a vándor, a cél pedig az örök élet...

Keresztútja – életútja.

Afrika homoksivatagjain elhullott állatok és emberek csontjai jelzik az utat, amely a homoktenger termékeny vidékéhez vezet. Jelek ezek, amelyek nyomán biztosan haladhat a vándor.

Az élet útjain a küzdelmek és szenvedések keresztjei jelzik az utat, amelyen járni kell. Ezen az úton az első keresztet Krisztus vitte. Ezen kereszt nyomában jár tovább az ember s aki készségesen, diadalmas lélekkel megy ezen a nehéz, de biztos úton, aki Krisztussal teszi meg az utat, életének nagyböjtjén át, az életének nagypéntekén, a halál percében az isteni Vezérrel találkozik és életének húsvétján örökké egyesül vele a diadalmas föltámadásban.

Így lesz Krisztus Urunk az élet láthatatlan Vezére, így lesz Krisztus az örök életnek látható, boldog

M. I. N. D.